

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്വാൽമീകീയരാമായണസ്യ
॥ കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചി

1	പ്രഥമഃ സർഗഃ	5
2	ദ്വിതീയഃ സർഗഃ	28
3	തൃതീയഃ സർഗഃ	34
4	ചതുർഥഃ സർഗഃ	41
5	പഞ്ചമഃ സർഗഃ	48
6	ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ	54
7	സപ്തമഃ സർഗഃ	59
8	അഷ്ടമഃ സർഗഃ	64
9	നവമഃ സർഗഃ	73
10	ദശമഃ സർഗഃ	78
11	ഏകാദശഃ സർഗഃ	85
12	ദ്വാദശഃ സർഗഃ	101
13	ത്രയോദശഃ സർഗഃ	109
14	ചതുർദശഃ സർഗഃ	115
15	പഞ്ചദശഃ സർഗഃ	120
16	ഷോഡശഃ സർഗഃ	126
17	സപ്തദശഃ സർഗഃ	133

18	അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ	143
19	ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ	155
20	വിംശഃ സർഗഃ	161
21	ഏകവിംശഃ സർഗഃ	166
22	ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ	169
23	ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ	175
24	ചതുർവിംശഃ സർഗഃ	181
25	പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ	189
26	ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ	199
27	സപ്തവിംശഃ സർഗഃ	207
28	അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ	216
29	ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ	228
30	ത്രിംശഃ സർഗഃ	234
31	ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ	249
32	ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ	258
33	ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ	262
34	ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ	274
35	പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ	278

36	ഷട്‌ത്രിംശഃ സർഗഃ	283
37	സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ	287
38	അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ	294
39	ഏകോനചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	301
40	ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	309
41	ഏകചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	322
42	ദ്വിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	331
43	ത്രിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	341
44	ചതുശ്ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	352
45	പഞ്ചചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	356
46	ഷട്‌ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	360
47	സപ്തചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	365
48	അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ	368
49	ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	373
50	പഞ്ചാശഃ സർഗഃ	377
51	ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	385
52	ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	389
53	ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	395

54	ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	400
55	പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	404
56	ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ	409
57	സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	414
58	അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ	418
59	ഏകോനഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	425
60	ഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	431
61	ഏകഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	435
62	ദ്വിഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	439
63	ത്രിഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	442
64	ചതുഃഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	445
65	പഞ്ചഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	450
66	ഷട്ഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	457
67	സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ	464

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പ്രഥമഃ സർഗഃ ॥

പമ്പായാ ദർശനേന ശ്രീരാമസ്യ വ്യാകുലത്വം ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണം
പ്രതി പമ്പാശോഭായാസ്തുത്രത്യോദ്ദീപനസാമഗ്ര്യാശ്ച വർണനം
ലക്ഷ്മണേന ശ്രീരാമസ്യ പ്രബോധനമ്യഷ്യമുകം ഗച്ഛന്തൗ തൗ ദ്വൗ
ഭ്രാതരൗ വീക്ഷ്യ സുഗ്രീവസ്യാൻയേഷാം ച വാനരാണാം ഭയം

സ താം പുഷ്കരിണീം ഗത്യാ
പദ്മോത്പലത്യാകുലാം |

രാമഃ സൗമിത്രിസഹിതോ
വിലലാപാകുലേന്ദ്രിയഃ ॥4.1.1 ॥

1

തത്ര ദൃശ്യൈവ താം ഹർഷാ -
ദിന്ദ്രിയാണി ചകമ്പിരേ |

സ കാമവശമാപനഃ
സൗമിത്രിമിദമബ്രവീത് ॥4.1.2 ॥

2

സൗമിത്രേ ശോഭതേ പമ്പാ
വൈദൂർയവിമലോദകാ |

ഘൃൽലപദ്മോത്പലവതി
ശോഭിതാ വിവിധൈർദ്രുമൈഃ ॥4.1.3 ॥

3

സൗമിത്രേ പശ്യ പമ്പായാഃ
കാനനം ശുഭദർശനം |

യത്ര രാജന്തി ശൈലാ വാ
ദ്രുമാഃ സശിവരാ ഇവ ||4.1.4 || 4

മാം തു ശോകാഭിസന്തപ്ത -
മാധയഃ പീഡയന്തി വൈ |
ഭരതസ്യ ച ദുഃഖേന
വൈദേഹ്യാ ഹരണേന ച ||4.1.5 || 5

ശോകാർതസ്യാപി മേ പമ്പാ
ശോഭതേ ചിത്രകാനനാ |
വ്യവകീർണാ ബഹുവിയൈഃ
പുഷ്പൈഃ ശീതോദകാ ശിവാ ||4.1.6 || 6

നലിനൈരപി സംഹരണാ
ഹൃത്യർഥശുഭദർശനാ |
സർപവ്യാലാനുചരിതാ
മൃഗദ്വിജസമാകുലാ ||4.1.7 || 7

അധികം പ്രവിഭാത്യേത -
നീലപീതം തു ശാദ്വലം |
ദ്രുമാണാം വിവിയൈഃ പുഷ്പൈഃ
പരിസ്തോമൈരിവാർപിതം ||4.1.8 || 8

പുഷ്പഭാരസമൃദ്ധ്യാനി
ശിവരാണി സമന്തതഃ |
ലതാഭിഃ പുഷ്പിതാഗ്രാഭി -
രുപഗുഡ്യാനി സർവതഃ ||4.1.9 || 9

സുഖാനിലോദ്യം സൗമിത്രേ
കാലഃ പ്രചുരമൻമമഃ |

- ഗന്ധവാൻ സുരഭിർമാസോ
 ജാതപുഷ്പഫലദ്രുമഃ ||4.1.10 || 10
- പശ്യ രൂപാണി സൗമിത്രേ
 വനാനാം പുഷ്പശാലിനാം |
 സുജ്ഞതാം പുഷ്പവർഷാണി
 വർഷം തോയമുചാമിവ ||4.1.11 || 11
- പ്രസ്തരേഷു ച രമ്യേഷു
 വിവിധാഃ കാനനദ്രുമഃ |
 വായുവേഗപ്രചലിതാഃ
 പുഷ്പൈരവകിരന്തി ഗാം ||4.1.12 || 12
- പതിതൈഃ പതമാനൈശ്ച
 പാദപണ്ഡശ്ച മാരുതഃ |
 കുസുമൈഃ പശ്യ സൗമിത്രേ
 ക്രീഡതീവ സമന്തതഃ ||4.1.13 || 13
- വിക്ഷിപൻ വിവിധാഃ ശാഖാ
 നഗാനാം കുസുമോത്കടാഃ |
 മാരുതശ്ചലിതസ്ഥാനൈഃ
 ഷട്പദൈരനുഗീയതേ ||4.1.14 || 14
- മന്തകോകിലസന്നാദൈ -
 ര്നർതയന്നിവ പാദപാൻ |
 ശൈലകന്ദരനിഷ്ഠാന്തഃ
 പ്രഗീത ഇവ ചാനിലഃ ||4.1.15 || 15
- തേന വിക്ഷിപതാത്യർഥം
 പവനേന സമന്തതഃ |

അമീ സംസക്തശാഖാഗ്രാ
 ഗ്രമിതാ ഇവ പാദപാഃ ||4.1.16 || 16

സ ഏവ സുഖസംസ്തർശോ
 വാതി ചന്ദനശീതലഃ |
 ഗന്ധമദ്യവഹൻ പുൺയം
 ശ്രമാപനയന്വേനിലഃ ||4.1.17 || 17

അമീ പവനവിക്ഷിപ്താ
 വിനദന്തീവ പാദപാഃ |
 ഷട്പദൈരനുകുജ്ജദ്ഭി -
 ര്വനേഷു മധുഗന്ധിഷു ||4.1.18 || 18

ഗിരിപ്രസ്ഥേഷു രമ്യേഷു
 പുഷ്പവദ്ഭിർമനോരമൈഃ |
 സംസക്തശിഖരാഃ ശൈലാ
 വിരാജന്തി മഹാദ്രുമൈഃ ||4.1.19 || 19

പുഷ്പസംഹരണശിഖരാ
 മാരുതോത്ക്ഷേപചഞ്ചലാഃ |
 അമീ മധുകരോത്തംസാഃ
 പ്രഗീതാ ഇവ പാദപാഃ ||4.1.20 || 20

സുപുഷ്പിതാംസ്തു പശ്യേതാൻ
 കർണികാരാൻ സമന്തതഃ |
 ഹാടകപ്രതിസംഹരണാൻ
 നരാൻ പീതാംബരാനിവ ||4.1.21 || 21

അയം വസന്തഃ സൗമിത്രേ
 നാനാവിഹഗനാദിതഃ |

<p>സീതയാ വിപ്രഹീണസ്യ ശോകസന്ദീപനോ മമ 4.1.22 </p>	22
<p>മാം ഹി ശോകസമാക്രാന്തം സന്താപയതി മൻമഥഃ ഹൃഷ്ടം പ്രവദമാനശ്ച സമാഹൃയതി കോകിലഃ 4.1.23 </p>	23
<p>ഏഷ ദാത്യുഹകോ ഹൃഷ്ടോ രമ്യേ മാം വനനിർത്ഥരേ പ്രണദൻമൻമമാവിഷ്ടം ശോചയിഷ്യതി ലക്ഷ്മണ 4.1.24 </p>	24
<p>ശ്രുത്യൈതസ്യ പുരാ ശബ്ദ - മാശ്രമസ്ഥാ മമ പ്രിയാ മാമാഹൂയ പ്രമുദിതാഃ പരമം പ്രത്യനന്ദത 4.1.25 </p>	25
<p>ഏവം വിചിത്രാഃ പതഗാ നാനാരാവവിരാവിണഃ വൃക്ഷഗുൽമലതാഃ പശ്യ സമ്പതന്തി സമന്തതഃ 4.1.26 </p>	26
<p>വിമിശ്രാ വിഹഗാഃ പുന്ദി - രാത്മവ്യുഹാഭിനന്ദിതാഃ ഭൃംഗരാജപ്രമുദിതാഃ സൗമിത്രേ മധുരസ്വരാഃ 4.1.27 </p>	27
<p>അന്യാഃ കൂലേ പ്രമുദിതാഃ സംഘശഃ ശകുനാസ്ത്രിഹ </p>	

ദാത്യുഹരതിവിക്രന്ദൈഃ പുണ്യോകിലരുതൈരപി 4.1.28	28
സ്വനന്തി പാദപാശേഷേ മമാനംഗപ്രദീപകാഃ അശോകസ്തബകാംഗാരഃ ഷട്പദസ്വനനിഃസ്വനഃ 4.1.29	29
മാം ഹി പൽലവതാമ്രാർചി - ർവസന്താഗ്നിഃ പ്രധക്ഷ്യതി നഹി താം സുകുഷ്ഠപക്ഷ്യാക്ഷീം സുകേശീം മൃദുഭാഷിണീം 4.1.30	30
അപശ്യതോ മേ സൗമിത്രേ ജീവിത്യേന്തി പ്രയോജനം അയം ഹി രുചിരസ്തസ്യഃ കാലോ രുചിരകാനനഃ 4.1.31	31
കോകിലാകുലസീമാന്തോ ദധിതായാ മമാനഘ മൻമമായാസസംഭൂതോ വസന്തഗുണവർധിതഃ 4.1.32	32
അയം മാം ധക്ഷ്യതി ക്ഷിപ്രം ശോകാഗ്നിർനചിരാദിവ അപശ്യതസ്താം വനിതാം പശ്യതോ രുചിരാൻ ഭൂമാൻ 4.1.33	33
മമായമാത്മപ്രഭവോ ഭൂയസ്തുമുപയാസ്യതി	

അദ്യശ്യാനാ വൈദേഹീ
 ശോകം വർധയതീഹ മേ || 4.1.34 || 34

ദ്യശ്യാനോ വസന്തശ്ച
 സ്വേദസംസർഗദുഷകഃ |
 മാം ഹി സാ മൃഗശാവാക്ഷീ
 ചിന്താശോകബലാക്യതം || 4.1.35 || 35

സന്താപയതി സൗമിത്രേ
 ക്രൂരശ്ചൈത്രവനാനിലഃ |
 അമീ മയൂരാഃ ശോഭന്തേ
 പ്രന്യത്യന്തസ്തതസ്തതഃ || 4.1.36 || 36

സൈഃ പക്ഷൈഃ പവനോദ്ധൂതൈ -
 ര്ഗവാക്ഷൈഃ സ്താടികൈരിവ |
 ശിഖിനീഭിഃ പരിവൃതാ -
 സ്ത ഏതേ മദമൂർച്ഛിതാഃ || 4.1.37 || 37

മൻമമാഭിപരീതസ്യ
 മമ മൻമമവർധനാഃ |
 പശ്യ ലക്ഷ്മണ നൃത്യന്തം
 മയൂരമുപന്യത്യതി || 4.1.38 || 38

ശിഖിനീ മൻമമാർതൈഷാ
 ഭർതാരം ശിരിസാനുനി |
 താമേവ മനസാ രാമാം
 മയൂരോപ്യനുധാവതി || 4.1.39 || 39

വിതത്യ രുചിരൗ പക്ഷൗ
 രുതൈരുപഹസന്നിവ |

- മയൂരസ്യ വനേ നൂനം
രക്ഷസാ ന ഹൃതാ പ്രിയാ ||4.1.40 || 40
- തസ്മാന്നൃത്യതി രദ്യേഷു
വനേഷു സഹ കാന്തയാ |
മമ ത്യയം വിനാ വാസഃ
പുഷ്പമാസേ സുദുഃസഹഃ ||4.1.41 || 41
- പശ്യ ലക്ഷ്മണ സംരാഗ -
സ്തീര്യഗ്യാനിഗതേഷ്വപി |
യദേഷാ ശിഖിനീ കാമാദ്
ഭർതാരമഭിവർതതേ ||4.1.42 || 42
- മമാപ്യേവം വിശാലാക്ഷീ
ജാനകീ ജാതസംഭ്രമാ |
മദനേനാഭിവർതതേ
യദി നാപഹൃതാ ഭവേത് ||4.1.43 || 43
- പശ്യ ലക്ഷ്മണ പുഷ്പാണി
നിഷ്പലാനി ഭവന്തി മേ |
പുഷ്പഭാരസമൃദ്ധാനാം
വനാനാം ശിശിരാത്യയേ ||4.1.44 || 44
- രുചിരാൺയപി പുഷ്പാണി
പാദപാനാമതിശ്രിയാ |
നിഷ്പലാനി മഹീം യാന്തി
സമം മധുകരോക്തരൈഃ ||4.1.45 || 45
- നദന്തി കാമം ശകുനാ
മുദിതാഃ സംഘശഃ കലം |

ആഹ്വയന്ത ഇവാൻയോൻയം
 കാമോൻമാദകരാ മമ ||4.1.46 || 46

വസന്തോ യദി തത്രാപി
 യത്ര മേ വസതി പ്രിയാ |
 നൂനം പരവശാ സീതാ
 സാപി ശോചത്യഹം യഥാ ||4.1.47 || 47

നൂനം ന തു വസന്തസ്തം
 ദേശം സ്തുശ്രതി യത്ര സാ |
 കഥം ഹ്യസിതപദ്മാക്ഷീ
 വർതയേത് സാ മയാ വിനാ ||4.1.48 || 48

അഥവാ വർതതേ തത്ര
 വസന്തോ യത്ര മേ പ്രിയാ |
 കിം കരിഷ്യതി സുശ്രോണീ
 സാ തു നിർഭർത്സിതാ പരൈഃ ||4.1.49 || 49

ശ്യാമാ പദ്മപലാശാക്ഷീ
 മൃദുഭാഷാ ച മേ പ്രിയാ |
 നൂനം വസന്തമാസാദ്യ
 പരിത്യക്ഷ്യതി ജീവിതം ||4.1.50 || 50

ദൃഢം ഹി ഹൃദയേ ബുദ്ധി -
 ര്മമ സമ്പരിവർതതേ |
 നാലം വർതയിതും സീതാ
 സാധ്വീ മദ്വിരഹം ഗതാ ||4.1.51 || 51

മയി ഭാവോ ഹി വൈദേഹ്യാ -
 സ്തത്ത്വതോ വിനിവേശിതഃ |

- മമാപി ഭാവഃ സീതായാം
സർവമാ വിനിവേശിതഃ || 4.1.52 || 52
- ഏഷ പുഷ്പവഹോ വായുഃ
സുഖസ്പർശോ ഹിമാവഹഃ |
താം വിചിന്തയതഃ കാന്താം
പാവകപ്രതിമോ മമ || 4.1.53 || 53
- സദാ സുഖമഹം മന്യേ
യം പുരാ സഹ സീതയാ |
മാരുതഃ സ വിനാ സീതാം
ശോകസഞ്ജനനോ മമ || 4.1.54 || 54
- താം വിനാമ വിഹംഗോന്യൗ
പക്ഷീ പ്രണദിതസ്തദാ |
വായസഃ പാദപഗതഃ
പ്രഹൃഷ്ടമദികുജ്ജതി || 4.1.55 || 55
- ഏഷ വൈ തത്ര വൈദേഹ്യാ
വിഹഗഃ പ്രതിഹാരകഃ |
പക്ഷീ മാം തു വിശാലാക്ഷ്യാഃ
സമീപമുപനേഷ്യതി || 4.1.56 || 56
- പശ്യ ലക്ഷ്മണ സന്നാദം
വനേ മദവിവർധനം |
പുഷ്പിതാഗ്രേഷു വൃക്ഷേഷു
ദ്വിജാനാമവകുജ്ജതാം || 4.1.57 || 57
- വിക്ഷിപ്താം പവനേനൈതാ -
മസൗ തിലകമഞ്ജരീം |

ഷട്പദഃ സഹസ്രാഭ്യതി
 മദോദ്ധുതാമിവ പ്രിയാം || 4.1.58 || 58

കാമിനാമയമത്യന്ത -
 മശോകഃ ശോകവർധനഃ |
 സ്തബ്ധൈഃ പവനോത്ക്ഷിപ്തൈഃ -
 സ്തർജ്ജയന്നിവ മാം സ്ഥിതഃ || 4.1.59 || 59

അമീ ലക്ഷ്മണ ദൃശ്യന്തേ
 ചൂതാഃ കുസുമശാലിനഃ |
 വിഭ്രമോത്സികൃതമനസഃ
 സാംഗരാഗാ നരാ ഇവ || 4.1.60 || 60

സൗമിത്രേ പശ്യ പമ്പായാ -
 ശ്ചിത്രാസു വനരാജീഷു |
 കിന്നരാ നരശാർദൂല
 വിചരന്തി യതസ്തതഃ || 4.1.61 || 61

ഇമാനി ശുഭഗന്ധീനി
 പശ്യ ലക്ഷ്മണ സർവശഃ |
 നലിനാനി പ്രകാശന്തേ
 ജലേ തരുണസൂര്യവത് || 4.1.62 || 62

ഏഷാ പ്രസന്നസലിലാ
 പദ്മനീലോത്പലായുതാ |
 ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണാ
 പമ്പാ സൗഗന്ധികായുതാ || 4.1.63 || 63

ജലേ തരുണസൂര്യായൈഃ
 ഷട്പദാഹതകേസരൈഃ |

- പങ്കജൈഃ ശോഭതേ പമ്പാ
സമന്താദഭിസംവൃതാ || 4.1.64 || 64
- ചക്രവാകയുതാ നിത്യം
ചിത്രപ്രസ്ഥവനാന്തരാ |
മാതംഗമൃഗയുമൈശ്വ
ശോഭതേ സലിലാർമിഭിഃ || 4.1.65 || 65
- പവനാഹതവേഗാഭി -
രൂർമിഭിർവിമലേന്ദ്രസി |
പങ്കജാനി വിരാജന്തേ
താഡ്യമാനാനി ലക്ഷ്മണ || 4.1.66 || 66
- പദ്മപത്രവിശാലാക്ഷീം
സതതം പ്രിയപങ്കജാം |
അപശ്യതോ മേ വൈദേഹീം
ജീവിതം നാഭിരോചതേ || 4.1.67 || 67
- അഹോ കാമസ്യ വാമത്വം
യോ ഗതാമപി ദുർലഭാം |
സ്മാരയിഷ്യതി കൽയാണീം
കൽയാണതരവാദിനീം || 4.1.68 || 68
- ശക്യോ ധാരയിതും കാമോ
ഭവേദഭ്യാഗതോ മയാ |
യദി ഭൂയോ വസന്തോ മാം
ന ഹന്യാത് പുഷ്പിതദ്രുമഃ || 4.1.69 || 69
- യാനി സു രമണീയാനി
തയാ സഹ ഭവന്തി മേ |

- താൻയേവാരമണീയാനി
 ജായന്തേ മേ തയാ വിനാ || 4.1.70 || 70
- പദ്മകോശപലാശാനി
 ദ്രഷ്ടും ദൃഷ്ടിർഹി മന്യതേ |
 സീതായാ നേത്രകോശാഭ്യാം
 സദ്യശാനീതി ലക്ഷ്മണ || 4.1.71 || 71
- പദ്മകേസരസംസൃഷ്ടോ
 വൃക്ഷാന്തരവിനിഃസൃതഃ |
 നിഃശ്വാസ ഇവ സീതായാ
 വാതി വായുർമനോഹരഃ || 4.1.72 || 72
- സൗമിത്രേ പശ്യ പമ്പായാ
 ദക്ഷിണേ ഗിരിസാനുഷു |
 പുഷ്പിതാം കർണികാരസ്യ
 യഷ്ടിം പരമശോഭിതാം || 4.1.73 || 73
- അധികം ശൈലരാജ്ഞ്യം
 ധാതുഭിസ്തു വിഭൂഷിതഃ |
 വിചിത്രം സൃജതേ രേണും
 വായുവേഗവിഘട്ടിതം || 4.1.74 || 74
- ഗിരിപ്രസ്ഥാസ്തു സൗമിത്രേ
 സർവതഃ സമ്പ്രപുഷ്പിതൈഃ |
 നിഷ്പത്രൈഃ സർവതോ രമൈഃ
 പ്രദീപ്താ ഇവ കിംശുകൈഃ || 4.1.75 || 75
- പമ്പാതീരരുഹാശ്ചേമേ
 സംസീകൃതാ മധുഗന്ധിനഃ |

മാലതീമൽലികാപദ്മ -

കരവീരാശ്ച പുഷ്പിതാഃ ||4.1.76 ||

76

കേതകൃഃ സിന്ദുവാരാശ്ച

വാസന്ത്യശ്ച സുപുഷ്പിതാഃ |

മാധവ്യോ ഗന്ധപൂർണാശ്ച

കുന്ദഗുൽമാശ്ച സർവശഃ ||4.1.77 ||

77

ചിരിബിൽവാ മധുകാശ്ച

വഞ്ജുലാ ബകുലാസ്തഥാ |

ചമ്പകാസ്തീലകാശ്ചൈവ

നാഗവൃക്ഷാശ്ച പുഷ്പിതാഃ ||4.1.78 ||

78

പദ്മകാശ്ചൈവ ശോഭന്തേ

നീലാശോകാശ്ച പുഷ്പിതാഃ |

ലോധ്രാശ്ച ഗിരിപൃഷ്ഠേഷു

സിംഹകേശരപിണ്ണരാഃ ||4.1.79 ||

79

അങ്കോലാശ്ച കുരണ്ടാശ്ച

ചൂർണകാഃ പാരിഭദ്രകാഃ |

ചൂതാഃ പാടലയശ്ചാപി

കോവിദാരാശ്ച പുഷ്പിതാഃ ||4.1.80 ||

80

മുചുകുന്ദാർജുനാശ്ചൈവ

ദൃശ്യന്തേ ഗിരിസാനുഷു |

കേതകോദ്ദാലകാശ്ചൈവ

ശിരീഷാഃ ശിംശപാ ധവാഃ ||4.1.81 ||

81

ശാൽമൽയഃ കിംശുകാശ്ചൈവ

രക്താഃ കുരവകാസ്തഥാ |

- തിനിശാ നകൃതമാലാശു
 ചന്ദനാഃ സ്യന്ദനാസ്തഥാ ||4.1.82 || 82
- ഹിന്താലാസ്തിലകാശൈവ
 നാഗവൃക്ഷാശു പുഷ്പിതാഃ |
 പുഷ്പിതാൻ പുഷ്പിതാഗ്രാഭി -
 ര്ലതാഭിഃ പരിവേഷിതാൻ ||4.1.83 || 83
- ദ്രുമാൻ പശ്യേഹ സൗമിത്രേ
 പമ്പായാ രുചിരാൻ ബഹുൻ |
 വാതവിക്ഷിപ്തവിടപാൻ
 യമാസന്നാൻ ദ്രുമാനിമാൻ ||4.1.84 || 84
- ലതാഃ സമനുവർത്തന്തേ
 മത്താ ഇവ വരസ്ത്രിയഃ |
 പാദപാത് പാദപം ഗച്ഛ -
 ണ്ശൈലാച്ഛൈലം വനാദ് വനം ||4.1.85 || 85
- വാതി നൈകരസാസ്യാദ -
 സജോദിത ഇവാനിലഃ |
 കേചിത് പർയാപ്തകുസുമാഃ
 പാദപാ മധുഗന്ധിനഃ ||4.1.86 || 86
- കേചിൻമുകുലസംവീതാഃ
 ശ്യാമവർണാ ഇവാബഭുഃ |
 ഇദം മൃഷ്ടമിദം സ്യാദു
 പ്രഫുൽലമിദമിത്യപി ||4.1.87 || 87
- രാഗരക്തോ മധുകരഃ
 കുസുമേഷ്യേവ ലീയതേ |

നിലീയ പുനരുത്പത്യ
 സഹസാൻയത്ര ഗച്ഛതി |
 മധുലുണ്ണോ മധുകരഃ
 പമ്പാതീരദ്രുമേഷ്യസൗ || 4.1.88 || 88

ഇയം കുസുമസംഘാതൈ -
 രൂപസ്തീർണാ സുഖാകൃതാ |
 സ്വയം നിപതിതൈർഭൂമിഃ
 ശയനപ്രസ്തരൈരിവ || 4.1.89 || 89

വിവിധാ വിവിധൈഃ പുഷ്പൈ -
 സ്തൈരേവ നഗസാനുഷു |
 വിസ്തീർണാഃ പീതരക്താഭാഃ
 സൗമിത്രേ പ്രസ്തരാഃ കൃതാഃ || 4.1.90 || 90

ഹിമാന്തേ പശ്യ സൗമിത്രേ
 വൃക്ഷാണാം പുഷ്പസംഭവം |
 പുഷ്പമാസേ ഹി തരവഃ
 സംഘർഷാദിവ പുഷ്പിതാഃ || 4.1.91 || 91

ആഹ്യന്ത ഇവാൻയോൻയം
 നഗാഃ ഷട്പദനാദിതാഃ |
 കുസുമോത്തംസവിടപാഃ
 ശോഭന്തേ ബഹു ലക്ഷ്മണ || 4.1.92 || 92

ഏഷ കാരണ്യവഃ പക്ഷീ
 വിഗാഹ്യ സലിലം ശുഭം |
 രമതേ കാന്തയാ സാർധം
 കാമമുദ്ദീപയന്നിവ || 4.1.93 || 93

മന്ദാകിന്യാസ്തു യദിദം
 രൂപമേതൻമനോരമം |
 സ്ഥാനേ ജഗതി വിഖ്യാതാ
 ഗുണാസ്സത്യാ മനോരമാഃ || 4.1.94 || 94

യദി ദൃശ്യേത സാ സാധ്വീ
 യദി ചേഹ വസേമഹി |
 സ്വ്വഹയേയം ന ശക്രായ
 നായോധ്യായൈ രഘുത്തമ || 4.1.95 || 95

ന ഹ്യേവം രമണീയേഷു
 ശാദ്യലേഷു തയാ സഹ |
 രമതോ മേ ദവേച്ചിന്താ
 ന സ്വ്വഹാൻയേഷു വാ ദവേത് || 4.1.96 || 96

അമീ ഹി വിവിധൈഃ പുഷ്പൈ -
 സ്തരവോ വിവിധച്ഛദാഃ |
 കാനന്യേസ്തിൻ വിനാ കാന്താം
 ചിന്താമുത്പാദയന്തി മേ || 4.1.97 || 97

പശ്യ ശീതജലാം ചേമാം
 സൗമിത്രേ പുഷ്കരായുതാം |
 ചക്രവാകാനുചരിതാം
 കാരണ്ഡവനിഷേവിതാം || 4.1.98 || 98

പ്ലവൈഃ ക്രൗഞ്ചൈശ്ച സമ്പൂർണാം
 മഹാമൃഗനിഷേവിതാം |
 അധികം ശോഭതേ പമ്പാ
 വികുജ്ജദ്ഭിർവിഹംഗമൈഃ || 4.1.99 || 99

ദീപയന്തീവ മേ കാമം
 വിവിധാ മുദിതാ ദ്വിജാഃ |
 ശ്യാമാം ചന്ദ്രമുഖീം സ്മൃത്യാ
 പ്രിയാം പദ്മനിഭേക്ഷണാം || 4.1.100 || 100

പശ്യ സാനുഷു ചിത്രേഷു
 മുഗീഭിഃ സഹിതാൻ മൃഗാൻ |
 മാം പുനർമൃഗശാവാക്ഷ്യാ
 വൈഭേഹ്യാ വിരഹീകൃതം |
 വ്യഥയന്തീവ മേ ചിത്തം
 സഞ്ചരന്തസ്തതസ്തതഃ || 4.1.101 || 101

അസ്മിൻ സാനുനി രമ്യേ ഹി
 മത്തദ്വിജഗണാകുലേ |
 പശ്യേയം യദി താം കാന്താം
 തതഃ സ്വസ്തി ഭവേൻമമ || 4.1.102 || 102

ജീവേയം ഖലു സൗമിത്രേ
 മയാ സഹ സുമധ്യമാ |
 സേവേത യദി വൈഭേഹീ
 പമ്പായാഃ പവനം ശുഭം || 4.1.103 || 103

പദ്മസൗഗന്ധികവഹം
 ശിവം ശോകവിനാശനം |
 ധന്യാ ലക്ഷ്മണ സേവന്തേ
 പമ്പായാ വനമാരുതം || 4.1.104 || 104

ശ്യാമാ പദ്മപലാശാക്ഷീ
 പ്രിയാ വിരഹിതാ മയാ |

കഥം ധാരയതി പ്രാണാൻ വിവശാ ജനകാത്മജാ 4.1.105	105
കിം നു വക്ഷ്യാമി ധർമ്മജ്ഞം രാജാനം സത്യവാദിനം ജനകം പുഷ്ടസീതം തം കുശലം ജനസംസദി 4.1.106	106
യാ മാമനുഗതാ മന്ദം പിത്രാ പ്രസ്ഥാപിതം വനം സീതാ ധർമ്മം സമാസ്ഥായ ക്വ നു സാ വർത്തതേ പ്രിയാ 4.1.107	107
തയാ വിഹീനഃ കൃപണഃ കഥം ലക്ഷ്മണ ധാരയേ യാ മാമനുഗതാ രാജ്യാദ് ഭൃഷ്ടം വിഹതചേതസം 4.1.108	108
തച്ചാർവഞ്ചിതപദ്മാക്ഷം സുഗന്ധി ശുഭമവ്രണം അപശ്യതോ മുഖം തസ്യഃ സീദതീവ മതിർമ്മമ 4.1.109	109
സ്മിതഹാസ്യാന്തരയുതം ഗുണവൻമധുരം ഹിതം വൈദേഹ്യാ വാക്യമതുലം കദാ ശ്രോഷ്യാമി ലക്ഷ്മണ 4.1.110	110
പ്രാപ്യ ദുഃഖം വനേ ശ്യാമാ മാം മൻമഥവികർശിതം	

<p>നഷ്ടദുഃഖേവ ഹൃഷ്ടേവ സാധി സാധ്യഭദ്രാഷത 4.1.111 </p>	<p>111</p>
<p>കിം നു വക്ഷ്യദ്യയോധ്യായാം കൗസൽയാം ഹി നൃപാത്മജ ക്വ സാ സ്തൃഷേതി പൃച്ഛന്തിം കഥം ചാപി മനസിനീം 4.1.112 </p>	<p>112</p>
<p>ഗച്ഛ ലക്ഷണ പശ്യ ത്വം ഭരതം ഭ്രാതൃവത്സലം നഹൃഹം ജീവിതും ശക്ത - സ്താമൃതേ ജനകാത്മജാം 4.1.113 </p>	<p>113</p>
<p>ഇതി രാമം മഹാത്മാനം വിലപന്തമനാഥവത് ഉവാച ലക്ഷണോ ഭ്രാതാ വചനം യുക്തമവ്യയം 4.1.114 </p>	<p>114</p>
<p>സംസ്തംഭ രാമ ഭദ്രം തേ മാ ശുചഃ പുരുഷോത്തമ നേദൃശാനാം മതിർമന്ദാ ഭവത്യകലുഷാത്മനാം 4.1.115 </p>	<p>115</p>
<p>സ്യത്യാ വിയോഗജം ദുഃഖം ത്യജ സ്നേഹം പ്രിയേ ജനേ അതിസ്നേഹപരിഷ്ചംഗാദ് വർതിരാർദ്രാപി ഭഹൃതേ 4.1.116 </p>	<p>116</p>
<p>യദി ഗച്ഛതി പാതാലം തതോദ്യധികമേവ വാ </p>	

സർവമാ രാവണസ്താത
 ന ഭവിഷ്യതി രാഘവ ||4.1.117 || 117

പ്രവൃത്തിർലഭ്യതാം താവത്
 തസ്യ പാപസ്യ രക്ഷസഃ |
 തതോ ഹാസ്യതി വാ സീതാം
 നിധനം വാ ഗമിഷ്യതി ||4.1.118 || 118

യദി യാതി ദിതേർഗർഭം
 രാവണം സഹ സീതയാ |
 തത്രാപ്യേനം ഹനിഷ്യാമി
 ന ചേദ് ദാസ്യതി മൈമിലീം ||4.1.119 || 119

സ്യാന്ധ്യം ഭദ്രം ഭജസ്യാർയ
 ത്യജ്യതാം കൃപണാ മതിഃ |
 അർഥോ ഹി നഷ്ടകാർയാർഥൈ -
 രയത്തേനാധിഗമ്യതേ ||4.1.120 || 120

ഉത്സാഹോ ബലവാനാർയ
 നാസ്ത്യുത്സാഹാത് പരം ബലം |
 സോത്സാഹസ്യ ഹി ലോകേഷു
 ന കിഞ്ചിദപി ദുർലഭം ||4.1.121 || 121

ഉത്സാഹവന്തഃ പുരുഷാ
 നാവസീദന്തി കർമസു |
 ഉത്സാഹമാത്രമാശ്രിത്യ
 പ്രതിലപ്ത്യാമ ജാനകീം ||4.1.122 || 122

ത്യജ്യതാം കാമവൃത്തത്വം
 ശോകം സന്യസ്യ പൃഷ്ഠതഃ |

മഹാത്മാനം കൃതാത്മാന -

മാത്മാനം നാവബുധ്യസേ || 4.1.123 ||

123

ഏവം സംബോധിതസ്തേന

ശോകോപഹതചേതനഃ |

ത്യജ്യ ശോകം ച മോഹം ച

രാമോ ധൈര്യമുപാഗമത് || 4.1.124 ||

124

സോദ്യദൃതിക്രാമദവ്യഗ്ര -

സ്താമചിന്ത്യപരാക്രമഃ |

രാമഃ പമ്പാം സുരുചിരാം

രമ്യാം പാരിപ്ലവദ്രുമാം || 4.1.125 ||

125

നിരീക്ഷമാണഃ സഹസാ മഹാത്മാ

സർവം വനം നിർന്ധരകന്ദരം ച |

ഉദ്യഗ്നചേതാഃ സഹ ലക്ഷ്മണേന

വിചാർയ ദുഃഖോപഹതഃ പ്രതസ്ഥേ || 4.1.126 ||

126

തം മത്തമാതംഗവിലാസഗാമീ

ഗച്ഛന്തമവ്യഗ്രമനാ മഹാത്മാ |

സ ലക്ഷ്മണോ രാഘവമിഷ്ടചേഷ്ടോ

രരക്ഷ ധർമ്മേണ ബലേന ചൈവ || 4.1.127 ||

127

താവൃഷ്യമുകന്ധ്യ സമീപചാരി

ചരൻ ദദർശാദ്ദുതദർശനീയൗ |

ശാഖാമൃഗാണാമധിപസ്തരസ്വീ

വിതത്രസേ നൈവ വിചേഷ്ട ചേഷ്ടാം || 4.1.128 ||

128

സ തൗ മഹാത്മാ ഗജമന്ദഗാമീ

ശാഖാമൃഗസ്തുത്ര ചരംശ്ചരന്തൗ |

ദൃഷ്ട്യാ വിഷാദം പരമം ജഗാമ

ചിന്താപരീതോ ഭയഭാരഭഗ്നഃ ||4.1.129 ||

129

തമാശ്രമം പുൺയസുഖം ശരൺയം

സദൈവ ശാഖാമൃഗസേവിതാന്തം |

ത്രസ്താശ്ച ദൃഷ്ട്യാ ഹരയോദിജമു-

ർമഹൗജസൗ രാഘവലക്ഷ്മണൗ തൗ ||4.1.130 ||

130

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പ്രഥമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവസ്യ വാനരാണാം ചാശങ്കാ ഹനുമതാ തസ്യാ നിവാരണം
സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർഭാവം സമീക്ഷിതും
ഹനുമതസ്തുത്സവിധേ പ്രേഷണം

തൗ തു ദൃഷ്ട്വാ മഹാത്മാനൗ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ |

വരായുധധരൗ വീരൗ

സുഗ്രീവഃ ശങ്കിതോഭവത് || 4.2.1 ||

131

ഉദ്ദിഗ്നഹൃദയഃ സർവാ

ദിശഃ സമവലോകയൻ |

ന വ്യതിഷ്ഠത കസ്തിംശ്ചിദ്

ദേശേ വാനരപുംഗവഃ || 4.2.2 ||

132

നൈവ ചക്രേ മനഃ സ്ഥാതും

വീക്ഷമാണൗ മഹാബലൗ |

കപേഃ പരമഭീതസ്യ

ചിത്തം വ്യവസസാദ ഹ || 4.2.3 ||

133

ചിന്തയിത്യാ സ ധർമാത്മാ

വിമൃശ്യ ഗുരുലാഘവം |

സുഗ്രീവഃ പരമോദ്യോഗഃ
 സർവൈസ്തൈർവാനരൈഃ സഹ ||4.2.4 || 134

തതഃ സ സചിവേദ്യസ്തു
 സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗാധിപഃ |
 ശശംസ പരമോദ്യോഗഃ
 പശ്യംസ്തു രാമലക്ഷ്മണൗ ||4.2.5 || 135

ഏതൗ വനമിദം ദുർഗം
 വാലിപ്രണിഹിതൗ ധ്രുവം |
 ഛർദ്ദനാ ചീരവസനൗ
 പ്രചരന്താവിഹാഗതൗ ||4.2.6 || 136

തതഃ സുഗ്രീവസചിവാ
 ദൃഷ്ട്വാ പരമധൻവിനൗ |
 ജഗ്മുർഗിരിതടാത് തസ്മാ -
 ദൻയച്ഛിഖരമുത്തമം ||4.2.7 || 137

തേ ക്ഷിപ്രമഭിഗമ്യാഥ
 യുഥപാ യുഥപർഷഭം |
 ഹരയോ വാനരശ്രേഷ്ഠം
 പരിവാർയോപതസ്ഥിരേ ||4.2.8 || 138

ഏവമേകായനഗതാഃ
 പ്ലവമാനാ ഗിരേർഗിരിം |
 പ്രകമ്പയന്തോ വേഗേന
 ഗിരീണാം ശിഖരാണി ച ||4.2.9 || 139

തതഃ ശാഖാമൃഗാഃ സർവേ
 പ്ലവമാനാ മഹാബലാഃ |

ബഭഞ്ജുശ്ച നഗാംസ്തുത്ര
 പുഷ്പിതാൻ ദുർഗമാശ്രിതാൻ || 4.2.10 || 140

ആപ്ലവന്തോ ഹരിവരാഃ
 സർവതസ്തം മഹാഗിരിം |
 മൃഗമാർജ്ജാരശാർദൂലാം -
 സ്തോസയന്തോ യയുസ്തദാ || 4.2.11 || 141

തതഃ സുഗ്രീവസചിവാഃ
 പർവതേന്ദ്രേണ സമാഹിതാഃ |
 സംഗമ്യ കപിമുഖ്യേന
 സർവേ പ്രാഞ്ജലയഃ സ്ഥിതാഃ || 4.2.12 || 142

തതസ്തു ഭയസന്ത്രസ്തം
 വാലികിൽബിഷശങ്കിതം |
 ഉവാച ഹനുമാൻ വാക്യം
 സുഗ്രീവം വാക്യകോവിദഃ || 4.2.13 || 143

സംഭ്രമസ്ത്യജ്യതാമേഷ
 സർവൈർവാലികൃതേ മഹാൻ |
 മലയോഽയം ഗിരിവരോ
 ഭയം നേഹാസ്തി വാലിനഃ || 4.2.14 || 144

യസ്മാദുദ്ദിഗ്നചേതാസ്ത്വം
 വിദ്രുതോ ഹരിപുംഗവ |
 തം ക്രൂരദർശനം ക്രൂരം
 നേഹ പശ്യാമി വാലിനം || 4.2.15 || 145

യസ്മാത് തവ ഭയം സൗമ്യ
 പൂർവജാത് പാപകർമണഃ |

സ നേഹ വാലീ ദുഷ്ടാത്മാ ന തേ പശ്യാദ്യഹം ഭയം 4.2.16	146
അഹോ ശാഖാമൃഗത്വം തേ വ്യക്തമേവ പ്ലവംഗമ ലഘുചിത്തതയാഽത്മാനം ന സ്ഥാപയസി യോ മതൗ 4.2.17	147
ബുദ്ധിവിജ്ഞാനസമ്പന്ന ഇംഗിതൈഃ സർവമാചര നഹ്യബുദ്ധിം ഗതോ രാജാ സർവഭൂതാനി ശാസ്ത്രി ഹി 4.2.18	148
സുഗ്രീവസ്തു ശുഭം വാക്യം ശ്രുത്വാ സർവം ഹനുമതഃ തതഃ ശുഭതരം വാക്യം ഹനുമന്തമുവാച ഹ 4.2.19	149
ദീർഘബാഹു വിശാലാക്ഷൗ ശരചാപാസിധാരിണൗ കസ്യ ന സ്യാദ് ഭയം ദുഷ്ട്യാ ഹ്യേതൗ സുരസുതോപമൗ 4.2.20	150
വാലിപ്രണിഹിതാവേവ ശങ്കേഹം പുരുഷോത്തമൗ രാജാനോ ബഹുമിത്രാശ്ച വിശ്യാസോ നാത്ര ഹി ക്ഷമഃ 4.2.21	151
അരയശ്ച മനുഷ്യേണ വിജ്ഞേയാശ്ചരദ്ചാരിണഃ	

വിശ്വസ്താനാമവിശ്വസ്താ -
 ശ്ചരിദ്രേഷു പ്രഹരന്ത്യപി || 4.2.22 || 152

കൃത്യേഷു വാലീ മേധാവീ
 രാജാനോ ബഹുദർശിനഃ |
 ഭവന്തി പരഹന്താര -
 സ്തേ ജേതയാഃ പ്രാകൃതൈർനരൈഃ || 4.2.23 || 153

തൗ ത്വയാ പ്രാകൃതേനേവ
 ഗത്യാ ജേതയൗ പ്ലവംഗമ |
 ഇംഗിതാനാം പ്രകാരൈശ്ച
 രൂപവ്യാഭാഷണേന ച || 4.2.24 || 154

ലക്ഷയന്വ തയോർഭാവം
 പ്രഹൃഷ്ടമനസൗ യദി |
 വിശ്വാസയൻ പ്രശംസാഭി -
 രിംഗിതൈശ്ച പുനഃ പുനഃ || 4.2.25 || 155

മമൈവാഭിമുഖം സ്ഥിത്വാ
 പൃച്ഛ ത്വം ഹരിപുംഗവ |
 പ്രയോജനം പ്രവേശസ്യ
 വനസ്യാസ്യ ധനുർധരൗ || 4.2.26 || 156

ശുദ്ധാത്മാനൗ യദി ത്വേതൗ
 ജാനീഹി ത്വം പ്ലവംഗമ |
 വ്യാഭാഷിതൈർവാ രൂപൈർവാ
 വിജേതയാ ദുഷ്ടതാനയോഃ || 4.2.27 || 157

ഇത്യേവം കപിരാജേന
 സന്ദിഷ്ടോ മാരുതാത്മജഃ |

ചകാര ഗമനേ ബുദ്ധിം

യത്ര തൗ രാമലക്ഷ്മണൗ || 4.2.28 ||

158

തഥേതി സമ്പൂജ്യ വചസ്തു തസ്യ തത്-

കപേഃ സുഭീതസ്യ ദുരാസദസ്യ ച |

മഹാനുഭാവോ ഹനുമാൻ യയൗ തദാ

സ യത്ര രാമോത്രിബലശ്ച ലക്ഷ്മണഃ || 4.2.29 ||

159

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| തൃതീയഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർവനേ ആഗമനസ്യ കിം കാരണമിതി
ജിഹ്യാസാകരണമാത്മനഃ സുഗ്രീവസ്യ ച പരിചയദാനം ശ്രീരാമേണ
തദ്യചനാനാം പ്രശംസനം കൃത്യാ ലക്ഷ്മണസ്യ സ്വപക്ഷതോ
വാർതാകരണേ നിയോജനം ലക്ഷ്മണേന സ്വീയേദ്ഭൃഗ്മനേ സ്വീകൃതേ
ഹനുമതോ ഹർഷശ്ച

വചോ വിജ്ഞായ ഹനുമാൻ

സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |

പർവതാദ്യുഷ്യമുകാത് തു

പുഷ്പുവേ യത്ര രാഘവൗ || 4.3.1 ||

160

കപിരൂപം പരിത്യജ്യ

ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |

ദീക്ഷുരൂപം തതോ ഭേജേ

ശംബുദ്ധിതയാ കപിഃ || 4.3.2 ||

161

തതശ്ച ഹനുമാൻ വാചാ

ശ്ലക്ഷ്ണയാ സുമനോജ്ഞയാ |

വിനീതവദുപാഗമ്യ

രാഘവൗ പ്രണിപത്യ ച || 4.3.3 ||

162

ആബഭാഷേ ച തൗ വീരൗ
 യഥാവത് പ്രശശംസ ച |
 സമ്പൂജ്യ വിധിവദ് വീരൗ
 ഹനുമാൻ വാനരോത്തമഃ || 4.3.4 || 163

ഉവാച കാമതോ വാക്യം
 മൃദു സത്യപരാക്രമൗ |
 രാജർഷിഭേവപ്രതിമൗ
 താപസൗ സംശിതവ്രതൗ || 4.3.5 || 164

ദേശം കഥമിമം പ്രാപ്തൗ
 ഭവന്തൗ വരവർണിനൗ |
 ത്രാസയന്തൗ മൃഗഗണാ -
 നന്യാംശ്ച വനചാരിണഃ || 4.3.6 || 165

പമ്പാതീരരുഹാൻ വൃക്ഷാൻ
 വീക്ഷമാണൗ സമന്തതഃ |
 ഇമാം നദീം ശുഭജലാം
 ശോഭയന്തൗ തരസ്വിനൗ || 4.3.7 || 166

ധൈര്യവന്തൗ സുവർണാഭൗ
 കൗ യുവാം ചീരവാസസൗ |
 നിഃശ്വസന്തൗ വരഭൂജൗ
 പീഡയന്താവിമാഃ പ്രജാഃ || 4.3.8 || 167

സിംഹവിപ്രേക്ഷിതൗ വീരൗ
 മഹാബലപരാക്രമൗ |
 ശക്രാപനിഭേ ചാപേ
 ഗൃഹീത്യാ ശത്രുനാശനൗ || 4.3.9 || 168

ശ്രീമന്തേ രൂപസമ്പന്നൗ
 വൃഷഭദ്രേശ്വവിക്രമൗ |
 ഹസ്തിഹസ്തോപമഭുജൗ
 ദ്യുതിമന്തേ നരർഷഭൗ ||4.3.10 || 169

പ്രഭയാ പർവതേന്ദ്രാസൗ
 യുവയോരവഭാസിതഃ |
 രാജ്യാർഹാവമരപ്രഖ്യൗ
 കഥം ദേശമിഹാഗതൗ ||4.3.11 || 170

പദ്മപത്രേക്ഷണൗ വീരൗ
 ജടാമണ്ഡലധാരിണൗ |
 അന്യോന്യസദൃശൗ വീരൗ
 ദേവലോകാദിഹാഗതൗ ||4.3.12 || 171

യദൃച്ഛയേവ സമ്പ്രാപ്തൗ
 ചന്ദ്രസൂര്യൗ വസുന്ധരാം |
 വിശാലവക്ഷസൗ വീരൗ
 മാനുഷൗ ദേവരൂപിണൗ ||4.3.13 || 172

സിംഹസ്തന്ധൗ മഹോത്സാഹൗ
 സമദാവിവ ഗോവൃഷൗ |
 ആയതാശ്ച സുവൃത്താശ്ച
 ബാഹവഃ പരിഘോപമാഃ ||4.3.14 || 173

സർവഭൂഷണഭൂഷാർഹാഃ
 കിമർഥം ന വിഭൂഷിതാഃ |
 ഉഭൗ യോഗ്യാവഹം മന്യേ
 രക്ഷിതും പൃഥിവിമിഥാം ||4.3.15 || 174

സസാഗരവനാം കൃത്സ്നാം
 വിന്ധ്യമേരുവിഭൂഷിതാം |
 ഇമേ ച ധനുഷീ ചിത്രേ
 ശ്ലക്ഷ്ണേ ചിത്രാനുലേപനേ ||4.3.16 || 175

പ്രകാശേതേ യഥേന്ദ്രസ്യ
 വജ്രേണ ഹേമവിഭൂഷിതേ |
 സമ്പൂർണാശ്ച ശിതൈർബാണൈ -
 സ്തുണാശ്ച ശുഭദർശനാഃ ||4.3.17 || 176

ജീവിതാന്തകരൈർഘോരൈ -
 ര്ജ്ജുലദ്ഭിരിവ പന്നഗൈഃ |
 മഹാപ്രമാണൗ വിപുലൗ
 തപ്തഹാടകഭൂഷണൗ ||4.3.18 || 177

ഖഡ്ഗാവേതൗ വിരാജേതേ
 നിർമുക്തഭൂജഗാവിവ |
 ഏവം മാം പരിഭാഷന്തം
 കസ്യാദ് വൈ നാഭിഭാഷതഃ ||4.3.19 || 178

സുഗ്രീവോ നാമ ധർമാത്മാ
 കശ്ചിദ് വാനരപുംഗവഃ |
 വീരോ വിനികൃതോ ഭ്രാത്രോ
 ജഗദ്ഭ്രമതി ദുഃഖിതഃ ||4.3.20 || 179

പ്രാപ്തോഹം പ്രേഷിതസ്തേന
 സുഗ്രീവേണ മഹാത്മനാ |
 രാജ്ഞാ വാനരമുഖ്യാനാം
 ഹനുമാൻ നാമ വാനരഃ ||4.3.21 || 180

യുവാഭ്യാം സ ഹി ധർമാത്മാ
 സുഗ്രീവഃ സഖ്യമിച്ഛതി |
 തസ്യ മാം സചിവം വിത്തം
 വാനരം പവനാത്മജം || 4.3.22 || 181

ഭിക്ഷുരുപപ്രതിച്ഛന്നം
 സുഗ്രീവപ്രിയകാരണാത് |
 ഋഷ്യമുകാദിഹ പ്രാപ്തം
 കാമഗം കാമചാരിണം || 4.3.23 || 182

ഏവമുക്ത്യാ തു ഹനുമാം -
 സ്തൗ വീരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ |
 വാക്യജ്ഞോ വാക്യകുശലഃ
 പുനർനോവാച കിഞ്ചന || 4.3.24 || 183

ഏതച്ഛൂത്യാ വചസ്തസ്യ
 രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് |
 പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ ശ്രീമാൻ
 ഭ്രാതരം പാർശ്വതഃ സ്ഥിതം || 4.3.25 || 184

സചിവോഽയം കപീന്ദ്രസ്യ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 തമേവ കാങ്ക്ഷമാണസ്യ
 മമാന്തികമിഹാഗതഃ || 4.3.26 || 185

തമഭ്യഭാഷ സൗമിത്രേ
 സുഗ്രീവസചിവം കപിം |
 വാക്യജ്ഞം മധുരൈർവാക്യൈഃ
 സ്നേഹയുക്തമരിന്ദമം || 4.3.27 || 186

നാനുഗൃഹ്യേദവിനീതസ്യ
 നായജൂർവേദധാരിണഃ |
 നാസാമവേദവിദുഷഃ
 ശക്യമേവം വിഭാഷിതും || 4.3.28 || 187

നൂനം വ്യാകരണം കൃത്സ്ന -
 മനേന ബഹുധാ ശ്രുതം |
 ബഹു വ്യാഹരതാനേന
 ന കിഞ്ചിദപശബ്ധിതം || 4.3.29 || 188

ന മുഖേ നേത്രയോശ്ചാപി
 ലലാടേ ച ഭ്രുവോസ്തഥാ |
 അന്യേഷ്യപി ച സർവേഷു
 ദോഷഃ സംവിദിതഃ ക്വചിത് || 4.3.30 || 189

അവിസ്തരമസന്ദിഗ്ധ -
 മവിലംബിതമവ്യഥം |
 ഉരഃസ്ഥം കംഠം വാക്യം
 വർത്തതേ മധ്യമന്വരം || 4.3.31 || 190

സംസ്കാരക്രമസമ്പന്നാ -
 മദ്ഭൂതാമവിലംബിതാം |
 ഉച്ചാരയതി കൽയാണീം
 വാചം ഹൃദയഹർഷിണീം || 4.3.32 || 191

അനയാ ചിത്രയാ വാചാ
 ത്രിസ്ഥാനവൃഞ്ജനസ്ഥയാ |
 കസ്യ നാരാധ്യതേ ചിത്ത -
 മുദ്യതാസേരരേരപി || 4.3.33 || 192

ഏവംവിധോ യസ്യ ദൂതോ
 ന ഭവേത് പാർഥിവസ്യ തു |
 സിദ്ധ്യന്തി ഹി കഥം തസ്യ
 കാർയാണാം ഗതയോനഘ || 4.3.34 || 193

ഏവംഗുണഗണൈർയുക്താ
 യസ്യ സ്യുഃ കാർയസാധകാഃ |
 തസ്യ സിദ്ധ്യന്തി സർവ്വേർഥാ
 ദൂതവാക്യപ്രചോദിതാഃ || 4.3.35 || 194

ഏവമുക്തസ്തു സൗമിത്രിഃ
 സുഗ്രീവസചിവം കപിം |
 അഭ്യഭാഷത വാക്യജ്ഞോ
 വാക്യജ്ഞം പവനാത്മജം || 4.3.36 || 195

വിദിതാ നൗ ഗുണാ വിദ്വൻ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 തമേവ ചാവാം മാർഗാവഃ
 സുഗ്രീവം പ്ലവഗേശ്വരം || 4.3.37 || 196

യഥാ ബ്രവീഷി ഹനുമൻ സുഗ്രീവവചനാദിഹ |
 തത് തഥാ ഹി കരിഷ്യാവോ വചനാത് തവ സത്തമ || 4.3.38 || 197

തത് തസ്യ വാക്യം നിപുണം നിശമ്യ
 പ്രഹൃഷ്ടരുപഃ പവനാത്മജഃ കപിഃ |
 മനഃ സമാധായ ജയോപപത്തൗ
 സഖ്യം തദാ കർതുമിയേഷ താഭ്യാം || 4.3.39 || 198

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്യതീയഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർഥഃ സർഗഃ ||

ലക്ഷ്മണേന ശ്രീരാമവനാഗമനസ്യ സീതാഹരണസ്യ ച വൃത്താന്തസ്യ
വർണനം തത്ര സീതാൻവേഷണേ സുഗ്രീവഃ സഹയോഗം
കരോത്പിതീച്ഛായാഃ പ്രകടനം ഹനുമാതാ
തയോരാശ്യാസനപൂർവകമാത്മനാ സഹ നയനം

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടോ ഹനുമാൻ
കൃത്യവാനിതി തദ്വചഃ |
ശ്രുത്യാ മധുരഭാവം ച
സുഗ്രീവം മനസാ ഗതഃ ||4.4.1 || 199

ഭാവോ രാജ്യാഗമസ്തസ്യ
സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
യദയം കൃത്യവാൻ പ്രാപ്തഃ
കൃത്യം ചൈതദുപാഗതം ||4.4.2 || 200

തതഃ പരമസംഹൃഷ്ടോ
ഹനുമാൻ പ്ലവഗോത്തമഃ |
പ്രത്യുവാച തതോ വാക്യം
രാമം വാക്യവിശാരദഃ ||4.4.3 || 201

കിമർഥം ത്വം വനം ഘോരം
പമ്പാകാനനമണ്ഡിതം |

ആഗതഃ സാനുജോ ദുർഗം
 നാനാവ്യാലമൃഗായുതം ||4.4.4 || 202

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
 ലക്ഷ്മണോ രാമചോദിതഃ |
 ആചചക്ഷേ മഹാത്മാനം
 രാമം ദശരഥാത്മജം ||4.4.5 || 203

രാജാ ദശരഥോ നാമ
 ദ്യുതിമാൻ ധർമവത്സലഃ |
 ചാതുർവർണ്യം സ്വധർമേണ
 നിത്യമേവാഭിപാലയൻ ||4.4.6 || 204

ന ദ്വേഷാ വിദ്യതേ തസ്യ
 സ തു ദ്വേഷി ന കഞ്ചന |
 സ തു സർവേഷു ഭൂതേഷു
 പിതാമഹ ഇവാപരഃ ||4.4.7 || 205

അഗ്നിഷ്ടോമാദിഭിര്യജൈഃ -
 രിഷ്ടുവാനാപ്ലവക്ഷിണൈഃ |
 തസ്യായം പൂർവജഃ പുത്രോ
 രാമോ നാമ ജനൈഃ ശ്രുതഃ ||4.4.8 || 206

ശരൺയഃ സർവഭൂതാനാം
 പിതൂർനിർദേശപാരഗഃ |
 ജ്യേഷ്ഠോ ദശരഥസ്യായം
 പുത്രാണാം ഗുണവത്തരഃ ||4.4.9 || 207

രാജലക്ഷണസംയുക്തഃ
 സംയുക്തോ രാജ്യസമ്പദാ |

രാജ്യാദ് ഭദ്രേഷോ മയാ വന്ധും
 വനേ സാർധമിഹാഗതഃ ||4.4.10 || 208

ഭാർയയാ ച മഹാഭാഗ
 സീതയാനുഗതോ വശീ |
 ദിനക്ഷയേ മഹാതേജാഃ
 പ്രഭയേവ ദിവാകരഃ ||4.4.11 || 209

അഹമസ്യാവരോ ഭ്രാതാ
 ഗുണൈർദാസ്യമുപാഗതഃ |
 കൃതജ്ഞസ്യ ബഹുജ്ഞസ്യ
 ലക്ഷ്മണോ നാമ നാമതഃ ||4.4.12 || 210

സുഖാർഹസ്യ മഹാർഹസ്യ
 സർവഭൂതഹിതാത്മനഃ |
 ഐശ്വര്യേണ വിഹീനസ്യ
 വനവാസേ രതസ്യ ച ||4.4.13 || 211

രക്ഷസാപഹൃതാ ഭാർയാ
 രഹിതേ കാമരൂപിണാ |
 തച്ച ന ജ്ഞായതേ രക്ഷഃ
 പത്നീ യേനാസ്യ വാ ഹൃതാ ||4.4.14 || 212

ദനുർനാമ ദിതേഃ പുത്രഃ
 ശാപാദ് രാക്ഷസതാം ഗതഃ |
 ആഖ്യാതസ്തേന സുഗ്രീവഃ
 സമർഥോ വാനരാധിപഃ ||4.4.15 || 213

സ ജ്ഞാസ്യതി മഹാവീര്യ -
 സ്തവ ഭാർയാപഹാരിണം |

ഏവമുക്ത്യാ ദനുഃ സ്വർഗം
 ഭ്രാജമാനോ ദിവം ഗതഃ || 4.4.16 || 214

ഏതത് തേ സർവമാഖ്യാതം
 യാമാതഥേന്ദ്ര പൃച്ഛതഃ |
 അഹം ചൈവ ച രാമശ്ച
 സുഗ്രീവം ശരണം ഗതൗ || 4.4.17 || 215

ഏഷ ദത്ത്യാ ച വിത്താനി
 പ്രാപ്യ ചാനുത്തമം യശഃ |
 ലോകനാമഃ പുരാ ഭൂത്യാ
 സുഗ്രീവം നാമമിച്ഛതി || 4.4.18 || 216

സീതാ യസ്യ സ്തൃഷ്ഠാ ചാസീ -
 ച്ഛരൺയോ ധർമവത്സലഃ |
 തസ്യ പുത്രഃ ശരൺയശ്ച
 സുഗ്രീവം ശരണം ഗതഃ || 4.4.19 || 217

സർവലോകസ്യ ധർമാത്മാ
 ശരൺയഃ ശരണം പുരാ |
 ഗുരുർമേ രാഘവഃ സോഽയം
 സുഗ്രീവം ശരണം ഗതഃ || 4.4.20 || 218

യസ്യ പ്രസാദേ സതതം
 പ്രസീദേയുരിമാഃ പ്രജാഃ |
 സ രാമോ വാനരേന്ദ്രസ്യ
 പ്രസാദമഭികാക്ഷതേ || 4.4.21 || 219

യേന സർവഗുണോപേതാഃ
 പൃഥിവ്യാം സർവപാർഥിവാഃ |

മാനിതാഃ സതതം രാജ്ഞാ
 സദാ ദശരഥേന വൈ || 4.4.22 || 220

തസ്യായം പൂർവജഃ പുത്ര -
 സ്ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ |
 സുഗ്രീവം വാനരേന്ദ്രം തു
 രാമഃ ശരണമാഗതഃ || 4.4.23 || 221

ശോകാഭിഭൂതേ രാമേ തു
 ശോകാർതേ ശരണം ഗതേ |
 കർതുമർഹതി സുഗ്രീവഃ
 പ്രസാദം സഹ യുമപൈഃ || 4.4.24 || 222

ഏവം ബ്രൂവാണം സൗമിത്രിം
 കരുണം സാശ്രൂപാതനം |
 ഹനുമാൻ പ്രത്യുവാചേദം
 വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ || 4.4.25 || 223

ഈദ്യശാ ബുദ്ധിസമ്പന്നാ
 ജിതക്രാധാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ |
 ദ്രഷ്ടുവ്യാ വാനരേന്ദ്രേണ
 ദിഷ്ട്യാ ദർശനമാഗതാഃ || 4.4.26 || 224

സ ഹി രാജ്യാച്ച വിദ്രഷ്ടഃ
 കൃതവൈരശ്ച വാലിനാ |
 ഹൃതദാരോ വനേ ത്രസ്തോ
 ഭ്രാന്തോ വിനികൃതോ ഭൃശം || 4.4.27 || 225

കരിഷ്യതി സ സാഹായ്യം
 യുവയോർഭാസ്കരാത്മജഃ |

സുഗ്രീവഃ സഹ ചാസ്മാദിഃ
 സീതായാഃ പരിമാർഗണേ ||4.4.28 || 226

ഇത്യേവമുക്ത്യാ ഹനുമാ -
 ണ്ശ്ശ്രക്ഷ്ണം മധുരയാ ഗിരാ |
 ബഭാഷേ സാധു ഗച്ഛാമഃ
 സുഗ്രീവമിതി രാഘവം ||4.4.29 || 227

ഏവം ബ്രൂവന്തം ധർമാത്മാ
 ഹനുമന്തം സ ലക്ഷ്മണഃ |
 പ്രതിപൂജ്യ യഥാൻയായ -
 മിദം പ്രോവാച രാഘവം ||4.4.30 || 228

കപിഃ കഥയതേ ഹൃഷ്ടോ
 യഥായം മാരുതാത്മജഃ |
 കൃത്യവാൻ സോഽപി സമ്പ്രാപ്തഃ
 കൃതകൃത്യോഽസി രാഘവ ||4.4.31 || 229

പ്രസന്നമുഖവർണശ്ച
 വ്യക്തം ഹൃഷ്ടശ്ച ഭാഷതേ |
 നാനൃതം വക്ഷ്യതേ വീരോ
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ ||4.4.32 || 230

തതഃ സ സുമഹാപ്രാജ്ഞോ
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |
 ജഗാമാദായ തൗ വീരൗ
 ഹരിരാജായ രാഘവൗ ||4.4.33 || 231

ഭിക്ഷുരൂപം പരിത്യജ്യ
 വാനരം രൂപമാസ്ഥിതഃ |

പൃഷ്ഠമാരോപ്യ തൗ വീരൗ

ജഗാമ കപികുഞ്ജരഃ ||4.4.34 ||

232

സ തു വിപുലയശാഃ കപിപ്രവീരഃ

പവനസുതഃ കൃതകൃത്യവത് പ്രഹൃഷ്ടഃ |

ഗിരിവരമുരുവിക്രമഃ പ്രയാതഃ

സ ശുഭമതിഃ സഹ രാമലക്ഷ്മണാഭ്യാം ||4.4.35 ||

233

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുർഥഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമസുഗ്രീവയോർദ്വൈത്രി ശ്രീരാമേണ വാലിവധായ
പ്രതിജ്ഞാകരണം ച

ഋഷ്യമൂകാത് തു ഹനുമാൻ
ഗത്യാ തം മലയം ഗിരിം |
ആചചക്ഷേ തദാ വീരൗ
കപിരാജായ രാഘവൗ || 4.5.1 || 234

അയം രാമോ മഹാപ്രാജ്ഞ
സമ്പ്രാപ്തോ ദുഃഖവിക്രമഃ |
ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാന്തോ
രാമോഽയം സത്യവിക്രമഃ || 4.5.2 || 235

ഇക്ഷ്യാകുണാം കുലേ ജാതോ
രാമോ ദശരഥാത്മജഃ |
ധർമ്മേ നിഗദിതശ്ചൈവ
പിതൂർനിർദേശകാരകഃ || 4.5.3 || 236

രാജസൂയാശ്വമേധൈശ്ച
വഹ്നിർയേനാദിതർപിതഃ |
ദക്ഷിണാശ്ച തഥോത്സൃഷ്ടാ
ഗാവഃ ശതസഹസ്രശഃ || 4.5.4 || 237

തപസാ സത്യവാക്യേന
 വസുധാ യേന പാലിതാ |
 സ്ത്രീഹേതോസ്സ്യ പുത്രോത്ഥം
 രാമോദ്രൺയം സമാഗതഃ || 4.5.5 || 238

തസ്യാസ്യ വസതോദ്രൺയേ
 നിയതസ്യ മഹാത്മനഃ |
 രാവണേന ഹൃതാ ഭാർയാ
 സ ത്യാം ശരണമാഗതഃ || 4.5.6 || 239

ഭവതാ സഖ്യകാമൗ തൗ
 ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ |
 പ്രഗൃഹ്യ ചാർചയസ്യേതൗ
 പൂജനീയതമാവുഭൗ || 4.5.7 || 240

ശ്രുത്യാ ഹനുമതോ വാക്യം
 സുഗ്രീവോ വാനരാധിപഃ |
 ദർശനീയതമോ ഭൂത്യാ
 പ്രീത്യോവാച ച രാഘവം || 4.5.8 || 241

ഭവാൻ ധർമവിനീതശ്ച
 സുതപാഃ സർവവത്സലഃ |
 ആഖ്യാതാ വായുപുത്രേണ
 തത്ത്വതോ മേ ഭവദ്ഗുണാഃ || 4.5.9 || 242

തൻമമൈവൈഷ സത്കാരോ
 ലാഭശ്ചൈവോത്തമഃ പ്രഭോ |
 യത്ത്വമിച്ഛസി സൗഹാർദം
 വാനരേണ മയാ സഹ || 4.5.10 || 243

രോചതേ യദി മേ സഖ്യം
 ബാഹുരേഷ പ്രസാരിതഃ |
 ഗൃഹ്യതാം പാണിനാ പാണി -
 ര്മർയാദാ ബധ്യതാം ധ്രുവാ || 4.5.11 || 244

ഏതത് തു വചനം ശ്രുത്യാ
 സുഗ്രീവസ്യ സുഭാഷിതം |
 സമ്പ്രഹൃഷ്ടമനാ ഹസ്തം
 പീഡയാമാസ പാണിനാ || 4.5.12 || 245

ഹൃഷ്ടഃ സൗഹൃദമാലംബ്യ
 പര്യഷ്ഠജത പീഡിതം |
 തതോ ഹനൂമാൻ സന്ത്യജ്യ
 ദിക്ഷുരുപമരിന്ദമഃ || 4.5.13 || 246

കാഷ്ടയോഃ സ്വേന രൂപേണ
 ജനയാമാസ പാവകം |
 ദീപ്യമാനം തതോ വഹ്നിം
 പുഷ്പൈരഭ്യർച്യ സത്കൃതം || 4.5.14 || 247

തയോർമധ്യേ തു സുപ്രീതോ
 നിദധൗ സുസമാഹിതഃ |
 തതോഽഗ്നിം ദീപ്യമാനം തൗ
 ചക്രതുശ്ച പ്രദക്ഷിണം || 4.5.15 || 248

സുഗ്രീവോ രാഘവശ്ചൈവ
 വയസ്യത്വമുപാഗതൗ |
 തതഃ സുപ്രീതമനസൗ
 താവുഭൗ ഹരിരാഘവൗ || 4.5.16 || 249

അന്യോന്യമഭിവിക്ഷന്തൗ
 ന തൃപ്തിമഭിജഗ്മതഃ |
 ത്വം വയസ്യോസി ഹൃദ്യോ മേ
 ഹ്യേകം ദുഃഖം സുഖം ച നൗ || 4.5.17 || 250

സുഗ്രീവോ രാഘവം വാക്യ -
 മിത്യുവാച പ്രഹൃഷ്ടവത് |
 തതഃ സുപർണബഹുലാം
 ഭക്ത്യാ ശാഖാം സുപുഷ്പിതാം || 4.5.18 || 251

സാലന്യാസ്തീര്യ സുഗ്രീവോ
 നിഷസാദ സരാഘവഃ |
 ലക്ഷ്മണായാഥ സംഹൃഷ്ടോ
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ || 4.5.19 || 252

ശാഖാം ചന്ദനവൃക്ഷന്യ
 ദദൗ പരമപുഷ്പിതാം |
 തതഃ പ്രഹൃഷ്ടഃ സുഗ്രീവഃ
 ശ്ലക്ഷ്ണം മധുരയാ ഗിരാ || 4.5.20 || 253

പ്രത്യുവാച തദാ രാമം
 ഹർഷവ്യാകുലലോചനഃ |
 അഹം വിനികൃതോ രാമ
 ചരാമീഹ ഭയാർദിതഃ || 4.5.21 || 254

ഹതഭാർയോ വനേ ത്രന്യോ
 ദുർഗമേതദുപാശ്രിതഃ |
 സോഹം ത്രന്യോ വനേ ഭീതോ
 വസാമ്യുദ്രാന്തചേതനഃ || 4.5.22 || 255

- വാലിനാ നികൃതോ ഭ്രാത്രോ
 കൃതവൈരശ്ച രാഘവ |
 വാലിനോ മേ മഹാഭാഗ
 ഭയാർതസ്യാഭയം കുരു || 4.5.23 || 256
- കർതുമർഹസി കാകുത്സ്മ
 ഭയം മേ ന ഭവേദ് യഥാ |
 ഏവമുക്തസ്തു തേജസ്വീ
 ധർമജ്ഞോ ധർമവത്സലഃ || 4.5.24 || 257
- പ്രത്യഭാഷത കാകുത്സ്മഃ
 സുഗ്രീവം പ്രഹസന്നിവ |
 ഉപകാരഫലം മിത്രം
 വിദിതം മേ മഹാകപേ || 4.5.25 || 258
- വാലിനം തം വധിഷ്യാമി
 തവ ഭാർയാപഹാരിണം |
 അമോഘാഃ സൂര്യസങ്കാശാ
 മമേമേ നിശിതാഃ ശരാഃ || 4.5.26 || 259
- തസ്മിൻ വാലിനി ദുർവൃത്തേ
 നിപതിഷ്യന്തി വേഗിതാഃ |
 കങ്കപത്രപ്രതിച്ഛന്നാ
 മഹേന്ദ്രാശനിസന്നിഭാഃ || 4.5.27 || 260
- തീക്ഷ്ണാഗ്രാ ഋജുപർവാണഃ
 സരോഷാ ഭൂജഗാ ഇവ |
 തമദ്യ വാലിനം പശ്യ
 തീക്ഷ്ണൈരേശീവിഷോപമൈഃ || 4.5.28 || 261

ശരൈർവിനിഹതം ഭൂമൗ

പ്രകീർണമിവ പർവതം |

സ തു തദ് വചനം ശ്രുത്വാ

രാഘവസ്യാത്മനോ ഹിതം |

സുഗ്രീവഃ പരമപ്രീതഃ

പരമം വാക്യമബ്രവിത് || 4.5.29 ||

262

തവ പ്രസാദേന നൃസിംഹ രാഘവ

പ്രിയാം ച രാജ്യം ച സമാപ്തയാമഹം |

തഥാ കുരു ത്വം നരദേവ വൈരിണം

യഥാ ന ഹിംസ്യാത് സ പുനർമമാഗ്രജം || 4.5.30 ||

263

സീതാകപിന്ദ്രക്ഷണദാചരാണാം

രാജീവഹേമജ്ജലനോപമാനി |

സുഗ്രീവരാമപ്രണയപ്രസംഗേ

വാമാനി നേത്രാണി സമം സ്തുരന്തി || 4.5.31 ||

264

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷഷ്ടഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമസമക്ഷേ സീതാഭൂഷണാനാം സമാനയനം
 ശ്രീരാമസ്യ ശോകരോഷമയം വചനം ച

പുനരേവാബ്രവീത് പ്രീതോ
 രഘവം രഘുനന്ദനം |
 അയമാഖ്യാതി തേ രാമ
 സചിവോ മന്ത്രിസത്തമഃ || 4.6.1 || 265

ഹനുമാൻ യന്നിമിത്തം ത്വം
 നിർജ്ജനം വനമാഗതഃ |
 ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രോ
 വസതശ്ച വനേ തവ || 4.6.2 || 266

രക്ഷസാപഹൃതാ ഭാർയാ
 മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ |
 ത്വയാ വിയുക്താ രുദതീ
 ലക്ഷ്മണേന ച ധീമതാ || 4.6.3 || 267

അന്തരം പ്രേപ്സുനാ തേന
 ഹത്യാ ഗൃധ്രം ജടായുഷം |
 ഭാർയാവിയോഗജം ദുഃഖം
 പ്രാപിതസ്തേന രക്ഷസാ || 4.6.4 || 268

ഭാർയാവിയോഗജം ദുഃഖം
 നചിരാത്ത്വം വിമോക്ഷ്യസേ |
 അഹം താമാനയിഷ്യാമി
 നഷ്ടാം വേദശ്രുതീമിവ || 4.6.5 || 269

രസാതലേ വാ വർതന്തീം
 വർതന്തീം വാ നദസ്തലേ |
 അഹമാനീയ ദാസ്യാമി
 തവ ഭാർയാമരിന്ദമ || 4.6.6 || 270

ഇദം തഥ്യം മമ വച -
 സ്ത്വമവേഹി ച രഘവ |
 ന ശക്യാ സാ ജരയിതു -
 മപി സേന്ദ്രൈഃ സുരാസുരൈഃ || 4.6.7 || 271

തവ ഭാർയാ മഹാബാഹോ
 ഭക്ഷ്യം വിഷകൃതം യഥാ |
 ത്യജ ശോകം മഹാബാഹോ
 താം കാന്താമാനയാമി തേ || 4.6.8 || 272

അനുമാനാത് തു ജാനാമി
 മൈമിലീ സാ ന സംശയഃ |
 ഹ്രിയമാണാ മയാ ദൃഷ്ടാ
 രക്ഷസാ രൗദ്രകർമണാ || 4.6.9 || 273

ക്രോശന്തീ രാമരാമേതി
 ലക്ഷ്മണേതി ച വിസ്വരം |
 സ്തുരന്തീ രാവണസ്യാകേ
 പന്നഗേന്ദ്രവധൂർയഥാ || 4.6.10 || 274

ആത്മനാ പഞ്ചമം മാം ഹി
 ദൃഷ്ട്യാ ശൈലതലേ സ്ഥിതം |
 ഉത്തരീയം തയാ തൃക്തം
 ശുഭാന്യാഭരണാനി ച || 4.6.11 || 275

താന്യസ്മാദിർഗൃഹീതാനി
 നിഹിതാനി ച രഘവ |
 ആനയിഷ്യാദ്യഹം താനി
 പ്രത്യഭിജ്ഞാതുമർഹസി || 4.6.12 || 276

തമബ്രവീത് തതോ രാമഃ
 സുഗ്രീവം പ്രിയവാദിനം |
 ആനയസ്വ സഖേ ശീഘ്രം
 കിമർഥം പ്രവിലംബസേ || 4.6.13 || 277

ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവഃ
 ശൈലസ്യ ഗഹനാം ഗൃഹാം |
 പ്രവിവേശ തതഃ ശീഘ്രം
 രഘവപ്രിയകാമ്യയാ || 4.6.14 || 278

ഉത്തരീയം ഗൃഹീത്യാ തു
 സ താന്യാഭരണാനി ച |
 ഇദം പശ്യേതി രാമായ
 ദർശയാമാസ വാനരഃ || 4.6.15 || 279

തതോ ഗൃഹീത്യാ വാസസ്തു
 ശുഭാന്യാഭരണാനി ച |
 അഭവദ് ബാഷ്പസംരുദ്ധോ
 നീഹാരേണേവ ചന്ദ്രമാഃ || 4.6.16 || 280

- സീതാസ്നേഹപ്രവൃത്തേന
 സ തു ബാഷ്പേണ ദൃഷിതഃ |
 ഹാ പ്രിയേതി രുദൻ ധൈര്യ -
 മുത്സ്യജ്യ ന്യപതത് ക്ഷിതൗ ||4.6.17 || 281
- ഹൃദി കൃത്യാ സ ബഹുശ -
 സ്തമലങ്കാരമുത്തമം |
 നിശശ്യാസ ഭൃശം സർപോ
 ബിലസ്ഥ ഇവ രോഷിതഃ ||4.6.18 || 282
- അവിച്ഛിന്നാശ്രുവേഗസ്തു
 സൗമിത്രിം പ്രേക്ഷ്യ പാർശ്വതഃ |
 പരിഭേദവയിതും ദീനം
 രാമഃ സമുപചക്രമേ ||4.6.19 || 283
- പശ്യ ലക്ഷ്മണ വൈഭേഹ്യാ
 സന്ത്യക്തം ഹ്രിയമാണയാ |
 ഉത്തരീയമിദം ഭൂമൗ
 ശരീരാദ് ഭൂഷണാനി ച ||4.6.20 || 284
- ശാദ്വലിൻയാം ധ്രുവം ഭൂമ്യാം
 സീതയാ ഹ്രിയമാണയാ |
 ഉത്സൃഷ്ടം ഭൂഷണമിദം
 തഥാ രൂപം ഹി ദൃശ്യതേ ||4.6.21 || 285
- ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
 ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത് |
 നാഹം ജാനാമി കേയുരേ
 നാഹം ജാനാമി കുണ്ഡലേ ||4.6.22 || 286

നൂപുരേ ത്വഭിജാനാമി
 നിത്യം പാദാഭിവന്ദനാത് |
 തതസ്തു രാഘവോ വാക്യം
 സുഗ്രീവമിദമബ്രവീത് || 4.6.23 || 287

ബ്രൂഹി സുഗ്രീവ കം ദേശം
 ഹ്രിയന്തീ ലക്ഷിതാ ത്വയാ |
 രക്ഷസാ രൗദ്രരൂപേണ
 മമ പ്രാണപ്രിയാ ഹൃതാ || 4.6.24 || 288

ക്വ വാ വസതി തദ് രക്ഷോ
 മഹദ് വ്യസനദം മമ |
 യനിമിത്തമഹം സർവാൻ
 നാശയിഷ്യാമി രാക്ഷസാൻ || 4.6.25 || 289

ഹരതാ മൈമിലീം യേന
 മാം ച രോഷയതാ ധ്രുവം |
 ആത്മനോ ജീവിതാന്തായ
 മൃത്യുദ്വാരമപാവൃതം || 4.6.26 || 290

മമ ദയിതതമാ ഹൃതാ വനാദ്
 രജനിചരേണ വിമഥ്യ യേന സാ |
 കഥയ മമ രിപും തമദ്യ വൈ
 പ്ലവഗപതേ യമസന്നിധിം നയാമി || 4.6.27 || 291

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷഷ്ഠഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| സപ്തമഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമസ്യ സമാശ്വാസനം ശ്രീരാമേണ സുഗ്രീവസ്യ
കാർയസിദ്ധ്യേ വിശ്വാസദാപനം

ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവോ
രാമേണാർതേന വാനരഃ |
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ജലിർവാക്യം
സബാഷ്പം ബാഷ്പഗർഭദഃ ||4.7.1 || 292

ന ജാനേ നിലയം തസ്യ
സർവമാ പാപരക്ഷസഃ |
സാമർഥ്യ വിക്രമം വാപി
ദൗഷ്ട്യലേയസ്യ വാ കുലം ||4.7.2 || 293

സത്യം തു പ്രതിജാനാമി
ത്യജ ശോകമരിന്ദമ |
കരിഷ്യാമി തമാ യത്നം
യഥാ പ്രാപ്സ്യസി മൈമിലീം ||4.7.3 || 294

രാവണം സഗണം ഹത്യാ
പരിതോഷ്യാത്മപൗരുഷം |
തമാസ്മി കർതാ നചിരാദ്
യഥാ പ്രീതോ ഭവിഷ്യസി ||4.7.4 || 295

അലം വൈക്ലവ്യമാലംബ്യ
 ധൈര്യമാത്മഗതം സ്മര |
 ത്വദ് വിധാനാം ന സദ്യശ -
 മീദ്യശം ബുദ്ധിലാഘവം || 4.7.5 || 296

മയാപി വ്യസനം പ്രാപ്തം
 ഭാര്യാവിരഹജം മഹത് |
 നാഹമേവം ഹി ശോചാമി
 ധൈര്യം ന ച പരിത്യജേ || 4.7.6 || 297

നാഹം താമനുശോചാമി
 പ്രാകൃതോ വാനരോഽപി സൻ |
 മഹാത്മാ ച വിനീതശ്ച
 കിം പുനർധൃതിമാൻ മഹാൻ || 4.7.7 || 298

ബാഷ്പമാപതിതം ധൈര്യം -
 നിഗ്രഹീതും ത്വമർഹസി |
 മര്യാദാം സത്ത്വയുക്താനാം
 ധൃതിം നോത്സൃഷ്ടമർഹസി || 4.7.8 || 299

വ്യസനേ വാർഥകൃച്ഛേ വാ
 ഭയേ വാ ജീവിതാന്തഗേ |
 വിമൃശംശ്ച സ്വയാ ബുദ്ധ്യാ
 ധൃതിമാൻ നാവസീദതി || 4.7.9 || 300

ബാലിശസ്തു നരോ നിത്യം
 വൈക്ലവ്യം യോഽനുവർത്തതേ |
 സ മജ്ജത്യവശഃ ശോകേ
 ഭാരാക്രാന്തേവ നൗർജലേ || 4.7.10 || 301

ഏഷോജ്ഞേലിർമയാ ബദ്ധഃ
 പ്രണയാത് ത്യാം പ്രസാദയേ |
 പൗരൂഷം ശ്രയ ശോകസ്യ
 നാന്തരം ദാതുമർഹസി ||4.7.11 || 302

യേ ശോകമനുവർത്തന്തേ
 ന തേഷാം വിദ്യതേ സുഖം |
 തേജശ്ച ക്ഷീയതേ തേഷാം
 ന ത്യാം ശോചിതുമർഹസി ||4.7.12 || 303

ശോകേനാഭിപ്രപന്നസ്യ
 ജീവിതേ ചാപി സംശയഃ |
 സ ശോകം ത്യജ രാജേന്ദ്ര
 ധൈര്യമാശ്രയ കേവലം ||4.7.13 || 304

ഹിതം വയസ്യദാവേന
 ബ്രൂമി നോപദിശാമി തേ |
 വയസ്യതാം പൂജയൻമേ
 ന ത്യാം ശോചിതുമർഹസി ||4.7.14 || 305

മധുരം സാന്ത്വിതസ്തേന
 സുഗ്രീവേണ സ രാഘവഃ |
 മുഖമശ്രൂപരിക്ലിന്നം
 വസ്ത്രാന്തേന പ്രമാർജയത് ||4.7.15 || 306

പ്രകൃതിസ്ഥസ്തു കാകുത്സ്മഃ
 സുഗ്രീവവചനാത് പ്രഭുഃ |
 സമ്പരിഷ്ഠജ്യ സുഗ്രീവ -
 മിദം വചനമബ്രവീത് ||4.7.16 || 307

കർതവ്യം യദ് വയസ്യേന
 സ്തിഗ്ധേന ച ഹിതേന ച |
 അനുരൂപം ച യുക്തം ച
 കൃതം സുഗ്രീവ തത് ത്വയാ ||4.7.17 || 308

ഏഷ ച പ്രകൃതിസ്ഥോഹ -
 മനുനീതസ്ത്വയാ സഖേ |
 ദുർലഭോ ഹീദൃശോ ബന്ധു -
 രസ്മിൻ കാലേ വിശേഷതഃ ||4.7.18 || 309

കിം തു യതസ്ത്വയാ കാർയോ
 മൈമിൽയാഃ പരിമാർഗണേ |
 രാക്ഷസസ്യ ച രൗദ്രസ്യ
 രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ ||4.7.19 || 310

മയാ ച യദനുഷ്ഠേയം
 വിസ്രബ്ധേന തദുച്യതാം |
 വർഷാസിവി ച സുക്ഷേത്രേ
 സർവം സമ്പദ്യതേ തവ ||4.7.20 || 311

മയാ ച യദിദം വാക്യ -
 മഭിമാനാത് സമീരിതം |
 തത്ത്വയാ ഹരിശാർദൂല
 തത്ത്വമിത്യുപധാർയതാം ||4.7.21 || 312

അന്യതം നോക്തപൂർവം മേ
 ന ച വക്ഷ്യേ കദാചന |
 ഏതത്തേ പ്രതിജ്ഞാനാമി
 സത്യേനൈവ ശപാമ്യഹം ||4.7.22 || 313

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടഃ സുഗ്രീവോ
 വാനരൈഃ സചിവൈഃ സഹ |
 രാഘവസ്യ വചഃ ശ്രുത്യാ
 പ്രതിജ്ഞാതം വിശേഷതഃ || 4.7.23 || 314

ഏവമേകാന്തസമ്പൃക്തൗ
 തതസ്തൗ നരവാനരൗ |
 ഉഭാവന്യോന്യസദ്യശം
 സുഖം ദുഃഖമഭാഷതാം || 4.7.24 || 315

മഹാനുഭാവസ്യ വചോ നിശ്ച്യ
 ഹരിർനൃപാണാമധിപസ്യ തസ്യ |
 കൃതം സ മേനേ ഹരിവീരമുഖ്യ-
 സ്തദാ ച കാർയം ഹൃദയേന വിദ്യാൻ || 4.7.25 || 316

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ॥

സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമം പ്രതി നിജദുഃഖനിവേദനം ശ്രീരാമേണ
 തമാശ്യാസ്യ തയോരുദയോർഭ്രാത്രോർവൈരസ്യ കിം കാരണമിതി
 പ്രശ്നകരണം

പരിതുഷ്ടസ്തു സുഗ്രീവ -
 സ്തേന വാക്യേന ഹർഷിതഃ |
 ലക്ഷ്മണസ്യാഗ്രജം ശൂര -
 മിദം വചനമബ്രവീത് ||4.8.1 || 317

സർവമാഹമനുഗ്രാഹ്യോ
 ദേവതാനാം ന സംശയഃ |
 ഉപപന്നോ ഗുണോപേതഃ
 സഖാ യസ്യ ഭവാൻ മമ ||4.8.2 || 318

ശക്യം ഖലു ഭവേദ് രാമ
 സഹായേന ത്വയാനഘ |
 സുരരാജ്യമപി പ്രാപ്തം
 സ്വരാജ്യം കിമുത പ്രഭോ ||4.8.3 || 319

സോഹം സഭാജ്യോ ബന്ധുനാം
 സുഹൃദാം ചൈവ രഘവ |

യസ്യാഗ്നിസാക്ഷികം മിത്രം
 ലബ്ധം രാഘവവംശജം || 4.8.4 || 320

അഹമപ്യനുരൂപന്യേ
 വയസ്യോ ഇതാസ്യസേ ശരണൈഃ |
 ന തു വക്തും സമർഥോഽഹം
 ത്യയി ആത്മഗതാൻ ഗുണാൻ || 4.8.5 || 321

മഹാത്മനാം തു ഭൂയിഷ്ഠം
 ത്വദ്വിധാനാം കൃതാത്മനാം |
 നിശ്ചലാ ഭവതി പ്രീതി -
 ര്ധൈര്യമാത്മവതാം വര || 4.8.6 || 322

രജ്ജതം വാ സുവർണം വാ
 ശുഭാന്യാഭരണാനി ച |
 അവിഭക്താനി സാധൂനാ -
 മവഗച്ഛന്തി സാധവഃ || 4.8.7 || 323

ആവേഷ്യാ വാപി ദരിദ്രോ വാ
 ദുഃഖിതഃ സുഖിതോഽപി വാ |
 നിർദോഷശ്ച സദോഷശ്ച
 വയസ്യഃ പരമാ ഗതിഃ || 4.8.8 || 324

ധനത്യാഗഃ സുഖത്യാഗോ
 ദേശത്യാഗോഽപി വാനഘ |
 വയസ്യാർഥേ പ്രവർത്തന്തേ
 സ്നേഹം ദൃഷ്ട്യാ തമാവിധം || 4.8.9 || 325

തത് തഥേത്യബ്രവീദ് രാമഃ
 സുഗ്രീവം പ്രിയവാദിനം |

ലക്ഷ്മണസ്യാഗ്രതോ ലക്ഷ്മാ
 വാസവസ്യേവ ധീമതഃ ||4.8.10 || 326

തതോ രാമം സ്ഥിതം ദൃഷ്ട്വാ
 ലക്ഷ്മണം ച മഹാബലം |
 സുഗ്രീവഃ സർവതശ്ചക്ഷു -
 ര്വനേ ലോലമപായത് ||4.8.11 || 327

സ ദദർശ തതഃ സാല -
 മവിദുരേ ഹരീശ്വരഃ |
 സുപുഷ്പമീഷത്പത്രാഡ്യം
 ഭ്രമരൈരുപശോഭിതം ||4.8.12 || 328

തസ്യൈകാം പർണബഹുലാം
 ശാഖാം ഭക്ത്യാ സുശോഭിതാം |
 രാമസ്യാസ്തീര്യ സുഗ്രീവോ
 നിഷസാദ സരാഘവഃ ||4.8.13 || 329

താവാസീനൗ തതോ ദൃഷ്ട്വാ
 ഹനുമാനപി ലക്ഷ്മണം |
 ശാലശാഖാം സമുത്പാദ്യ
 വിനീതമുപവേശയത് ||4.8.14 || 330

സുഖോപവിഷ്ടം രാമം തു
 പ്രസന്നമുദധിം യഥാ |
 സാലപുഷ്പാവസകീർണേ
 തസ്മിൻ ഗിരിവരോത്തമേ ||4.8.15 || 331

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടഃ സുഗ്രീവഃ
 ശ്ലക്ഷ്ണയാ ശുഭയാ ഗിരാ |

- ഉവാച പ്രണയാദ് രാമം
 ഹർഷവ്യാകുലിതാക്ഷരം || 4.8.16 || 332
- അഹം വിനികൃതോ ഭ്രാത്രോ
 ചരാദ്യേഷ ഭയാർദിതഃ |
 ഋഷ്യമൂകം ഗിരിവരം
 ഹൃതഭാർയഃ സുദുഃഖിതഃ || 4.8.17 || 333
- സോഽഹം ത്രസ്തോ ഭയേ മഗ്നോ
 വനേ സംഭ്രാന്തചേതനഃ |
 വാലിനാ നികൃതോ ഭ്രാത്രോ
 കൃതവൈരശ്ച രാഘവ || 4.8.18 || 334
- വാലിനോ മേ ഭയാർതസ്യ
 സർവലോകാഭയങ്കര |
 മമാപി ത്വമനാമസ്യ
 പ്രസാദം കർതുമർഹസി || 4.8.19 || 335
- ഏവമുക്തസ്തു തേജസ്യീ
 ധർമജ്ഞോ ധർമവത്സലഃ |
 പ്രത്യുവാച സ കാകുത്സ്മഃ
 സുഗ്രീവം പ്രഹസന്നിവ || 4.8.20 || 336
- ഉപകാരഫലം മിത്ര -
 മപകാരോരിലക്ഷണം |
 അദ്വൈവ തം വധിഷ്യാമി
 തവ ഭാർയാപഹാരിണം || 4.8.21 || 337
- ഇമേ ഹി മേ മഹാഭാഗ
 പത്രിണസ്തിഥതേജസഃ |

കാർതികേയവനോദ്ഭൂതാഃ
 ശരാ ഹേമവിഭൂഷിതാഃ || 4.8.22 || 338

കങ്കപത്രപരിച്ഛന്നാ
 മഹേന്ദ്രാശനിസന്നിഭാഃ |
 സുപർവാണഃ സുതീക്ഷ്ണാഗ്രാഃ
 സരോഷാ ഭുജഗാ ഇവ || 4.8.23 || 339

വാലിസംഘത്തെമമിത്രം തേ
 ഭ്രാതരം കൃതകിൽബിഷം |
 ശരൈർവിനിഹതം പശ്യ
 വികീർണമിവ പർവതം || 4.8.24 || 340

രാഘവസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 സുഗ്രീവോ വാഹിനീപതിഃ |
 പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
 സാധു സാധ്വിതി ചാബ്രവീത് || 4.8.25 || 341

രാമ ശോകാഭിഭൂത്യോഹം
 ശോകാർതാനാം ഭവാൻ ഗതിഃ |
 വയസ്യ ഇതി കൃത്വാ ഹി
 ത്യയ്യഹം പരിഭേവയേ || 4.8.26 || 342

ത്വം ഹി പാണിപ്രദാനേന
 വയസ്യോ മ്യേഗ്നിസാക്ഷികം |
 കൃതഃ പ്രാണൈർബഹുമതഃ
 സത്യേന ച ശപാമ്യഹം || 4.8.27 || 343

വയസ്യ ഇതി കൃത്വാ ച
 വിസ്രബ്ധഃ പ്രവദാമ്യഹം |

ദുഃഖമന്തർഗതം തന്മേ
 മനോ ഹരതി നിത്യശഃ || 4.8.28 || 344

ഏതാവദുക്ത്യാ വചനം
 ബാഷ്പദുഷിതലോചനഃ |
 ബാഷ്പദുഷിതയാ വാചാ
 നോച്ചൈഃ ശക്നോതി ഭാഷിതും || 4.8.29 || 345

ബാഷ്പവേഗം തു സഹസാ
 നദീവേഗമിവാഗതം |
 ധാരയാമാസ ധൈർയേണ
 സുഗ്രീവോ രാമസന്നിധൗ || 4.8.30 || 346

സ നിഗൃഹ്യ തു തം ബാഷ്പം
 പ്രമുജ്യ നയനേ ശുഭേ |
 വിനിഃശ്വസ്യ ച തേജസ്വീ
 രാഘവം പുനരുചിവാൻ || 4.8.31 || 347

പുരാഹം വാലിനാ രാമ
 രാജ്യാത് സ്യാദവരോപിതഃ |
 പരുഷാണി ച സംശ്രാവ്യ
 നിർധൂതോന്സി ബലീയസാ || 4.8.32 || 348

ഹൃതാ ഭാർയാ ച മേ തേന
 പ്രാണേഭ്യോപി ഗരീയസീ |
 സുഹൃദശ്ച മദീയാ യേ
 സംയതാ ബന്ധനേഷു തേ || 4.8.33 || 349

യതവാംശ്ച സ ദുഷ്ടാത്മാ
 മദ്വിനാശായ രാഘവ |

- ബഹുശസ്തൃപ്രയുക്താശ്ച
 വാനരാ നിഹതാ മയാ ||4.8.34 || 350
- ശങ്കയാ ത്വേതയാഹം ച
 ദൃഷ്ട്യാ ത്യാമപി രാഘവ |
 നോപസർപാമൃഹം ഭീതോ
 ഭയേ സർവേ ഹി ബിഭൃതി ||4.8.35 || 351
- കേവലം ഹി സഹായാ മേ
 ഹനുമത്പ്രമുഖാസ്തിമേ |
 അതോഽഹം ധാരയാമൃദ്യ
 പ്രാണാൻ കൃച്ഛഗതോഽപി സൻ ||4.8.36 || 352
- ഏതേ ഹി കപയഃ സ്തിഗ്ധാ
 മാം രക്ഷന്തി സമന്തതഃ |
 സഹ ഗച്ഛന്തി ഗന്തവ്യേ
 നിത്യം തിഷ്ഠന്തി ചാസ്ഥിതേ ||4.8.37 || 353
- സങ്ഷേപസ്തേഷ മേ രാമ
 കിമുക്താ വിസ്തരം ഹി തേ |
 സ മേ ജ്യേഷോ രിപുർഭ്രാതാ
 വാലീ വിശ്രുതപൗരുഷഃ ||4.8.38 || 354
- തദ്വിനാശോഽപി മേ ദുഃഖം
 പ്രമൃഷ്ടം സ്യാദനന്തരം |
 സുഖം മേ ജീവിതം ചൈവ
 തദ്വിനാശനിബന്ധനം ||4.8.39 || 355
- ഏഷ മേ രാമ ശോകാന്തഃ
 ശോകാർതേന നിവേദിതഃ |

- ദുഃഖിതഃ സുഖിതോ വാപി
 സഖ്യൂർനിത്യം സഖാ ഗതിഃ || 4.8.40 || 356
- ശ്രുത്യൈതച്ച വചോ രാമഃ
 സുഗ്രീവമിദമബ്രവീത് |
 കിം നിമിത്തമഭൂദ് വൈരം
 ശ്രോതുമിച്ഛാമി തത്ത്വതഃ || 4.8.41 || 357
- സുഖം ഹി കാരണം ശ്രുത്വാ
 വൈരസ്യ തവ വാനര |
 ആനന്തർയാദ് വിധാസ്യാമി
 സമ്പ്രധാർയ ബലാബലം || 4.8.42 || 358
- ബലവാൻ ഹി മമാമർഷഃ
 ശ്രുത്വാ ത്യാമവമാനിതം |
 വർധതേ ഹൃദയോക്തകമ്പീ
 പ്രാവ്യഭ്യേഗ ഇവാംഭസഃ || 4.8.43 || 359
- ഹൃഷ്ടഃ കഥയ വിസ്രബ്ധോ
 യാവദാരോപ്യതേ ധനുഃ |
 സൃഷ്ടശ്ച ഹി മയാ ബാണോ
 നിരസ്തശ്ച രിപുസ്തവ || 4.8.44 || 360
- ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവഃ
 കാകുത്സ്മേന മഹാത്മനാ |
 പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
 ചതുർഭിഃ സഹ വാനരൈഃ || 4.8.45 || 361
- തതഃ പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ
 സുഗ്രീവോ ലക്ഷ്മണാഗ്രജേ |

വൈരസ്യ കാരണം തത്ത്വ -

മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ||4.8.46 ||

362

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| നവമഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമം പ്രതി വാലിനാ സഹ
സ്വകീയവൈരസംബന്ധികാരണസ്യ കഥനം

വാലീ നാമ മമ ഭ്രാതാ

ജ്യേഷ്ഠഃ ശത്രുനിഷൂദനഃ |

പിതൂർബഹുമതോ നിത്യം

മമ ചാപി തഥാ പുരാ ||4.9.1 ||

363

പിതർയുപരതേ തസ്മി -

ജ്യേഷ്ഠോഽയമിതി മന്ത്രിഭിഃ |

കപീനാമീശ്വരോ രാജ്യേ

കൃതഃ പരമസമ്മതഃ ||4.9.2 ||

364

രാജ്യം പ്രശാസതസ്സ്യ

പിത്യപൈതാമഹം മഹത് |

അഹം സർവേഷു കാലേഷു

പ്രണതഃ പ്രേഷ്യവത് സ്ഥിതഃ ||4.9.3 ||

365

മായാവി നാമ തേജസ്മി

പൂർവജോ ദുന്ദുഭേഃ സുതഃ |

തേന തസ്യ മഹദ്ഭയം

വാലിനഃ സ്തീകൃതം പുരാ ||4.9.4 ||

366

സ തു സുപ്തേ ജനേ രാത്രൌ
 കിഷ്കിന്ധാദ്യാരമാഗതഃ |
 നർദതി സു സുസംരഞ്ചോ
 വാലിനം ചാഹ്യയദ് രണേ ||4.9.5 || 367

പ്രസുപ്തസ്തു മമ ഭ്രാതാ
 നർദതോ ദൈരവസ്വനം |
 ശ്രുത്യാ ന മദ്യഷേ വാലീ
 നിഷ്പാത ജവാത് തദാ ||4.9.6 || 368

സ തു വൈ നിഃസൃതഃ ക്രോധാത്
 തം ഹന്തുമസുരോത്തമം |
 വാർയമാണസ്തതഃ സ്ത്രീഭി -
 ര്മയാ ച പ്രണതാത്മനാ ||4.9.7 || 369

സ തു നിർധൂയ സർവാൻ നോ
 നിർജഗാമ മഹാബലഃ |
 തത്ത്വോഹമപി സൗഹാർദാ -
 നിഃസൃതോ വാലിനാ സഹ ||4.9.8 || 370

സ തു മേ ഭ്രാതരം ദൃഷ്ട്വാ
 മാം ച ദുരാദവസ്ഥിതം |
 അസുരോ ജാതസന്ത്രാസഃ
 പ്രദുഃഭാവ തദാ ഭൃശം ||4.9.9 || 371

തസ്മിൻ ഭവതി സന്ത്രസ്തേ
 ഹ്യാവാം ഭൂതതരം ഗതൗ |
 പ്രകാശോഽപി കൃതോ മാർഗ -
 ശ്ചന്ദ്രേണോദ്ഗച്ഛതാ തദാ ||4.9.10 || 372

- സ തൃണൈരാവൃതം ദുർഗം
 ധരൺയാ വിവരം മഹത് |
 പ്രവിവേശാസുരോ വേഗാ -
 ദാവാമാസാദ്യ വിഷ്ണിതൗ ||4.9.11 || 373
- തം പ്രവിഷ്ണം രിപും ദൃഷ്ട്വാ
 ബിലം രോഷവശം ഗതഃ |
 മാമുവാച തതോ വാലീ
 വചനം ക്ഷുഭിതേന്ദ്രിയഃ ||4.9.12 || 374
- ഇഹ തിഷ്ഠാദ്യ സുഗ്രീവ
 ബിലദ്വാരി സമാഹിതഃ |
 യാവദത്ര പ്രവിശ്യാഹം
 നിഹൻമി സമരേ രിപും ||4.9.13 || 375
- മയാ ത്യേതദ് വചഃ ശ്രുത്വാ
 യാചിതഃ സ പരന്തപഃ |
 ശാപയിത്വാ ച മാം പദ്ഭ്യാം
 പ്രവിവേശ ബിലം തതഃ ||4.9.14 || 376
- തസ്യ പ്രവിഷ്ടസ്യ ബിലം
 സാഗ്രഃ സംവത്സരോ ഗതഃ |
 സ്ഥിതസ്യ ച ബിലദ്വാരി
 സ കാലോ വ്യത്യവർത്ത ||4.9.15 || 377
- അഹം തു നഷ്ടം തം ഇതാത്യാ
 സ്നേഹാദാഗതസംഭ്രമഃ |
 ഭ്രാതരം ന പ്രപശ്യാമി
 പാപശങ്കി ച മേ മനഃ ||4.9.16 || 378

അഥ ദീർഘസ്യ കാലസ്യ
 ബിലാത് തസ്മാദ് വിനിഃസ്യതം |
 സഹേനം രുധിരം ദൃഷ്ട്വാ
 തത്ത്വോഹം ദൃശദുഃഖിതഃ ||4.9.17 || 379

നർദതാമസുരാണാം ച
 ധ്വനിർമേ ശ്രോത്രമാഗതഃ |
 ന രതസ്യ ച സംഗ്രാമേ
 ക്രോശത്തോപി സ്വനോ ഗുരോഃ ||4.9.18 || 380

അഹം ത്വവഗതോ ബുദ്ധ്യാ
 ചിഹ്നൈസ്സർഭ്രാതരം ഹതം |
 പിധായ ച ബിലദ്വാരം
 ശിലയാ ഗിരിമാത്രയാ ||4.9.19 || 381

ശോകാർതശ്ചോദകം കൃത്വാ
 കിഷ്കിന്ധാമാഗതഃ സഖേ |
 ഗൃഹമാനസ്യ മേ തത് ത്വം
 യത്തതോ മന്ത്രിഭിഃ ശ്രുതം ||4.9.20 || 382

തത്ത്വോഹം തൈഃ സമാഗമ്യ
 സമേതൈരഭിഷേചിതഃ |
 രാജ്യം പ്രശാസതസ്സസ്യ
 ന്ധായതോ മമ രാഘവ ||4.9.21 || 383

ആജഗാമ രിപും ഹത്വാ
 ദാനവം സ തു വാനരഃ |
 അഭിഷിക്തം തു മാം ദൃഷ്ട്വാ
 ക്രോധാത് സംരക്തലോചനഃ ||4.9.22 || 384

മദീയാൻ മന്ത്രിണോ ബദ്ധ്യാ
 പരൂഷം വാക്യമബ്രവീത് |
 നിഗ്രഹേ ച സമർഥസ്യ
 തം പാപം പ്രതി രാഘവ || 4.9.23 || 385

ന പ്രാവർത്തമേ ബുദ്ധി -
 ര്ഭദ്രാത്യഗൗരവയന്ത്രിതാ |
 ഹത്യാ ശത്രും സ മേ ഭ്രാതാ
 പ്രവിവേശ പുരം തദാ || 4.9.24 || 386

മാനയംസ്തം മഹാത്മാനം
 യഥാവചാഭിവാദയം |
 ഉക്താശ്ച നാശിഷന്തേന
 പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ || 4.9.25 || 387

നത്യാ പാദാവഹം തസ്യ
 മുകുടേനാസ്സൃശം പ്രഭോ |
 അപി വാലീ മമ ക്രോധാ -
 ന പ്രസാദം ചകാര സഃ || 4.9.26 || 388

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ നവമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദശമഃ സർഗഃ ||

ഭ്രാന്താ സഹ വൈരകാരണസ്യ കഥനപ്രസംഗേ സുഗ്രീവേണ
സ്വകർത്യകേ വാലിനഃ പ്രസാദനേ വാലികർത്യകേ ച സ്വസ്യ
നിഷ്ഠാസനേ ഘടിതസ്യ വൃത്താന്തസ്യ വർണനം

തതഃ ക്രോധസമാവിഷ്ടം

സംരബ്ധം തമുപാഗതം |

അഹം പ്രസാദയാഞ്ചക്രേ

ഭ്രാന്തരം ഹിതകാമ്യയാ || 4.10.1 ||

389

ദിഷ്ട്യാസി കുശലീ പ്രാപ്തോ

നിഹതശ്ച ത്വയാ രിപുഃ |

അനാമസ്യ ഹി മേ നാമ -

സ്തുതേകോന്മാമനന്ദന || 4.10.2 ||

390

ഇദം ബഹുശലാകം തേ

പൂർണചന്ദ്രമിവോദിതം |

ഛത്രം സവാലവ്യജനം

പ്രതീച്ഛസ്യ മയാ ധൃതം || 4.10.3 ||

391

ആർതസ്തത്ര ബിലദ്വാരി

സ്ഥിതഃ സംവത്സരം നൃപ |

- ദൃഷ്ട്വാ ച ശോണിതം ദ്വാരി
 ബിലാച്ചാപി സമുത്ഥിതം ||4.10.4 || 392
- ശോകസംവിഗ്നഹൃദയോ
 ഭൃശം വ്യാകുലിതേന്ദ്രിയഃ |
 അപിധായ ബിലദ്വാരം
 ശൈലശൃംഗേണ തത് തദാ ||4.10.5 || 393
- തസ്മാദ് ദേശാദപാക്രമ്യ
 കിഷ്കിന്ധാം പ്രാവിശം പുനഃ |
 വിഷാദാത്തൃഹി മാം ദൃഷ്ട്വാ
 പൗരൈർമന്ത്രിഭിരേവ ച ||4.10.6 || 394
- അഭിഷിക്തോ ന കാമേന
 തന്മേ ക്ഷന്തും ത്വമർഹസി |
 ത്വമേവ രാജാ മാനാർഹഃ
 സദാ ചാഹം യഥാ പുരാ ||4.10.7 || 395
- രാജഭാവേ നിയോഗോഽയം
 മമ ത്വദ്വിരഹാത് കൃതഃ |
 സാമാത്യപൗരനഗരം
 സ്ഥിതം നിഹതകണ്ടകം ||4.10.8 || 396
- ന്യാസഭൂതമിദം രാജ്യം
 തവ നിർയാതയാദ്യഹം |
 മാ ച രോഷം കൃമാഃ സൗമ്യ
 മമ ശത്രുനിഷൂദന ||4.10.9 || 397
- യാചേ ത്യാം ശിരസാ രാജൻ
 മയാ ബദ്ധോഽയമഞ്ജലിഃ |

- ബലാദന്ധീൻ സമാഗദ്യ
 മന്ത്രിഭിഃ പുരവാസിഭിഃ || 4.10.10 || 398
- രാജഭാവേ നിയുക്തോഹം
 ശൂന്യദേശജിഗീഷയാ |
 സ്തിഗ്ധമേവം ബ്രുവാണം മാം
 സ വിനിർഭർത്യ വാനരഃ || 4.10.11 || 399
- ധിക്ത്യാമിതി ച മാമുക്ത്യാ
 ബഹു തത്തദുവാച ഹ |
 പ്രകൃതീശ്ച സമാനീയ
 മന്ത്രിണശ്ചൈവ സമ്മതാൻ || 4.10.12 || 400
- മാമാഹ സുഹൃദാം മധ്യേ
 വാക്യം പരമഗർഹിതം |
 വിദിതം വോ മയാ രാത്രൗ
 മായാവി സ മഹാസുരഃ || 4.10.13 || 401
- മാം സമാഹൃയത ക്രുദ്ധോ
 യുദ്ധാകാക്ഷീ തദാ പുരാ |
 തസ്യ തദ് ഭാഷിതം ശ്രുത്വാ
 നിഃസൃതോഹം നൃപാലയാത് || 4.10.14 || 402
- അനുയാതശ്ച മാം തൂർണ -
 മയം ഭ്രാതാ സുദാരുണഃ |
 സ തു ദൃഷ്ട്വൈവ മാം രാത്രൗ
 സദ്വിതീയം മഹാബലഃ || 4.10.15 || 403
- പ്രാഭവദ് ഭയസന്ത്രസ്തോ
 വീക്ഷ്യാവാം സമുപാഗതൗ |

അഭിദ്രുതസ്തു വേഗേന
 വിവേശ സ മഹാബിലം ||4.10.16 || 404

തം പ്രവിഷ്ടം വിദിത്യാ തു
 സുഘോരം സുമഹദ്വിലം |
 അയമുക്തോഽഥ മേ ഭ്രാതാ
 മയാ തു ക്രൂരദർശനഃ ||4.10.17 || 405

അഹത്യാ നാസ്തി മേ ശക്തിഃ
 പ്രതിഗന്തുമിതഃ പുരിം |
 ബിലദ്വാരി പ്രതീക്ഷ ത്വം
 യാവദേനം നിഹൻമൃഹം ||4.10.18 || 406

സ്ഥിതോഽയമിതി മത്യാഹം
 പ്രവിഷ്ടസ്തു ദുരാസദം |
 തം മേ മാർഗയതസ്തുത്ര
 ഗതഃ സംവത്സരസ്തദാ ||4.10.19 || 407

സ തു ദൃഷ്ടോ മയാ ശത്രു -
 രനിർവേദാദ് ദയാവഹഃ |
 നിഹതശ്ച മയാ സദ്യഃ
 സ സർവൈഃ സഹ ബന്ധുഭിഃ ||4.10.20 || 408

തസ്യാസ്യാത്തു പ്രവൃത്തേന
 രുധിരൗഘേണ തദ്വിലം |
 പൂർണമാസീദ് ദുരാക്രാമം
 സ്തനതസ്സ്യ ഭൂതലേ ||4.10.21 || 409

സുദധിത്യാ തു തം ശത്രും
 വിക്രാന്തം തമഹം സുഖം |

- നിഷ്ക്രാമം നൈവ പശ്യാമി
ബിലസ്യ പിഹിതം മുഖം || 4.10.22 || 410
- വിക്രോശമാനസ്യ തു മേ
സുഗ്രീവേതി പുനഃ പുനഃ |
യതഃ പ്രതിവചോ നാസ്തി
തതോഽഹം ഭൃശദുഃഖിതഃ || 4.10.23 || 411
- പാദപ്രഹാരൈസ്തു മയാ
ബഹുഭിഃ പരിപാതിതം |
തതോഽഹം തേന നിഷ്ക്രാമ്യ
പഥാ പുരമുപാഗതഃ || 4.10.24 || 412
- തത്രാനേനാസ്തി സംരുദ്ധോ
രാജ്യം മൃഗയതാഽത്മനഃ |
സുഗ്രീവേണ നൃശംസേന
വിസ്മൃത്യ ഭ്രാത്യസൗഹൃദം || 4.10.25 || 413
- ഏവമുക്ത്യാ തു മാം തത്ര
വസ്ത്രേണൈകേന വാനരഃ |
തദാ നിർവാസയാമാസ
വാലീ വിഗതസാധ്യസഃ || 4.10.26 || 414
- തേനാഹമപവിദ്ധശ്ച
ഹൃതദാരശ്ച രാഘവ |
തദ്ഭയാച്ച മഹീം സർവാം
ക്രാന്തവാൻ സവനാർണവാം || 4.10.27 || 415
- ഋഷ്യമൂകം ഗിരിവരം
ഭാർയാഹരണദുഃഖിതഃ |

- പ്രവിഷ്യാന്യീ ദുരാധർഷം
 വാലിനഃ കാരണാന്തരേ ||4.10.28 || 416
- ഏതത്തേ സർവമാഖ്യാതം
 വൈരാന്യുകഥനം മഹത് |
 അനാഗസാ മയാ പ്രാപ്തം
 വ്യസനം പശ്യ രാഘവ ||4.10.29 || 417
- വാലിനശ്ച ഭയാത് തസ്യ
 സർവലോകഭയാപഹ |
 കർതുമർഹസി മേ വീര
 പ്രസാദം തസ്യ നിഗ്രഹാത് ||4.10.30 || 418
- ഏവമുക്തഃ സ തേജസ്വീ
 ധർമജ്ഞോ ധർമസംഹിതം |
 വചനം വക്തുമാരേഭേ
 സുഗ്രീവം പ്രഹസന്നിവ ||4.10.31 || 419
- അമോഘാഃ സൂര്യസങ്കാശാ
 നിശിതാ മേ ശരാ ഇമേ |
 തസ്മിൻ വാലിനി ദുർവൃത്തേ
 പതിഷ്യന്തി രുഷാൻവിതാഃ ||4.10.32 || 420
- യാവത് തം നഹി പശ്യേയം
 തവ ഭാർയാപഹാരിണം |
 താവത് സ ജീവേത് പാപാത്മാ
 വാലീ ചാരിത്രദുഷകഃ ||4.10.33 || 421
- ആത്മാനുമാനാത് പശ്യാമി
 മഗസ്ത്വം ശോകസാഗരേ |

ത്യാമഹം താരയിഷ്യാമി

ബാഘം പ്രാപ്യസി പുഷ്കലം || 4.10.34 ||

422

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ

ഹർഷപൗരുഷവർധനം |

സുഗ്രീവഃ പരമപ്രീതഃ

സുമഹദ്യാക്യമബ്രവീത് || 4.10.35 ||

423

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദശമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാന്മാരുടെ ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകാദശഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ വാലിനഃ പരാക്രമസ്യ വർണനം വാലിനാ ദുന്ദുഭിം ഹത്യാ
തസ്യ ശവസ്യ മതംഗവനേ ക്ഷേപണം മതംഗമുനിനാ വാലിനേ
ശാപദാനം ശ്രീരാമേണ ദുന്ദുഭേരസ്ഥിസമൂഹസ്യ ദുരേ ക്ഷേപണം
സുഗ്രീവേണ തം പ്രതി സാലഭേദനാർഥമാഗ്രഹകരണം

രാമസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ

ഹർഷപൗരുഷവർധനം |

സുഗ്രീവഃ പുജയാഞ്ചക്രേ

രാഘവം പ്രശശംസ ച ||4.11.1 ||

424

അസംശയം പ്രജ്ഞിതൈ -

സ്തീക്ഷ്ണൈർമർമാതിഗൈഃ ശരൈഃ |

ത്വം ദഹേഃ കുപിതോ ലോകാൻ

യുഗാന്ത ഇവ ദാസ്തരഃ ||4.11.2 ||

425

വാലിനഃ പൗരുഷം യത്തദ്

യച്ച വീര്യം ധൃതിശ്ച യാ |

തൻമമൈകമനാഃ ശ്രുത്വാ

വിധത്വ യദനന്തരം ||4.11.3 ||

426

സമുദ്രാത് പശ്ചിമാത് പൂർവം

ദക്ഷിണാദപി ചോത്തരം |

- ക്രാമത്യനുദിതേ സൂർയേ
 വാലീ വ്യപഗതക്ലമഃ || 4.11.4 || 427
- അഗ്രാൺയാരുഹ്യ ശൈലാനാം
 ശിഖരാണി മഹാന്ത്യപി |
 ഊർധ്വമുത്പാത്യ തരസാ
 പ്രതിഗൃഹ്ണാതി വീര്യവാൻ || 4.11.5 || 428
- ബഹവഃ സാരവന്തശ്ച
 വനേഷു വിവിധാ ഭ്രൂമാഃ |
 വാലിനാ തരസാ ഭഗ്നാ
 ബലം പ്രഥയതാസ്ത്രിമനഃ || 4.11.6 || 429
- മഹിഷോ ദുന്ദുഭിർനാമ
 കൈലാസശിഖരപ്രഭഃ |
 ബലം നാഗസഹസ്രസ്യ
 ധാരയാമാസ വീര്യവാൻ || 4.11.7 || 430
- സ വീര്യോത്സേകദുഷ്ടാത്മാ
 വരദാനേന മോഹിതഃ |
 ജഗാമ സ മഹാകായഃ
 സമുദ്രം സരിതാം പതിം || 4.11.8 || 431
- ഊർമിമന്തമതിക്രമ്യ
 സാഗരം രത്നസഞ്ചയം |
 മമ യുദ്ധം പ്രയച്ഛേതി
 തമുവാച മഹാർണവം || 4.11.9 || 432
- തതഃ സമുദ്രോ ധർമാത്മാ
 സമുത്ഥായ മഹാബലഃ |

- അബ്രവീദ് വചനം രാജ -
 നസുരം കാലചോദിതം || 4.11.10 || 433
- സമർഥോ നാസ്മി തേ ദാതും
 യുദ്ധം യുദ്ധവിശാരദ |
 ശ്രൂയതാം ത്വഭിധാസ്യാമി
 യന്തേ യുദ്ധം പ്രദാസ്യതി || 4.11.11 || 434
- ശൈലരാജോ മഹാരൺയേ
 തപസ്വിശരണം പരം |
 ശങ്കരശ്ശശൂരോ നാല്ലാ
 ഹിമവാനിതി വിശ്രൂതഃ || 4.11.12 || 435
- മഹാപ്രസ്രവണോപേതോ
 ബഹുകന്ദരനിർത്ഥരഃ |
 സ സമർഥസ്തവ പ്രീതി -
 മതുലാം കർതുമർഹതി || 4.11.13 || 436
- തം ഭീതമിതി വിജ്ഞായ
 സമുദ്രമസുരോത്തമഃ |
 ഹിമവദ്വനമാഗമ്യ
 ശരശ്ചാപാദിവ ച്യുതഃ || 4.11.14 || 437
- തതസ്തസ്യ ഗിരേഃ ശ്വേതാ
 ഗജേന്ദ്രപ്രതിമാഃ ശിലാഃ |
 ചികേഷപ ബഹുധാ ഭൂമൗ
 ഭൂന്ദുഭിർവിനനാദ ച || 4.11.15 || 438
- തതഃ ശ്വേതാംബുദാകാരഃ
 സൗമ്യഃ പ്രീതികരാകൃതിഃ |

- ഹിമവാനബ്രവീദ് വാക്യം
 സ്വ ഏവ ശിവരേ സ്ഥിതഃ ||4.11.16 || 439
- ക്ലേഷ്മുർഹസി മാം ന ത്വം
 ദുന്ദുഭേ ധർമവത്സല |
 രണകർമസ്വകുശല -
 സ്തപസ്വിശരണോ ഹൃഹം ||4.11.17 || 440
- തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
 ഗിരിരാജസ്യ ധീമതഃ |
 ഉവാച ദുന്ദുഭീർവാക്യം
 ക്രോധാത് സംരക്തലോചനഃ ||4.11.18 || 441
- യദി യുദ്ധ്യസമർഥസ്ത്വം
 മദ്ഭയാദ് വാ നിരുദ്യമഃ |
 തമാചക്ഷ്യ പ്രദദ്യാൻമേ
 യോ ഹി യുദ്ധം യുയുത്സതഃ ||4.11.19 || 442
- ഹിമവാനബ്രവീദ് വാക്യം
 ശ്രുത്വാ വാക്യവിശാരദഃ |
 അനുക്തപൂർവം ധർമാത്മാ
 ക്രോധാത് തമസുരോത്തമം ||4.11.20 || 443
- വാലീ നാമ മഹാപ്രാജ്ഞ
 ശക്രപുത്രഃ പ്രതാപവാൻ |
 അധ്യാന്യേ വാനരഃ ശ്രീമാൻ
 കിഷ്കിന്ധാമതുലപ്രഭാം ||4.11.21 || 444
- സ സമർഥോ മഹാപ്രാജ്ഞ -
 സ്തവ യുദ്ധവിശാരദഃ |

- ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം സ ദാതും തേ
 നമുചേരിവ വാസവഃ ||4.11.22 || 445
- തം ശീഘ്രമഭിഗച്ഛ ത്വം
 യദി യുദ്ധമിഹേച്ഛസി |
 സ ഹി ദുർമർഷണോ നിത്യം
 ശൂരഃ സമരകർമണി ||4.11.23 || 446
- ശ്രുത്യാ ഹിമവതോ വാക്യം
 കോപാവിഷ്ടഃ സ ദുന്ദുഭിഃ |
 ജഗാമ താം പുരീം തസ്യ
 കിഷ്കിന്ധാം വാലിനസ്തുദാ ||4.11.24 || 447
- ധാരയൻ മാഹിഷം രൂപം
 തീക്ഷ്ണശൂംഗോ ഭയാവഹഃ |
 പ്രാവൃഷീവ മഹാമേഘ -
 സ്തോയപൂർണോ നഭസ്തലേ ||4.11.25 || 448
- തതസ്തു ദ്വാരമാഗമ്യ
 കിഷ്കിന്ധായാ മഹാബലഃ |
 നനർദ കമ്പയൻ ഭൂമിം
 ദുന്ദുഭിർദുന്ദുഭിർയഥാ ||4.11.26 || 449
- സമീപജാൻ ദ്രുമാൻ ഭഞ്ജൻ
 വസുധാം ദാരയൻ ഖുരൈഃ |
 വിഷ്ണോണോൽലിഖൻ ദർപാത്
 തദ്വാരം ദ്വിരഭോ യഥാ ||4.11.27 || 450
- അന്തഃപുരഗതോ വാലീ
 ശ്രുത്യാ ശബ്ദമർഷണഃ |

- നിഷ്പാത സഹ സ്ത്രീഭി -
 സ്താരാഭിരിവ ചന്ദ്രമാഃ ||4.11.28 || 451
- മിതം വ്യക്താക്ഷരപദം
 തമുവാച സ ദുന്ദുഭിം |
 ഹരിണാമീശ്വരോ വാലീ
 സർവേഷാം വനചാരിണാം ||4.11.29 || 452
- കിമർഥം നഗരദ്വാര -
 മിദം രുദ്ധ്യാ വിനർഭസേ |
 ദുന്ദുഭേ വിദിതോ മ്യേസി
 രക്ഷ പ്രാണാൻ മഹാബല ||4.11.30 || 453
- തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
 വാനരേന്ദ്രസ്യ ധീമതഃ |
 ഉവാച ദുന്ദുഭിർവാക്യം
 ക്രോധാത് സംരക്തലോചനഃ ||4.11.31 || 454
- ന ത്വം സ്ത്രീസന്നിധൗ വീര
 വചനം വക്തുമർഹസി |
 മമ യുദ്ധം പ്രയച്ഛാദ്യ
 തതോ ഇതാസ്യാമി തേ ബലം ||4.11.32 || 455
- അഥവാ ധാരയിഷ്യാമി
 ക്രോധമദ്യ നിശാമിമാം |
 ഗൃഹ്യതാമുദയഃ സൈരം
 കാമഭോഗേഷു വാനര ||4.11.33 || 456
- ദീയതാം സമ്പ്രദാനം ച
 പരിഷ്വജ്യ ച വാനരാൻ |

സർവശാഖാമൃഗേന്ദ്രസ്ത്വം
 സംസാദയ സുഹൃത്തുജനം ||4.11.34 || 457

സുദ്യുഷ്ടാം കുരു കിഷ്കിന്ധാം
 കുരുഷ്യാത്മസമം പുരേ |
 ക്രീഡസ്വ ച സമം സ്ത്രീഭി -
 രഹം തേ ദർപശാസനഃ ||4.11.35 || 458

യോ ഹി മത്തം പ്രമത്തം വാ
 ദഗ്നം വാ രഹിതം കൃശം |
 ഹൻയാത് സ ഭൂണഹാ ലോകേ
 ത്വദ്വിധം മദമോഹിതം ||4.11.36 || 459

സ പ്രഹസ്യാബ്രവീൻമന്ദം
 ക്രോധാത് തമസുരേശ്വരം |
 വിസൃജ്യ താഃ സ്ത്രീയഃ സർവാ -
 സ്താരാപ്രഭൃതികാസ്തദാ ||4.11.37 || 460

മത്തോയമിതി മാ മംസ്ഥാ
 യദ്യഭീതോസി സംയുഗേ |
 മദ്ഭായം സമ്പ്രഹാര്യേന്മിൻ
 വീരപാനം സമർഥ്യതാം ||4.11.38 || 461

തമേവമുക്ത്യാ സക്രൂദ്ധോ
 മാലാമുൽക്ഷിപ്യ കാഞ്ചനീം |
 പിത്രോ ദത്താം മഹേന്ദ്രേണ
 യുദ്ധായ വ്യവതിഷ്ഠത ||4.11.39 || 462

വിഷ്ണോർഗൃഹീത്യാ തം
 ദുന്ദുഭിം ഗിരിസന്നിഭം |

ആവിധ്യത തമാ വാലീ
 വിനദൻ കപികുഞ്ജരഃ ||4.11.40 || 463

ബലാദ് വ്യാപാദയാഞ്ചക്രേ
 നനർദ ച മഹാസ്വനം |
 ശ്രോത്രാഭ്യാമഥ രക്തം തു
 തസ്യ സുസ്രാവ പാത്യതഃ ||4.11.41 || 464

തയോസ്തു ക്രോധസംരംഭാത്
 പരസ്വരജയൈഷിണോഃ |
 യുദ്ധം സമഭവദ് ഘോരം
 ദുന്ദുഭേർവാലിനസ്തഥ ||4.11.42 || 465

അയുധ്യത തദാ വാലീ
 ശക്രതുൽയപരാക്രമഃ |
 മുഷ്ടിഭിർജ്ജാനുഭിഃ പദ്ഭിഃ
 ശിലാഭിഃ പാദപൈസ്തഥ ||4.11.43 || 466

പരസ്വരം ഘൃതോസ്തത്ര
 വാനരാസുരയോസ്തദാ |
 ആസീദ്ധീന്യാസുരോ യുദ്ധേ
 ശക്രസ്മനുർവ്യവർധത ||4.11.44 || 467

തം തു ദുന്ദുഭിമുദ്യദ്യ
 ധരൺയാമദ്യപാതയത് |
 യുദ്ധേ പ്രാണഹരേ തസ്മി -
 നിഷ്ടിഷോ ദുന്ദുഭിസ്തദാ ||4.11.45 || 468

സ്രോതോഭ്യാ ബഹു രക്തം തു
 തസ്യ സുസ്രാവ പാത്യതഃ |

പപാത ച മഹാബാഹുഃ
 ക്ഷിതൗ പഞ്ചത്വമാഗതഃ || 4.11.46 || 469

തം തോലയിത്യാ ബാഹുഭ്യാം
 ഗതസത്ത്വമചേതനം |
 ചിക്ഷേപ വേഗവാൻ വാലീ
 വേഗേനൈകേന യോജനം || 4.11.47 || 470

തസ്യ വേഗപ്രവിദ്ധസ്യ
 വക്ത്രാത് ക്ഷതജ്ജബിന്ദവഃ |
 പ്രപേതൂർമാരുതോത്ക്ഷിപ്താ
 മതംഗന്യാശ്രമം പ്രതി || 4.11.48 || 471

താൻ ദൃഷ്ട്വാ പതിതാംസ്ത്ര
 മുനിഃ ശോണിതവിപ്രുഷഃ |
 ക്രുദ്ധസ്തസ്യ മഹാഭാഗ
 ചിന്തയാമാസ കോ ന്വയം || 4.11.49 || 472

യേനാഹം സഹസാ സ്പൃഷ്ടഃ
 ശോണിതേന ദുരാത്മനാ |
 കോഽയം ദുരാത്മാ ദുർബുദ്ധി -
 രക്യതാത്മാ ച ബാലിശഃ || 4.11.50 || 473

ഇത്യുക്ത്വാ സ വിനിഷ്ഠമ്യ
 ദദ്യശേ മുനിസത്തമഃ |
 മഹിഷം പർവതാകാരം
 ഗതാസും പതിതം ഭൂവി || 4.11.51 || 474

സ തു വിജ്ഞായ തപസാ
 വാനരേണ കൃതം ഹി തത് |

ഉത്സസർജ്ജ മഹാശാപം
 ക്ഷേപ്താരം വാനരം പ്രതി || 4.11.52 || 475

ഇഹ തേനാപ്രവേഷ്യവ്യം
 പ്രവിഷ്യസ്യ വയോ ഭവേത് |
 വനം മത്സംശ്രയം യേന
 ദുഷിതം രുധിരസ്രവൈഃ || 4.11.53 || 476

ക്ഷിപതാ പാദപാശേമേ
 സംഭഗ്നാശ്ചാസുരീം തനും |
 സമന്താദാശ്രമം പൂർണ
 യോജനം മാമകം യദി || 4.11.54 || 477

ആഗമിഷ്യതി ദുർബുദ്ധി -
 ര്വ്യക്തം സ ന ഭവിഷ്യതി |
 യേ ചാസ്യ സചിവാഃ കേചിത്
 സംശ്രിതാ മാമകം വനം || 4.11.55 || 478

ന ച തൈരിഹ വസ്തുവ്യം
 ശ്രുത്യാ യാന്തു യമാസുഖം |
 ത്യേപി വാ യദി തിഷ്ഠന്തി
 ശപിഷ്യേ താനപി ധ്രുവം || 4.11.56 || 479

വന്യേന്ദ്രിൻ മാമകേ നിത്യം
 പുത്രവത് പരിരക്ഷിതേ |
 പത്രാങ്കുരവിനാശായ
 ഫലമൂലാഭവായ ച || 4.11.57 || 480

ദിവസശ്ചാദ്യ മർയാദാ
 യം ഭൃഷ്ടാ ശ്യാന്തി വാനരം |

- ബഹുവർഷസഹസ്രാണി
 സ വൈ ശൈലോ ഭവിഷ്യതി ||4.11.58 || 481
- തതസ്തേ വാനരാഃ ശ്രുത്വാ
 ഗിരം മുനിസമീരിതാം |
 നിശ്ചക്രമൂർവനാത് തന്യാത്
 താൻ ദൃഷ്ട്വാ വാലിരബ്രവീത് ||4.11.59 || 482
- കിം ഭവന്തഃ സമസ്താശ്ച
 മതംഗവനവാസിനഃ |
 മത്സമീപമനുപ്രാപ്താ
 അപി സ്വസ്തി വനൗകസാം ||4.11.60 || 483
- തതസ്തേ കാരണം സർവം
 തഥാ ശാപം ച വാലിനഃ |
 ശശംസൂർവാനരാഃ സർവേ
 വാലിനേ ഹേമമാലിനേ ||4.11.61 || 484
- ഏതച്ഛ്രുത്വാ തദാ വാലീ
 വചനം വാനരേരിതം |
 സ മഹർഷിം സമാസാദ്യ
 യാചതേ സു കൃതാഞ്ജലിഃ ||4.11.62 || 485
- മഹർഷിസ്സമനാദ്യത്യ
 പ്രവിവേശാശ്രമം പ്രതി |
 ശാപധാരണഭീതസ്തു
 വാലീ വിഹൃലതാം ഗതഃ ||4.11.63 || 486
- തതഃ ശാപഭയാദ് ഭീതോ
 ഋഷ്യമൂകം മഹാഗിരിം |

പ്രവേഷ്യും നേച്ഛതി ഹരി -
 ര്ദ്രഷ്യും വാപി നരേശ്വര || 4.11.64 || 487

തസ്യാപ്രവേശം ഇത്തോത്യാഹ -
 മിദം രാമ മഹാവനം |
 വിചരാമി സഹാമാത്യോ
 വിഷാദേന വിവർജ്ജിതഃ || 4.11.65 || 488

ഏഷോത്സ്മിനിചയസ്തസ്യ
 ദുന്ദുഭേഃ സമ്പ്രകാശതേ |
 വീര്യോത്സേകാനിരസ്തസ്യ
 ഗിരികൂടനിഭോ മഹാൻ || 4.11.66 || 489

ഇമേ ച വിപുലാഃ സാലാഃ
 സപ്ത ശാഖാവലംബിനഃ |
 യത്രൈകം ഘടതേ വാലീ
 നിഷ്പത്രയിതുമോജസാ || 4.11.67 || 490

ഏതദസ്യാസമം വീര്യം
 മയാ രാമ പ്രകാശിതം |
 കഥം തം വാലിനം ഹന്തും
 സമരേ ശക്ഷ്യസേ നൃപ || 4.11.68 || 491

തഥാ ബ്രൂവാണം സുഗ്രീവം
 പ്രഹസൻ ലക്ഷ്മണോബ്രവീത് |
 കസ്തിൻ കർമണി നിർവൃത്തേ
 ശ്രദ്ധയാ വാലിനോ വധം || 4.11.69 || 492

തമുവാചാഥ സുഗ്രീവഃ
 സപ്ത സാലാനിമാൻ പുരാ |

- ഏവമേകൈകശോ വാലീ
 വിവ്യാധാമ സ ചാസുകൃത് || 4.11.70 || 493
- രാമോ നിർദാരയേദേഷാം
 ബാണേനൈകേന ച ദ്രുമം |
 വാലിനം നിഹതം മന്യേ
 ദൃഷ്ട്യാ രാമസ്യ വിക്രമം || 4.11.71 || 494
- ഹതസ്യ മഹിഷസ്യാസ്ഥി
 പാദേനൈകേന ലക്ഷ്മണ |
 ഉദ്യമ്യ പ്രക്ഷിപേച്ചാപി
 തരസാ ഭ്യ ധനുഃശതേ || 4.11.72 || 495
- ഏവമുക്ത്യാ തു സുഗ്രീവോ
 രാമം രക്താന്തലോചനം |
 ധ്യാത്യാ മുഹൂർതം കാകുത്ഥം
 പുനരേവ വചോബ്രവീത് || 4.11.73 || 496
- ശൂരശ്ച ശൂരമാനീ ച
 പ്രഖ്യാതബലപൗരുഷഃ |
 ബലവാൻ വാനരോ വാലീ
 സംയുഗേഷ്വപരാജിതഃ || 4.11.74 || 497
- ദൃശ്യന്തേ ചാസ്യ കർമാണി
 ദൃഷ്ട്വരാണി സുരൈരപി |
 യാനി സഞ്ചിന്ത്യ ഭീത്യാഹ -
 മൃഷ്യമുകമുപാശ്രിതഃ || 4.11.75 || 498
- തമജയ്യമധൃഷ്യം ച
 വാനരേന്ദ്രമമർഷണം |

വിചിന്തയന്ന മുഞ്ചാപി ഋഷ്യമുകമമും ത്വഹം 4.11.76	499
ഉദ്ദിഗ്നഃ ശങ്കിതശ്ചാഹം വിചരാമി മഹാവനേ അനുരക്തൈഃ സഹാമാത്യൈ - രഹനുമത്പ്രമുഖൈർവരൈഃ 4.11.77	500
ഉപലബ്ധം ച മേ ശ്ലാഘ്യം സന്മിത്രം മിത്രവത്സല ത്യാമഹം പുരുഷവ്യാഘ്ര ഹിമവന്തമിവാശ്രിതഃ 4.11.78	501
കിം തു തസ്യ ബലജ്ഞാഹം ദുർഭ്രാതുർബലശാലിനഃ അപ്രത്യക്ഷം തു മേ വീര്യം സമരേ തവ രഘവ 4.11.79	502
ന ഖൽവഹം ത്യാം തുലയേ നാവമന്യേ ന ഭീഷയേ കർമദിസ്തസ്യ ഭീമൈശ്ച കാതര്യം ജനിതം മമ 4.11.80	503
കാമം രഘവ തേ വാണീ പ്രമാണം ധൈര്യമാകൃതിഃ സുചയന്തി പരം തേജോ ഭസ്മച്ഛന്നമിവാനലം 4.11.81	504
തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ	

<p>സ്തിതപൂർവമമോ രാമഃ പ്രത്യുവാച ഹരിം പ്രതി 4.11.82 </p>	505
<p>യദി ന പ്രത്യയോസ്താസു വിക്രമേ തവ വാനര പ്രത്യയം സമരേ ശ്ലാഘ്യ - മഹമുത്പാദയാമി തേ 4.11.83 </p>	506
<p>ഏവമുക്ത്യാ തു സുഗ്രീവം സാന്ത്യയൻ ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ രാഘവോ ദുന്ദുഭേഃ കായം പാദാംഗുഷ്ഠേന ലീലയാ 4.11.84 </p>	507
<p>തോലയിത്യാ മഹാബാഹു - ശ്രീക്ഷേപ ദശയോജനം അസുരസ്യ തനും ശുഷ്കാം പാദാംഗുഷ്ഠേന വീര്യവാൻ 4.11.85 </p>	508
<p>ക്ഷിപ്തം ദൃഷ്ട്വാ തതഃ കായം സുഗ്രീവഃ പുനരബ്രവീത് ലക്ഷ്മണസ്യാഗ്രതോ രാമം തപന്തമിവ ഭാസ്കരം ഹരിണാമഗ്രതോ വീര - മിദം വചനമർഥവത് 4.11.86 </p>	509
<p>ആർദ്രഃ സമാംസഃ പ്രത്യഗ്രഃ ക്ഷിപ്തഃ കായഃ പുരാ സഖേ പരിശ്രാന്തേന മത്തേന ഭ്രാത്രോ മേ വാലിനാ തദാ 4.11.87 </p>	510

ലഘുഃ സമ്പ്രതി നിർമാംസ -
 സ്തുണഭൂതശ്ച രഘവ |
 ക്ഷീപ്ത ഏവം പ്രഹർഷേണ
 ഭവതാ രഘുനന്ദന || 4.11.88 || 511

നാത്ര ശക്യം ബലം ഇതാതും
 തവ വാ തസ്യ വാധികം |
 ആർദ്രം ശുഷ്കമിതി ഹ്യേതത്
 സുമഹദ് രഘവാന്തരം || 4.11.89 || 512

സ ഏവ സംശയസ്താത
 തവ തസ്യ ച യദ്ബലം |
 സാലമേകം വിനിർഭിദ്യ
 ഭവേദ് വ്യക്തിർബലാബലേ || 4.11.90 || 513

കൃത്യൈതത് കാർമുകം സജ്യം ഹസ്തിഹസ്തമിവാതതം |
 ആകർണപൂർണമായദ്യ വിസൃജ്സ്യ മഹാശരം || 4.11.91 || 514

ഇമം ഹി സാലം പ്രഹിതസ്ത്വയാ ശരോ
 ന സംശയോത്രാസ്തി വിദാരയിഷ്യതി |
 അലം വിമർശേന മമ പ്രിയം ധ്രുവം
 കുരുഷ്യ രാജൻ പ്രതിശാപിതോ മയാ || 4.11.92 || 515

യഥാ ഹി തേജഃസു വരഃ സദാ രവി -
 ര്യഥാ ഹി ശൈലോ ഹിമവാൻ മഹാദ്രിഷു |
 യഥാ ചതുഷ്ഠാത്സു ച കേസരീ വര -
 സ്തഥാ നരാണാമസി വിക്രമേ വരഃ || 4.11.93 || 516

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകാദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വാദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ സപ്തസാലവൃക്ഷാണാം ഭേദനം ശ്രീരാമസ്യാജ്ഞയാ
സുഗ്രീവേണ കിഷ്കിന്ധായാമാഗത്യ വാലിനോ യുദ്ധായാഹ്വാനം യുദ്ധോ
തതഃ പരാജിതസ്യ തസ്യ മതംഗവനേ പലായനം തത്ര ശ്രീരാമേണ
തസ്യ സമാശ്വാസനം തദഭിജ്ഞാനാർഥം ഗലേ ഗജപുഷ്പീലതാം
നിക്ഷിപ്യ തസ്യ പുനഃ പ്രേഷണം ച

ഏതച്ച വചനം ശ്രുത്വാ

സുഗ്രീവസ്യ സുഭാഷിതം |

പ്രത്യയാർഥം മഹാതേജാ

രാമോ ജഗ്രാഹ കാർമുകം ||4.12.1 ||

517

സ ഗൃഹീത്വാ ധനുർഘോരം

ശരമേകം ച മാനദഃ |

സാലമുദ്ദിശ്യ ചിക്ഷേപ

പൂരയൻ സ രവൈർദിശഃ ||4.12.2 ||

518

സ വിസൃഷ്ടോ ബലവതാ

ബാണഃ സ്വർണപരിഷ്കൃതഃ |

ഭിത്ത്വാ സാലാൻ ഗിരിപ്രസ്ഥം

സപ്തഭൂമിം വിവേശ ഹ ||4.12.3 ||

519

സായകസ്തു മുഹൂർത്തേന
 സാലാൻ ഭിത്ത്യാ മഹാജവഃ |
 നിഷ്ഠത്യ ച പുനസ്തുർണം
 തമേവ പ്രവിവേശ ഹ ||4.12.4 || 520

താൻ ദൃഷ്ട്യാ സപ്ത നിർഭിന്നാൻ
 സാലാൻ വാനരപുംഗവഃ |
 രാമസ്യ ശരവേഗേന
 വിസ്മയം പരമം ഗതഃ ||4.12.5 || 521

സ മുർധ്നാ ന്യപതദ് ഭൂമൗ
 പ്രലംബീകൃതഭൂഷണഃ |
 സുഗ്രീവഃ പരമപ്രീതോ
 രാഘവായ കൃതാഞ്ജലിഃ ||4.12.6 || 522

ഇദം ചോവാച ധർമജ്ഞം
 കർമണാ തേന ഹർഷിതഃ |
 രാമം സർവാസ്ത്രവിദുഷാം
 ശ്രേഷ്ഠം ശൂരമവസ്ഥിതം ||4.12.7 || 523

സേന്ദ്രാനപി സുരാൻ സർവാം -
 സ്തു്യാം ബാഭൈഃ പുരുഷർഷഭ |
 സമർഥഃ സമരേ ഹന്തും
 കിം പുനർവാലിനം പ്രഭോ ||4.12.8 || 524

യേന സപ്ത മഹാസാലാ
 ഗിരിർഭൂമിശ്ച ദാരിതാഃ |
 ബാണേനൈകേന കാകുത്സ്മ
 സ്ഥാതാ തേ കോ രണോഗ്രതഃ ||4.12.9 || 525

അദ്യ മേ വിഗതഃ ശോകഃ
 പ്രീതിരദ്യ പരാ മമ |
 സുഹൃദം ത്യാം സമാസാദ്യ
 മഹേന്ദ്രവരുണോപമം || 4.12.10 || 526

തമദ്യൈവ പ്രിയാർഥം മേ
 വൈരിണം ഭ്രാത്യരുപിണം |
 വാലിനം ജഹി കാകുത്സ്മ
 മയാ ബദ്ധോഽയമഞ്ജലിഃ || 4.12.11 || 527

തതോ രാമഃ പരിഷ്വജ്യ
 സുഗ്രീവം പ്രിയദർശനം |
 പ്രത്യുവാച മഹാപ്രാജ്ഞോ
 ലക്ഷ്മണാനുഗതം വചഃ || 4.12.12 || 528

അസ്മാദ്ഗച്ഛാമ കിഷ്കിന്ധാം
 ക്ഷിപ്രം ഗച്ഛ ത്വമഗ്രതഃ |
 ഗത്യാ ചാഹ്യയ സുഗ്രീവ
 വാലിനം ഭ്രാത്യഗന്ധിനം || 4.12.13 || 529

സർവേ തേ ത്വരിതം ഗത്യാ
 കിഷ്കിന്ധാം വാലിനഃ പുരീം |
 വ്യക്തൈരാത്മാനമാവൃത്യ
 ഹൃതിഷ്ടൻ ഗഹനേ വനേ || 4.12.14 || 530

സുഗ്രീവോഽപ്യനദദ് ഘോരം
 വാലിനോ ഹ്യാനകാരണാത് |
 ഗാഢം പരിഹിതോ വേഗാ -
 ന്നാദൈർഭിന്ദന്നിവാംബരം || 4.12.15 || 531

തം ശ്രുത്യാ നിനദം ഭ്രാതൃഃ
 ക്രുദ്ധോ വാലീ മഹാബലഃ |
 നിഷ്പാത സുസംരഞ്ജോ
 ഭാസ്കരോസ്തസാദിവ ||4.12.16 || 532

തതഃ സുതുമുലം യുദ്ധം
 വാലീസുഗ്രീവയോരഭൂത് |
 ഗഗനേ ഗ്രഹയോർഘോരം
 ബുധാംഗാരകയോരിവ ||4.12.17 || 533

തലൈരശനികൽപൈശ്ച
 വജ്രകൽപൈശ്ച മുഷ്ടിഭിഃ |
 ജ്വലതഃ സമര്യേന്യോന്യം
 ഭ്രാതരൗ ക്രോധമൂർച്ഛിതൗ ||4.12.18 || 534

തതോ രാമോ ധനുഷ്ഠാണി -
 സ്താവുഭൗ സമുദൈക്ഷത |
 അന്യോന്യസദ്യശൗ വീരാ -
 വുഭൗ ദേവാവിവാശ്ചിനൗ ||4.12.19 || 535

യന്നാവഗച്ഛത് സുഗ്രീവം
 വാലീനം വാപി രാഘവഃ |
 തതോ ന കൃതവാൻ ബുദ്ധിം
 മോക്ഷതുമന്തകരം ശരം ||4.12.20 || 536

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ഭഗ്നഃ
 സുഗ്രീവസ്തേന വാലീനാ |
 അപശ്യൻ രാഘവം നാഥ -
 മൃഷ്യമുകം പ്രദുഭുവേ ||4.12.21 || 537

ക്ലാന്തോ രുധിരസികുതാംഗഃ

പ്രഹാരൈർജർജരീകൃതഃ |

വാലിനാഭിദ്രുതഃ ക്രോധാത്

പ്രവിവേശ മഹാവനം || 4.12.22 ||

538

തം പ്രവിഷ്ടം വനം ദൃഷ്ട്വാ

വാലീ ശാപദയാത് തതഃ |

മുക്തോ ഹൃസി ത്വമിത്യുക്ത്വാ

സ നിവൃത്തോ മഹാബലഃ || 4.12.23 ||

539

രാഘവോഽപി സഹ ഭ്രാന്തോ

സഹ ചൈവ ഹനുമതാ |

തദേവ വനമാഗച്ഛത്

സുഗ്രീവോ യത്ര വാനരഃ || 4.12.24 ||

540

തം സമീക്ഷ്യാഗതം രാമം

സുഗ്രീവഃ സഹലക്ഷ്മണം |

ഹ്രീമാൻ ദീനമുവാചേദം

വസുധാമവലോകയൻ || 4.12.25 ||

541

ആഹ്വയസ്യേതി മാമുക്ത്വാ

ദർശയിത്വാ ച വിക്രമം |

വൈരിണാ ഘാതയിത്വാ ച

കിമിദാനീം ത്വയാ കൃതം || 4.12.26 ||

542

താമേവ വേലാം വക്തവ്യം

ത്വയാ രാഘവ തത്ത്വതഃ |

വാലിനം ന നിഹൻമീതി

തതോ നാഹമിതോ വ്രജേ || 4.12.27 ||

543

തസ്യ ചൈവം ബ്രൂവാണസ്യ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 കരുണം ദീനയാ വാചാ
 രാഘവഃ പുനരബ്രവീത് || 4.12.28 || 544

സുഗ്രീവ ശ്രൂയതാം താത
 ക്രോധശ്ച വ്യപനീയതാം |
 കാരണം യേന ബാണോഽയം
 സ മയാ ന വിസർജ്ജിതഃ || 4.12.29 || 545

അലങ്കാരേണ വേഷേണ
 പ്രമാണേന ഗതേന ച |
 ത്വം ച സുഗ്രീവ വാലീ ച
 സദ്യശൗ സ്ഥഃ പരസ്വരം || 4.12.30 || 546

സ്വരേണ വർചസാ ചൈവ
 പ്രേക്ഷിതേന ച വാനര |
 വിക്രമേണ ച വാക്യൈശ്ച
 വ്യക്തിം വാം നോപലക്ഷയേ || 4.12.31 || 547

തത്ത്വോഹം രൂപസാദ്യശ്യാ -
 ന്ദോഹിതോ വാനരോത്തമ |
 നോത്സൃജാമി മഹാവേഗം
 ശരം ശത്രുനിബർഹണം || 4.12.32 || 548

ജീവിതാന്തകരം ഘോരം
 സാദ്യശ്യാത് തു വിശങ്കിതഃ |
 മൂഢഘാതോ ന നൗ സ്യാദ്ധി
 ദ്യയോരിതി കൃതോ മയാ || 4.12.33 || 549

- ത്വയി വീര വിപന്നേ ഹി
 അജ്ഞാനാൽലാഘവാൻമയാ |
 മൗഘ്യം ച മമ ബാൽയം ച
 വ്യാപിതം സ്യാത് കപീശ്വര || 4.12.34 || 550
- ദത്താഭയവധോ നാമ
 പാതകം മഹദദ്ഭുതം |
 അഹം ച ലക്ഷ്മണശ്ചൈവ
 സീതാ ച വരവർണിനീ || 4.12.35 || 551
- ത്വദധീനാ വയം സർവേ
 വന്യേന്ദ്രീൻ ശരണം ഭവാൻ |
 തസ്മാദ് യുധ്യന്വ ഭൂയസ്ത്വം
 മാ മാശങ്കീശ്ച വാനര || 4.12.36 || 552
- ഏതൻമുഹൂർത്തേ തു മയാ
 പശ്യ വാലിനമാഹവേ |
 നിരസ്തമിഷുണൈകേന
 ചേഷ്ടമാനം മഹീതലേ || 4.12.37 || 553
- അഭിജ്ഞാനം കുരുഷ്യ ത്വ -
 മാത്മനോ വാനരേശ്വര |
 യേന ത്യാമഭിജ്ഞാനീയാം
 ദ്വന്ദ്വയുദ്ധമുപാഗതം || 4.12.38 || 554
- ഗജപുഷ്പീമിമാം ഫുൽലാ -
 മുത്പാട്യ ശുഭലക്ഷണാം |
 കുരു ലക്ഷ്മണ കന്വേഷ്യ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ || 4.12.39 || 555

തതോ ഗിരിതടേ ജാതാ -

മുത്പാട്യ കുസുമായുതാം |

ലക്ഷ്മണോ ഗജപുഷ്പീം താം

തസ്യ കംഠേ വ്യസർജയത് || 4.12.40 ||

556

സ തയാ ശുശ്രൂഭേ ശ്രീമാൻ

ലതയാ കംഠസക്തയാ |

മാലയേവ ബലാകാനാം

സസന്ധ്യ ഇവ തോയദഃ || 4.12.41 ||

557

വിഭ്രാജമാനോ വപുഷാ

രാമവാക്യസമാഹിതഃ |

ജഗാമ സഹ രാമേണ

കിഷ്കിന്ധാം പുനരാപ സഃ || 4.12.42 ||

558

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വാദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രയോദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമാദീനാം മാർഗേ വൃക്ഷാൻ വിവിധജന്തുജ്ജലാശയാംശ്ച
സപ്തജനാശ്രമം ച ദൂരതഃ പശ്യതാം പുനഃ കിഷ്കിന്ധായാം പ്രവേശഃ

ഋഷ്യമൂകാത് സ ധർമാത്മാ

കിഷ്കിന്ധാം ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ |

ജഗാമ സഹ സുഗ്രീവോ

വാലിവിക്രമപാലിതാം || 4.13.1 ||

559

സമുദ്യമ്യ മഹച്ചാപം

രാമഃ കാഞ്ചനദൂഷിതം |

ശരാംശ്ചാദിത്യസങ്കാശാൻ

ഗൃഹീത്വാ രണസാധകാൻ || 4.13.2 ||

560

അഗ്രതസ്തു യയൗ തസ്യ

രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |

സുഗ്രീവഃ സംഹതഗ്രീവോ

ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാബലഃ || 4.13.3 ||

561

പൃഷ്ഠതോ ഹനുമാൻ വീരോ

നലോ നീലശ്ച വീര്യവാൻ |

താരശ്ചൈവ മഹാതേജോ

ഹരിയുമപയുമപഃ || 4.13.4 ||

562

- തേ വീക്ഷമാണാ വൃക്ഷാംശ്ച
 പുഷ്പഭാരാവലംബിനഃ |
 പ്രസന്നാംബുവഹാശ്ചൈവ
 സരിതഃ സാഗരംഗമാഃ ||4.13.5 || 563
- കന്ദരാണി ച ശൈലാംശ്ച
 നിർഭരാണി ഗുഹാസ്തഥാ |
 ശിഖരാണി ച മുഖ്യാനി
 ദരീശ്ച പ്രിയദർശനാഃ ||4.13.6 || 564
- വൈദുർയവിമലൈസ്തോയൈഃ
 പദ്മൈശ്ചാകോശകുഡ്മലൈഃ |
 ശോഭിതാൻ സജ്ജലാൻ മാർഗേ
 തടാകാംശ്ചാവലോകയൻ ||4.13.7 || 565
- കാരണ്യൈഃ സാരസൈർഹംസൈ -
 റ്വഞ്ജുലൈർജലകുങ്കുമൈഃ |
 ചക്രവാകൈസ്തഥാ ചാൻയൈഃ
 ശകുനൈഃ പ്രതിനാദിതാൻ ||4.13.8 || 566
- മൃദുശഷ്ടാങ്കുരാഹാരാ -
 ന്നിർഭയാൻ വനഗോചരാൻ |
 ചരതഃ സർവതഃ പശ്യൻ
 സ്ഥലീഷു ഹരിണാൻ സ്ഥിതാൻ ||4.13.9 || 567
- തടാകവൈരിണശ്ചാപി
 ശുക്ലദന്തവിഭുഷിതാൻ |
 ഘോരാനേകചരാൻ വന്യാൻ
 ദ്വിരദാൻ കുലഘാതിനഃ ||4.13.10 || 568

- മത്താൻ ഗിരിതടോത്കൃഷ്ടാൻ
 പർവതാനിവ ജംഗമാൻ |
 വാനരാൻ ദ്വിരദപ്രഖ്യാൻ
 മഹീരേണുസമുക്ഷിതാൻ || 4.13.11 || 569
- വനേ വനചരാംശ്യാൻയാൻ
 ഖേചരാംശ്വ വിഹംഗമാൻ |
 പശ്യന്തസ്തുരിതാ ജഗ്മുഃ
 സുഗ്രീവവശവർതിനഃ || 4.13.12 || 570
- തേഷാം തു ഗച്ഛതാം തത്ര
 ത്വരിതം രഘുനന്ദനഃ |
 ദ്രുമഷണ്ഡവനം ദൃഷ്ട്വാ
 രാമഃ സുഗ്രീവമബ്രവീത് || 4.13.13 || 571
- ഏഷ മേഘ ഇവാകാശേ
 വൃക്ഷഷണ്ഡഃ പ്രകാശതേ |
 മേഘസംഘാതവിപുലഃ
 പര്യന്തകദലീവൃതഃ || 4.13.14 || 572
- കിമേതജ്ഞാതുമിച്ഛാമി
 സഖേ കൗതൂഹലം മമ |
 കൗതൂഹലാപനയനം
 കർതുമിച്ഛാമ്യഹം ത്വയാ || 4.13.15 || 573
- തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ
 രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 ഗച്ഛന്നേവാചചക്ഷേഥ
 സുഗ്രീവസ്തൻമഹദ് വനം || 4.13.16 || 574

ഏതദ് രാഘവ വിസ്തീർണ -
 മാശ്രമം ശ്രമനാശനം |
 ഉദ്യാനവനസമ്പന്നം
 സ്വാദുമൂലഫലോദകം || 4.13.17 || 575

അത്ര സപ്തജനാ നാമ
 മൂനയഃ സംശിതവ്രതാഃ |
 സപ്തൈവാസന്നധഃശീർഷാ
 നിയതം ജലശായിനഃ || 4.13.18 || 576

സപ്തരാത്രേ കൃതാഹാരാ
 വായുനാചലവാസിനഃ |
 ദിവം വർഷശതൈർയാതാഃ
 സപ്തദിഃ സകലേവരാഃ || 4.13.19 || 577

തേഷാമേതത്പ്രഭാവേണ
 ദ്രുമപ്രാകാരസംവൃതം |
 ആശ്രമം സുദുരാധർഷ -
 മപി സേന്ദ്രൈഃ സുരാസുരൈഃ || 4.13.20 || 578

പക്ഷിണോ വർജയന്ത്യേതത്
 തമാന്യേ വനചാരിണഃ |
 വിശന്തി മോഹാദ് യ്യേപ്യത്ര
 ന നിവർതന്തി തേ പുനഃ || 4.13.21 || 579

വിഭൂഷണരവാശ്ചാത്ര
 ശ്രൂയന്തേ സകലാക്ഷരാഃ |
 തൂർയഗീതസ്വനശ്ചാപി
 ഗന്ധോ ദിവ്യശ്ച രാഘവ || 4.13.22 || 580

ത്രേതാഗന്ധോഽപി ദീപ്യന്തേ
 ധുമോ ഹ്യേഷ പ്രദൃശ്യതേ |
 വേഷ്ടയന്നിവ വൃക്ഷാഗ്രാൻ
 കപോതാംഗാരൂണോ ഘനഃ || 4.13.23 || 581

ഏതേ വൃക്ഷാഃ പ്രകാശന്തേ
 ധുമസംസക്തമസ്തകാഃ |
 മേഘജാലപ്രതിച്ഛന്നാ
 വൈഡുർയഗിരയോ യഥാ || 4.13.24 || 582

കുരു പ്രണാമം ധർമാത്മം -
 സ്തേഷാമുദ്ദിശ്യ രാഘവ |
 ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രോ
 പ്രയതഃ സംഹതാഞ്ജലിഃ || 4.13.25 || 583

പ്രണമന്തി ഹി യേ തേഷാ -
 മൃഷീണാം ഭാവിതാത്മനാം |
 ന തേഷാമശുഭം കിഞ്ചി -
 ച്ഛരീരേ രാമ വിദ്യതേ || 4.13.26 || 584

തതോ രാമഃ സഹ ഭ്രാത്രോ
 ലക്ഷ്മണേന കൃതാഞ്ജലിഃ |
 സമുദ്ദിശ്യ മഹാത്മാന -
 സ്താനൃഷീനഭ്യവാദയത് || 4.13.27 || 585

അഭിവാദ്യ ച ധർമാത്മാ
 രാമോ ഭ്രാതാ ച ലക്ഷ്മണഃ |
 സുഗ്രീവോ വാനരാശ്ചൈവ
 ജഗ്മുഃ സംഹൃഷ്ടമാനസാഃ || 4.13.28 || 586

തേ ഗത്യാ ദൂരമധ്യാനം

തസ്മാത് സപ്തജനാശ്രമാത് |

ദദ്യശുസ്താം ദുരാധർഷാം

കിഷ്കിന്ധാം വാലിപാലിതാം ||4.13.29 ||

587

തതസ്തു രാമാനുജരാമവാനരാഃ

പ്രഗൃഹ്യ ശസ്ത്രാണുഭിര്യുദിതോഗ്രതേജസഃ |

പുരീം സുരേശാത്മജവീര്യപാലിതാം

വധായ ശത്രോഃ പുനരാഗതാസ്ത്വിഹ ||4.13.30 ||

588

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രയോദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർദശഃ സർഗഃ ||

വാലിനോ വധായ ശ്രീരാമസ്യാശ്വാസനം പ്രാപ്യ സുഗ്രീവസ്യ ഘോരം
ഗർജനം

സർവേ തേ ത്വരിതം ഗത്യാ

കിഷ്കിന്ധാം വാലിനഃ പുരീം |

വൃക്ഷൈരാത്മാനമാവൃത്യ

വ്യതിഷ്ഠൻ ഗഹനേ വനേ ||4.14.1 ||

589

വിസാർയ സർവതോ ദൃഷ്ടിം

കാനനേ കാനനപ്രിയഃ |

സുഗ്രീവോ വിപുലഗ്രീവഃ

ക്രോധമാഹാരയദ് ദൃശം ||4.14.2 ||

590

തതസ്തു നിനദം ഘോരം

കൃത്യാ യുദ്ധായ ചാഹ്യയത് |

പരിവാദൈഃ പരിവൃതോ

നാദൈർഭിന്നനിവാംബരം ||4.14.3 ||

591

ഗർജ്ജന്നിവ മഹാമേഘോ

വായുവേഗപുരഃസരഃ |

അഥ ബാലാർകസദ്യശോ

ദൃപ്തസിംഹഗതിസ്തതഃ ||4.14.4 ||

592

ദൃഷ്ട്വാ രാമം ക്രിയാദക്ഷം
 സുഗ്രീവോ വാക്യമബ്രവീത് |
 ഹരിവാഗുരയാ വ്യാഹ്നം
 തപ്തകാഞ്ചനതോരണാം || 4.14.5 || 593

പ്രാഹ്ലാഃ സു ധ്വജയന്ത്രാവ്യാം
 കിഷ്കിന്ധാം വാലിനഃ പുരീം |
 പ്രതിജ്ഞാ യാ കൃതാ വീര
 ത്വയാ വാലിവധേ പുരാ || 4.14.6 || 594

സഫലാം കുരു താം ക്ഷിപ്രം
 ലതാം കാല ഇവാഗതഃ |
 ഏവമുക്തസ്തു ധർമാത്മാ
 സുഗ്രീവേണ സ രാഘവഃ || 4.14.7 || 595

തമേവോവാച വചനം
 സുഗ്രീവം ശത്രുസുദനഃ |
 കൃതാഭിജ്ഞാനചിഹ്നസ്ത്വ -
 മനയാ ഗജസാഹ്യയാ || 4.14.8 || 596

ലക്ഷ്മണേന സമുത്പാദ്യ
 ഏഷാ കംഠേ കൃതാ തവ |
 ശോഭസ്യേപ്യധികം വീര
 ലതയാ കംഠസക്തയാ || 4.14.9 || 597

വിപരീത ഇവാകാശേ
 സൂർയോ നക്ഷത്രമാലയാ |
 അദ്യ വാലിസമുത്ഥം തേ
 ഭയം വൈരം ച വാനര || 4.14.10 || 598

ഏകേനാഹം പ്രമോക്ഷ്യാമി ബാണമോക്ഷേണ സംയുഗേ മമ ദർശയ സുഗ്രീവ വൈരിണം ഭ്രാത്യരൂപിണം 4.14.11	599
വാലീ വിനിഹതോ യാവ - ദ്വനേ പാംസുഷു ചേഷ്ടതേ യദി ദൃഷ്ടിപഥം പ്രാപ്തോ ജീവൻ സ വിനിവർത്തതേ 4.14.12	600
തതോ ദോഷേണ മാ ഗച്ഛേത് സദ്യാ ഗർഹേച്ച മാം ഭവാൻ പ്രത്യക്ഷം സപ്ത തേ സാലാ മയാ ബാണേന ദാരിതാഃ 4.14.13	601
തേനാവേഹി ബലേനാദ്യ വാലിനം നിഹതം രണേ അന്യതം നോക്തപൂർവം മേ ചിരം കൃച്ഛ്യപി തിഷ്ഠതാ 4.14.14	602
ധർമലോഭപരീതേന ന ച വക്ഷ്യേ കഥഞ്ചന സഫലാം ച കരിഷ്യാമി പ്രതിജ്ഞാം ജഹി സംഭ്രമം 4.14.15	603
പ്രസൂതം കലമക്ഷേത്രം വർഷേണേവ ശതക്രതഃ തദാഹ്യാനനിമിത്തം ച വാലിനോ ഹേമമാലിനഃ 4.14.16	604

സുഗ്രീവ കുരു തം ശബ്ദം
 നിഷ്ഠതേദ് യേന വാനരഃ |
 ജിതകാശീ ജയശ്ലാഘീ
 ത്വയാ ചാധർഷിതഃ പുരാത് ||4.14.17 || 605

നിഷ്ഠതിഷ്യത്യസംഗേന
 വാലീ സ പ്രിയസംയുഗഃ |
 രിപുണാം ധർഷിതം ശ്രുത്വാ
 മർഷയന്തി ന സംയുഗേ ||4.14.18 || 606

ജാനന്തസ്തു സ്വകം വീര്യം
 സ്ത്രീസമക്ഷം വിശേഷതഃ |
 സ തു രാമവചഃ ശ്രുത്വാ
 സുഗ്രീവോ ഹേമപിംഗലഃ ||4.14.19 || 607

നനർദ ക്രൂരനാദേന
 വിനിർഭിന്ദന്നിവാംബരം |
 തത്ര ശബ്ദേന വിത്രസ്താ
 ഗാവോ യാന്തി ഹതപ്രഭാഃ ||4.14.20 || 608

രാജദോഷപരാമൃഷ്ടാഃ
 കുലസ്ത്രീയ ഇവാകുലാഃ |
 ദ്രവന്തി ച മൃഗാഃ ശീഘ്രം
 ഭഗ്നാ ഇവ രണേ ഹയാഃ |
 പതന്തി ച ഖഗാ ഭുമൗ
 ക്ഷീണപുൺയാ ഇവ ഗ്രഹാഃ ||4.14.21 || 609

തതഃ സ ജീമൂതകൃതപ്രണാദോ
 നാദം ഹ്യമുഞ്ചത് ത്വരയാ പ്രതീതഃ |

സൂര്യാത്മജഃ ശൗര്യാവിവൃദ്ധതേജഃ

സരിത്പതിർവാനിലചഞ്ചലോർമിഃ || 4.14.22 ||

610

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവസ്യ സിംഹനാദമാകർണ്യ വാലീനോ യുദ്ധായ നിർഗമനം
 താരയാ തമവരുദ്ധ്യ സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമേണ ച സഹ മൈത്രിം
 കർതും തസ്യ പ്രബോധനം ച

അഥ തസ്യ നിനാദം തം
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 ശൂശ്രോവാന്തഃപുരഗതോ
 വാലീ ഭ്രാതൂരമർഷണഃ || 4.15.1 || 611

ശ്രുത്യാ തു തസ്യ നിനാദം
 സർവഭൂതപ്രകമ്പനം |
 മദശ്ചൈകപദേ നഷ്ടഃ
 ക്രോധശ്ചാപാദിതോ മഹാൻ || 4.15.2 || 612

തതോ രോഷപരീതാംഗോ
 വാലീ സ കനകപ്രഭഃ |
 ഉപരക്ത ഇവാദിത്യഃ
 സദ്യോ നിഷ്പ്രഭതാം ഗതഃ || 4.15.3 || 613

വാലീ ദംഷ്ട്രാകരാലസ്തു
 ക്രോധാദ് ദീപ്താഗ്നിലോചനഃ |

- ഭാത്യുത്പതിതപദ്മാഭഃ
 സമൃണാല ഇവ ഹ്രദഃ || 4.15.4 || 614
- ശബ്ദം ദുർമർഷണം ശ്രുത്യാ
 നിഷ്പാത തതോ ഹരിഃ |
 വേഗേന ച പദന്യാസൈ -
 ര്ഭാരയന്നിവ മേദിനീം || 4.15.5 || 615
- തം തു താരാ പരിഷ്വജ്യ
 സ്നേഹാദ് ദർശിതസൗഹൃദാ |
 ഉവാച ത്രസ്തസംഭ്രാന്താ
 ഹിതോദർകമിദം വചഃ || 4.15.6 || 616
- സായു ക്രോധമിമം വീര
 നദീവേഗമിവാഗതം |
 ശയനാദുത്ഥിതഃ കാൽയം
 ത്യജ ഭുക്താമിവ സ്രജം || 4.15.7 || 617
- കാൽയമേതേന സംഗ്രാമം
 കരിഷ്യസി ച വാനര |
 വീര തേ ശത്രുബാഹുൽയം
 ഫൽഗുതാ വാ ന വിദ്യതേ || 4.15.8 || 618
- സഹസാ തവ നിഷ്ക്രാമോ
 മമ താവന്ന രോചതേ |
 ശ്രൂയതാമദിയാസ്യാമി
 യന്നിമിത്തം നിവാർയതേ || 4.15.9 || 619
- പൂർവമാപതിതഃ ക്രോധാത്
 സ ത്യാമാഹ്യയതേ യുധി |

നിഷ്ഠത്യ ച നിരസ്തന്യേ ഹന്യമാനോ ദിശോ ഗതഃ 4.15.10	620
ത്യയാ തസ്യ നിരസ്തസ്യ പീഡിതസ്യ വിശേഷതഃ ഇഹൈത്യ പുനരാഹ്യാനം ശങ്കാം ജനയതീവ മേ 4.15.11	621
ദർപശ്ച വ്യവസായശ്ച യാദ്യശസ്തസ്യ നർദതഃ നിനാദസ്യ ച സംരംഭോ നൈതദൽപം ഹി കാരണം 4.15.12	622
നാസഹായമഹം മന്യേ സുഗ്രീവം തമിഹാഗതം അവഷ്ടബ്ധസഹായശ്ച യമാശ്രിത്യേഷ ഗർജതി 4.15.13	623
പ്രകൃത്യാ നിപുണശ്ചൈവ ബുദ്ധിമാംശ്ചൈവ വാനരഃ നാപരീക്ഷിതവീര്യേണ സുഗ്രീവഃ സഖ്യമേഷ്യതി 4.15.14	624
പൂർവമേവ മയാ വീര ശ്രുതം കഥയതോ വചഃ അംഗദസ്യ കുമാരസ്യ വക്ഷ്യാദ്യദ്യ ഹിതം വചഃ 4.15.15	625
അംഗദസ്തു കുമാരോഽയം വനാന്തമുപനിർഗതഃ	

- പ്രവൃത്തിസ്തേന കമിതാ
 ചാരൈരാസീന്നിവേദിതാ || 4.15.16 || 626
- അയോധ്യാധിപതേഃ പുത്രൗ
 ശൂരൗ സമരദുർജയൗ |
 ഇക്ഷ്യാകുണാം കൂലേ ജാതൗ
 പ്രമിതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ || 4.15.17 || 627
- സുഗ്രീവപ്രിയകാമാർഥം
 പ്രാപ്തൗ തത്ര ദുരാസദൗ |
 സ തേ ഭ്രാതൂർഹി വിഖ്യാതഃ
 സഹായോ രണകർമ്മണി || 4.15.18 || 628
- രാമഃ പരബലാമർദ്ദി
 യുഗാന്താഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ |
 നിവാസവൃക്ഷഃ സാധൂനാ -
 മാപന്നാനാം പരാ ഗതിഃ || 4.15.19 || 629
- ആർതാനാം സംശ്രയശ്ചൈവ
 യശസശ്ചൈകദാജനം |
 ഇണാനവിഇണാനസമ്പന്നോ
 നിദേശേ നിരതഃ പിതൂഃ || 4.15.20 || 630
- ധാതൂനാമിവ ശൈലേന്ദ്രോ
 ഗുണാനാമാകരോ മഹാൻ |
 തത് ക്ഷമോ ന വിരോധസ്തേ
 സഹ തേന മഹാത്മനാ || 4.15.21 || 631
- ദുർജയേനാപ്രമേയേണ
 രാമേണ രണകർമ്മസു |

ശൂര വക്ഷ്യാമി തേ കിഞ്ചി -

ന്ന ചേഷ്ഠാമ്യഭ്യസുയിതും || 4.15.22 ||

632

ശ്രൂയതാം ക്രിയതാം ചൈവ

തവ വക്ഷ്യാമി യദ്ധിതം |

യൗവരാജ്യേന സുഗ്രീവം

തൂർണം സാധ്യഭിഷേചയ || 4.15.23 ||

633

വിഗ്രഹം മാ കൃമാ വീര

ഭ്രാത്രാ രാജൻ യവീയസാ |

അഹം ഹി തേ ക്ഷമം മന്യേ

തേന രാമേണ സൗഹൃദം || 4.15.24 ||

634

സുഗ്രീവേണ ച സമ്പ്രീതിം

വൈരമുത്സൃജ്യ ഭൂരതഃ |

ലാലനീയോ ഹി തേ ഭ്രാതാ

യവീയാനേഷ വാനരഃ || 4.15.25 ||

635

തത്ര വാ സന്നിഹസ്ഥോ വാ

സർവമാ ബന്ധുരേവ തേ |

നഹി തേന സമം ബന്ധും

ഭൂവി പശ്യാമി കഞ്ചന || 4.15.26 ||

636

ദാനമാനാദിസത്കാരൈഃ

കുരുഷ്യ പ്രത്യനന്തരം |

വൈരമേതത് സമുത്സൃജ്യ

തവ പാർശ്വേ സ തിഷ്ഠതു || 4.15.27 ||

637

സുഗ്രീവോ വിപുലഗ്രീവോ

മഹാബന്ധുർമതസ്സവ |

ഭ്രാത്യസൗഹൃദമാലംബ്യ
 നാൻയാ ഗതിരിഹാസ്തി തേ || 4.15.28 || 638

യദി തേ മത്പ്രിയം കാർയം
 യദി ചാവൈഷി മാം ഹിതാം |
 യാച്യമാനഃ പ്രിയത്യേന
 സാധു വാക്യം കുരുഷ്യ മേ || 4.15.29 || 639

പ്രസീദ പഥ്യം ശൃണു ജൽപിതം ഹി മേ
 ന രോഷമേവാനുവിധാതുമർഹസി |
 ക്ഷമോ ഹി തേ കോശലരാജസുനൂനാ
 ന വിഗ്രഹഃ ശക്രസമാനതേജസാ || 4.15.30 || 640

തദാ ഹി താരാ ഹിതമേവ വാക്യം
 തം വാലിനം പഥ്യമിദം ബഭാഷേ |
 ന രോചതേ തദ് വചനം ഹി തസ്യ
 കാലാഭിപന്നസ്യ വിനാശകാലേ || 4.15.31 || 641

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷോഡശഃ സർഗഃ ||

വാലിനാ താരാം നിർഭർത്യ നിവർതനം സുഗ്രീവേണ സഹ യോധനം
ച ശ്രീരാമേണ ബാണേന വിധസ്യ തസ്യ പൃഥ്വ്യാം പതനം ച

താമേവം ബ്രുവതീം താരാം
താരാധിപനിഭാനനാം |
വാലീ നിർഭർത്സയാമാസ
വചനം ചേദമബ്രവീത് || 4.16.1 ||

642

ഗർജ്ജതോന്യസ്യ സുസംരബ്ധം
ഭ്രാതൃഃ ശത്രോർവിശേഷതഃ |
മർഷയിഷ്യാമി കേനാപി
കാരണേന വരാനനേ || 4.16.2 ||

643

അധർഷിതാനാം ശൂരാണാം
സമരേഷ്യനിവർതിനാം |
ധർഷണാമർഷണം ഭീരു
മരണാദതിരിച്യതേ || 4.16.3 ||

644

സോഽഗും ന ച സമർഥോഹം
യുദ്ധകാമസ്യ സംയുഗേ |
സുഗ്രീവസ്യ ച സംരംഭം
ഹീനഗ്രീവസ്യ ഗർജ്ജിതം || 4.16.4 ||

645

ന ച കാർയോ വിഷാദസേ
 രാഘവം പ്രതി മത്കൃതേ |
 ധർമജ്ഞശ്ച കൃതജ്ഞശ്ച
 കഥം പാപം കരിഷ്യതി ||4.16.5 || 646

നിവർതസ്യ സഹ സ്ത്രീഭിഃ
 കഥം ഭൂയോനൃഗച്ഛസി |
 സൗഹൃദം ദർശിതം താവ -
 ന്മയി ഭക്തിസ്ത്വയാ കൃതാ ||4.16.6 || 647

പ്രതിയോത്സ്യാമ്യഹം ഗത്യാ
 സുഗ്രീവം ജഹി സംഭ്രമം |
 ദർപം ചാസ്യ വിനേഷ്യാമി
 ന ച പ്രാണൈർവിയോക്ഷ്യതേ ||4.16.7 || 648

അഹം ഹ്യാജിന്ധിതസ്യാസ്യ
 കരിഷ്യാമി യദീപ്സിതം |
 വൃക്ഷൈർമുഷ്ടിപ്രഹാരൈശ്ച
 പീഡിതഃ പ്രതിയാസ്യതി ||4.16.8 || 649

ന മേ ഗർവിതമായസ്തം
 സഹിഷ്യതി ദുരാത്മവാൻ |
 കൃതം താരേ സഹായത്വം
 ദർശിതം സൗഹൃദം മയി ||4.16.9 || 650

ശാപിതാസി മമ പ്രാണൈ -
 റ്നിവർതസ്യ ജനേന ച |
 അലം ജിത്യാ നിവർതിഷ്യേ
 തമഹം ഭ്രാതരം രണേ ||4.16.10 || 651

- തം തു താരാ പരിഷ്വജ്യ
 വാലിനം പ്രിയവാദിനീ |
 ചകാര രുദതീ മന്ദം
 ദക്ഷിണാ സാ പ്രദക്ഷിണം || 4.16.11 || 652
- തതഃ സ്വസ്ത്യയനം കൃത്യാ
 മന്ത്രവിദ് വിജ്ഞയൈഷിണീ |
 അന്തഃപുരം സഹ സ്ത്രീഭിഃ
 പ്രവിഷ്ടാ ശോകമോഹിതാ || 4.16.12 || 653
- പ്രവിഷ്ടായാം തു താരായാം
 സഹ സ്ത്രീഭിഃ സ്വമാലയം |
 നഗർയാ നിർയയൗ ക്രുദ്ധോ
 മഹാസർപ ഇവ ശ്വസൻ || 4.16.13 || 654
- സ നിഃശ്വസ്യ മഹാരോഷോ
 വാലീ പരമവേഗവാൻ |
 സർവതശ്ചാരയൻ ദൃഷ്ടിം
 ശത്രുദർശനകാക്ഷയാ || 4.16.14 || 655
- സ ദദർശ തതഃ ശ്രീമാൻ
 സുഗ്രീവം ഹേമപിംഗലം |
 സുസംവീതമവഷ്ടംബം
 ദീപ്യമാനമിവാനലം || 4.16.15 || 656
- തം സ ദൃഷ്ട്യാ മഹാബാഹുഃ
 സുഗ്രീവം പര്യവസ്ഥിതം |
 ഗാഢം പരിദധേ വാസോ
 വാലീ പരമകോപനഃ || 4.16.16 || 657

- സ വാലീ ഗാഢസംവീതോ
 മുഷ്ടിമുദ്യദ്യ വീര്യവാൻ |
 സുഗ്രീവമേവാഭിമുഖോ
 യയൗ യോദ്ധും കൃതക്ഷണം || 4.16.17 || 658
- ശ്ലിഷ്ടം മുഷ്ടിം സമുദ്യദ്യ
 സംരബ്ധതരമാഗതഃ |
 സുഗ്രീവോഽപി സമുദ്ദിശ്യ
 വാലിനം ഹേമമാലിനം || 4.16.18 || 659
- തം വാലീ ക്രോധതാമ്രാക്ഷഃ
 സുഗ്രീവം രണകോവിദം |
 ആപതന്തം മഹാവേഗ -
 മിദം വചനമബ്രവീത് || 4.16.19 || 660
- ഏഷ മുഷ്ടിർമഹാൻ ബദ്ധോ
 ഗാഢഃ സുനിയതാംഗുലിഃ |
 മയാ വേഗവിമുക്തസ്തേ
 പ്രാണാനാദായ യാസ്യതി || 4.16.20 || 661
- ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവഃ
 ക്രുദ്ധോ വാലിനമബ്രവീത് |
 തവ ചൈഷ ഹരൻ പ്രാണാൻ
 മുഷ്ടിഃ പതതു മുർധനി || 4.16.21 || 662
- താഡിതസ്തേന തം ക്രുദ്ധഃ
 സമഭിക്രമ്യ വേഗതഃ |
 അഭവച്ഛോണിതോദ്ഗാരി
 സാപീഡ ഇവ പർവതഃ || 4.16.22 || 663

സുഗ്രീവേണ തു നിഃശങ്കം

സാലമുത്പാദ്യ തേജസാ |

ഗാത്രേഷ്വഭിഹതോ വാലീ

വജ്രേണേവ മഹാഗിരിഃ || 4.16.23 ||

664

സ തു വൃക്ഷേണ നിർഭഗഃ

സാലതാഡനവിഹ്വലഃ |

ഗുരുഭാരഭരാക്രാന്താ

നന്ദഃ സസാർഥേവ സാഗരേ || 4.16.24 ||

665

തൗ ഭീമബലവിക്രാന്തൗ

സുപർണസമവേഗിതൗ |

പ്രവൃദ്ധൗ ഘോരവപുഷൗ

ചന്ദ്രസൂര്യാവിവാംബരേ || 4.16.25 ||

666

പരസ്പരമമിത്രഘ്നൗ

മരിദ്രാൻവേഷണതത്പരൗ |

തതോവർധത വാലീ തു

ബലവീര്യസമൻവിതഃ || 4.16.26 ||

667

സൂര്യാപുത്രോ മഹാവീര്യഃ

സുഗ്രീവഃ പരിഹീയത |

വാലിനാ ഭഗന്ദർപസ്തു

സുഗ്രീവോ മന്ദവിക്രമഃ || 4.16.27 ||

668

വാലിനം പ്രതി സാമർഷോ

ദർശയാമാസ രാഘവം |

വ്യക്തൈഃ സശാവൈഃ ശിവരൈ -

ർവജ്രകോടിനിദൈർനവൈഃ || 4.16.28 ||

669

- മുഷ്ടിദിർജ്ജാനുഭിഃ പദ്ഭി -
 ര്ബാഹുഭിശ്ച പുനഃ പുനഃ |
 തയോർയുദ്ധമഭൂദ്ഘോരം
 വ്യത്രവാസവയോരിവ || 4.16.29 || 670
- തൗ ശോണിതാക്തൗ യുധ്യേതാം
 വാനരൗ വനചാരിണൗ |
 മേഘാവിവ മഹാശബ്ദൌ -
 സ്തർജ്ജമാനൗ പരസ്തരം || 4.16.30 || 671
- ഹീയമാനമമാപശ്യത്
 സുഗ്രീവം വാനരേശ്വരം |
 പ്രേക്ഷമാണം ദിശശ്ചൈവ
 രാഘവഃ സ മുഹൂർമുഹൂഃ || 4.16.31 || 672
- തതോ രാമോ മഹാതേജാ
 ആർതം ദൃഷ്ട്വാ ഹരീശ്വരം |
 സ ശരം വീക്ഷതേ വീരോ
 വാലിനോ വധകാക്ഷയാ || 4.16.32 || 673
- തതോ ധനുഷി സന്ധായ
 ശരമാശീവിഷോപമം |
 പുരയാമാസ തച്ചാപം
 കാലചക്രമിവാന്തകഃ || 4.16.33 || 674
- തസ്യ ജ്യാതലഘോഷേണ
 ത്രസ്താഃ പത്രരഥേശ്വരാഃ |
 പ്രദുദ്രുവുർമൃഗാശ്ചൈവ
 യുഗാന്ത ഇവ മോഹിതാഃ || 4.16.34 || 675

മുക്തസ്തു വജ്രനിർഘോഷഃ
 പ്രദീപ്താശനിസന്നിഭഃ |
 രാഘവേണ മഹാബാണോ
 വാലിവക്ഷസി പാതിതഃ ||4.16.35 || 676

തതസ്തേന മഹാതേജാ
 വീര്യയുക്തഃ കപീശ്വരഃ |
 വേഗേനാഭിഹതോ വാലീ
 നിപപാത മഹീതലേ ||4.16.36 || 677

ഇന്ദ്രധ്വജ ഇവോദ്ധുതഃ
 പൗർണമാന്യാം മഹീതലേ |
 ആശ്വയുക്തസമയേ മാസി
 ഗതശ്രീകോ വിചേതനഃ |
 ബാഷ്പസംരുദ്ധകംഠസ്തു
 വാലീ ചാർതസ്വരഃ ശരണഃ ||4.16.37 || 678

നരോത്തമഃ കാലയുഗാന്തകോപമം
 ശരോത്തമം കാഞ്ചനരൂപ്യഭൂഷിതം |
 സസർജ ദീപ്തം തമമിത്രമർദനം
 സധൂമമഗ്നിം മുഖതോ യഥാ ഹരഃ ||4.16.38 || 679

അഥോക്ഷിതഃ ശോണിതതോയവിസ്രവൈഃ
 സുപുഷ്പിതാശോക ഇവാനിലോദ്ധതഃ |
 വിചേതനോ വാസവസൂനുരാഹവേ
 പ്രഭ്രംശിതേന്ദ്രധ്വജവത് ക്ഷിതിം ഗതഃ ||4.16.39 || 680

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകിയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷോഡശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തദശഃ സർഗഃ ॥

വാലിനാ ശ്രീരാമസ്യ ഭർത്തനം

തതഃ ശരണോദിഹതോ
 രാമേണ രണകർകശഃ |
 പപാത സഹസാ വാലീ
 നികൃത്ത ഇവ പാദപഃ ||4.17.1 || 681

സ ഭൂമൗ ന്യസ്തസർവാംഗ -
 സ്തപ്തകാഞ്ചനഭൂഷണഃ |
 അപതദ് ദേവരാജസ്യ
 മുകുതരശ്ശിരിവ ധ്വജഃ ||4.17.2 || 682

അസ്തിൻ നിപതിതേ ഭൂമൗ
 ഹർയുകുഷാണാം ഗണേശ്വരേ |
 നഷ്ടചന്ദ്രമീവ വ്യോമ
 ന വ്യരാജത മേദിനീ ||4.17.3 || 683

ഭൂമൗ നിപതിതസ്യാപി
 തസ്യ ദേഹം മഹാത്മനഃ |
 ന ശ്രീർജഹാതി ന പ്രാണാ
 ന തേജോ ന പരാക്രമഃ ||4.17.4 || 684

- ശക്രദത്താ വരാ മാലാ
 കാഞ്ചനീ രത്തഭൂഷിതാ |
 ദധാര ഹരിമുഖ്യസ്യ
 പ്രാണാംസ്തേജഃ ശ്രിയം ച സാ ||4.17.5 || 685
- സ തയാ മാലയാ വീരോ
 ഹൈമയാ ഹരിയുമപഃ |
 സന്ധ്യാനുഗതപർയന്തഃ
 പയോധര ഇവാഭവത് ||4.17.6 || 686
- തസ്യ മാലാ ച ദേഹശ്ച
 മർമഘാതീ ച യഃ ശരഃ |
 ത്രിയേവ രചിതാ ലക്ഷ്മീഃ
 പതിതസ്യാപി ശോഭതേ ||4.17.7 || 687
- തദന്ത്രം തസ്യ വീരസ്യ
 സ്വർഗമാർഗപ്രഭാവനം |
 രാമബാണാസനക്ഷിപ്ത -
 മാവഹത് പരമാം ഗതിം ||4.17.8 || 688
- തം തമാ പതിതം സംഖ്യേ
 ഗതാർചിഷമിവാന്വലം |
 യയാതിമിവ പുൺയാനേ
 ദേവലോകാദിഹ ച്യുതം ||4.17.9 || 689
- ആദിത്യമിവ കാലേന
 യുഗാന്തേ ഭൂവി പാതിതം |
 മഹേന്ദ്രമിവ ദുർധർഷ -
 മുപേന്ദ്രമിവ ദുഃസഹം ||4.17.10 || 690

മഹേന്ദ്രപുത്രം പതിതം
 വാലിനം ഹേമമാലിനം |
 വ്യൂഢേശരസ്തം മഹാബാഹും
 ദീപ്താസ്യം ഹരിലോചനം || 4.17.11 || 691

ലക്ഷ്മണാനുചരോ രാമോ
 ദദർശോപസസർപ ച |
 തം തഥാ പതിതം വീരം
 ഗതാർചിഷമിവാനലം || 4.17.12 || 692

ബഹുമാന്യ ച തം വീരം
 വീക്ഷമാണം ശനൈരിവ |
 ഉപയാതൗ മഹാവീര്യൗ
 ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ || 4.17.13 || 693

തം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവം വാലീ
 ലക്ഷ്മണം ച മഹാബലം |
 അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യം
 പ്രശ്രിതം ധർമസംഹിതം || 4.17.14 || 694

സ ഭൂമാവൽപതേജോസു -
 ര്നിഹതോ നഷ്ടചേതനഃ |
 അർഥസംഹിതയാ വാചാ
 ഗർവിതം രണഗർവിതം || 4.17.15 || 695

ത്വം നരാധിപതേഃ പുത്രഃ
 പ്രഥിതഃ പ്രിയദർശനഃ |
 പരാങ്മുഖ വധം കൃത്വാ
 കോത്രിത്ര പ്രാപ്തസ്ത്വയാ ഗുണഃ |

യദഹം യുദ്ധസംരബ്ധ -
 സ്ത്വക്യതേ നിയനം ഗതഃ ||4.17.16 || 696

കുലീനഃ സത്യസമ്പന്ന -
 സ്തേജസ്വീ ചരിതവ്രതഃ |
 രാമഃ കരുണവേദീ ച
 പ്രജാനാം ച ഹിതേ രതഃ ||4.17.17 || 697

സാനുക്രോശോ മഹോത്സാഹഃ
 സമയജ്ഞതോ ദൃഢവ്രതഃ |
 ഇത്യേതത് സർവഭൂതാനി
 കഥയന്തി യശോ ഭൂവി ||4.17.18 || 698

ദമഃ ശമഃ ക്ഷമാ ധർമോ
 ധൃതിഃ സത്യം പരാക്രമഃ |
 പാർഥിവാനാം ഗുണാ രാജൻ
 ദണ്ഡശ്ചാപ്യപകാരിഷു ||4.17.19 || 699

താൻ ഗുണാൻ സമ്പ്രധാർയാഹ -
 മഗ്ര്യം ചാഭിജനം തവ |
 താരയാ പ്രതിഷിദ്ധഃ സൻ
 സുഗ്രീവേണ സമാഗതഃ ||4.17.20 || 700

ന മാമന്യേന സംരബ്ധം
 പ്രമത്തം വേദധുമർഹസി |
 ഇതി മേ ബുദ്ധിരുത്പന്നാ
 ബഭൂവാദർശനേ തവ ||4.17.21 || 701

സ ത്യാം വിനിഹതാത്മാനം
 ധർമധ്വജമധാർമികം |

- ജാനേ പാപസമാചാരം
 തൃണൈഃ കുപമിവാവൃതം ||4.17.22 || 702
- സതാം വേഷധരം പാപം
 പ്രച്ഛന്നമിവ പാവകം |
 നാഹം ത്യാമഭിജ്ഞാനാമി
 ധർമ്മച്ഛദ്മാഭിസംവൃതം ||4.17.23 || 703
- വിഷയേ വാ പുരേ വാ തേ
 യദാ പാപം കരോമ്യഹം |
 ന ച ത്യാമവജ്ഞാനേഹം
 കന്യാത് തം ഹംസ്യകിൽബിഷം ||4.17.24 || 704
- ഫലമൂലാശനം നിത്യം
 വാനരം വനഗോചരം |
 മാമിഹാപ്രതിയുധ്യന്ത -
 മന്യേന ച സമാഗതം ||4.17.25 || 705
- ത്വം നരാധിപതേഃ പുത്രഃ
 പ്രതീതഃ പ്രിയദർശനഃ |
 ലിംഗമപ്യസ്തി തേ രാജൻ
 ദൃശ്യതേ ധർമ്മസംഹിതം ||4.17.26 || 706
- കഃ ക്ഷത്രിയകുലേ ജാതഃ
 ശ്രുതവാൻ നഷ്ടസംശയഃ |
 ധർമ്മലിംഗപ്രതിച്ഛന്നഃ
 ക്രൂരം കർമ്മ സമാചരേത് ||4.17.27 || 707
- ത്വം രാഘവകുലേ ജാതോ
 ധർമ്മവാനിതി വിശ്രുതഃ |

അഭവോ ഭവ്യരൂപേണ കിമർഥം പരിധാവസേ 4.17.28	708
സാമ ദാനം ക്ഷമാ ധർമ്മഃ സത്യം ധൃതിപരാക്രമൗ പാർഥിവാനാം ഗുണാ രാജൻ ദണ്ഡശ്ചാപ്യപകാരിഷു 4.17.29	709
വയം വനചരാ രാമ മൃഗാ മൂലഫലാശിനഃ ഏഷാ പ്രകൃതിരസ്മാകം പുരുഷസ്ത്വം നരേശ്വര 4.17.30	710
ഭൂമിർഹിരൺയം രൂപം ച വിഗ്രഹേ കാരണാനി ച തത്ര കന്യേ വനേ ലോഭോ മദീയേഷു ഫലേഷു വാ 4.17.31	711
നയശ്ച വിനയശ്ചോഭൗ നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാവപി രാജവൃത്തിരസങ്കീർണാ ന നൃപാഃ കാമവൃത്തയഃ 4.17.32	712
ത്വം തു കാമപ്രധാനശ്ച കോപനശ്ചാനവസ്ഥിതഃ രാജവൃത്തേഷു സങ്കീർണഃ ശരാസനപരായണഃ 4.17.33	713
ന ത്യേസ്സ്യപചിതിധർമ്മേ നാർഥേ ബുദ്ധിരവസ്ഥിതാ	

ഇന്ദ്രിയൈഃ കാമവൃത്തഃ സൻ
 കൃഷ്യസേ മനുജേശ്വര || 4.17.34 || 714

ഹത്യാ ബാണേന കാകുത്സ്മ
 മാമിഹാനപരാധിനം |
 കിം വക്ഷ്യസി സതാം മധ്യേ
 കർമ കൃത്യാ ജുഗുപ്സിതം || 4.17.35 || 715

രാജഹാ ബ്രഹ്മഹാ ഗോപ്ല -
 ശ്യാരഃ പ്രാണിവധേ രതഃ |
 നാസ്തികഃ പരിവേത്താ ച
 സർവേ നിരയഗാമിനഃ || 4.17.36 || 716

സുചകശ്ച കദർയശ്ച
 മിത്രഘ്നോ ഗുരുതൽപഗഃ |
 ലോകം പാപാത്മനാമേതേ
 ഗച്ഛന്തേ നാത്ര സംശയഃ || 4.17.37 || 717

അധാർയം ചർമ മേ സദ്ഭി
 രോമാൺയസ്ഥി ച വർജ്ജിതം |
 അഭക്ഷ്യാണി ച മാംസാനി
 ത്വദ്വിധൈർധർമചാരിഭിഃ || 4.17.38 || 718

പഞ്ച പഞ്ചനവാ ഭക്ഷ്യാ
 ബ്രഹ്മക്ഷത്രേണ രഘവ |
 ശൽയകഃ ശ്യാവിയോ ഗോധാ
 ശശഃ കുർമശ്ച പഞ്ചമഃ || 4.17.39 || 719

ചർമ ചാസ്ഥി ച മേ രാമ
 ന സ്യശന്തി മനീഷിണഃ |

അഭക്ഷ്യാണി ച മാംസാനി
 സോഽഹം പഞ്ചനഖോ ഹതഃ ||4.17.40 || 720

താരയാ വാക്യമുക്തോഽഹം
 സത്യം സർവജ്ഞയാ ഹിതം |
 തദതിക്രമ്യ മോഹേന
 കാലസ്യ വശമാഗതഃ ||4.17.41 || 721

ത്വയാ നാഥേന കാകുത്സ്മ
 ന സനാഥാ വസുന്ധരാ |
 പ്രമദാ ശീലസമ്പൂർണാ
 പത്യേവ ച വിധർമണാ ||4.17.42 || 722

ശരോ നൈകൃതികഃ ക്ഷുദ്രോ
 മിഥ്യാപ്രശ്രിതമാനസഃ |
 കഥം ദശരഥേന ത്വം
 ജാതഃ പാപോ മഹാത്മനാ ||4.17.43 || 723

ചരിന്നചാരിത്ര്യകക്ഷേത്രണ
 സതാം ധർമാതിവർതിനാ |
 ത്യക്തധർമാങ്കുശേനാഹം
 നിഹതോ രാമഹസ്തിനാ ||4.17.44 || 724

അശൂഭം ചാപ്യയുക്തം ച
 സതാം ചൈവ വിഗർഹിതം |
 വക്ഷ്യസേ ചേദൃശം കൃത്യാ
 സദ്ഭിഃ സഹ സമാഗതഃ ||4.17.45 || 725

ഉദാസീനേഷു യോഽസ്താസു
 വിക്രമോഽയം പ്രകാശിതഃ |

അപകാരിഷു തേ രാമ
 നൈവം പശ്യാമി വിക്രമം ||4.17.46 || 726

ദൃശ്യമാനസ്തു യുധ്യേഥാ
 മയാ യുധി നൃപാത്മജ |
 അദ്യ വൈവസ്വതം ദേവം
 പശ്യേന്ത്യം നിഹതോ മയാ ||4.17.47 || 727

ത്വയാദ്യശ്യേന തു രണേ
 നിഹതോഽഹം ദുരാസദഃ |
 പ്രസുപ്തഃ പന്നഗേനൈവ
 നരഃ പാപവശം ഗതഃ ||4.17.48 || 728

സുഗ്രീവപ്രിയകാമേന
 യദഹം നിഹതസ്ത്വയാ |
 മാമേവ യദി പൂർവം ത്വ -
 മേതദർഥമചോദയഃ |
 മൈമിലീമഹമേകാഹ്നാ
 തവ ചാനീതവാൻ ദവേഃ ||4.17.49 || 729

രാക്ഷസം ച ദുരാത്മാനം
 തവ ഭാർയാപഹാരിണം |
 കംഠേ ബദ്ധ്യാ പ്രദദ്യാം തേ -
 ഽനിഹതം രാവണം രണേ ||4.17.50 || 730

ന്യസ്താം സാഗരതോയേ വാ
 പാതാലേ വാപി മൈമിലീം |
 ആനയേയം തവാദേശാ -
 മ്ലേച്ഛതാമശ്വതരീമിവ ||4.17.51 || 731

യുക്തം യത്പ്രാപ്തയാദ് രാജ്യം
 സുഗ്രീവഃ സ്വർഗതേ മയി |
 അയുക്തം യദധർമേണ
 ത്വയാഹം നിഹതോ രണേ ||4.17.52 ||

732

കാമമേവംവിയോ ലോകഃ
 കാലേന വിനിയുജ്യതേ |
 ക്ഷമം ചേദ്ഭവതാ പ്രാപ്ത -
 മുത്തരം സാധു ചിന്ത്യതാം ||4.17.53 ||

733

ഇത്യേവമുക്ത്യാ പരിശുഷ്കവക്ത്രഃ
 ശരാഭിഘാതാദ് വ്യഥിതോ മഹാത്മാ |
 സമീക്ഷ്യ രാമം രവിസന്നികാശം
 തുഷ്ണീം ബഭൗ വാനരരാജസുനൂഃ ||4.17.54 ||

734

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ||

വാലീനോ വചനസ്യോത്തരം ദദതാ ശ്രീരാമേണ തസ്മൈ ദത്തസ്യ
ദണ്ഡസ്യ യഥൗചിത്യം സിദ്ധ്യുത്തമാ പ്രതിപാദനം
സ്യാപരാധക്ഷമാമദ്യർഥയതാ നിരുത്തരേണ വാലീനാംഗദരക്ഷാർഥം
പ്രാർഥനാകരണം ശ്രീരാമേണ തസ്മൈ സാന്ത്യനാപ്രദാനം ച

ഇത്യുക്തഃ പ്രശ്രീതം വാക്യം
ധർമാർഥസഹിതം ഹിതം |
പരുഷം വാലീനാ രാമോ
നിഹതേന വിചേതസാ || 4.18.1 ||

735

തം നിശ്ചിദമിവാദിത്യം
മുക്തതോയമിവാംബുദം |
ഉക്തവാക്യം ഹരിശ്രേഷ്ഠ -
മുപശാന്തമിവാനലം || 4.18.2 ||

736

ധർമാർഥഗുണസമ്പന്നം
ഹരിശ്വരമനുത്തമം |
അധിക്ഷിപ്തസ്തദാ രാമഃ
പശ്ചാദ് വാലീനമബ്രവീത് || 4.18.3 ||

737

ധർമ്മമർഥം ച കാമം ച
സമയം ചാപി ലൗകികം |

അവിഇതായ കഥം ബാൽയാ -
 ന്മാമിഹാദ്യ വിഗർഹസേ ||4.18.4 || 738

അപൃഷ്ട്യാ ബുദ്ധിസമ്പന്നാൻ
 വൃദ്ധാനാചാര്യസമ്മതാൻ |
 സൗമ്യ വാനരചാപൽയാത്
 ത്വം മാം വക്തുമിഹേച്ഛസി ||4.18.5 || 739

ഇക്ഷ്യാകുണാമിയം ഭൂമിഃ
 സശൈലവനകാനനാ |
 മൃഗപക്ഷിമനുഷ്യാണാം
 നിഗ്രഹാനുഗ്രഹേഷ്വപി ||4.18.6 || 740

താം പാലയതി ധർമാത്മാ
 ഭരതഃ സത്യവാനുജൂഃ |
 ധർമകാമാർഥതത്ത്വജ്ഞാ
 നിഗ്രഹാനുഗ്രഹേ രതഃ ||4.18.7 || 741

നയശ്ച വിനയശ്ചോഭൗ
 യസ്തിൻ സത്യം ച സുസ്ഥിതം |
 വിക്രമശ്ച യഥാ ദൃഷ്ടഃ
 സ രാജാ ദേശകാലവിത് ||4.18.8 || 742

തസ്യ ധർമകൃതാദേശാ
 വയമൻയേ ച പാർഥിവാഃ |
 ചരാമോ വസുധാം കൃത്സ്നാം
 ധർമസന്താനമിച്ഛവഃ ||4.18.9 || 743

തസ്തിൻ നൃപതിശാർദൂലേ
 ഭരതേ ധർമവത്സലേ |

പാലയത്യവിലാം പൃഥ്വീം
 കശ്ചരേദ് ധർമവിപ്രിയം ||4.18.10 || 744

തേ വയം മാർഗവിഭ്രഷ്ടം
 സ്വധർമേ പരമേ സ്ഥിതാഃ |
 ഭരതാജ്ഞാതാം പുരസ്കൃത്യ
 നിഗൃഹ്ണീമോ യഥാവിധി ||4.18.11 || 745

ത്വം തു സക്ലിഷ്ടധർമശ്ച
 കർമണാ ച വിഗർഹിതഃ |
 കാമതന്ത്രപ്രധാനശ്ച
 ന സ്ഥിതോ രാജവർമ്മനി ||4.18.12 || 746

ജ്യേഷ്ഠോ ഭ്രാതാ പിതാ വാപി
 യശ്ച വിദ്യാം പ്രയച്ഛതി |
 ത്രയസ്തേ പിതരോ ജ്ഞേയാ
 ധർമേ ച പഥി വർതിനഃ ||4.18.13 || 747

യവീയാനാത്മനഃ പുത്രഃ
 ശിഷ്യശ്ചാപി ഗുണോദിതഃ |
 പുത്രവത്തേ ത്രയശ്ചിന്ത്യാ
 ധർമശ്ചൈവാത്ര കാരണം ||4.18.14 || 748

സൂക്ഷ്മഃ പരമദുർജ്ജ്ഞേയഃ
 സതാം ധർമഃ പ്ലവംഗമ |
 ഹൃദിസ്ഥഃ സർവഭൂതാനാ -
 മാത്മാ വേദ ശുഭാശുഭം ||4.18.15 || 749

ചപലശ്ചപലൈഃ സാർധം
 വാനരൈരകൃതാത്മഭിഃ |

ജാത്യന്ധ ഇവ ജാത്യന്ധൈ -

ർമന്ത്രയൻ പ്രേക്ഷസേ നു കിം ||4.18.16 ||

750

അഹം തു വ്യക്തതാമസ്യ

വചനസ്യ ബ്രവീമി തേ |

നഹി മാം കേവലം രോഷാത്

ത്വം വിഗർഹിതുമർഹസി ||4.18.17 ||

751

തദേതത് കാരണം പശ്യ

യദർഥം ത്വം മയാ ഹതഃ |

ഭ്രാതൂർവർതസി ഭാർയായാം

ത്യക്ത്വാ ധർമം സനാതനം ||4.18.18 ||

752

അസ്യ ത്വം ധരമാണസ്യ

സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |

രുമായാം വർതസേ കാമാത്

സ്തൂഷായാം പാപകർമകൃത് ||4.18.19 ||

753

തദ് വ്യതീതസ്യ തേ ധർമാത്

കാമവൃത്തസ്യ വാനര |

ഭ്രാത്യഭാർയാഭിമശ്യേന്ദ്രിൻ

ദണ്ഡോദ്യം പ്രതിപാദിതഃ ||4.18.20 ||

754

നഹി ലോകവിരുദ്ധസ്യ

ലോകവൃത്താദപേയുഷഃ |

ദണ്ഡാദന്യത്ര പശ്യാമി

നിഗ്രഹം ഹരിയുമപ ||4.18.21 ||

755

ന ച തേ മർഷയേ പാപം

ക്ഷത്രിയോഹം കുലോദ്ഗതഃ |

- ഔരസീം ഭഗിനീം വാപി
 ഭാർയാം വാപ്യനുജസ്യ യഃ ||4.18.22 || 756
- പ്രചരേത നരഃ കാമാത്
 തസ്യ ദണ്ഡോ വധഃ സ്തുതഃ |
 ഭരതസ്തു മഹീപാലോ
 വയം ത്യാദേശവർതിനഃ ||4.18.23 || 757
- ത്വം ച ധർമാദതിക്രാന്തഃ
 കഥം ശക്യമുപേക്ഷിതും |
 ഗുരുധർമവൃതിക്രാന്തം
 പ്രാജ്ഞന്തോ ധർമേണ പാലയൻ ||4.18.24 || 758
- ഭരതഃ കാമയുക്താനാം
 നിഗ്രഹേ പര്യവസ്ഥിതഃ |
 വയം തു ഭരതാദേശാ -
 വധിം കൃത്യാ ഹരീശ്വര |
 ത്വദ്വിധാൻ ഭിന്നമർയാദാൻ
 നിഗ്രഹീതും വ്യവസ്ഥിതാഃ ||4.18.25 || 759
- സുഗ്രീവേണ ച മേ സഖ്യം
 ലക്ഷ്മണേന യഥാ തഥാ |
 ദാരരാജ്യനിമിത്തം ച
 നിഃശ്രേയസകരഃ സ മേ ||4.18.26 || 760
- പ്രതിജ്ഞാ ച മയാ ദത്താ
 തദാ വാനരസന്നിധൗ |
 പ്രതിജ്ഞാ ച കഥം ശക്യാ
 മദ്വിധേനാനവേക്ഷിതും ||4.18.27 || 761

തദേഭിഃ കാരണൈഃ സർവൈ -
 ര്മഹദ്ഭിർധർമസംശ്രിതൈഃ |
 ശാസനം തവ യദ് യുക്തം
 തദ് ഭവാനനുമന്യതാം ||4.18.28 || 762

സർവമാ ധർമ ഇത്യേവ
 ഭൃഷ്ടവൃസ്തവ നിഗ്രഹഃ |
 വയസ്യസ്യോപകർതവ്യം
 ധർമമേവാനുപശൃതാ ||4.18.29 || 763

ശക്യം ത്വയാപി തത്കാർയം
 ധർമമേവാനുവർതതാ |
 ശ്രൂയതേ മനൂനാ ഗീതൗ
 ശ്ലോകൗ ചാരിത്രവത്സലൗ |
 ഗൃഹീതൗ ധർമകുശലൈ -
 സ്തമാ തച്ചരിതം മയാ ||4.18.30 || 764

രാജഭിധൃതദണ്ഡാശ്ച
 കൃത്യാ പാപാനി മാനവാഃ |
 നിർമലാഃ സ്വർഗമായാന്തി
 സന്തഃ സുകൃതിനോ യഥാ ||4.18.31 || 765

ശാസനാദ് വാപി മോക്ഷാദ് വാ
 സ്തേനഃ പാപാത് പ്രമുച്യതേ |
 രാജാ ത്വശാസൻ പാപസ്യ
 തദവാപ്ലോതി കിൽബിഷം ||4.18.32 || 766

ആർയേണ മമ മാനധാത്രാ
 വ്യസനം ഘോരമീപ്സിതം |

- ശ്രമണേന കൃതേ പാപേ
 യഥാ പാപം കൃതം ത്വയാ || 4.18.33 || 767
- അന്യൈരപി കൃതം പാപം
 പ്രമത്തൈർവസുധാധിപൈഃ |
 പ്രായശ്ചിത്തം ച കുർവന്തി
 തേന തച്ഛാമൃതേ രജഃ || 4.18.34 || 768
- തദലം പരിതാപേന
 ധർമതഃ പരികൽപിതഃ |
 വധോ വാനരശാർദൂല
 ന വയം സ്വവശേ സ്ഥിതാഃ || 4.18.35 || 769
- ശൃണു ചാപ്യപരം ഭൂയഃ
 കാരണം ഹരിപുംഗവ |
 തച്ഛൂത്യാ ഹി മഹദ് വീര
 ന മന്യൂം കർതുമർഹസി || 4.18.36 || 770
- ന മേ തത്ര മനസ്താപോ
 ന മന്യൂർഹരിപുംഗവ |
 വാഗുരാഭിശ്ച പാശൈശ്ച
 കൂടൈശ്ച വിവിധൈർനരാഃ || 4.18.37 || 771
- പ്രതിച്ഛന്നാശ്ച ദൃശ്യാശ്ച
 ഗൃഹ്ണന്തി സുബഹുൻ മൃഗാൻ |
 പ്രധാവിതാൻ വാ വിത്രസ്താൻ
 വിസ്രബ്ധാനതിവിഷ്ടിതാൻ || 4.18.38 || 772
- പ്രമത്താനപ്രമത്താൻ വാ
 നരാ മാംസാശിനോ ഭൃശം |

വിധൃന്തി വിമുഖാംശ്ചാപി
 ന ച ദോഷോഽത്ര വിദ്യതേ ||4.18.39 || 773

യാന്തി രാജർഷയശ്ചാത്ര
 മൃഗയാം ധർമകോവിദാഃ |
 തസ്മാത് ത്വം നിഹതോ യുദ്ധേ
 മയാ ബാണേന വാനര |
 അയുധ്യൻ പ്രതിയുധ്യൻ വാ
 യസ്മാച്ഛാഖാമൃഗോ ഹ്യസി ||4.18.40 || 774

ദുർലഭസ്യ ച ധർമസ്യ
 ജീവിതസ്യ ശുഭസ്യ ച |
 രാജാനോ വാനരശ്രേഷ്ഠ
 പ്രദാതാരോ ന സംശയഃ ||4.18.41 || 775

താൻ ന ഹിംസ്യന്ന ചാക്രാശേ -
 നാക്ഷിപേന്നാപ്രിയം വദേത് |
 ദേവാ മാനുഷരുപേണ
 ചരന്ത്യേതേ മഹീതലേ ||4.18.42 || 776

ത്വം തു ധർമമവിജ്ഞായ
 കേവലം രോഷമാസ്ഥിതഃ |
 വിദുഷയസി മാം ധർമേ
 പിത്യപൈതാമഹേ സ്ഥിതം ||4.18.43 || 777

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ
 വാലീ പ്രവൃഥിതോ ഭൃശം |
 ന ദോഷം രാഘവേ ദധ്യൗ
 ധർമേഽധിഗതനിശ്ചയഃ ||4.18.44 || 778

പ്രത്യുവാച തതോ രാമം
 പ്രാഞ്ജലീർവാനരേശ്വരഃ |
 യത് ത്വമാത്ഥ നരശ്രേഷ്ഠ
 തത് തഥൈവ ന സംശയഃ || 4.18.45 || 779

പ്രതിവക്തും പ്രകൃഷ്ടേ ഹി
 നാപകൃഷ്ടസ്തു ശക്നുയാത് |
 യദയുക്തം മയാ പൂർവം
 പ്രമാദാദ് വാക്യമപ്രിയം || 4.18.46 || 780

തത്രാപി ഖലു മാം ദോഷം
 കർതും നാർഹസി രാഘവ |
 ത്വം ഹി ദൃഷ്ടാർഥതത്ത്വജ്ഞഃ
 പ്രജ്ഞാനാം ച ഹിതേ രതഃ |
 കാർയകാരണസിദ്ധൗ ച
 പ്രസന്നാ ബുദ്ധിരവ്യയാ || 4.18.47 || 781

മാമപ്യവഗതം ധർമാദ്
 വ്യതിക്രാന്തപുരസ്കൃതം |
 ധർമസംഹിതയാ വാചാ
 ധർമജ്ഞ പരിപാലയ || 4.18.48 || 782

ബാഷ്പസംരുദ്ധകംഠസ്തു
 വാലീ സാർതരവഃ ശനൈഃ |
 ഉവാച രാമം സമ്പ്രേക്ഷ്യ
 പങ്കലഗ്ന ഇവ ദ്വിപഃ || 4.18.49 || 783

ന ചാത്മാനമഹം ശോചേ
 ന താരാം നാപി ബാന്ധവാൻ |

യഥാ പുത്രം ഗുണജ്യേഷു -
 മംഗദം കനകാംഗദം ||4.18.50 || 784

സ മമാദർശനാദ് ദീനോ
 ബാൽയാത് പ്രഭൃതി ലാലിതഃ |
 തടാക ഇവ പീതാംബു -
 രൂപശോഷം ഗമിഷ്യതി ||4.18.51 || 785

ബാലശ്ചാകൃതബുദ്ധിശ്ച
 ഏകപുത്രശ്ച മേ പ്രിയഃ |
 താരേയോ രാമ ഭവതാ
 രക്ഷണീയോ മഹാബലഃ ||4.18.52 || 786

സുഗ്രീവേ ചാംഗദേ ചൈവ
 വിധത്സ്യ മതിമുത്തമാം |
 ത്വം ഹി ഗോപ്താ ച ശാസ്താ ച
 കാർയാകാർയവിധൗ സ്ഥിതഃ ||4.18.53 || 787

യാ തേ നരപതേ വൃത്തി -
 ര്ഭരതേ ലക്ഷ്മണേ ച യാ |
 സുഗ്രീവേ ചാംഗദേ രാജം -
 സ്താം ചിന്തയിതുമർഹസി ||4.18.54 || 788

മദ്ദോഷകൃതദോഷാം താം
 യഥാ താരാം തപസ്വിനീം |
 സുഗ്രീവോ നാവമന്യേത
 തഥാവസ്ഥാതുമർഹസി ||4.18.55 || 789

ത്വയാ ഹൃനുഗൃഹീതേന
 ശക്യം രാജ്യമുപാസിതും |

<p> ത്വദ്വശേ വർത്തമാനേന തവ ചിത്താനുവർതിനാ 4.18.56 </p>	790
<p> ശക്യം ദിവം ചാർജ്ജയിതും വസുധാം ചാപി ശാസിതും ത്വത്തോഹം വധമാകാക്ഷൻ വാർയമാണോപി താരയാ 4.18.57 </p>	791
<p> സുഗ്രീവേണ സഹ ഭ്രാത്രോ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധമുപാഗതഃ ഇത്യുക്ത്വാ വാനരോ രാമം വിരരാമ ഹരീശ്വരഃ 4.18.58 </p>	792
<p> സ തമാശ്യാസയദ് രാമോ വാലിനം വ്യക്തദർശനം സാധുസമ്മതയാ വാചാ ധർമതത്ത്വാർഥയുക്തയാ 4.18.59 </p>	793
<p> ന സന്താപസ്ത്വയാ കാർയ ഏതദർഥം പ്ലവംഗമ ന വയം ഭവതാ ചിന്ത്യാ നാപ്യാത്മാ ഹരിസത്തമ വയം ഭവദ്വിശേഷേണ ധർമതഃ കൃതനിശ്ചയാഃ 4.18.60 </p>	794
<p> ദണ്ഡ്യ യഃ പാതയേദ് ദണ്ഡം ദണ്ഡ്യാ യശ്ചാപി ദണ്ഡ്യതേ കാർയകാരണസിദ്ധാർഥാ - വുഭൗ തൗ നാവസീദതഃ 4.18.61 </p>	795

തദ് ഭവാൻ ദണ്ഡസന്ധോഗാ -
 ദസ്മാദ് വിഗതകൽമഷഃ |
 ഗതഃ സ്വാം പ്രകൃതിം ധാർമ്യാം
 ദണ്ഡദിഷ്ടേന വർത്തനാ || 4.18.62 || 796

ത്വജ്ജ ശോകം ച മോഹം ച
 ഭയം ച ഹൃദയേ സ്ഥിതം |
 ത്വയാ വിധാനം ഹർയഗ്ര്യ
 ന ശക്യമതിവർതിതും || 4.18.63 || 797

യഥാ ത്വയ്യാംഗദോ നിത്യം
 വർത്തതേ വാനരേശ്വര |
 തഥാ വർത്തേത സുഗ്രീവേ
 മയി ചാപി ന സംശയഃ || 4.18.64 || 798

സ തസ്യ വാക്യം മധുരം മഹാത്മനഃ
 സമാഹിതം ധർമപമാനുവർതിതം |
 നിശ്ച്യ രാമസ്യ രണാവമർദ്ദിനോ
 വചഃ സുയുക്തം നിജ്യാദ വാനരഃ || 4.18.65 || 799

ശരാദിതപ്തേന വിചേതസാ മയാ
 പ്രഭാഷിതസ്ത്വം യദജ്ഞാനതാ വിഭോ |
 ഇദം മഹേന്ദ്രോപമദീമവിക്രമ
 പ്രസാദിതസ്ത്വം ക്ഷമ മേ നരേശ്വര || 4.18.66 || 800

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടാദശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ||

പലായമാനൈർവാനരൈഃ സഹ വാർതാലാപം കൃത്യാ
സാംഗദായാസ്കാരായാ വാലിനഃ സമീപ ആഗമനം തസ്യ
ദുരവസ്ഥാമാലോക്യ തസ്യാ രോദനം ച

സ വാനരമഹാരാജഃ
ശയാനഃ ശരപീഡിതഃ |
പ്രത്യുക്തോ ഹേതുമദ്യാക്വൈ -
ർനോത്തരം പ്രത്യപദ്യത ||4.19.1 || 801

അശ്ശഭിഃ പരിഭിന്നാംഗഃ
പാദപൈരാഹതോ ഭൃശം |
രാമബാണേന ചാക്രാന്തോ
ജീവിതാന്തേ മുമോഹ സഃ ||4.19.2 || 802

തം ഭാർയാ ബാണമോക്ഷേണ
രാമദത്തേന സംയുഗേ |
ഹതം പ്ലവഗശാർദുലം
താരാ ശുശ്രാവ വാലിനം ||4.19.3 || 803

സാ സപുത്രാപ്രിയം ശ്രുത്യാ
വധം ഭർതുഃ സുദാരുണം |

നിഷ്പാത ഭൃശം തന്യാ -
ദുദ്വിഗ്നാ ഗിരികന്ദരാത് ||4.19.4 || 804

യേ ത്വംഗദപരീവാരാ
വാനരാ ഹി മഹാബലാഃ |
തേ സകാർമുകമാലോക്യ
രാമം ത്രസ്താഃ പ്രദുദ്രുവുഃ ||4.19.5 || 805

സാ ദദർശ തതസ്തസ്താൻ
ഹരീനാപതതോ ദ്രുതം |
യുമാദേവ പരിഭ്രഷ്ടാൻ
മൃഗാൻ നിഹതയുമപാൻ ||4.19.6 || 806

താനുവാച സമാസാദ്യ
ദുഃഖിതാൻ ദുഃഖിതാ സതീ |
രാമവിത്രാസിതാൻ സർവാ -
നനുബദ്ധാനിവേഷുഭിഃ ||4.19.7 || 807

വാനരാ രാജസിംഹസ്യ
യസ്യ യുയം പുരഃസരാഃ |
തം വിഹായ സുവിത്രസ്താഃ
കന്യാദ് ദ്രവത ദുർഗതാഃ ||4.19.8 || 808

രാജ്യഹേതോഃ സ ചേദ് ഭ്രാതാ
ഭ്രാത്രാ ക്രൂരേണ പാതിതഃ |
രാമേണ പ്രഹിതൈർദൂരാ -
ൻമാർഗ്ഗണൈർദൂരപാതിഭിഃ ||4.19.9 || 809

കപിപൽയാ വചഃ ശ്രുത്യാ
കപയഃ കാമരൂപിണഃ |

പ്രാപ്തകാലമവിശ്രിഷ്ട -

മുചുർവചനമംഗനാം || 4.19.10 ||

810

ജീവപുത്രേ നിവർതസ്യ

പുത്രം രക്ഷസ്യ ചാംഗദം |

അന്തകോ രാമരൂപേണ

ഹത്യാ നയതി വാലിനം || 4.19.11 ||

811

ക്ഷിപ്താൻ വൃക്ഷാൻ സമാവിധ്യ

വിപുലാശ്ച തഥാ ശിലാഃ |

വാലീ വജ്രസമൈർബാണൈ -

ർവജ്രേണേവ നിപാതിതഃ || 4.19.12 ||

812

അഭിഭൂതമിദം സർവം

വിദ്രുതം വാനരം ബലം |

അസ്മിൻ പ്ലവഗശാർദൂലേ

ഹതേ ശക്രസമപ്രഭേ || 4.19.13 ||

813

രക്ഷ്യതാം നഗരീ ശൂരൈ -

രംഗദശ്ചാഭിഷിച്യതാം |

പദസ്ഥം വാലിനഃ പുത്രം

ഭജിഷ്യന്തി പ്ലവംഗമാഃ || 4.19.14 ||

814

അഥവാരുചിതം സ്ഥാന -

മിഹ തേ രുചിരാനനേ |

ആവിശന്തി ച ദുർഗാണി

ക്ഷിപ്രമദ്യൈവ വാനരാഃ || 4.19.15 ||

815

അഭാർയാഃ സഹഭാർയാശ്ച

സന്ത്യത്ര വനചാരിണഃ |

- ലുണ്ണേഭ്യോ വിപ്രലണ്ണേഭ്യ -
 സ്തേഭ്യോ നഃ സുമഹദ്ഭയം ||4.19.16 || 816
- അൽപാന്തരഗതാനാം തു
 ശ്രുത്യാ വചനമംഗനാ |
 ആത്മനഃ പ്രതിരൂപം സാ
 ബഭാഷേ ചാരുഹാസിനീ ||4.19.17 || 817
- പുത്രേണ മമ കിം കാർയം
 രാജ്യേനാപി കിമാത്മനാ |
 കപിസിംഹേ മഹാഭാഗേ
 തസ്മിൻ ഭർതരി നശ്യതി ||4.19.18 || 818
- പാദമൂലം ഗമിഷ്യാമി
 തസ്യൈവാഹം മഹാത്മനഃ |
 യോസൗ രാമപ്രയുക്തേന
 ശരേണ വിനിപാതിതഃ ||4.19.19 || 819
- ഏവമുക്ത്യാ പ്രദുദ്രാവ
 രുദതീ ശോകമൂർച്ഛിതാ |
 ശിരശ്ചോരശ്ച ബാഹുഭ്യാം
 ദുഃഖേന സമഭിപ്ലതീ ||4.19.20 || 820
- സാ വ്രജന്തീ ദദർശാഥ
 പതിം നിപതിതം ഭൂവി |
 ഹന്താരം ദാനവേന്ദ്രാണാം
 സമരേഷ്വനിവർതിനാം ||4.19.21 || 821
- ക്ഷേപ്താരം പർവതേന്ദ്രാണാം
 വജ്രാണാമിവ വാസവം |

മഹാവാതസമാവിഷ്ടം

മഹാമേഘഘൃണിഃസ്വനം || 4.19.22 ||

822

ശക്രതുൽയപരാക്രാന്തം

വൃഷ്ട്യവോപരതം ഘനം |

നർദന്തം നർദതാം ഭീമം

ശൂരം ശൂരേണ പാതിതം |

ശാർദൂലേനാമിഷസ്യാർഥേ

മൃഗരാജമിവാഹതം || 4.19.23 ||

823

അർചിതം സർവലോകസ്യ

സപതാകം സവേദികം |

നാഗഹേതോഃ സുപർണേന

ചൈത്യമുൻമമിതം യഥാ || 4.19.24 ||

824

അവഷ്ടഭ്യാവതിഷ്ഠന്തം

ദദർശ ധനുരൂർജ്ജിതം |

രാമം രാമാനുജം ചൈവ

ദർതുശ്ചൈവ തഥാനുജം || 4.19.25 ||

825

താനതീത്യ സമാസാദ്യ

ദർതാരം നിഹതം രണേ |

സമീക്ഷ്യ വ്യഥിതാ ഭൂമൗ

സംഭ്രാന്താ നിപപാത ഹ || 4.19.26 ||

826

സുപ്തേവ പുനരുത്ഥായ

ആർയപുത്രേതി വാദിനീ |

രുരോദ സാ പതിം ദൃഷ്ട്യാ

സംവീതം മൃത്യുദാമഭിഃ || 4.19.27 ||

827

താമവേക്ഷ്യ തു സുഗ്രീവഃ

ക്രോശന്തിം കുരരീമിവ |

വിഷാദമഗമത് കഷ്ടം

ദൃഷ്ട്വാ ചാഗദമാഗതം ||4.19.28 ||

828

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകോനവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ വിംശഃ സർഗഃ ॥

താരായാ വിലാപഃ

- രാമചാപവിസൃഷ്ടേന
 ശരേണാന്തകരേണ തം |
 ദൃഷ്ട്വാ വിനിഹതം ഭൂമൗ
 താരാ താരാധിപാനനാ || 4.20.1 || 829
- സാ സമാസാദ്യ ഭർതാരം
 പര്യഷ്വജ്ജത ഭാമിനീ |
 ഇഷുണാഭിഹതം ദൃഷ്ട്വാ
 വാലിനം കുഞ്ജരോപമം || 4.20.2 || 830
- വാനരം പർവതേന്ദ്രാഭം
 ശോകസന്തപ്തമാനസാ |
 താരാ തരുമിവോൻമൂലം
 പര്യദേവയതാതുരാ || 4.20.3 || 831
- രണേ ദാരുണവിക്രാന്ത
 പ്രവീര പ്ലവതാം വര |
 കിമിദാനീം പുരോഭാഗാ -
 മദ്യ ത്വം നാഭിദാഷസേ || 4.20.4 || 832

- ഉത്തിഷ്ട ഹരിശാർദൂല
 ഭജന്യ ശയനോത്തമം |
 നൈവംവിധാഃ ശേരതേ ഹി
 ഭൂമൗ നൃപതിസത്തമാഃ || 4.20.5 || 833
- അതീവ ഖലു തേ കാന്താ
 വസുധാ വസുധാധിപ |
 ഗതാസുരപി താം ഗാത്രൈ -
 ര്മാമ വിഹായ നിഷേവസേ || 4.20.6 || 834
- വ്യക്തമദ്യ ത്വയാ വീര
 ധർമതഃ സമ്പ്രവർത്തതാ |
 കിഷ്കിന്ധേവ പുരീ രദ്യാ
 സ്വർഗമാർഗേ വിനിർമിതാ || 4.20.7 || 835
- യാൻയസ്മാഭിസ്ത്വയാ സാർധം
 വനേഷു മധുഗന്ധിഷു |
 വിഹൃതാനി ത്വയാ കാലേ
 തേഷാമുപരമഃ കൃതഃ || 4.20.8 || 836
- നിരാനന്ദാ നിരാശാഹം
 നിമഗ്നാ ശോകസാഗരേ |
 ത്വയി പഞ്ചത്വമാപന്നേ
 മഹായുഥപയുഥപേ || 4.20.9 || 837
- ഹൃദയം സുസ്ഥിതം മഹ്യം
 ദൃഷ്ട്വാ നിപതിതം ഭൂവി |
 യന്ന ശോകാഭിസന്തപ്തം
 സ്തുടത്യേദ്യ സഹസ്രധാ || 4.20.10 || 838

സുഗ്രീവസ്യ ത്വയാ ഭാർയാ
 ഹൃതാ സ ച വിവാസിതഃ |
 യത് തത് തസ്യ ത്വയാ വ്യുഷ്ടിഃ
 പ്രാപ്തേയം പ്ലവഗാധിപ || 4.20.11 || 839

നിഃശ്രേയസപരാ മോഹാത്
 ത്വയാ ചാഹം വിഗർഹിതാ |
 യൈഷാബ്രൂവം ഹിതം വാക്യം
 വാനരേന്ദ്ര ഹിതൈഷിണീ || 4.20.12 || 840

രൂപയൗവനദ്യുക്താനാം
 ദക്ഷിണാനാം ച മാനദ |
 നൂനമപ്സരസാമാർയ
 ചിത്താനി പ്രമഥിഷ്യസി || 4.20.13 || 841

കാലോ നിഃസംശയോ നൂനം
 ജീവിതാന്തകരസ്തവ |
 ബലാദ് യേനാവപന്നോഽസി
 സുഗ്രീവസ്യാവശോ വശം || 4.20.14 || 842

അസ്ഥാനേ വാലിനം ഹത്യാ
 യുധ്യമാനം പരേണ ച |
 ന സന്തപ്യതി കാകുത്സ്മഃ
 കൃത്യാ കർമ സുഗർഹിതം || 4.20.15 || 843

വൈധവ്യം ശോകസന്താപം
 കൃപണാകൃപണാ സതീ |
 അദുഃഖോപചിതാ പൂർവം
 വർതയിഷ്യാമ്യനാഥവത് || 4.20.16 || 844

ലാലിതശ്ചാംഗദോ വീരഃ

സുകുമാരഃ സുഖോചിതഃ |

വത്സ്യതേ കാമവസ്ഥാം മേ

പിത്യവ്യേ ക്രോധമൂർച്ഛിതേ || 4.20.17 ||

845

കുരുഷ്യ പിതരം പുത്ര

സുദ്യഷ്ടം ധർമവത്സലം |

ദുർലഭം ദർശനം തസ്യ

തവ വത്സ ഭവിഷ്യതി || 4.20.18 ||

846

സമാശ്വാസയ പുത്രം ത്വം

സന്ദേശം സന്ദിശസ്യ മേ |

മൂർധ്നി ചൈനം സമാഘ്രായ

പ്രവാസം പ്രസ്ഥിതോ ഹ്യസി || 4.20.19 ||

847

രാമേണ ഹി മഹത് കർമ

കൃതം ത്യാമഭിനിഷ്ഠതാ |

ആനൃൺധം തു ഗതം തസ്യ

സുഗ്രീവസ്യ പ്രതിശ്രവേ || 4.20.20 ||

848

സകാമോ ഭവ സുഗ്രീവ

രുമാം ത്വം പ്രതിപത്സ്യസേ |

ഭുക്ഷ്യ രാജ്യമനുദ്വിഗ്നഃ

ശന്യോ ഭ്രാതാ രിപുസ്സവ || 4.20.21 ||

849

കിം മാനേവം പ്രലപതീം

പ്രിയാം ത്വം നാഭിഭാഷസേ |

ഇമാഃ പശ്യ വരാ ബഹ്യോ

ഭാർയാന്യേ വാനരേശ്വര || 4.20.22 ||

850

തസ്യാ വിലപിതം ശ്രുത്യാ
 വാനരയഃ സർവതശ്ച താഃ |
 പരിഗൃഹ്യാംഗദം ദീനാ
 ദുഃഖാർതാഃ പ്രതിചുക്രൂശുഃ || 4.20.23 || 851

കിമംഗദം സാംഗദവീരബാഹോ
 വിഹായ യാതോന്സി ചിരം പ്രവാസം |
 ന യുക്തമേവം ഗുണസന്നികൃഷ്ടം
 വിഹായ പുത്രം പ്രിയചാരുവേഷം || 4.20.24 || 852

യദ്യപ്രിയം കിഞ്ചിദസമ്പ്രധാർയ
 കൃതം മയാ സ്യാത് തവ ദീർഘബാഹോ |
 ക്ഷമസ്വ മേ തദ്ധരിവംശനാഥ
 വ്രജ്ഞാമി മുർധ്നാ തവ വീര പാദൗ || 4.20.25 || 853

തഥാ തു താരാ കരുണം രുദന്തി
 ദർതുഃ സമീപേ സഹ വാനരീഭിഃ |
 വ്യവസ്യത പ്രായമനിന്ദ്യവർണാ
 ഉപോപവേഷുഃ ഭുവി യത്ര വാലീ || 4.20.26 || 854

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ വിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകവിംശഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ താരായാഃ പ്രബോധനം താരാകർത്യകഃ
പത്യനുഗമനനിശ്ചയശ്ച

തതോ നിപതിതാം താരാം

ച്യുതാം താരാമീവാംബരാത് |

ശന്നൈരാശ്യാസയാമാസ

ഹനുമാൻ ഹരിയുമപഃ || 4.21.1 ||

855

ഗുണദോഷകൃതം ജന്തുഃ

സ്വകർമ്മ ഫലഹേതുകം |

അവ്യഗ്രസ്തദവാപ്ലോതി

സർവം പ്രേത്യ ശുഭാശുഭം || 4.21.2 ||

856

ശോച്യം ശോചസി കം ശോച്യം

ദീനം ദീനാനുകമ്പസേ |

കശ്ച കന്യാനുശോച്യേന്തി

ദേഹ്യേന്തിൻ ബുദ്ധുദോപമേ || 4.21.3 ||

857

അംഗദസ്തു കുമാരോയം

ദ്രഷ്ടവ്യോ ജീവപുത്രയാ |

ആയത്യാം ച വിധേയാനി

സമർമാന്യസ്യ ചിന്തയ || 4.21.4 ||

858

- ജാനാസ്യനിയതാമേവം
 ഭൂതാനാമാഗതിം ഗതിം |
 തസ്മാച്ഛുഭം ഹി കർതവ്യം
 പണ്ഡിതേ നേഹ ലൗകികം ||4.21.5 || 859
- യസ്മിൻ ഹരിസഹസ്രാണി
 ശതാനി നിയുതാനി ച |
 വർതയന്തി കൃതാശാനി
 സോഽയം ദിഷ്ടാന്തമാഗതഃ ||4.21.6 || 860
- യദയം ന്യായദ്യുഷ്ടാർഥഃ
 സാമദാനക്ഷമാപരഃ |
 ഗതോ ധർമ്മജിതാം ഭൂമിം
 നൈനം ശോചിതുമർഹസി ||4.21.7 || 861
- സർവേ ച ഹരിശാർദൂലാഃ
 പുത്രശ്ചായം തവാംഗദഃ |
 ഹർയുക്ഷപതിരാജ്യം ച
 ത്വത്സനാമമനിന്ദിതേ ||4.21.8 || 862
- താവിമൗ ശോകസന്തപ്തൗ
 ശന്നൈഃ പ്രേരയ ഭാമിനി |
 ത്വയാ പരിഗൃഹീതോഽയ -
 മംഗദഃ ശാസ്തു മേദിനീം ||4.21.9 || 863
- സന്തതിശ്ച യഥാ ദ്യുഷ്ടാ
 കൃത്യം യച്ചാപി സാമ്പ്രതം |
 രാജ്ഞസ്തു ക്രിയതാം സർവ -
 മേഷ കാലസ്യ നിശ്ചയഃ ||4.21.10 || 864

സംസ്കാർയോ ഹരിരാജസ്തു
 അംഗദശ്ചാഭിഷിച്യതാം |
 സിംഹാസനഗതം പുത്രം
 പശ്യന്തീ ശാന്തിമേഷ്യസി ||4.21.11 || 865

സാ തസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
 ഭർതൃവ്യസനപീഡിതാ |
 അബ്രവീദുത്തരം താരാ
 ഹനുമന്തമവസ്ഥിതം ||4.21.12 || 866

അംഗദപ്രതിരൂപാണാം
 പുത്രാണാമേകതഃ ശതം |
 ഹതസ്യാപ്യസ്യ വീരസ്യ
 ഗാത്രസംശ്ലേഷണം വരം ||4.21.13 || 867

ന ചാഹം ഹരിരാജ്യസ്യ
 പ്രഭവാമ്യംഗദസ്യ വാ |
 പിതൃവ്യസ്തസ്യ സുഗ്രീവഃ
 സർവകാർയേഷ്യനന്തരഃ ||4.21.14 || 868

നഹ്യേഷാ ബുദ്ധിരാന്വേഥയാ ഹനുമനംഗദം പ്രതി |
 പിതാ ഹി ബന്ധുഃ പുത്രസ്യ ന മാതാ ഹരിസത്തമ ||4.21.15 || 869

നഹി മമ ഹരിരാജസംശ്രയാത്
 ക്ഷമതരമസ്തി പരത്ര ചേഹ വാ |
 അഭിമുഖഹതവീരസേവിതം
 ശയനമിദം മമ സേവിതും ക്ഷമം ||4.21.16 || 870

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ||

വാലീനാ സുഗ്രീവാംഗദൗ പ്രതി മനസോ വാർതാ നിവേദ്യ
സ്വപ്രാണാനാം പരിത്യാഗഃ

വീക്ഷമാണസ്തു മന്ദാസുഃ

സർവതോ മന്ദമുച്ഛസൻ |

ആദാവേവ തു സുഗ്രീവം

ദദർശാനുജമഗ്രതഃ || 4.22.1 ||

871

തം പ്രാപ്തവിജയം വാലീ

സുഗ്രീവം പ്ലവഗേശ്വരം |

ആദാഷ്യ വ്യക്തയാ വാചാ

സന്സേഹമിദമബ്രവീത് || 4.22.2 ||

872

സുഗ്രീവ ദോഷേണ ന മാം

ഗന്തുമർഹസി കിൽബിഷാത് |

കൃഷ്യമാണം ദവിഷ്യേണ

ബുദ്ധിമോഹേന മാം ബലാത് || 4.22.3 ||

873

യുഗപദ് വിഹിതം താത

ന മന്യേ സുഖമാവയോഃ |

സൗഹാർദം ഭ്രാതൃയുക്തം ഹി

തദിദം ജാതമന്യഥാ || 4.22.4 ||

874

- പ്രതിപദ്യ ത്വമദ്യൈവ
 രാജ്യമേഷാം വനൗകസാം |
 മാമപ്യദ്യൈവ ഗച്ഛന്തം
 വിദ്ധി വൈവസ്വതക്ഷയം ||4.22.5 || 875
- ജീവിതം ച ഹി രാജ്യം ച
 ശ്രിയം ച വിപുലാം തമാ |
 പ്രജഹാമ്യേഷ വൈ തൂർണ -
 മഹം ചാഗർഹിതം യശഃ ||4.22.6 || 876
- അന്യാം ത്വഹമവസ്ഥായാം
 വീര വക്ഷ്യാമി യദ് വചഃ |
 യദ്യപ്യസുകരം രാജൻ
 കർതുമേവ ത്വമർഹസി ||4.22.7 || 877
- സുഖാർഹം സുഖസംവൃദ്ധം
 ബാലമേനമബാലിശം |
 ബാഷ്പപൂർണമുഖം പശ്യ
 ഭൂമൗ പതിതമംഗദം ||4.22.8 || 878
- മമ പ്രാണൈഃ പ്രിയതരം
 പുത്രം പുത്രമിവൗരസം |
 മയാ ഹീനമഹീനാർഥം
 സർവതഃ പരിപാലയ ||4.22.9 || 879
- ത്വമപ്യസ്യ പിതാ ദാതാ
 പരിത്രാതാ ച സർവശഃ |
 ഭയേഷ്യഭയദശ്ചൈവ
 യഥാഹം പ്ലവഗേശ്വര ||4.22.10 || 880

ഏഷ താരാത്മജഃ ശ്രീമാം -

സ്ത്വയാ തുൽയപരാക്രമഃ |

രക്ഷസാം ച വധേ തേഷാ -

മഗ്രതസ്തേ ഭവിഷ്യതി || 4.22.11 ||

881

അനുരൂപാണി കർമാണി

വിക്രമ്യ ബലവാൻ രണേ |

കരിഷ്യത്യേഷ താരേയ -

സ്തേജസ്യീ തരുണോഽംഗദഃ || 4.22.12 ||

882

സുഷേണദുഹിതാ ചേയ -

മർഥസുകൃവിനിശ്ചയേ |

ഔത്പാതികേ ച വിവിധേ

സർവതഃ പരിനിഷ്ഠിതാ || 4.22.13 ||

883

യദേഷാ സാധ്വീതി ബ്രൂയാത്

കാർയം തൻമുക്തസംശയം |

നഹി താരാമതം കിഞ്ചി -

ദന്യഥാ പരിവർതതേ || 4.22.14 ||

884

രാഘവസ്യ ച തേ കാർയം

കർതവ്യമവിശങ്കയാ |

സ്യാദധർമോ ഹ്യകരണേ

ത്യാം ച ഹിംസ്യാദമാനിതഃ || 4.22.15 ||

885

ഇമാം ച മാലാമാധത്വ

ദിവ്യാം സുഗ്രീവ കാഞ്ചനീം |

ഉദാരാ ശ്രീഃ സ്ഥിതാ ഹ്യസ്യാം

സമ്പ്രജ്യാൻമൃതേ മയി || 4.22.16 ||

886

ഇത്യേവമുക്തഃ സുഗ്രീവോ
 വാലിനാ ഭ്രാതൃസൗഹൃദാത് |
 ഹർഷം ത്യക്ത്വാ പുനർഭീനോ
 ഗ്രഹഗ്രന്ഥ ഇവോഡുരാട് ||4.22.17 || 887

തദ്വാലിവചനാച്ഛാന്തഃ
 കുർവൻ യുക്തമതന്ദ്രിതഃ |
 ജഗ്രാഹ സോദ്ഭ്യനുജ്ഞാതോ
 മാലാം താം ചൈവ കാഞ്ചനീം ||4.22.18 || 888

താം മാലാം കാഞ്ചനീം ദത്ത്വാ
 ദൃഷ്ട്വാ ചൈവാത്മജം സ്ഥിതം |
 സംസിദ്ധഃ പ്രേത്യഭാവായ
 സ്നേഹാദംഗദമബ്രവീത് ||4.22.19 || 889

ദേശകാലൗ ഭജസ്യാദ്യ
 ക്ഷമമാണഃ പ്രിയാപ്രിയേ |
 സുഖദുഃഖസഹഃ കാലേ
 സുഗ്രീവവശഗോ ഭവ ||4.22.20 || 890

യഥാ ഹി ത്വം മഹാബാഹോ
 ലാലിതഃ സതതം മയാ |
 ന തഥാ വർത്തമാനം ത്വാം
 സുഗ്രീവോ ബഹു മന്യതേ ||4.22.21 || 891

നാസ്യാമിത്രൈർഗതം ഗച്ഛേ -
 ര്മാ ശത്രുഭിരരിന്ദമ |
 ഭർതുരർഥപരോ ദാന്തഃ
 സുഗ്രീവവശഗോ ഭവ ||4.22.22 || 892

- ന ചാതിപ്രണയഃ കാർയഃ
 കർതവ്യോപ്രണയശ്ച തേ |
 ഉഭയം ഹി മഹാഭോഷം
 തസ്മാദന്തരദ്യുഗ് ഭവ || 4.22.23 || 893
- ഇത്യുക്തത്യാഥ വിവൃത്താക്ഷഃ
 ശരസമ്പീഡിതോ ഭൃശം |
 വിവൃതൈർദശനൈർഭീമൈ -
 ര്ബഭഭുവോക്ത്രാന്തജീവിതഃ || 4.22.24 || 894
- തതോ വിചുക്രൂശുസ്തത്ര
 വാനരാ ഹതയുമപാഃ |
 പരിഭേവയമാനാസ്തേ
 സർവേ പ്ലവഗസന്തമാഃ || 4.22.25 || 895
- കിഷ്കിന്ധാ ഹൃദ്യ ശൂന്യാ ച
 സ്വർഗതേ വാനരേശ്വരേ |
 ഉദ്യാനാനി ച ശൂന്യാനി
 പർവതാഃ കാനനാനി ച || 4.22.26 || 896
- ഹതേ പ്ലവഗശാർദുലേ
 നിഷ്ഠഭാ വാനരാഃ കൃതാഃ |
 യസ്യ വേഗേന മഹതാ
 കാനനാനി വനാനി ച || 4.22.27 || 897
- പുഷ്പൗഘേണാനുബദ്ധ്യന്തേ
 കരിഷ്യതി തദദ്യ കഃ |
 യേന ദത്തം മഹദ് യുദ്ധം
 ഗന്ധർവസ്യ മഹാത്മനഃ || 4.22.28 || 898

ഗോലഭസ്യ മഹാബാഹോ -

ർദശ വർഷാണി പഞ്ച ച |

നൈവ രാത്രൗ ന ദിവസേ

തദ് യുദ്ധമുപശാമൃതി || 4.22.29 ||

899

തതഃ ഷോഡശമേ വർഷേ

ഗോലഭോ വിനിപാതിതഃ |

തം ഹത്യാ ദുർവിനീതം തു

വാലീ ദംശ്രാകരാലവാൻ |

സർവാഭയങ്കരോസ്താകം

കഥമേഷ നിപാതിതഃ || 4.22.30 ||

900

ഹതേ തു വീരേ പ്ലവഗാധിപേ തദാ

പ്ലവംഗമാസ്തത്ര ന ശർമ ലേഭിരേ |

വനേചരാഃ സിംഹയുതേ മഹാവനേ

യഥാ ഹി ഗാവോ നിഹതേ ഗവാം പതൗ || 4.22.31 ||

901

തതസ്തു താരാ വ്യസനാർണവപ്ലുതാ

മൃതസ്യ ഭർതൂർവദനം സമീക്ഷ്യ സാ |

ജഗാമ ഭൂമിം പരിരദ്യ വാലിനം

മഹാദ്രുമം ഛിന്നമിവാശ്രിതാ ലതാ || 4.22.32 ||

902

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വാവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ||

താരായാ വിലാപഃ

- തതഃ സമുപജിഘ്രന്തി
കപിരാജസ്യ തൻമുഖം |
പതിം ലോകശ്രുതാ താരാ
മൃതം വചനമബ്രവിത് || 4.23.1 || 903
- ശേഷേ ത്വം വിഷമേ ദുഃഖ -
മകൃത്യാ വചനം മമ |
ഉപലോപചിതേ വീര
സുദുഃഖേ വസുധാതലേ || 4.23.2 || 904
- മത്തഃ പ്രിയതരാ നൂനം
വാനരേന്ദ്ര മഹീ തവ |
ശേഷേ ഹി താം പരിഷ്ഠ്യാ
മാം ച ന പ്രതിഭാഷസേ || 4.23.3 || 905
- സുഗ്രീവസ്യ വശം പ്രാപ്തോ
വിധിരേഷ ഭവത്യഹോ |
സുഗ്രീവ ഏവ വിക്രാന്തോ
വീര സാഹസികപ്രിയ || 4.23.4 || 906

- ഋക്ഷവാനരമുഖ്യാസ്ത്യാം
 ബലിനം പർയുപാസതേ |
 തേഷാം വിലപിതം കൃച്ഛ -
 മംഗദസ്യ ച ശോചതഃ || 4.23.5 || 907
- മമ ചേമാ ഗിരഃ ശ്രുത്യാ
 കിം ത്വം ന പ്രതിബുധ്യസേ |
 ഇദം തദ് വീരശയനം
 തത്ര ശേഷേ ഹതോ യുധി || 4.23.6 || 908
- ശായിതാ നിഹതാ യത്ര
 ത്യയൈവ രിപവഃ പുരാ |
 വിശുദ്ധസത്ത്യാഭിജന
 പ്രിയയുദ്ധ മമ പ്രിയ || 4.23.7 || 909
- മാമനാമാം വിഹായൈകാം
 ഗതസ്ത്വമസി മാനദ |
 ശൂരായ ന പ്രദാതവ്യാ
 കന്യാ ഖലു വിപശ്ചിതാ || 4.23.8 || 910
- ശൂരഭാർയാം ഹതാം പശ്യ
 സദ്യോ മാം വിധവാം കൃതാം |
 അവദഗ്നശ്ച മേ മാനോ
 ഭഗ്നാ മേ ശാശ്വതീ ഗതിഃ || 4.23.9 || 911
- അഗായേ ച നിമഗ്നാസ്മി
 വിപുലേ ശോകസാഗരേ |
 അശ്ശസാരമയം നൂന -
 മിദം മേ ഹൃദയം ദൃഢം || 4.23.10 || 912

ഭർതാരം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ
 യന്നാദ്യ ശതധാ കൃതം |
 സുഹൃദ്യൈവ ച ഭർതാ ച
 പ്രകൃത്യാ ച മമ പ്രിയഃ ||4.23.11 || 913

പ്രഹാരേ ച പരാക്രാന്തഃ
 ശൂരഃ പഞ്ചത്വമാഗതഃ |
 പതിഹീനാ തു യാ നാരി
 കാമം ഭവതു പുത്രിണീ ||4.23.12 || 914

ധനയാൻയസമൃദ്ധാപി
 വിധവേത്യുച്യതേ ജനൈഃ |
 സ്വഗാത്രപ്രഭവേ വീര
 ശേഷേ രുധിരമണ്ഡലേ ||4.23.13 || 915

കൃമിരാഗപരിസ്തോമേ
 സ്വകീയേ ശയനേ യഥാ |
 രേണുശോണിതസംവീതം
 ഗാത്രം തവ സമന്തതഃ ||4.23.14 || 916

പരിരണ്ണും ന ശക്നോമി
 ഭുജാഭ്യാം പ്ലവഗർഷഭ |
 കൃതകൃത്യോദ്യ സുഗ്രീവോ
 വൈര്യേസ്തിന്നതിദാരുണേ ||4.23.15 || 917

യസ്യ രാമവിമുക്തേന
 ഹൃതമേകേഷുണാ ഭയം |
 ശരേണ ഹൃദി ലഗ്നേന
 ഗാത്രസംസ്पर्ശനേ തവ ||4.23.16 || 918

- വാർയാമി ത്യാം നിരീക്ഷന്തി
 ത്വയി പഞ്ചത്വമാഗതേ |
 ഉദ്ബന്ധർഹ ശരം നീല -
 സ്തസ്യ ഗാത്രഗതം തദാ ||4.23.17 || 919
- ഗിരിഗഹ്വരസംലീനം
 ദീപ്തമാശീവിഷം യഥാ |
 തസ്യ നിഷ്കൃഷ്ടമാണസ്യ
 ബാണസ്യാപി ബഭൗ ദ്യുതിഃ ||4.23.18 || 920
- അസ്തമസ്തകസംരുദ്ധ -
 രശ്മേർദിനകരാദിവ |
 പേതുഃ ക്ഷതജയാരാസ്തു
 വ്രണേദ്യസ്തസ്യ സർവശഃ ||4.23.19 || 921
- താമ്രഗൈരികസമ്പൃക്താ
 ധാരാ ഇവ ധരാധരാത് |
 അവകീർണം വിമാർജന്തി
 ദർതാരം രണരേണുനാ ||4.23.20 || 922
- അസ്രൈർനയനജൈഃ ശൂരം
 സിഷേചാന്ദ്രസമാഹതം |
 രുധിരോക്ഷിതസർവാംഗം
 ദൃഷ്ട്വാ വിനിഹതം പതിം ||4.23.21 || 923
- ഉവാച താരാ പിംഗാക്ഷം
 പുത്രമംഗദമംഗനാ |
 അവസ്ഥാം പശ്ചിമാം പശ്യ
 പിതൂഃ പുത്ര സുദാരുണാം ||4.23.22 || 924

സമ്പ്രസക്തസ്യ വൈരസ്യ
 ഗതോന്തഃ പാപകർമണാ |
 ബാലസൂര്യോജ്ജ്വലതനും
 പ്രയാതം യമസാദനം || 4.23.23 || 925

അഭിവാദയ രാജാനം
 പിതരം പുത്ര മാനദം |
 ഏവമുകൃതഃ സമുത്ഥായ
 ജഗ്രാഹ ചരണൗ പിതൂഃ || 4.23.24 || 926

ഭുജാഭ്യാം പീനവൃത്താഭ്യാ -
 മംഗഭ്യാഹമിതി ബ്രൂവൻ |
 അഭിവാദയമാനം ത്യാ -
 മംഗദം ത്യാം യഥാ പുരാ || 4.23.25 || 927

ദീർഘായുർഭവ പുത്രേതി
 കിമർഥം നാഭിദാഷസേ |
 അഹം പുത്രസഹായാ ത്യാ -
 മൂപാസേ ഗതചേതനം |
 സിംഹേന പാതിതം സഭ്യാ
 ഗൗഃ സവത്സേവ ഗോവൃഷം || 4.23.26 || 928

ഇഷ്ട്യാ സംഗ്രാമയജ്ഞൈന
 രാമപ്രഹരണാഭസാ |
 തസ്മിന്നവഭൃഥേ സ്താതഃ
 കഥം പത്യാ മയാ വിനാ || 4.23.27 || 929

യാ ദത്താ ദേവരാജേന
 തവ തുഷ്ടേന സംയുഗേ |

ശാതകൗന്ദീം പ്രിയാം മാലാം
 താം തേ പശ്യാമി നേഹ കിം || 4.23.28 || 930

രാജ്യശ്രീർന ജഹാതി ത്യാം
 ഗതാസുമപി മാനദ |
 സൂർയസ്യാവർത്തമാനസ്യ
 ശൈലരാജമിവ പ്രഭാ || 4.23.29 || 931

ന മേ വചഃ പഥ്യമിദം ത്വയാ കൃതം
 ന ചാസ്മി ശക്താ ഹി നിവാരണേ തവ |
 ഹതാ സപുത്രാസ്മി ഹതേന സംയുഗേ
 സഹ ത്വയാ ശ്രീർവിജഹാതി മാമപി || 4.23.30 || 932

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||

ശോകമഗ്നേന സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമം പ്രതി സ്വപ്രാണാനാം
പരിത്യാഗായാനുമതഃ പ്രാർഥനം താരയാ ശ്രീരാമം പ്രതി സ്വവധായ
പ്രാർഥനാകരണം ശ്രീരാമേണ തസ്യാഃ പ്രബോധനം ച

താമാശു വേഗേന ദുരാസദേന

ത്വദിപ്തതാം ശോകമഹാർണവേന |

പശ്യംസ്തദാ വാൽയനുജസ്തരസ്യീ

ഭ്രാതൂർവധേനാപ്രതിമേന തേപേ ||4.24.1 ||

933

സ ബാഷ്പപൂർണേന മുഖേന പശ്യൻ

ക്ഷണേന നിർവിണ്ണമനാ മനസ്യീ |

ജഗാമ രാമസ്യ ശനൈഃ സമീപം

ഭൃത്യൈർവൃതഃ സമ്പരിഭൂയമാനഃ ||4.24.2 ||

934

സ തം സമാസാദ്യ ഗൃഹീതചാപ -

മുദാത്തമാശീവിഷതുൽയബാണം |

യശസ്യിനം ലക്ഷണലക്ഷിതാംഗ -

മവസ്ഥിതം രാഘവമിത്യുവാച ||4.24.3 ||

935

യഥാ പ്രതിജ്ഞാതമിദം നരേന്ദ്ര

കൃതം ത്വയാ ദൃഷ്ടഫലം ച കർമ |

മമാദ്യ ഭോഗേഷു നരേന്ദ്രസുനോ
 മനോ നിവൃത്തം ഹതജീവിതേന || 4.24.4 || 936

അന്യാം മഹിഷ്യാം തു ഭൃശം രുദത്യാം
 പുരേതിവിക്രാശതി ദുഃഖതപ്തേ |
 ഹതേ നൃപേ സംശയിത്യേംഗദേ ച
 ന രാമ രാജ്യേ രമതേ മനോ മേ || 4.24.5 || 937

ക്രാധാദമർഷാദതിവിപ്രധർഷാദ്
 ഭ്രാതൂർവധോ മ്യേനുമതഃ പുരസ്താത് |
 ഹതേ ത്വിദാനീം ഹരിയുമപ്യേന്ദ്രിൻ
 സുതീക്ഷ്ണമിക്ഷ്യാകുവര പ്രതപ്തേ || 4.24.6 || 938

ശ്രേയോദ്യ മന്യേ മമ ശൈലമുഖ്യേ
 തസ്മിൻ ഹി വാസശ്ചിരമൃഷ്യമുകേ |
 യഥാ തഥാ വർതയതഃ സ്വവൃത്തയാ
 നേമം നിഹത്യ ത്രിദിവസ്യ ലാഭഃ || 4.24.7 || 939

ന ത്യാ ജിഹ്വാംസാമി ചരേതി യൻമാ -
 മയം മഹാത്മാ മതിമാനുവാച |
 തസ്യൈവ തദ് രാമ വചോനൂരൂപ -
 മിദം വചഃ കർമ ച മ്യേനൂരൂപം || 4.24.8 || 940

ഭ്രാതാ കഥം നാമ മഹാഗുണസ്യ
 ഭ്രാതൂർവധം രാമ വിരോചയേത |
 രാജ്യസ്യ ദുഃഖസ്യ ച വീര സാരം
 വിചിന്തയൻ കാമപുരസ്കൃതോപി || 4.24.9 || 941

വധോ ഹി മേ മതോ നാസീത്
 സ്വമാഹാത്മ്യവൃതിക്രമാത് |

മമാസീദ് ബുദ്ധിദൗരാത്യാത്
പ്രാണഹാരി വ്യതിക്രമഃ ||4.24.10 || 942

ദ്രുമശാഖാവദഗ്നോഹം
മുഹൂർത്തം പരിനിഷ്ഠനൻ |
സാന്ത്യയിത്യാ ത്വനേനോക്തോ
ന പുനഃ കർതുമർഹസി ||4.24.11 || 943

ദ്രാത്യത്വമാർയഭാവശ്ച
ധർമശ്ചാനേന രക്ഷിതഃ |
മയാ ക്രോധശ്ച കാമശ്ച
കപിത്വം ച പ്രദർശിതം ||4.24.12 || 944

അചിന്തനീയം പരിവർജനീയ -
മനീഷ്ണനീയം സ്വനവേക്ഷണീയം |
പ്രാപ്തോസ്തി പാപ്ചാനമിദം വയസ്യ
ദ്രാതൂർവധാത് ത്യാശ്രവധാദിവേന്ദ്രഃ ||4.24.13 || 945

പാപ്ചാനമിന്ദ്രസ്യ മഹീ ജലം ച
വൃക്ഷാശ്ച കാമം ജഗൃഹുഃ സ്ത്രീയശ്ച |
കോ നാമ പാപ്ചാനമിമം സഹേത
ശാഖാമൃഗസ്യ പ്രതിപത്തുമിച്ഛേത് ||4.24.14 || 946

നാർഹാമി സമ്മാനമിമം പ്രജാനാം
ന യൗവരാജ്യം കുത ഏവ രാജ്യം |
അധർമയുക്തം കുലനാശയുക്ത -
മേവംവിധം രാഘവ കർമ കൃത്യാ ||4.24.15 || 947

പാപസ്യ കർതാസ്തി വിഗർഹിതസ്യ
ക്ഷുദ്രസ്യ ലോകാപകൃതസ്യ ലോകേ |

ശോകോ മഹാൻ മാമഭിവർതത്യേയം
 വൃഷ്ടേർയഥാ നിമ്നമിവാംബുവേഗഃ || 4.24.16 || 948

സോദര്യഘാതാപരഗാത്രവാലഃ
 സന്താപഹസ്താക്ഷിശിരോവിഷാണഃ |
 ഏനോമയോ മാമഭിഹന്തി ഹസ്തീ
 ദൃപ്തോ നദീകൂലമിവ പ്രവൃദ്ധഃ || 4.24.17 || 949

അഹോ ബതേദം നൃവരാവിഷഹൃം
 നിവർതതേ മേ ഹൃദി സാധുവൃത്തം |
 അഗൗ വിവർണം പരിതപ്യമാനം
 കിട്ടം യഥാ രഘവ ജാതരൂപം || 4.24.18 || 950

മഹാബലാനാം ഹരിയുമപാനാ -
 മിദം കൂലം രഘവ മന്നിമിത്തം |
 അസ്യാംഗദസ്യാപി ച ശോകതാപാ -
 ദർധസ്ഥിതപ്രാണമിതീവ മന്യേ || 4.24.19 || 951

സുതഃ സുലഭ്യഃ സുജനഃ സുവശ്യഃ
 കുതസ്തു പുത്രഃ സദൃശോഽംഗദേന |
 ന ചാപി വിദ്യേത സ വീര ദേശോ
 യസ്മിൻ ദവേത് സോദരസന്നികർഷഃ || 4.24.20 || 952

അദ്യാംഗദോ വീരവരോ ന ജീവേ -
 ഇജീവേത മാതാ പരിപാലനാർഥം |
 വിനാ തു പുത്രം പരിതാപദീനാ
 സാ നൈവ ജീവേദിതി നിശ്ചിതം മേ || 4.24.21 || 953

സോഹം പ്രവേക്ഷ്യാമൃതിദീപ്തമഗ്നിം
 ഭ്രാത്രോ ച പുത്രേണ ച സഖ്യമിച്ഛൻ |

ഇദേ വിചേഷ്യന്തി ഹരിപ്രവീരാഃ
 സീതാം നിദേശേ പരിവർത്തമാനാഃ || 4.24.22 || 954

കൃത്സ്നം തു തേ സേത്സ്യതി കാർയമേത -
 ന്മയ്യപ്യതീതേ മനുജേന്ദ്രപുത്ര |
 കുലസ്യ ഹന്താരമജീവനാർഹം
 രാമാനുജാനീഹി കൃതാഗസം മാം || 4.24.23 || 955

ഇത്യേവമാർതസ്യ രഘുപ്രവീരഃ
 ശ്രുത്യാ വചോ വാലിജഘ്നയജസ്യ |
 സഞ്ജാതബാഷ്പഃ പരവീരഹന്താ
 രാമോ മുഹൂർതം വിമനാ ബഭൂവ || 4.24.24 || 956

തസ്മിൻ ക്ഷണ്ണേദീക്ഷ്ണമവേക്ഷമാണഃ
 ക്ഷിതിക്ഷമാവാൻ ഭൂവനസ്യ ഗോപ്താ |
 രാമോ രുദന്തിം വ്യസനേ നിമഗ്നാം
 സമുത്സുകഃ സോഽഥ ദദർശ താരാം || 4.24.25 || 957

താം ചാരുനേത്രാം കപിസിംഹനാഥാം
 പതിം സമാശ്ലിഷ്യ തദാ ശയാനാം |
 ഉത്ഥാപയാമാസുരദീനസത്ത്യാം
 മന്ത്രിപ്രധാനാഃ കപിരാജപത്നീം || 4.24.26 || 958

സാ വിസ്തുരന്തീ പരിരഭ്യമാണാ
 ദർതുഃ സമീപാദപനീയമാനാ |
 ദദർശ രാമം ശരചാപപാണിം
 സ്വതേജസാ സൂർയമിവ ജ്വലന്തം || 4.24.27 || 959

സുസംവൃതം പാർഥിവലക്ഷണൈശ്ച
 തം ചാരുനേത്രം മൃഗശാവനേത്രാ |

അദ്യഷ്ടപൂർവം പുരുഷപ്രധാന -
 മയം സ കാകുത്ഥ ഇതി പ്രജ്ഞേണ || 4.24.28 || 960

തസ്യേന്ദ്രകൽപസ്യ ദുരാസദസ്യ
 മഹാനുഭാവസ്യ സമീപമാർയാ |
 ആർതാതിതൂർണം വ്യസനം പ്രപന്നാ
 ജഗാമ താരാ പരിവിഹ്വലന്തി || 4.24.29 || 961

തം സാ സമാസാദ്യ വിശുദ്ധസത്ത്വം
 ശോകേന സംഭ്രാന്തശരീരഭാവാ |
 മനസ്വിനീ വാക്യമുവാച താരാ
 രാമം രണോക്തർഷണലബ്ധലക്ഷ്യം || 4.24.30 || 962

ത്വമപ്രമേയശ്ച ദുരാസദശ്ച
 ജിതേന്ദ്രിയശ്ചോത്തമധർമകശ്ച |
 അക്ഷീണകീർതിശ്ച വിചക്ഷണശ്ച
 ക്ഷിതിക്ഷമാവാൻ ക്ഷതജോപമാക്ഷഃ || 4.24.31 || 963

ത്വമാത്തബാണാസനബാണപാണി -
 ര്മഹാബലഃ സംഹനനോപപന്നഃ |
 മനുഷ്യദേഹാദ്യുദയം വിഹായ
 ദിവ്യേന ദേഹാദ്യുദയേന യുക്തഃ || 4.24.32 || 964

യേനൈവ ബാണേന ഹതഃ പ്രിയോ മേ
 തേനൈവ ബാണേന ഹി മാം ജഹീഹി |
 ഹതാ ഗമിഷ്യാമി സമീപമസ്യ
 ന മാം വിനാ വീര രമേത വാലീ || 4.24.33 || 965

സ്വർഗ്ഗേപി പദ്മാമലപത്രനേത്ര
 സമേത്യ സമ്പ്രേക്ഷ്യ ച മാമപശ്യൻ |

ന ഹ്യേഷ ഉച്ചാവചതാമ്രചൂഡാ
 വിചിത്രവേഷാപ്സരസോഭജിഷ്യത് || 4.24.34 || 966

സ്വർഗ്യേപി ശോകം ച വിവർണതാം ച
 മയാ വിനാ പ്രാപ്സ്യതി വീര വാലീ |
 രമ്യേ നഗേന്ദ്രസ്യ തടാവകാശേ
 വിദേഹകന്യാരഹിതോ യഥാ ത്വം || 4.24.35 || 967

ത്വം വേത്ഥ താവദ് വനിതാവിഹീനഃ
 പ്രാപ്നോതി ദുഃഖം പുരുഷഃ കുമാരഃ |
 തത് ത്വം പ്രജാനഞ്ജഹി മാം ന വാലീ
 ദുഃഖം മമാദർശനജം ഭജേത || 4.24.36 || 968

യച്ചാപി മന്യേത ഭവാൻ മഹാത്മാ
 സ്ത്രീഘാതദോഷസ്തു ഭവേന്ന മഹ്യം |
 ആത്മേയമസ്യേതി ഹി മാം ജഹി ത്വം
 ന സ്ത്രീവധഃ സ്യാൻമനുജേന്ദ്രപുത്ര || 4.24.37 || 969

ശാസ്ത്രപ്രയോഗാദ് വിവിധാശ്ച വേദാ -
 ദനന്യരുപാഃ പുരുഷസ്യ ദാരാഃ |
 ദാരപ്രദാനാദ്ധി ന ദാനമന്യത്
 പ്രദ്യശ്യതേ ഇത്താനവതാം ഹി ലോകേ || 4.24.38 || 970

ത്വം ചാപി മാം തസ്യ മമ പ്രിയസ്യ
 പ്രദാസ്യസേ ധർമ്മമവേക്ഷ്യ വീര |
 അനേന ദാനേന ന ലപ്സ്യസേ ത്വ -
 മധർമ്മയോഗം മമ വീര ഘാതാത് || 4.24.39 || 971

ആർതമനാമാമപനീയമാനാ -
 മേവംഗതാം നാർഹസി മാമഹന്തും |

അഹം ഹി മാതംഗവിലാസഗാമിനാ
 പ്ലവംഗമാനാമൃഷഭേണ ധീമതാ |
 വിനാ വരാർഹോത്തമഹേമമാലിനാ
 ചിരം ന ശക്ഷ്യാമി നരേന്ദ്ര ജീവിതും || 4.24.40 || 972

ഇത്യേവമുക്തസ്തു വിദുർമഹാത്മാ
 താരാം സമാശ്വാസ്യ ഹിതം ബഭാഷേ |
 മാ വീരഭാർയേ വിമതിം കുരുഷ്വ
 ലോകോ ഹി സർവോ വിഹിതോ വിധാത്രാ || 4.24.41 || 973

തം ചൈവ സർവം സുഖദുഃഖയോഗം
 ലോകോബ്രവീത് തേന കൃതം വിധാത്രാ |
 ത്രയോപി ലോകാ വിഹിതം വിധാനം
 നാതിക്രമന്തേ വശഗാ ഹി തസ്യ || 4.24.42 || 974

പ്രീതിം പരാം പ്രാപ്സ്യസി താം തമൈവ
 പുത്രശ്ച തേ പ്രാപ്സ്യതി യൗവരാജ്യം |
 ധാത്രാ വിധാനം വിഹിതം തമൈവ
 ന ശൂരപത്നഃ പരിഭവയന്തി || 4.24.43 || 975

ആശ്വാസിതാ തേന മഹാത്മനാ തു
 പ്രഭാവയുക്തേന പരന്തപേന |
 സാ വീരപത്നീ ധ്വനതാ മുഖേന
 സുവേഷരൂപാ വിരരാമ താരാ || 4.24.44 || 976

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ||

സലക്ഷ്മണേന ശ്രീരാമേണ സുഗ്രീവസ്യ താരായാ അംഗദസ്യ ച
 പ്രബോധനം വാലീനോ ദാഹസംസ്കാരാർത്ഥം പ്രേരണം ച തദനു
 താരാപ്രഭൃതിഭിഃ സഹ സർവൈർവാനരൈർവാലീനഃ ശവസ്യ
 ശൃശാനഭൂമൗ നയനമംഗദേന തസ്യ ദാഹസംസ്കാരസ്യ സമ്പാദനം
 തദർത്ഥം ജലാഞ്ജലീനാം ദാനം ച

സ സുഗ്രീവം ച താരാം ച
 സാംഗദാം സഹലക്ഷ്മണഃ |
 സമാനശോകഃ കാകുത്സ്ഥഃ
 സാന്ത്യയന്നിദമബ്രവീത് || 4.25.1 || 977

ന ശോകപരിതാപേന
 ശ്രേയസാ യുജ്യതേ മൃതഃ |
 യദത്രാനന്തരം കാർയം
 തത് സമാധാതുമർഹഥ || 4.25.2 || 978

ലോകവൃത്തമനുഷ്ടേയം
 കൃതം വോ ബാഷ്പമോക്ഷണം |
 ന കാലാദുത്തരം കിഞ്ചിത്
 കർമശക്യമുപാസിതും || 4.25.3 || 979

- നിയതിഃ കാരണം ലോകേ
 നിയതിഃ കർമസാധനം |
 നിയതിഃ സർവഭൂതാനാം
 നിയോഗേഷ്വിഹ കാരണം || 4.25.4 || 980
- ന കർതാ കസ്യചിത് കശ്ചി -
 നിയോഗേ നാപി ചേശ്വരഃ |
 സ്വഭാവേ വർത്തതേ ലോക -
 സ്സസ്യ കാലഃ പരായണം || 4.25.5 || 981
- ന കാലഃ കാലമത്യേതി
 ന കാലഃ പരിഹീയതേ |
 സ്വഭാവം ച സമാസാദ്യ
 ന കശ്ചിദതിവർത്തതേ || 4.25.6 || 982
- ന കാലസ്യാസ്തി ബന്ധുത്വം
 ന ഹേതുർന പരാക്രമഃ |
 ന മിത്രജ്ഞാതിസംബന്ധഃ
 കാരണം നാത്മനോ വശഃ || 4.25.7 || 983
- കിം തു കാലപരീണാമോ
 ഭ്രഷ്ടവ്യഃ സാധു പശ്യതാ |
 ധർമശ്ചാർഥശ്ച കാമശ്ച
 കാലക്രമസമാഹിതാഃ || 4.25.8 || 984
- ഇതഃ സ്യാം പ്രകൃതിം വാലീ
 ഗതഃ പ്രാപ്തഃ ക്രിയാഫലം |
 സാമദാനാർഥസംയോഗൈഃ
 പവിത്രം പ്ലവഗേശ്വരഃ || 4.25.9 || 985

- സ്വധർമസ്യ ച സംയോഗാ -
 ജിതസ്തേന മഹാത്മനാ |
 സ്വർഗഃ പരിഗൃഹീതശ്ച
 പ്രാണാനപരിരക്ഷതാ || 4.25.10 || 986
- ഏഷാ വൈ നിയതിഃ ശ്രേഷ്ഠാ
 യാം ഗതോ ഹരിയുമപഃ |
 തദലം പരിതാപേന
 പ്രാപ്തകാലമുപാസ്യതാം || 4.25.11 || 987
- വചനാന്തേ തു രാമസ്യ
 ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ |
 അവദത് പ്രശ്രിതം വാക്യം
 സുഗ്രീവം ഗതചേതസം || 4.25.12 || 988
- കുരു ത്വമസ്യ സുഗ്രീവ
 പ്രേതകാർയമനന്തരം |
 താരാംഗദാഭ്യാം സഹിതോ
 വാലിനോ ദഹനം പ്രതി || 4.25.13 || 989
- സമാജ്ഞാപയ കാഷ്ഠാനി
 ശുഷ്കാണി ച ബഹൂനി ച |
 ചന്ദനാനി ച ദിവ്യാനി
 വാലിസംസ്കാരകാരണാത് || 4.25.14 || 990
- സമാശ്വാസയ ദീനം ത്വ -
 മംഗദം ദീനചേതസം |
 മാ ഭൂർബാലിശബുദ്ധിസ്ത്വം
 ത്വദധീനമിദം പുരം || 4.25.15 || 991

അംഗദസ്ത്യാനയേൻമാൽയം
 വസ്ത്രാണി വിവിധാനി ച |
 ഘൃതം തൈലമഥോ ഗന്ധാൻ
 യച്ചാത്ര സമനന്തരം || 4.25.16 || 992

ത്വം താര ശിബികാം ശീഘ്ര -
 മാദായാഗച്ഛസംഭ്രമാത് |
 ത്വരാ ഗുണവതീ യുക്താ
 ഹൃന്യീൻ കാലേ വിശേഷതഃ || 4.25.17 || 993

സജ്ജീഭവന്തു പ്ലവഗാഃ
 ശിബികാവാഹനോചിതാഃ |
 സമർഥാ ബലിനശ്ചൈവ
 നിർഹരിഷ്യന്തി വാലിനം || 4.25.18 || 994

ഏവമുക്ത്യാ തു സുഗ്രീവം
 സുമിത്രാനന്ദവർധനഃ |
 തസ്ഥൗ ഭ്രാത്യസമീപസ്ഥോ
 ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ || 4.25.19 || 995

ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 താരഃ സംഭ്രാന്തമാനസഃ |
 പ്രവിവേശ ഗുഹാം ശീഘ്രം
 ശിബികാസക്തമാനസഃ || 4.25.20 || 996

ആദായ ശിബികാം താരഃ
 സ തു പർയാപതത് പുനഃ |
 വാനരൈരുഹ്യമാനാം താം
 ശൂരൈരുദ്യഹനോചിതൈഃ || 4.25.21 || 997

ദിവ്യാം ഭദ്രാസനയുതാം ശിബികാം സ്യന്ദനോപമാം പക്ഷികർമ്മഭിരാചിത്രാം ദ്രുമകർമ്മവിഭൂഷിതാം 4.25.22	998
ആചിതാം ചിത്രപത്മീഭിഃ സുനിവിഷ്ടാം സമന്തതഃ വിമാനമിവ സിദ്ധാനാം ജ്വാലവതായനായുതാം 4.25.23	999
സുനിയുക്താം വിശാലാം ച സുകൃതാം ശിൽപിഭിഃ കൃതാം ദാരൂപർവതകോപേതാം ചാരുകർമ്മപരിഷ്കൃതാം 4.25.24	1000
വരാഭരണഹാരൈശ്ച ചിത്രമാൽയോപശോഭിതാം ഗുഹാഗഹനസംഹരണാം രക്തചന്ദനഭൂഷിതാം 4.25.25	1001
പുഷ്പൗഘൈഃ സമഭിച്ഛന്നാം പദ്മമാലാഭിരേവ ച തരുണാദിത്യവർണാഭി - ർഭദ്രാജമാനാഭിരാവൃതാം 4.25.26	1002
ഈദൃശീം ശിബികാം ദൃഷ്ട്വാ രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ക്ഷിപ്രം വിനീയതാം വാലീ പ്രേതകാർയം വിധീയതാം 4.25.27	1003

തതോ വാലിനമുദ്യ സുഗ്രീവഃ ശിബികാം തദാ ആരോപയത വിക്രോശ - നംഗദേന സഹൈവ തു 4.25.28	1004
ആരോഗ്യ ശിബികാം ചൈവ വാലിനം ഗതജീവിതം അലങ്കാരൈശ്ച വിവിധൈ - ർമാൽയൈർവസ്രൈശ്ച ഭൂഷിതം 4.25.29	1005
ആജ്ഞാപയത് തദാ രാജാ സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗേശ്വരഃ ഔർധ്വദേഹികമാർയസ്യ ക്രിയതാമനുകൂലതഃ 4.25.30	1006
വിശ്രാണയന്തോ രത്നാനി വിവിധാനി ബഹൂനി ച അഗ്രതഃ പ്ലവഗാ യാന്തു ശിബികാ തദനന്തരം 4.25.31	1007
രാജ്ഞാമൃദ്ധിവിശേഷാ ഹി ദ്യശ്യന്തേ ഭൂവി യാദ്യശാഃ താദ്യശൈരിഹ കുർവന്തു വാനരാ ഭർത്യസത്ക്രിയാം 4.25.32	1008
താദ്യശം വാലിനഃ ക്ഷിപ്രം പ്രാകുർവന്നൗർധ്വദേഹികം അംഗദം പരിരദ്യാശു താരപ്രഭൃതയസ്തഥാ 4.25.33	1009

ക്രോശന്തഃ പ്രയയുഃ സർവേ
 വാനരാ ഹതബാന്ധവാഃ |
 തതഃ പ്രണിഹിതാഃ സർവാ
 വാനർയോസ്യ വശാനുഗാഃ || 4.25.34 || 1010

ചുക്രൂശൂർവീരവീരേതി
 ഭൂയഃ ക്രോശന്തി താഃ പ്രിയം |
 താരാപ്രഭൃതയഃ സർവാ
 വാനർയോ ഹതബാന്ധവാഃ || 4.25.35 || 1011

അനുജമുശ്ച ഭർതാരം
 ക്രോശന്ത്യഃ കരുണസ്വനാഃ |
 താസാം രുദിതശബ്ദേന
 വാനരീണാം വനാന്തരേ || 4.25.36 || 1012

വനാനി ഗിരയശ്ചൈവ
 വിക്രോശന്തീവ സർവതഃ |
 പുലിനേ ഗിരിനദ്യാന്തൂ
 വിവിക്ലതേ ജലസംവൃതേ || 4.25.37 || 1013

ചിതാം ചക്രൂഃ സുബഹവോ
 വാനരാ വനചാരിണഃ |
 അവരോപ്യ തതഃ സ്തന്ധാ -
 ഛിബ്ദികാം വാനരോത്തമാഃ || 4.25.38 || 1014

തസ്ഥൂരേകാന്തമാശ്രിത്യ
 സർവേ ശോകപരായണാഃ |
 തതസ്താരാ പതിം ദൃഷ്ട്വാ
 ശിബ്ദികാതലശായിനം || 4.25.39 || 1015

ആരോപ്യാങ്കേ ശിരസ്സസ്യ
 വിലലാപ സുദുഃഖിതാ |
 ഹാ വാനരമഹാരാജ
 ഹാ നാമ മമ വത്സല ||4.25.40 || 1016

ഹാ മഹാർഹ മഹാബാഹോ
 ഹാ മമ പ്രിയ പശ്യ മാം |
 ജനം ന പശ്യസീമം ത്വം
 കസ്താച്ഛോകാഭിപീഡിതം ||4.25.41 || 1017

പ്രഹൃഷ്ടമിഹ തേ വക്ത്രം
 ഗതാസോരപി മാനദ |
 അസ്താർകസമവർണം ച
 ദൃശ്യതേ ജീവതോ യഥാ ||4.25.42 || 1018

ഏഷ ത്യാം രാമരുപേണ
 കാലഃ കർഷതി വാനര |
 യേന സു വിധവാഃ സർവാഃ
 കൃതാ ഏകേഷുണാ രണേ ||4.25.43 || 1019

ഇമാസ്താസ്സവ രാജേന്ദ്ര
 വാനര്യോപ്ലവഗാസ്സവ |
 പാദൈർവികൃഷ്ടമധ്യാന -
 മാഗതാഃ കിം ന ബുധ്യസേ ||4.25.44 || 1020

തവേഷാ നനു ചൈവേമാ
 ഭാർയാശ്ചന്ദ്രനിഭാനനാഃ |
 ഇദാനീം നേക്ഷസേ കസ്താത്
 സുഗ്രീവം പ്ലവഗേശ്വര ||4.25.45 || 1021

ഏതേ ഹി സചിവാ രാജം -

സ്താരപ്രഭൃതയസ്തവ |

പുരവാസിജനശ്ചായം

പരിവാർയ വിഷീദതി || 4.25.46 ||

1022

വിസർജ്ജയൈനാൻ സചിവാൻ

യഥാപുരമരിന്ദമ |

തതഃ ക്രീഡാമഹേ സർവാ

വനേഷു മദനോക്തടാഃ || 4.25.47 ||

1023

ഏവം വിലപതീം താരാം

പതിശോകപരീവൃതാം |

ഉത്ഥാപയന്തി സു തദാ

വാനർയഃ ശോകകർശിതാഃ || 4.25.48 ||

1024

സുഗ്രീവേണ തതഃ സാർധം

സോഽംഗദഃ പിതരം രുദൻ |

ചിതാമാരോപയാമാസ

ശോകേനാദിപ്ലുതേന്ദ്രിയഃ || 4.25.49 ||

1025

തതോഽഗ്നിം വിധിവദ് ദത്താ

സോഽപസവ്യം ചകാര ഹ |

പിതരം ദീർഘമധ്യാനം

പ്രസ്ഥിതം വ്യാകുലേന്ദ്രിയഃ || 4.25.50 ||

1026

സംസ്കൃത്യ വാലിനം തം തു

വിധിവത് പ്ലവഗർഷഭാഃ |

ആജശ്ശുരുദകം കർതും

നദീം ശുഭജലാം ശിവാം || 4.25.51 ||

1027

തതസ്തേ സഹിതാസ്ത്ര
 ഹ്യംഗദം സ്ഥാപ്യ ചാഗ്രതഃ |
 സുഗ്രീവതാരാസഹിതാഃ
 സിഷിചുർവാനരാ ജലം || 4.25.52 || 1028

സുഗ്രീവേണേവ ദീനേന
 ദീനോ ഭൂത്യാ മഹാബലഃ |
 സമാനശോകഃ കാകുത്ഥ്വഃ
 പ്രേതകാർയാൺയകാരയത് || 4.25.53 || 1029

തതോഥ തം വാലിനമഗ്ര്യപൗരുഷം
 പ്രകാശമിക്ഷ്യാകുവരേഷുണാ ഹതം |
 പ്രദീപ്യ ദീപ്താഗ്നിസമൗജസം തദാ
 സലക്ഷ്മണം രാമമുപേയിവാൻ ഹരിഃ || 4.25.54 || 1030

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ സുഗ്രീവസ്യാഭിഷേകായ ശ്രീരാമം പ്രതി കിഷ്കിന്ധാം ഗന്തും
പ്രാർഥനം ശ്രീരാമേണ തത്ര ഗമനം വിനൈവാനുമതിപ്രദാനം തദനു
സുഗ്രീവാംഗദയോരഭിഷേകഃ

തതഃ ശോകാഭിസന്തപ്തം

സുഗ്രീവം ക്ലിന്നവാസസം |

ശാഖാമൃഗമഹാമാത്രാഃ

പരിവാർയോപതസ്ഥിരേ || 4.26.1 ||

1031

അഭിഗമ്യ മഹാബാഹും

രാമമക്ലിഷ്ടകാരിണം |

സ്ഥിതാഃ പ്രാഞ്ജലയഃ സർവേ

പിതാമഹമിവർഷയഃ || 4.26.2 ||

1032

തതഃ കാഞ്ചനശൈലാദ -

സ്തരുണാർകനിഭാനനഃ |

അബ്രവീത് പ്രാഞ്ജലിർവാക്യം

ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ || 4.26.3 ||

1033

ഭവത്പ്രസാദാത് കാകുത്സ്മ

പിത്യപൈതാമഹം മഹത് |

- വാനരാണാം സുദംശ്രോണാം
 സമ്പന്നബലശാലിനാം || 4.26.4 || 1034
- മഹാത്മനാം സുദുശ്രോപം
 പ്രാപ്തം രാജ്യമിദം പ്രഭോ |
 ഭവതാ സമനുജ്ഞാതഃ
 പ്രവിശ്യ നഗരം ശുഭം || 4.26.5 || 1035
- സംവിധാസ്യതി കാർയാണി
 സർവാണി സസുഹൃദ്ഗണഃ |
 സ്നാതോഽയം വിവിധൈർഗന്ധൈ -
 രൗഷധൈശ്ച യഥാവിധി || 4.26.6 || 1036
- അർചയിഷ്യതി മാൽയൈശ്ച
 രതൈശ്ച ത്യാം വിശേഷതഃ |
 ഇമാം ഗിരിഗുഹാം രദ്യാ -
 മഭിഗന്തും ത്വമർഹസി || 4.26.7 || 1037
- കുരുഷ്യ സ്യാമിസംബന്ധം
 വാനരാൻ സമ്പ്രഹർഷയ |
 ഏവമുക്തോ ഹനുമതാ
 രാഘവഃ പരവീരഹാ || 4.26.8 || 1038
- പ്രത്യുവാച ഹനുമന്തം
 ബുദ്ധിമാൻ വാക്യകോവിദഃ |
 ചതുർഭുവ സമാഃ സൗമ്യ
 ഗ്രാമം വാ യദി വാ പുരം || 4.26.9 || 1039
- ന പ്രവേക്ഷ്യാമി ഹനുമൻ
 പിതൂർനിർഭേദശപാലകഃ |

- സുസമൃദ്ധാം ഗുഹാം ദിവ്യാം
 സുഗ്രീവോ വാനരർഷഭഃ || 4.26.10 || 1040
- പ്രവിഷ്ണോ വിധിവദ് വീരഃ
 ക്ഷിപ്രം രാജ്യേഭിഷിച്യതാം |
 ഏവമുക്ത്യാ ഹനുമന്തം
 രാമഃ സുഗ്രീവമബ്രവീത് || 4.26.11 || 1041
- വൃത്തജ്ഞോ വൃത്തസമ്പന്ന -
 മുദാരബലവിക്രമം |
 ഇമമപ്യംഗദം വീരം
 യൗവരാജ്യേഭിഷേചയ || 4.26.12 || 1042
- ജ്യേഷ്ഠസ്യ ഹി സുതോ ജ്യേഷ്ഠഃ
 സദൃശോ വിക്രമേണ ച |
 അംഗഭ്യായമദീനാത്മാ
 യൗവരാജ്യസ്യ ഭാജനം || 4.26.13 || 1043
- പൂർവ്വോയം വാർഷികോ മാസഃ
 ശ്രാവണഃ സലിലാഗമഃ |
 പ്രവൃത്താഃ സൗമ്യ ചത്യാരോ
 മാസാ വാർഷിക സംജ്ഞിതാഃ || 4.26.14 || 1044
- നായമുദ്യോഗസമയഃ
 പ്രവിശ ത്വം പുരീം ശുഭാം |
 അസ്മിൻ വത്സ്യാമ്യഹം സൗമ്യ
 പർവതേ സഹലക്ഷ്മണഃ || 4.26.15 || 1045
- ഇയം ഗിരിഗുഹാ രദ്യാ
 വിശാലാ യുക്തമാരുതാ |

- പ്രഭൃതസലിലാ സൗമ്യ
 പ്രഭൃതകമലോത്പലാ || 4.26.16 || 1046
- കാർതികേ സമനുപ്രാപ്തേ
 ത്വം രാവണവധേ യത |
 ഏഷ നഃ സമയഃ സൗമ്യ
 പ്രവിശ ത്വം സ്വമാലയം || 4.26.17 || 1047
- അഭിഷിഞ്ചസ്വ രാജ്യേ ച
 സുഹൃദഃ സമ്പ്രഹർഷയ |
 ഇതി രാമാഭ്യനുജ്ഞാതഃ
 സുഗ്രീവോ വാനരർഷഭഃ || 4.26.18 || 1048
- പ്രവിവേശ പുരീം രമ്യാം
 കിഷ്കിന്ധാം വാലിപാലിതാം |
 തം വാനരസഹസ്രാണി
 പ്രവിഷ്ടം വാനരേശ്വരം || 4.26.19 || 1049
- അഭിവാർയ പ്രവിഷ്ടാനി
 സർവതഃ പ്ലവഗേശ്വരം |
 തതഃ പ്രകൃതയഃ സർവാ
 ദൃഷ്ട്വാ ഹരിഗണേശ്വരം || 4.26.20 || 1050
- പ്രണമ്യ മുർധ്നാ പതിതാ
 വസുധായാം സമാഹിതാഃ |
 സുഗ്രീവഃ പ്രകൃതീഃ സർവാഃ
 സംഭാഷേന്ദ്രാത്മാപ്യ വീര്യവാൻ || 4.26.21 || 1051
- ഭ്രാതൂരന്തഃപുരം സൗമ്യം
 പ്രവിവേശ മഹാബലഃ |

പ്രവിഷ്ടം ദീമവിക്രാന്തം
 സുഗ്രീവം വാനരർഷഭം || 4.26.22 || 1052

അഭ്യഷിഞ്ചന്ത സുഹൃദഃ
 സഹസ്രാക്ഷമിവാമരാഃ |
 തസ്യ പാണ്ഡുരമാജഹ്രു -
 ശ്വരത്രം ഹേമപരിഷ്കൃതം || 4.26.23 || 1053

ശുക്ലേ ച വാലവ്യജനേ
 ഹേമദണ്ഡേ യശസ്തരേ |
 തഥാ രത്നാനി സർവാണി
 സർവബീജൗഷധാനി ച || 4.26.24 || 1054

സക്ഷീരാണാം ച വൃക്ഷാണാം
 പ്രരോഹാൻ കൂസുമാനി ച |
 ശുക്ലാനി ചൈവ വസ്ത്രാണി
 ശ്വേതം ചൈവാനുലേപനം || 4.26.25 || 1055

സുഗന്ധീനി ച മാൽയാനി
 സ്ഥലജാൻയംബുജാനി ച |
 ചന്ദനാനി ച ദിവ്യാനി
 ഗന്ധാംശു വിവിധാൻ ബഹൂൻ || 4.26.26 || 1056

അക്ഷതം ജാതരുപം ച
 പ്രിയംഗും മധുസർപിഷീ |
 ദധി ചർമ ച വൈയാഘ്രം
 പരാർധ്യേ ചാപ്യുപാനഹൗ || 4.26.27 || 1057

സമാലംഭനമാദായ
 ഗോരോചനം മനഃശിലാം |

ആജഗ്മുസ്തുത്ര മുദിതാ

വരാഃ കന്യാശ്ച ഷോഡശ || 4.26.28 ||

1058

തതസ്തേ വാനരശ്രേഷ്ഠ -

മദിഷേകൃതും യഥാവിധി |

രതൈർവന്നൈസ്തുശ്ച ഭക്തൈശ്ച

തോഷയിത്യാ ദ്വിജർഷഭാൻ || 4.26.29 ||

1059

തതഃ കുശപരിസ്തീർണം

സമീദ്ധം ജാതവേദസം |

മന്ത്രപുതേന ഹവിഷാ

ഹുത്യാ മന്ത്രവിദോ ജനാഃ || 4.26.30 ||

1060

തതോ ഹേമപ്രതിഷ്ഠാനേ

വരാസ്തരണസംവൃതേ |

പ്രാസാദശിഖരേ രമ്യേ

ചിത്രമാൽയോപശോഭിതേ || 4.26.31 ||

1061

പ്രാങ്മുഖം വിധിവൻമന്ത്രൈഃ

സ്ഥാപയിത്യാ വരാസനേ |

നദീനദേഭ്യഃ സംഹൃത്യ

തീർഥേഭ്യശ്ച സമന്തതഃ || 4.26.32 ||

1062

ആഹൃത്യ ച സമുദ്രേഭ്യഃ

സർവേഭ്യോ വാനരർഷഭാഃ |

അപഃ കനകകുംഭേഷു

നിധായ വിമലം ജലം || 4.26.33 ||

1063

ശുഭൈര്യുഷഭശൃംഗൈശ്ച

കലശൈശ്ചൈവ കാഞ്ചനൈഃ |

ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന വിധിനാ
 മഹർഷിവിഹിതേന ച ||4.26.34 || 1064

ഗജോ ഗവാക്ഷോ ഗവയഃ
 ശരഭോ ഗന്ധമാദനഃ |
 മൈന്ദശ്ച ദ്വിവിദശ്ചൈവ
 ഹനുമാജ്ഞാംബവാംസ്തഥാ ||4.26.35 || 1065

അഭ്യഷിഞ്ചത സുഗ്രീവം
 പ്രസന്നേന സുഗന്ധിനാ |
 സലിലേന സഹസ്രാക്ഷം
 വസവോ വാസവം യഥാ ||4.26.36 || 1066

അഭിഷിക്തേ തു സുഗ്രീവേ
 സർവേ വാനരപുംഗവാഃ |
 പ്രചുക്രൂശൂർമഹാത്മാനോ
 ഹൃഷ്ടാഃ ശതസഹസ്രശഃ ||4.26.37 || 1067

രാമസ്യ തു വചഃ കുർവൻ
 സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ |
 അംഗദം സമ്പരിഷ്വജ്യ
 യൗവരാജ്യേഭ്യഷേചയത് ||4.26.38 || 1068

അംഗദേ ചാഭിഷിക്തേ തു
 സാനുക്രോശാഃ പ്ലവംഗമാഃ |
 സാധു സാധ്വിതി സുഗ്രീവം
 മഹാത്മാനോ ഹൃപൂജയൻ ||4.26.39 || 1069

രാമം ചൈവ മഹാത്മാനം
 ലക്ഷ്മണം ച പുനഃ പുനഃ |

പ്രീതാശ്ച തുഷ്ടുവുഃ സർവേ
 താദൃശേ തത്ര വർതിനി ||4.26.40 || 1070

ഹൃഷ്ടപുഷ്ടജനാകീർണാ
 പതാകായജശോഭിതാ |
 ബഭൂവ നഗരീ രമ്യാ
 കിഷ്കിന്ധാ ഗിരിഗഹ്വരേ ||4.26.41 || 1071

നിവേദ്യ രാമായ തദാ മഹാത്മനേ
 മഹാഭിഷേകം കപിവാഹിനീപതിഃ |
 രുമാം ച ഭാർയാമുപലഭ്യ വീര്യവാ
 നവാപ രാജ്യം ത്രിഭശാധിപോ യഥാ ||4.26.42 || 1072

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷഡ്വിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ||

പ്രസ്രവണഗിരൗ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർമിഥഃ സംലാപഃ

അഭിഷിക്തേ തു സുഗ്രീവേ
പ്രവിഷ്ടേ വാനരേ ഗുഹാം |
ആജഗാമ സഹ ഭ്രാത്രോ
രാമഃ പ്രസ്രവണം ഗിരിം || 4.27.1 || 1073

ശാർദൂലമൃഗസംഘൃഷ്ടം
സിംഹൈർഭീമരവൈർവൃതം |
നാനാഗുൽമലതാഗുഡം
ബഹുപാദപസങ്കുലം || 4.27.2 || 1074

ഋക്ഷവാനരഗോപുച്ഛൈ -
ർമാർജ്ജാരൈശ്ച നിഷേവിതം |
മേഘരാശിനിഭം ശൈലം
നിത്യം ശുചികരം ശിവം || 4.27.3 || 1075

തസ്യ ശൈലസ്യ ശിഖരേ
മഹതീമായതാം ഗുഹാം |
പ്രത്യഗൃഹ്ണീത വാസാർഥം
രാമഃ സൗമിത്രിണാ സഹ || 4.27.4 || 1076

- കൃത്യാ ച സമയം രാമഃ
 സുഗ്രീവേണ സഹാനഘഃ |
 കാലയുക്തം മഹദ്യാക്യ -
 മുവാച രഘുനന്ദനഃ ||4.27.5 || 1077
- വിനീതം ഭ്രാതരം ഭ്രാതാ
 ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മീവർധനം |
 ഇയം ഗിരിഗുഹാ രദ്യാ
 വിശാലാ യുക്തമാരുതാ ||4.27.6 || 1078
- അസ്യാം വത്സ്യമ സൗമിത്രേ
 വർഷരാത്രമരിന്ദമ |
 ഗിരിശൃംഗമിദം രദ്യ -
 മുത്തമം പാർഥിവാത്മജ ||4.27.7 || 1079
- ശ്വേതാഭിഃ കൃഷ്ണതാമ്രാഭിഃ
 ശിലാഭിരുപശോഭിതം |
 നാനാധാതുസമാകീർണം
 നദീദർദുരസംയുതം ||4.27.8 || 1080
- വിവിധൈർവൃക്ഷഷണ്ഡൈശ്ച
 ചാരുചിത്രലതായുതം |
 നാനാവിഹഗസംഘൃഷ്ടം
 മയൂരവരനാഭിതം ||4.27.9 || 1081
- മാലതീകുന്ദഗുൽമൈശ്ച
 സിന്ദുവാരൈഃ ശിരീഷകൈഃ |
 കദംബാർജുനസർജ്ജൈശ്ച
 പുഷ്പിതൈരുപശോഭിതം ||4.27.10 || 1082

- ഇയം ച നലിനീ രമ്യാ
 ഫുൽലപങ്കജമണ്ഡിതാ |
 നാതിഭൂരേ ഗുഹായാ നൗ
 ഭവിഷ്യതി നൃപാത്മജ || 4.27.11 || 1083
- പ്രാഗുദക്പ്രവണേ ദേശേ
 ഗുഹാ സാധു ഭവിഷ്യതി |
 പശ്ചാച്ചൈവോന്നതാ സൗമ്യ
 നിവാതേയം ഭവിഷ്യതി || 4.27.12 || 1084
- ഗുഹാദ്വാരേ ച സൗമിത്രേ
 ശിലാ സമതലാ ശിവാ |
 കൃഷ്ണാ ചൈവായതാ ചൈവ
 ഭിന്നാഞ്ജനചയോപമാ || 4.27.13 || 1085
- ഗിരിശൃംഗമിദം താത
 പശ്യ ചോത്തരതഃ ശൂഭം |
 ഭിന്നാഞ്ജനചയാകാര -
 മന്ദോധരമിവോദിതം || 4.27.14 || 1086
- ദക്ഷിണസ്യാമപി ദിശി
 സ്ഥിതം ശ്വേതമിവാംബരം |
 കൈലാസശിഖരപ്രഖ്യം
 നാനാധാതുവിരാജിതം || 4.27.15 || 1087
- പ്രാചീനവാഹിനീം ചൈവ
 നദീം ഭൃശമകർദമാം |
 ഗുഹായാഃ പരതഃ പശ്യ
 ത്രികൂടേ ജാഹ്നവീമിവ || 4.27.16 || 1088

ചന്ദനൈസ്തീലകൈഃ സാലൈ -
 സ്തമാലൈരതിമുക്തകൈഃ |
 പദ്മകൈഃ സരലൈശ്ചൈവ
 അശോകൈശ്ചൈവ ശോഭിതാം || 4.27.17 || 1089

വാനീരൈസ്തീമിദൈശ്ചൈവ
 ബകുലൈഃ കേതകൈരപി |
 ഹിന്താലൈസ്തീനിശൈർനീപൈ -
 ര്വേതസൈഃ കൃതമാലകൈഃ || 4.27.18 || 1090

തീരജ്ജ്വഃ ശോഭിതാ ഭാതി
 നാനാരൂപൈസ്തൃതസ്തൃതഃ |
 വസനാഭരണോപേതാ
 പ്രമദേവാഭ്യലങ്കൃതാ || 4.27.19 || 1091

ശതശഃ പക്ഷിസംഘൈശ്ച
 നാനാനാദവിനാദിതാ |
 ഏകൈകമനുരക്തൈശ്ച
 ചക്രവാകൈരലങ്കൃതാ || 4.27.20 || 1092

പുലിനൈരതിരദ്വൈശ്ച
 ഹംസസാരസസേവിതാ |
 പ്രഹസന്ത്യേവ ഭാത്യേഷാ
 നാനാരത്നസമൻവിതാ || 4.27.21 || 1093

ക്വചിന്നീലോത്പലൈശ്ചരന്നാ
 ഭാതിരക്തോത്പലൈഃ ക്വചിത് |
 ക്വചിദാഭാതി ശുക്ലൈശ്ച
 ദിവൈഃ കുമുദകുഡ്മലൈഃ || 4.27.22 || 1094

- പാരിപ്ലവശതൈർജുഷ്ടാ
 ബർഹിക്രൗഞ്ചവിനാദിതാ |
 രമണീയാ നദീ സൗമ്യ
 മുനിസംഘനിഷേവിതാ || 4.27.23 || 1095
- പശ്യ ചന്ദനവൃക്ഷാണാം
 പക്തീഃ സുരുചിരാ ഇവ |
 കകുഭാനാം ച ദൃശ്യന്തേ
 മനസൈവോദിതാഃ സമം || 4.27.24 || 1096
- അഹോ സുരമണീയോഽയം
 ദേശഃ ശത്രുനിഷൂദന |
 ദൃഢം രംസ്യാവ സൗമിത്രേ
 സാധ്യത്ര നിവസാവഹേ || 4.27.25 || 1097
- ഇതശ്ച നാതിദൂരേ സാ
 കിഷ്കിന്ധാ ചിത്രകാനനാ |
 സുഗ്രീവസ്യ പുരീ രമ്യാ
 ഭവിഷ്യതി നൃപാത്മജ || 4.27.26 || 1098
- ഗീതവാദിത്രനിർഘോഷഃ
 ശ്രൂയതേ ജയതാം വര |
 നദതാം വാനരാണാം ച
 മുദംഗാഡംബരൈഃ സഹ || 4.27.27 || 1099
- ലബ്ധ്യാ ഭാർയാം കപിവരഃ
 പ്രാപ്യ രാജ്യം സുഹൃദ്യുതഃ |
 ധ്രുവം നന്ദതി സുഗ്രീവഃ
 സമ്പ്രാപ്യ മഹതീം ശ്രിയം || 4.27.28 || 1100

- ഇത്യുക്ത്വാ ന്ധവസത് തത്ര
 രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ |
 ബഹുദ്യശ്യദരീകുഞ്ജേ
 തസ്മിൻ പ്രസ്രവണേ ഗിരൗ || 4.27.29 || 1101
- സുസുഖേ ഹി ബഹുദ്രവ്യേ
 തസ്മിൻ ഹി ധരണീധരേ |
 വസതസ്തസ്യ രാമസ്യ
 രതിരൽപാപി നാഭവത് || 4.27.30 || 1102
- ഹൃതാം ഹി ഭാർയാം സ്മരതഃ
 പ്രാണേഭ്യോപി ഗരീയസീം |
 ഉദയാദ്യുദിതം ദൃഷ്ട്വാ
 ശശാങ്കം ച വിശേഷതഃ || 4.27.31 || 1103
- ആവിവേശ ന തം നിദ്രാ
 നിശാസു ശയനം ഗതം |
 തത്സമുത്ഥേന ശോകേന
 ബാഷ്പോപഹതചേതനം || 4.27.32 || 1104
- തം ശോചമാനം കാകുത്സ്മം
 നിത്യം ശോകപരായണം |
 തുൽയദുഃഖോബ്രവീദ്ഭ്രാതാ
 ലക്ഷ്മണോനൂനയം വചഃ || 4.27.33 || 1105
- അലം വീര വ്യഥാം ഗത്വാ
 ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി |
 ശോചതോ ഹ്യവസീദന്തി
 സർവാർഥാ വിദിതം ഹി തേ || 4.27.34 || 1106

- ഭവാൻ ക്രിയാപരോ ലോകേ
 ഭവാൻ ദേവപരായണം |
 ആസ്തികോ ധർമ്മശീലശ്ച
 വ്യവസായി ച രാഘവ || 4.27.35 || 1107
- ന ഹ്യവ്യവസിതഃ ശത്രും
 രാക്ഷസം തം വിശേഷതഃ |
 സമർഥസ്ത്വം രണേ ഹന്തും
 വിക്രമേ ജിഹ്വകാരിണം || 4.27.36 || 1108
- സമുൻമുലയ ശോകം ത്വം
 വ്യവസായം സ്ഥിരീകൂരു |
 തതഃ സപരിവാരം തം
 രാക്ഷസം ഹന്തുമർഹസി || 4.27.37 || 1109
- പൃഥിവിമപി കാകുത്ഥ്വം
 സസാഗരവനാചലാം |
 പരിവർതയിതും ശക്തഃ
 കിം പുനസ്തം ഹി രാവണം || 4.27.38 || 1110
- ശരത്കാലം പ്രതീക്ഷസ്വ
 പ്രാവൃട്കാലോഽയമാഗതഃ |
 തതഃ സരാശ്രം സഗണം
 രാവണം തം വധിഷ്യസി || 4.27.39 || 1111
- അഹം തു ഖലു തേ വീര്യം
 പ്രസുപ്തം പ്രതിബോധയേ |
 ദീപ്തൈരാഹുതിഭിഃ കാലേ
 ഭസ്മച്ഛന്നമിവാനലം || 4.27.40 || 1112

- ലക്ഷ്മണസ്യ ഹി തദ് വാക്യം
 പ്രതിപൂജ്യ ഹിതം ശൂദം |
 രാഘവഃ സുഹൃദം സ്തിഗ്ധ -
 മിദം വചനമബ്രവീത് ||4.27.41 || 1113
- വാച്യം യദനുരക്തേന
 സ്തിഗ്ധേനം ച ഹിതേന ച |
 സത്യവിക്രമയുക്തേന
 തദുക്തം ലക്ഷ്മണ ത്വയാ ||4.27.42 || 1114
- ഏഷ ശോകഃ പരിത്യക്തഃ
 സർവകാർയാവസാദകഃ |
 വിക്രമേഷ്യപ്രതിഹതം
 തേജഃ പ്രോത്സാഹയാദ്യഹം ||4.27.43 || 1115
- ശരത്കാലം പ്രതീക്ഷിഷ്യേ
 സ്ഥിതോസ്തി വചനേ തവ |
 സുഗ്രീവസ്യ നദീനാം ച
 പ്രസാദമനുപാലയൻ ||4.27.44 || 1116
- ഉപകാരേണ വീരസ്തു
 പ്രതികാരേണ യുജ്യതേ |
 അകൃതജ്ഞോപ്രതികൃതോ
 ഹന്തി സത്യവതാം മനഃ ||4.27.45 || 1117
- തദേവ യുക്തം പ്രണിധായ ലക്ഷ്മണഃ
 കൃതാഞ്ജലിസ്തത് പ്രതിപൂജ്യ ഭാഷിതം |
 ഉവാച രാമം സ്വഭിരാമദർശനം
 പ്രദർശയൻ ദർശനമാത്മനഃ ശൂദം ||4.27.46 || 1118

യഥോക്തമേതത് തവ സർവചിഹ്നീതം
 നരേന്ദ്ര കർതാ നചിരാത് തു വാനരഃ |
 ശരത്പ്രതീക്ഷഃ ക്ഷമതാമിമം ഭവാൻ
 ജലപ്രപാതം രിപുനിഗ്രഹേ ധൃതഃ || 4.27.47 || 1119

നിയമ്യ കോപം പരിപാൽയതാം ശരത്
 ക്ഷമസ്യ മാസാംശ്ചതുരോ മയാ സഹ |
 വസാചലേസ്തീൻ മൃഗരാജസേവിതേ
 സംവർതയഞ്ശത്രുവധേ സമുദ്യമം || 4.27.48 || 1120

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ വർഷർതോർവർണനം

- സ തദാ വാലിനം ഹത്യാ
സുഗ്രീവമഭിഷിച്യ ച |
വസൻ മാൽയവതഃ പുഷ്പേ
രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് || 4.28.1 || 1121
- അയം സ കാലഃ സമ്പ്രാപ്തഃ
സമയോദ്യ ജ്ജലാഗമഃ |
സമ്പശ്യ ത്വം നഭോ മേഘഃ
സംവൃതം ഗിരിസന്നിഭൈഃ || 4.28.2 || 1122
- നവമാസധൃതം ഗർഭ
ഭാസ്കരസ്യ ഗഭസ്തിഭിഃ |
പീത്യാ രസം സമുദ്രാണാം
ദ്യൗഃ പ്രസൂതേ രസായനം || 4.28.3 || 1123
- ശക്യമംബരമാരുഹ്യ
മേഘസോപാനപക്തിഭിഃ |
കുട്ജാർജുനമാലാഭി -
രലങ്കർതും ദിവാകരഃ || 4.28.4 || 1124

സന്ധ്യാരാഗോത്ഥിതൈസ്താമൈ -
 രന്തേഷ്വപി ച പാണ്ഡുഭിഃ |
 സ്തിഗ്ധൈരഭ്രപടച്ഛേദൈ -
 ര്ബദ്ധവ്രണമിവാംബരം || 4.28.5 || 1125

മന്ദമാരുതിനിഃശ്യാസം
 സന്ധ്യാചന്ദനരഞ്ജിതം |
 ആപാണ്ഡുജലദം ഭാതി
 കാമാതുരമിവാംബരം || 4.28.6 || 1126

ഏഷാ ഘർമപരിക്ലിഷ്ടാ
 നവവാരിപരിപ്ലതാ |
 സീതേവ ശോകസന്തപ്താ
 മഹീ ബാഷ്പം വിമുഞ്ചതി || 4.28.7 || 1127

മേഘോദരവിനിർമുക്താഃ
 കർപൂരദലശീതലാഃ |
 ശക്യമഞ്ജലിഭിഃ പാതും
 വാതാഃ കേതകഗന്ധിനഃ || 4.28.8 || 1128

ഏഷ ഘൃൽലാർജുനഃ ശൈലഃ
 കേതകൈരഭിവാസിതഃ |
 സുഗ്രീവ ഇവ ശാന്താരി -
 ര്ധാരാഭിരഭിഷിച്യതേ || 4.28.9 || 1129

മേഘകൃഷ്ണാജിനധരാ
 ധാരായജ്ഞാപവീതിനഃ |
 മാരുതാപൂരിതഗുഹാഃ
 പ്രാധീതാ ഇവ പർവതാഃ || 4.28.10 || 1130

കശാഭിരിവ ഹൈമീഭി -
 ര്വിദ്യുദ്ഭിരഭിതാഡിതം |
 അന്തഃസ്തനിതനിർഘോഷം
 സവേദനമിവാംബരം || 4.28.11 || 1131

നീലമേഘാശ്രിതാ വിദ്യുത്
 സ്തുരന്തീ പ്രതിഭാതി മേ |
 സ്തുരന്തീ രാവണസ്യാകേ
 വൈദേഹീവ തപസ്വിനീ || 4.28.12 || 1132

ഇമാസ്താ മൻമഥവതാം
 ഹിതാഃ പ്രതിഹതാ ദിശഃ |
 അനുലിപ്താ ഇവ ഘനൈ -
 ര്നഷ്ടഗ്രഹനിശാകരാഃ || 4.28.13 || 1133

ക്വചിദ് ബാഷ്പാഭിസംരുദ്ധാൻ
 വർഷാഗമസമുത്സുകാൻ |
 കുടജാൻ പശ്യ സൗമിത്രേ
 പുഷ്പിതാൻ ഗിരിസാനുഷു |
 മമ ശോകാഭിഭൂതസ്യ
 കാമസന്ദീപനാൻ സ്ഥിതാൻ || 4.28.14 || 1134

രജഃ പ്രശാന്തം സഹിമോദ്യ വായു -
 ര്നിദാഘദോഷപ്രസരാഃ പ്രശാന്താഃ |
 സ്ഥിതാ ഹി യാത്രാ വസുധാധിപാനാം
 പ്രവാസിനോ യാന്തി നരാഃ സ്വദേശാൻ || 4.28.15 || 1135

സമ്പ്രസ്ഥിതാ മാനസവാസലുബ്ധാഃ
 പ്രിയാൻവിതാഃ സമ്പ്രതി ചക്രവാകാഃ |

- അഭീക്ഷ്ണവർഷോദകവിക്ഷതേഷു
 യാനാനി മാർഗേഷു ന സമ്പതന്തി || 4.28.16 || 1136
- കൃചിത് പ്രകാശം കൃചിദപ്രകാശം
 നദഃ പ്രകീർണാംബുധരം വിഭാതി |
 കൃചിത്കൃചിത് പർവതസന്നിരുദ്ധം
 രൂപം യഥാ ശാന്തമഹാർണവസ്യ || 4.28.17 || 1137
- വ്യാമിശ്രിതം സർജകദംബപുഷ്പൈ -
 ര്നവം ജലം പർവതയാതുതാമ്രം |
 മയൂരകേകാഭിരനുപ്രയാതം
 ശൈലാപഗാഃ ശീഘ്രതരം വഹന്തി || 4.28.18 || 1138
- രസാകുലം ഷട്പദസന്നികാശം
 പ്രഭുജ്യതേ ജംബുഫലം പ്രകാമം |
 അനേകവർണം പവനാവധൂതം
 ഭൂമൗ പതത്യാമ്രഫലം വിപക്വം || 4.28.19 || 1139
- വിദ്യുത്പതാകാഃ സബലാകമാലാഃ
 ശൈലേന്ദ്രകൂടാകൃതിസന്നികാശാഃ |
 ഗർജന്തി മേഘാഃ സമുദീർണനാദാ
 മത്താ ഗജേന്ദ്രാ ഇവ സംയുഗസ്ഥാഃ || 4.28.20 || 1140
- വർഷോദകാപ്യായിതശാദ്വലാനി
 പ്രവൃത്തനൃത്തോത്സവബർഹിണാനി |
 വനാനി നിർവൃഷ്ടബലാഹകാനി
 പശ്യാപരാഹ്ണേഷ്യധികം വിഭാന്തി || 4.28.21 || 1141
- സമുദ്വഹന്തഃ സലിലാതിഭാരം
 ബലാകിനോ വാരിധരാ നദന്തഃ |

മഹത്സു ശൃംഗേഷു മഹീധരാണാം
 വിശ്രമ്യ വിശ്രമ്യ പുനഃ പ്രയാന്തി || 4.28.22 || 1142

മേഘാഭികാമാ പരിസമ്പതന്തീ
 സമ്മോദിതാ ഭാതി ബലാകപക്തിഃ |
 വാതാവധൂതാ വരപൗണ്ഡരീകീ
 ലംബേവ മാലാ രുചിരാംബരസ്യ || 4.28.23 || 1143

ബാലേന്ദ്രഗോപാന്തരചിത്രിതേന
 വിഭാതി ഭൂമിർനവശാദ്യലേന |
 ഗാത്രാനുപ്യുക്തേന ശുകപ്രഭേണ
 നാരീവ ലാക്ഷോക്ഷിതകംബലേന || 4.28.24 || 1144

നിദ്രാ ശന്നൈഃ കേശവമദ്യുപൈതി
 ദ്രുതം നദീ സാഗരമദ്യുപൈതി |
 ഹൃഷ്ടാ ബലാകാ ഘനമദ്യുപൈതി
 കാന്താ സകാമാ പ്രിയമദ്യുപൈതി || 4.28.25 || 1145

ജാതാ വനാന്താഃ ശിഖിസുപ്രന്യുത്താ
 ജാതാഃ കദംബാഃ സകദംബശാഖാഃ |
 ജാതാ വൃഷാ ഗോഷു സമാനകാമാ
 ജാതാ മഹീ സസ്യവനാഭിരാമാ || 4.28.26 || 1146

വഹന്തി വർഷന്തി നദന്തി ഭാന്തി
 ധ്യായന്തി നൃത്യന്തി സമാശ്വസന്തി |
 നദ്യാ ഘനാ മത്തഗജാ വനാന്താഃ
 പ്രിയാവിഹീനാഃ ശിഖിനഃ പ്ലവംഗമാഃ || 4.28.27 || 1147

പ്രഹർഷിതാഃ കേതകിപുഷ്പഗന്ധ -
 മാഘ്രായ മത്താ വനനിർത്യാരേഷു |

പ്രപാതശബ്ദാകുലിതാ ഗജേന്ദ്രാഃ
 സാർധം മയൂരൈഃ സമദാ നദന്തി || 4.28.28 || 1148

ധാരാനിപാതൈരഭിഹന്യമാനാഃ
 കദംബശാഖാസു വിലംബമാനാഃ |
 ക്ഷണാർജ്ജിതം പുഷ്പരസാവഗാഢം
 ശനൈർമദം ഷട്ചരണാസ്സ്യജന്തി || 4.28.29 || 1149

അംഗാരചൂർണോത്കരസന്നികാശൈഃ
 ഫലൈഃ സുപർയാപ്തരസൈഃ സമ്യുദ്ധൈഃ |
 ജംബൂദ്രമാണാം പ്രവിഭാന്തി ശാഖാ
 നിപീയമാനാ ഇവ ഷട്പദൗഘൈഃ || 4.28.30 || 1150

തഡിത്പതാകാഭിരലക്യതാനാ -
 മുദീർണഗംഭീരമഹാരവാണാം |
 വിഭാന്തി രൂപാണി ബലാഹകാനാം
 രണോത്സുകാനാമിവ വാരണാനാം || 4.28.31 || 1151

മാർഗാനുഗഃ ശൈലവനാനുസാരി
 സമ്പ്രസ്ഥിതോ മേഘരവം നിശമ്യ |
 യുദ്ധാഭികാമഃ പ്രതിനാദശങ്കി
 മത്തോ ഗജേന്ദ്രഃ പ്രതിസന്നിവൃത്തഃ || 4.28.32 || 1152

ക്വചിത് പ്രഗീതാ ഇവ ഷട്പദൗഘൈഃ
 ക്വചിത് പ്രനൃത്താ ഇവ നീലകംഠൈഃ |
 ക്വചിത് പ്രമത്താ ഇവ വാരണേന്ദ്രൈഃ -
 ര്വിഭാന്ത്യനേകാശ്രയിണോ വനാന്താഃ || 4.28.33 || 1153

കദംബസർജ്ജാർജ്ജുനകന്ദലാഢ്യ
 വനാന്തഭൂമിർമധുവാരിപൂർണാ |

മയൂരമത്താഭിരുതപ്രനൃത്തെ -
 രാപാനഭൂമിപ്രതിമാ വിഭാതി || 4.28.34 || 1154

മുക്താസമാഭം സലിലം പതദ് വൈ
 സുനിർമലം പത്രപുടേഷു ലഗ്നം |
 ഹൃഷ്ടാ വിവർണ്ണച്ഛദനാ വിഹംഗാഃ
 സുരേന്ദ്രദത്തം തൃഷിതാഃ പിബന്തി || 4.28.35 || 1155

ഷട്പാദതന്ത്രിമധുരാഭിധാനം
 പ്ലവംഗമോദീരിതകംഠതാലം |
 ആവിഷ്കൃതം മേഘമൃദംഗനാദൈ -
 ര്വനേഷു സംഗീതമിവ പ്രവൃത്തം || 4.28.36 || 1156

കൃചിത് പ്രനൃത്തെഃ കൃചിദുന്നദദ്ഭിഃ
 കൃചിച്ച വൃക്ഷാഗ്രനിഷണ്ണകായൈഃ |
 വ്യാലംബബർഹാദരണൈർമയൂരൈ -
 ര്വനേഷു സംഗീതമിവ പ്രവൃത്തം || 4.28.37 || 1157

സ്വനൈർഘനാനാം പ്ലവഗാഃ പ്രബുദ്ധാ
 വിഹായ നിദ്രാം ചിരസന്നിരുദ്ധാം |
 അനേകരുപാകൃതിവർണനാദാ
 നവാംബുധാരാഭിഹതാ നദന്തി || 4.28.38 || 1158

നദ്യഃ സമുദ്യാഹിതചക്രവാകാ -
 സ്തസാനി ശീർണാൻയപവാഹയിത്യാ |
 ദൃപ്താ നവപ്രാവൃതപൂർണഭോഗാ -
 ദൃതം സ്വദർതാരമുപോപയാന്തി || 4.28.39 || 1159

നീലേഷു നീലാ നവവാരിപൂർണാ
 മേഘേഷു മേഘാഃ പ്രതിഭാന്തി സകൃതാഃ |

ദവാഗ്നിദഗ്ധേഷു ദവാഗ്നിദഗ്ധാഃ
 ശൈലേഷു ശൈലാ ഇവ ബദ്ധമൂലാഃ || 4.28.40 || 1160

പ്രമത്തസന്നാദിതബർഹിണാനി
 സശക്രഗോപാകുലശാദ്യലാനി |
 ചരന്തി നീപാർജുനവാസിതാനി
 ഗജാഃ സുരദ്യാണി വനാന്തരാണി || 4.28.41 || 1161

നവാംബുധാരാഹതകേസരാണി
 ദ്രുതം പരിത്യജ്യ സരോരുഹാണി |
 കദംബപുഷ്പാണി സകേസരാണി
 നവാനി ഹൃഷ്ടാ ഭദ്രരാഃ പിബന്തി || 4.28.42 || 1162

മത്താ ഗജേന്ദ്രാ മുദിതാ ഗവേന്ദ്രാ
 വനേഷു വിക്രാന്തതരാ മൃഗേന്ദ്രാഃ |
 രദ്യാ നഗേന്ദ്രാ നിഭൃതാ നരേന്ദ്രാഃ
 പ്രക്രീഡിതോ വാരിധരൈഃ സുരേന്ദ്രഃ || 4.28.43 || 1163

മേഘാഃ സമുദ്ഭൂതസമുദ്രനാദാ
 മഹാജലഘൗഘൗർഗഗനാവലംബാഃ |
 നദീസ്താകാനി സരാംസി വാപീ -
 ര്മഹീം ച കൃത്സ്നാമപവാഹയന്തി || 4.28.44 || 1164

വർഷപ്രവേഗാ വിപുലാഃ പതന്തി
 പ്രവാന്തി വാതാഃ സമുദീർണ്ണവേഗാഃ |
 പ്രണഷ്ടകൂലാഃ പ്രവഹന്തി ശീഘ്രം
 നദ്യോ ജലം വിപ്രതിപന്നമാർഗാഃ || 4.28.45 || 1165

നരൈർനരേന്ദ്രാ ഇവ പർവതേന്ദ്രാഃ
 സുരേന്ദ്രദത്തൈഃ പവനോപനീതൈഃ |

ഘനാംബുകുന്ദൈരഭിഷിച്ഛമാനാ
 രൂപം ശ്രിയം സ്വാമിവ ദർശയന്തി || 4.28.46 || 1166

ഘനോപഗുരും ഗഗനം ന താരാ
 ന ഭാസ്കരോ ദർശനമഭ്യുപൈതി |
 നവൈർജലൗഘൈർധരണീ വിത്യുക്താ
 തമോവിലിപ്താ ന ദിശഃ പ്രകാശാഃ || 4.28.47 || 1167

മഹാന്തി കൂടാനി മഹീധരാണാം
 ധാരാവിധൗതാൻയധികം വിഭാന്തി |
 മഹാപ്രമാണൈർവിപുലൈഃ പ്രപാതൈ -
 ര്മുക്താകലാപൈരിവ ലംബമാനൈഃ || 4.28.48 || 1168

ശൈലോപലപ്രസ്ഖലമാനവേഗാഃ
 ശൈലോത്തമാനാം വിപുലാഃ പ്രപാതാഃ |
 ഗുഹാസു സന്നാദിതബർഹിണാസു
 ഹാരാ വികീർയന്ത ഇവാവഭാന്തി || 4.28.49 || 1169

ശീഘ്രപ്രവേഗാ വിപുലാഃ പ്രപാതാ
 നിർധൗതശൃംഗോപതലാ ഗിരീണാം |
 മുക്താകലാപപ്രതിമാഃ പതന്തോ
 മഹാഗുഹോത്സംഗതലൈർധ്രിയന്തേ || 4.28.50 || 1170

സുരതാമർദവിച്ഛിന്നാഃ
 സ്വർഗസ്ത്രീഹാരമൗക്തികാഃ |
 പതന്തി ചാതുലാ ദിക്ഷു
 തോയധാരാഃ സമന്തതഃ || 4.28.51 || 1171

വിലീയമാനൈർവിഹഗൈ -
 ര്മിമീലദ്ഭിശ്ച പങ്കജൈഃ |

വികസന്ത്യാ ച മാലത്യാ ഗതോസ്തും ഇണായതേ രവിഃ 4.28.52	1172
വൃത്താ യാത്രാ നരേന്ദ്രാണാം സേനാ പഥ്യേവ വർത്തതേ വൈരാണി ചൈവ മാർഗാശ്ച സലിലേന സമീകൃതാഃ 4.28.53	1173
മാസി പ്രൗഷ്ഠപദേ ബ്രഹ്മ ബ്രാഹ്മണാനാം വിവക്ഷതാം അയമധ്യായസമയഃ സാമഗാനാമുപസ്ഥിതഃ 4.28.54	1174
വിവൃത്തകർമായതനോ നൂനം സഞ്ചിതസഞ്ചയഃ ആശ്വാധീമദ്യുപഗതോ ഭരതഃ കോസലാധിപഃ 4.28.55	1175
നൂനമാപൂർയമാണായാഃ സരയാ വർധതേ രയഃ മാം സമീക്ഷ്യ സമായാന്ത - മയോധ്യായാ ഇവ സ്വനഃ 4.28.56	1176
ഇമാഃ സ്തീതഗുണാ വർഷാഃ സുഗ്രീവഃ സുഖമശ്നുതേ വിജിതാരിഃ സദാരശ്ച രാജ്യേ മഹതി ച സ്ഥിതഃ 4.28.57	1177
അഹം തു ഹൃതദാരശ്ച രാജ്യാച്ച മഹതശ്ച്യുതഃ	

- നദീകൂലമിവ ക്ലിന്ന -
 മവസീദാമി ലക്ഷ്മണ || 4.28.58 || 1178
- ശോകശ്ച മമ വിസ്തീർണോ
 വർഷാശ്ച ഭൃശദുർഗമാഃ |
 രാവണശ്ച മഹാഽരത്രു -
 രപാരഃ പ്രതിഭാതി മേ || 4.28.59 || 1179
- അയാത്രാം ചൈവ ദൃഷ്യേമാം
 മാർഗാശ്ച ഭൃശദുർഗമാൻ |
 പ്രണതേ ചൈവ സുഗ്രീവേ
 ന മയാ കിഞ്ചിദീരിതം || 4.28.60 || 1180
- അപി ചാപി പരിക്ലിഷ്ടം
 ചിരാദ് ദാരൈഃ സമാഗതം |
 ആത്മകാർയഗരീയസ്ത്വാദ്
 വക്തും നേച്ഛാമി വാനരം || 4.28.61 || 1181
- സ്വയമേവ ഹി വിശ്രമ്യ
 ഇണാത്യാ കാലമുപാഗതം |
 ഉപകാരം ച സുഗ്രീവോ
 വേത്സ്യതേ നാത്ര സംശയഃ || 4.28.62 || 1182
- തസ്യാത് കാലപ്രതീക്ഷോഽഹം
 സ്ഥിതോഽസ്മി ശുഭലക്ഷണ |
 സുഗ്രീവസ്യ നദീനാം ച
 പ്രസാദമദികാക്ഷയൻ || 4.28.63 || 1183
- ഉപകാരേണ വീരോ ഹി
 പ്രതീകാരേണ യുജ്യതേ |

അകൃതജ്ഞോപ്രതികൃതോ
 ഹന്തി സത്യവതാം മനഃ || 4.28.64 || 1184

അഥൈവമുക്തഃ പ്രണിധായ ലക്ഷ്മണഃ
 കൃതാഞ്ജലിസ്തത് പ്രതിപൂജ്യ ഭാഷിതം |
 ഉവാച രാമം സ്വഭിരാമദർശനം
 പ്രദർശയൻ ദർശനമാത്മനഃ ശുഭം || 4.28.65 || 1185

യദുക്തമേതത് തവ സർവമീപ്സിതം
 നരേന്ദ്ര കർതാ നചിരാദ്ധരീശ്വരഃ |
 ശരത്പ്രതീക്ഷഃ ക്ഷമതാമിമം ഭവാഞ്
 ജലപ്രപാതം രിപുനിഗ്രഹേ ധൃതഃ || 4.28.66 || 1186

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടാവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ ബോധിതേന സുഗ്രീവേണ നീലം പ്രതി
വാനരസൈനികാനാമേകത്രകരണായാദേശദാനം

സമീക്ഷ്യ വിമലം വ്യോമ
ഗതവിദ്യുദ്ബലാഹകം |
സാരസാകുലസംഘൃഷ്ടം
രമ്യജ്യാത്സ്നാനുലേപനം || 4.29.1 || 1187

സമൃദ്ധാർഥം ച സുഗ്രീവം
മന്ദധർമാർഥസംഗ്രഹം |
അത്യർഥം ചാസതാം മാർഗ -
മേകാന്തഗതമാനസം || 4.29.2 || 1188

നിവൃത്തകാർയം സിദ്ധാർഥം
പ്രമദാഭിരതം സദാ |
പ്രാപ്തവന്തമഭിപ്രേതാൻ
സർവാനേവ മനോരമാൻ || 4.29.3 || 1189

സ്യാം ച പത്നീമഭിപ്രേതാം
താരാം ചാപി സമീപ്തിതാം |
വിഹരന്തമഹോരാത്രം
കൃതാർഥം വിഗതജ്വരം || 4.29.4 || 1190

- ക്രീഡന്തമിവ ദേവേശം
 ഗന്ധർവാപ്ലരസാം ഗണൈഃ |
 മന്ത്രിഷു ന്യസ്തകാർയം ച
 മന്ത്രിണാമനവേക്ഷകം || 4.29.5 || 1191
- ഉച്ഛിന്നരാജ്യസന്ദേഹം
 കാമവൃത്തമിവ സ്ഥിതം |
 നിശ്ചിതാർഥോർഥതത്ത്വജ്ഞഃ
 കാലധർമവിശേഷവിത് || 4.29.6 || 1192
- പ്രസാദ്യ വാക്യൈർവിവിധൈ -
 ര്ഹേതുമദ്ഭിർമനോരമൈഃ |
 വാക്യവിദ് വാക്യതത്ത്വജ്ഞം
 ഹരീശം മാരുതാത്മജഃ || 4.29.7 || 1193
- ഹിതം തഥ്യം ച പഥ്യം ച
 സാമധർമാർഥനീതിമത് |
 പ്രണയപ്രീതിസംയുക്തം
 വിശ്വാസകൃതനിശ്ചയം || 4.29.8 || 1194
- ഹരീശ്വരമുപാഗമ്യ
 ഹനുമാൻ വാക്യമബ്രവീത് |
 രാജ്യം പ്രാപ്തം യശശ്ചൈവ
 കൗലീ ശ്രീരഭിവർധിതാ || 4.29.9 || 1195
- മിത്രാണാം സംഗ്രഹഃ ശേഷ -
 സ്തദ് ഭവാനു കർതുമർഹതി |
 യോ ഹി മിത്രേഷു കാലജ്ഞഃ
 സതതം സാധു വർതതേ || 4.29.10 || 1196

തസ്യ രാജ്യം ച കീർത്തിശ്ച
 പ്രതാപശ്ചാപി വർധതേ |
 യസ്യ കോശശ്ച ദണ്ഡശ്ച
 മിത്രാൺയാത്മാ ച ഭൂമിപ |
 സമാന്യേതാനി സർവാണി
 സ രാജ്യം മഹദശ്ശൂതേ || 4.29.11 || 1197

തദ് ഭവാൻ വൃത്തസമ്പന്നഃ
 സ്ഥിതഃപഥി നിരത്യയേ |
 മിത്രാർഥമഭിനീതാർഥം
 യഥാവത് കർതുമർഹതി || 4.29.12 || 1198

സന്ത്യജ്യ സർവകർമാണി
 മിത്രാർഥേ യോ ന വർതതേ |
 സംഭ്രമാദ് വികൃതോത്സാഹഃ
 സോന്മനേനാവരുധ്യതേ || 4.29.13 || 1199

യോ ഹി കാലവൃതീതേഷു
 മിത്രകാർയേഷു വർതതേ |
 സ കൃത്യാ മഹതോപ്യർഥാ -
 ന മിത്രാർഥേന യുജ്യതേ || 4.29.14 || 1200

തദിദം മിത്രകാർയം നഃ
 കാലാതീതമരിന്ദമ |
 ക്രിയതാം രഘവസ്യൈതദ്
 വൈദേഹ്യാഃ പരിമാർഗണം || 4.29.15 || 1201

ന ച കാലമതീതം തേ
 നിവേദയതി കാലവിത് |

- ത്വരമാണോഽപി സ പ്രാജ്ഞ -
 സ്തവ രാജൻ വശാനുഗഃ || 4.29.16 || 1202
- കുലസ്യ ഹേതുഃ സ്തീതസ്യ
 ദീർഘബന്ധുശ്ച രാഘവഃ |
 അപ്രമേയപ്രഭാവശ്ച
 സ്വയം ചാപ്രതിമോ ഗുണൈഃ || 4.29.17 || 1203
- തസ്യ ത്വം കുരു വൈ കാർയ
 പൂർവം തേന കൃതം തവ |
 ഹരീശ്വര കപിശ്രേഷ്ഠാ -
 നാജ്ഞാപയിതുമർഹസി || 4.29.18 || 1204
- നഹി താവദ് ഭവേത് കാലോ
 വൃതീതശ്ചോദനാദൃതേ |
 ചോദിതസ്യ ഹി കാർയസ്യ
 ഭവേത് കാലവൃതിക്രമഃ || 4.29.19 || 1205
- അകർതൂരപി കാർയസ്യ
 ഭവാൻ കർതാ ഹരീശ്വര |
 കിം പുനഃ പ്രതികർതൂന്യേ
 രാജ്ഞേന ച വധേന ച || 4.29.20 || 1206
- ശക്തിമാനതിവിക്രാന്തോ
 വാനരർക്ഷഗണേശ്വര |
 കർതും ദാശരഥേഃ പ്രീതി -
 മാജ്ഞായാം കിം നു സജ്ജസേ || 4.29.21 || 1207
- കാമം ഖലു ശരൈഃ ശക്തഃ
 സുരാസുരമഹോരഗാൻ |

- വശേ ദാശരഥിഃ കർതും
 ത്വത്പ്രതിജ്ഞാമവേക്ഷതേ || 4.29.22 || 1208
- പ്രാണത്യാഗാവിശങ്കേന
 കൃതം തേന മഹത് പ്രിയം |
 തസ്യ മാർഗാമ വൈദേഹീം
 പൃഥ്വിവ്യാമപി ചാഞ്ചരേ || 4.29.23 || 1209
- ദേവദാനവഗന്ധർവാ
 അസുരാഃ സമരൂദഗണാഃ |
 ന ച യക്ഷാ ഭയം തസ്യ
 കുർയുഃ കിമിവ രാക്ഷസാഃ || 4.29.24 || 1210
- തദേവം ശക്തിയുക്തസ്യ
 പൂർവം പ്രതികൃതസ്തഥാ |
 രാമസ്യാർഹസി പിംഗേശ
 കർതും സർവാത്മനാ പ്രിയം || 4.29.25 || 1211
- നാധസ്താദവനൗ നാപ്ലു
 ഗതിർനോപരി ചാഞ്ചരേ |
 കസ്യചിത് സജ്ജത്യേന്ദ്രാകം
 കപീശ്വര തവാജ്ഞയാ || 4.29.26 || 1212
- തദാജ്ഞാപയ കഃ കിം തേ
 കുതോ വാപി വ്യവസ്യതു |
 ഹരയോ ഹൃപ്രധൃഷ്ട്യാന്യേ
 സന്തി കോട്യഗ്രതോനഘ || 4.29.27 || 1213
- തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
 കാലേ സാധു നിരൂപിതം |

സുഗ്രീവഃ സത്യസമ്പന്ന -
ശ്ചകാര മതിമുത്തമാം || 4.29.28 || 1214

സന്ദിദേശാതിമതിമാൻ
നീലം നിത്യകൃതോദ്യമം |
ദിക്ഷു സർവാസു സർവേഷാം
സൈന്യാനാമുപസംഗ്രഹേ || 4.29.29 || 1215

യഥാ സേനാ സമഗ്രാ മേ
യുമപാലാശ്ച സർവശഃ |
സമാഗച്ഛന്ത്യസംഗേന
സേനാഗ്രേണ തഥാ കുരു || 4.29.30 || 1216

യേ ത്വന്തപാലാഃ പ്ലവഗാഃ
ശീഘ്രഗാ വ്യവസായിനഃ |
സമാനയന്തു തേ ശീഘ്രം
ത്വരിതാഃ ശാസനാൻമമ |
സ്വയം ചാനന്തരം കാർയം
ദവാന്വേവാനുപശ്യതു || 4.29.31 || 1217

ത്രിപഞ്ചരാത്രാദൂർധ്വം യഃ പ്രാപ്സുയാദിഹ വാനരഃ |
തസ്യ പ്രാണാന്തികോ ദണ്ഡോ നാത്ര കാർയാവിചാരണാ || 4.29.32 || 1218

ഹരീംശ്ച വൃദ്ധാനുപയാതു സാംഗദോ
ദവാൻ മമാജ്ഞാമധികൃത്യ നിശ്ചിതം |
ഇതി വ്യവസ്ഥാം ഹരിപുംഗവേശ്വരോ
വിധായ വേശ്ശ പ്രവിവേശ വീര്യവാൻ || 4.29.33 || 1219

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകോനത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശരദ്വർണനം ശ്രീരാമേണ ലക്ഷ്മണായ സുഗ്രീവപാർശ്വം
ഗന്തുമാദേശദാനം

ഗൃഹം പ്രവിഷ്ടേ സുഗ്രീവേ
വിമുക്തേ ഗഗനേ ഘനൈഃ |
വർഷരാത്രേ സ്ഥിതോ രാമഃ
കാമശോകാഭിപീഡിതഃ ॥ 4.30.1 ॥ 1220

പാണ്ഡുരം ഗഗനം ദൃഷ്ട്വാ
വിമലം ചന്ദ്രമണ്ഡലം |
ശാരദീം രജനീം ചൈവ
ദൃഷ്ട്വാ ജ്യോത്സ്നാനുലേപനാം ॥ 4.30.2 ॥ 1221

കാമവൃത്തം ച സുഗ്രീവം
നഷ്ടാം ച ജനകാത്മജാം |
ദൃഷ്ട്വാ കാലമതീതം ച
മുദോഹ പരമാതുരഃ ॥ 4.30.3 ॥ 1222

സ തു സംജ്ഞാമുപാഗമ്യ
മുഹൂർത്താൻമതിമാൻ നൃപഃ |
മനഃ സ്ഥാമപി വൈദേഹീം
ചിന്തയാമാസ രാഘവഃ ॥ 4.30.4 ॥ 1223

- ദൃഷ്ട്യാ ച വിമലം വ്യോമ
 ഗതവിദ്യുദ്ബലാഹകം |
 സാരസാരാവസംഘൃഷ്ടം
 വിലലാപാർത്ഥയാ ഗിരാ || 4.30.5 || 1224
- ആസീനഃ പർവതസ്യാഗ്രേ
 ഹേമധാതുവിഭൂഷിതേ |
 ശാരദം ഗഗനം ദൃഷ്ട്യാ
 ജഗാമ മനസാ പ്രിയാം || 4.30.6 || 1225
- സാരസാരാവസന്നാദൈഃ
 സാരസാരാവനാദിനീ |
 യാജ്ഞശ്രമേ രമതേ ബാലാ
 സാദ്യ മേ രമതേ കഥം || 4.30.7 || 1226
- പുഷ്പിതാംശ്ചാസനാൻ ദൃഷ്ട്യാ
 കാഞ്ചനാനിവ നിർമലാൻ |
 കഥം സാ രമതേ ബാലാ
 പശ്യന്തീ മാമപശ്യതീ || 4.30.8 || 1227
- യാ പുരാ കലഹംസാനാം
 കലേന കലഭാഷിണീ |
 ബുധ്യതേ ചാരുസർവാംഗീ
 സാദ്യ മേ രമതേ കഥം || 4.30.9 || 1228
- നിഃസ്വനം ചക്രവാകാനാം
 നിശമ്യ സഹചാരിണാം |
 പുണ്ഡരീകവിശാലാക്ഷീ
 കഥമേഷാ ഭവിഷ്യതി || 4.30.10 || 1229

സരാംസി സരിതോ വാപിഃ
 കാനനാനി വനാനി ച |
 താം വിനാ മൃഗശാവാക്ഷീം
 ചരന്നാദ്യ സുഖം ലഭേ ||4.30.11 || 1230

അപി താം മദ്വിയോഗാച്ച
 സൗകുമാർയാച്ച ഭാമിനീം |
 സുദൂരം പീഡയേത് കാമഃ
 ശരദ്ഗുണനിരന്തരഃ ||4.30.12 || 1231

ഏവമാദി നരശ്രേഷ്ഠോ
 വിലലാപ നൃപാത്മജഃ |
 വിഹംഗ ഇവ സാരംഗഃ
 സലിലം ത്രിദശേശ്വരാത് ||4.30.13 || 1232

തതശ്ചഞ്ചൂർയ രമ്യേഷു
 ഫലാർഥീ ഗിരിസാനുഷു |
 ദദർശ പർയുപാവൃത്തോ
 ലക്ഷ്മീവാൻ ലക്ഷ്മണോഗ്രജം ||4.30.14 || 1233

സ ചിന്തയാ ദുസ്സഹയാ പരീതം
 വിസംജ്ഞമേകം വിജനേ മനസി |
 ഭ്രാതൂർവിഷാദാത് ത്വരിതോതിദീനഃ
 സമീക്ഷ്യ സൗമിത്രിരുവാച ദീനം ||4.30.15 || 1234

കിമാർയ കാമസ്യ വശംഗതേന
 കിമാത്മപൗരുഷ്യപരാഭവേന |
 അയം ഹ്രിയാ സംഹ്രിയതേ സമാധിഃ
 കിമത്ര യോഗേന നിവർത്തതേ ന ||4.30.16 || 1235

ക്രിയാദിയോഗം മനസഃ പ്രസാദം
 സമാധിയോഗാനുഗതം ച കാലം |
 സഹായസാമർഥ്യമദീനസത്തുഃ
 സ്വകർമ്മഹേതും ച കുരുഷ്യ താത || 4.30.17 || 1236

ന ജാനകീ മാനവവംശനാഥ
 ത്വയാ സനാഥാ സുലഭാ പരേണ |
 ന ചാഗ്നിച്ചുഡാം ജ്വലിതാമുപേത്യ
 ന ദഹ്യതേ വീര വരാർഹ കശ്ചിത് || 4.30.18 || 1237

സലക്ഷണം ലക്ഷണമപ്രധൃഷ്യം
 സ്വഭാവജം വാക്യമുവാച രാമഃ |
 ഹിതം ച പഥ്യം ച നയപ്രസക്തം
 സസാമധർമാർഥസമാഹിതം ച || 4.30.19 || 1238

നിസ്സംശയം കാർയമവേക്ഷിതവ്യം
 ക്രിയാവിശേഷോപ്യനുവർതിതവ്യഃ |
 ന തു പ്രവൃദ്ധസ്യ ദുരാസദസ്യ
 കുമാര വീര്യസ്യ ഫലം ച ചിന്ത്യം || 4.30.20 || 1239

അഥ പദ്മപലാശാക്ഷീം
 മൈഥിലീമനുചിന്തയൻ |
 ഉവാച ലക്ഷണം രാമോ
 മുഖേന പരിശുഷ്യതാ || 4.30.21 || 1240

തർപയിത്യാ സഹസ്രാക്ഷഃ
 സലിലേന വസുന്ധരാം |
 നിർവർതയിത്യാ സന്യാനി
 കൃതകർമാ വ്യവസ്ഥിതഃ || 4.30.22 || 1241

ദീർഘഗംഭീരനിർഘോഷാഃ
 ശൈലദ്രുമപുരോഗമാഃ |
 വിസൃജ്യ സലിലം മേഘാഃ
 പരിശാന്താ നൃപാത്മജ || 4.30.23 || 1242

നീലോത്പലദലശ്യാമാഃ
 ശ്യാമീകൃത്യാ ദിശോ ദശ |
 വിമദാ ഇവ മാതംഗാഃ
 ശാന്തവേഗാഃ പയോധരാഃ || 4.30.24 || 1243

ജലഗർഭാ മഹാവേഗാഃ
 കുടജാർജുനഗന്ധിനഃ |
 ചരിത്യാ വിരതാഃ സൗമ്യ
 വൃഷ്ടിവാതാഃ സമുദ്യതാഃ || 4.30.25 || 1244

ഘനാനാം വാരണാനാം ച
 മയൂരാനാം ച ലക്ഷ്മണ |
 നാദഃ പ്രസ്രവണാനാം ച
 പ്രശാന്തഃ സഹസാനഘ || 4.30.26 || 1245

അഭിവൃഷ്ടാ മഹാമേധൈ -
 ര്നിർമലാശ്ചിത്രസാനവഃ |
 അനുലിപ്താ ഇവാഭാന്തി
 ഗിരയശ്ചന്ദ്രരശ്മിഭിഃ || 4.30.27 || 1246

ശാഖാസു സപ്തച്ഛദപാദപാനാം
 പ്രഭാസു താരാർകനിശാകരാണാം |
 ലീലാസു ചൈവോത്തമവാരണാനാം
 ശ്രീയം വിഭജ്യാദ്യ ശരത്പ്രവൃത്താ || 4.30.28 || 1247

സമ്പ്രത്യനേകാശ്രയചിത്രശോഭാ
 ലക്ഷ്മീഃ ശരത്കാലഗുണോപപന്നാ |
 സൂർയാഗ്രഹസ്തുപ്രതിബോധിതേഷു
 പദ്മാകരേഷ്യദ്യധികം വിഭാതി || 4.30.29 || 1248

സപ്തച്ഛദാനാം കുസുമോപഗന്ധീ
 ഷട്പാദവൃന്ദൈരനുഗീയമാനഃ |
 മത്തദ്വിപാനാം പവനാനുസാരി
 ദർപം വിനേഷ്യന്ധികം വിഭാതി || 4.30.30 || 1249

അഭ്യാഗതൈശ്ചാരുവിശാലപക്ഷൈഃ
 സൂരപ്രിയൈഃ പദ്മരജ്ജ്വലകീർണൈഃ |
 മഹാനദീനാം പുലിനോപയാതൈഃ
 ക്രീഡന്തി ഹംസാഃ സഹ ചക്രവാകൈഃ || 4.30.31 || 1250

മദപ്രഗൽഭേഷു ച വാരണേഷു
 ഗവാം സമൂഹേഷു ച ദർപിതേഷു |
 പ്രസന്നതോയാസു ച നിഗ്ലഗാസു
 വിഭാതി ലക്ഷ്മീർബഹുധാ വിഭക്താ || 4.30.32 || 1251

നഭഃ സമീക്ഷ്യാംബുധരൈർവിമുക്തം
 വിമുക്തബർഹാദരണാ വനേഷു |
 പ്രിയാന്ധ്യരക്താ വിനിവൃത്തശോഭാ
 ഗതോത്സവാ ധ്യാനപരാ മയൂരാഃ || 4.30.33 || 1252

മനോജ്ഞഗന്ധൈഃ പ്രിയകൈരനൽപൈഃ
 പുഷ്പാതിഭാരാവനതാഗ്രശാഖൈഃ |
 സുവർണഗൗരൈർനയനാഭിരാമൈ -
 രുദ്യോതിതാനീവ വനാന്തരാണി || 4.30.34 || 1253

പ്രിയാൻവിതാനാം നലിനീപ്രിയാണാം
 വനേ പ്രിയാണാം കുസുമോദ്ഗതാനാം |
 മദോത്കടാനാം മദലാലസാനാം
 ഗജോത്തമാനാം ഗതയോദ്യ മന്ദാഃ || 4.30.35 || 1254

വ്യക്തം നദഃ ശസ്ത്രവിധൗതവർണം
 കൃശപ്രവാഹാനി നദീജലാനി |
 കഹ്ലാരശീതാഃ പവനാഃ പ്രവാനി
 തമോ വിമുക്താശ്ച ദിശഃ പ്രകാശാഃ || 4.30.36 || 1255

സൂർയാതപക്രാമണനഷ്ടപങ്കാ
 ഭൂമിശ്ചിരോദ്ധാടിതസാന്ദ്രരേണുഃ |
 അൻയോൻയവൈരേണ സമായുതാനാ -
 മുദ്യോഗകാലോദ്യ നരാധിപാനാം || 4.30.37 || 1256

ശരദ്ഗുണാപ്യായിതരുപശോഭാഃ
 പ്രഹർഷിതാഃ പാംസുസമുത്ഥിതാംഗാഃ |
 മദോത്കടാഃ സമ്പ്രതി യുദ്ധലുബ്ധാ
 വൃഷാ ഗവാം മധ്യഗതാ നദന്തി || 4.30.38 || 1257

സമൻമമാ തീവ്രതരാനുരാഗാ
 കുലാൻവിതാ മന്ദഗതിഃ കരേണുഃ |
 മദാൻവിതം സമ്പരിവാർയ യാന്തം
 വനേഷു ഭർതാരമനുപ്രയാതി || 4.30.39 || 1258

ത്യക്ത്വാ വരാൺയാത്മവിഭൂഷിതാനി
 ബർഹാണി തീരോപഗതാ നദീനാം |
 നിർഭർത്യമാനാ ഇവ സാരസൗഘൈഃ
 പ്രയാന്തി ദീനാ വിമനാ മയൂരാഃ || 4.30.40 || 1259

വിത്രാസ്യ കാരണ്ഡവചക്രവാകാൻ
 മഹാരവൈർഭിന്നകടാ ഗജേന്ദ്രാഃ |
 സരസ്സുബദ്ധാംബുജഭൃഷണേഷു
 വിക്ഷോഭ്യ വിക്ഷോഭ്യ ജലം പിബന്തി || 4.30.41 || 1260

വ്യപേതപങ്കാസു സവാലുകാസു
 പ്രസന്നതോയാസു സഗോകുലാസു |
 സസാരസാരാവവിനാദിതാസു
 നദീഷു ഹംസാ നിപതന്തി ഹൃഷ്ടാഃ || 4.30.42 || 1261

നദീഘനപ്രസ്രവണോദകാനാ -
 മതിപ്രവൃദ്ധാനിലബർഹിണാനാം |
 പ്ലവംഗമാനാം ച ഗതോത്സവാനാം
 ധ്രുവം രവാഃ സമ്പ്രതി സമ്പ്രണഷ്ടാഃ || 4.30.43 || 1262

അനേകവർണാഃ സുവിനഷ്ടകായാ
 നവോദിതേഷ്വംബുധരേഷു നഷ്ടാഃ |
 ക്ഷുധാർദിതാ ഘോരവിഷാ ബിലേഭ്യ -
 ശ്ചിരോഷിതാ വിപ്രസരന്തി സർപാഃ || 4.30.44 || 1263

ചഞ്ചച്ചന്ദ്രകരസ്തർശ -
 ഹർഷോൻമീലിതതാരകാ |
 അഹോ രാഗവതീ സന്ധ്യാ
 ജഹാതി സ്വയമംബരം || 4.30.45 || 1264

രാത്രിഃ ശശാങ്കോദിതസൗമ്യവക്ത്രാ
 താരാഗണോൻമീലിതചാരുനേത്രാ |
 ജ്യോത്സ്നാംശുകപ്രാവരണാ വിഭാതി
 നാരീവ ശുക്ലാംശുകസംവൃതാംഗീ || 4.30.46 || 1265

വിപക്യശാലിപ്രസവാനി ഭുക്തയാ
 പ്രഹർഷിതാ സാരസചാരൂപക്തിഃ |
 നഭഃ സമാക്രാമതി ശീഘ്രവേഗാ
 വാതാവധൂതാ ഗ്രമിതേവ മാലാ || 4.30.47 || 1266

സുപ്ലൈകഹംസം കുമുദൈരുപേതം
 മഹാഹ്രദസ്ഥം സലിലം വിഭാതി |
 ഘനൈർവിമുക്തം നിശി പൂർണചന്ദ്രം
 താരാഗണാകീർണമിവാന്തരിക്ഷം || 4.30.48 || 1267

പ്രകീർണഹംസാകുലമേഖലാനാം
 പ്രബുദ്ധപദ്മോത്പലമാലിനീനാം |
 വാപ്യുത്തമാനാമധികാദ്യ ലക്ഷ്മീ -
 ര്വരാംഗനാനാമിവ ഭൂഷിതാനാം || 4.30.49 || 1268

വേണുസ്വരവ്യഞ്ജിതതുർയമിശ്രഃ
 പ്രത്യുഷകാല്യേനിലസമ്പ്രവൃത്തഃ |
 സമ്മൂർഛിതോ ഗർഗരഗോവൃഷാണാ -
 മന്യോന്യമാപൂരയതീവ ശബ്ദഃ || 4.30.50 || 1269

നവൈർനദീനാം കുസുമപ്രഹാസൈ
 ര്വയാധൂയമാനൈർമൃദുമാരുതേന |
 ധൗതാമലക്ഷൗമപടപ്രകാശൈഃ
 കുലാനി കാശൈരുപശോഭിതാനി || 4.30.51 || 1270

വനപ്രചണ്ഡാ മധുപാനശൗണ്ഡാഃ
 പ്രിയാൻവിതാഃ ഷട്ചരണാഃ പ്രഹൃഷ്ടാഃ |
 വനേഷു മത്താഃ പവനാനുയാത്രാം
 കുർവന്തി പദ്മാസനരേണുഗൗരാഃ || 4.30.52 || 1271

ജലം പ്രസന്നം കൂസുമപ്രഹാസം
 ക്രൗഞ്ചസ്വനം ശാലിവനം വിപക്വം |
 മൃദുശ്ച വായുർവിമലശ്ച ചന്ദ്രഃ
 ശംസന്തി വർഷവ്യപനീതകാലം || 4.30.53 || 1272

മീനോപസന്ദർശിതമേഖലാനാം
 നദീവധൂനാം ഗതയോദ്യ മന്ദാഃ |
 കാനോപദുക്താലസഗാമിനീനാം
 പ്രഭാതകാലേഷ്വിവ കാമിനീനാം || 4.30.54 || 1273

സചക്രവാകാനി സശൈവലാനി
 കാശൈർദുകൂലൈരിവ സംവൃതാനി |
 സപത്രരേഖാണി സരോചനാനി
 വധൂമുഖാനീവ നദീമുഖാനി || 4.30.55 || 1274

പ്രഹുൽലബ്ധാണാസനചിത്രിതേഷു
 പ്രഹൃഷ്ടേഷ്ഠ്യാദനികുജിതേഷു |
 ഗൃഹീതചാപോദ്യതദണ്ഡചണ്ഡഃ
 പ്രചണ്ഡചാപോദ്യ വനേഷു കാമഃ || 4.30.56 || 1275

ലോകം സുവൃഷ്ട്യാ പരിതോഷയിത്യാ
 നദീസ്തടാകാനി ച പുരയിത്യാ |
 നിഷ്കന്നസന്ധ്യാം വസുധാം ച കൃത്യാ
 തൃക്ത്യാ നഭസ്തോയധരാഃ പ്രണഷ്ടാഃ || 4.30.57 || 1276

ദർശയന്തി ശരന്നദഃ
 പുലിനാനി ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ |
 നവസംഗമസവ്രീഡാ
 ജഘനാനീവ യോഷിതഃ || 4.30.58 || 1277

- പ്രസന്നസലിലാഃ സൗമ്യ
 കുരരാഭിവിനാദിതാഃ |
 ചക്രവാകഗണാകീർണാ
 വിഭാന്തി സലിലാശയാഃ || 4.30.59 || 1278
- അന്യോന്യബദ്ധവൈരാണാം
 ജിഗീഷുണാം നൃപാത്മജ |
 ഉദ്യോഗസമയഃ സൗമ്യ
 പാർഥിവാനാമുപസ്ഥിതഃ || 4.30.60 || 1279
- ഇയം സാ പ്രഥമാ യാത്രാ
 പാർഥിവാനാം നൃപാത്മജ |
 ന ച പശ്യാമി സുഗ്രീവ -
 മുദ്യോഗം ച തമാവിധം || 4.30.61 || 1280
- അസനാഃ സപ്തപർണാശ്ച
 കോവിദാരാശ്ച പുഷ്പിതാഃ |
 ദൃശ്യന്തേ ബന്ധുജീവാശ്ച
 ശ്യാമാശ്ച ഗിരിസാനുഷു || 4.30.62 || 1281
- ഹംസസാരസചക്രാദ്ഭ്യഃ
 കുരരൈശ്ച സമന്തതഃ |
 പുലിനാന്യവകീർണാനി
 നദീനാം പശ്യ ലക്ഷ്മണ || 4.30.63 || 1282
- ചത്യാരോ വാർഷികാ മാസാ
 ഗതാ വർഷശതോപമാഃ |
 മമ ശോകാഭിതപ്തസ്യ
 തമാ സീതാമപശ്യതഃ || 4.30.64 || 1283

ചക്രവാകീവ ഭർതാരം

പൃഷ്ഠതോന്യുഗതാ വനം |

വിഷമം ദണ്ഡകാരൺയ -

മുദ്യാനമിവ ചാംഗനാ || 4.30.65 ||

1284

പ്രിയാവിഹീനേ ദുഃഖാർതേ

ഹൃതരാജ്യേ വിവാസിതേ |

കൃപാം ന കുരുതേ രാജാ

സുഗ്രീവോ മയി ലക്ഷ്മണ || 4.30.66 ||

1285

അനാഥോ ഹൃതരാജ്യോഹം

രാവണേന ച ധർഷിതഃ |

ദീനോ ദുരഗൃഹഃ കാമീ

മാം ചൈവ ശരണം ഗതഃ || 4.30.67 ||

1286

ഇത്യേതൈഃ കാരണൈഃ സൗമ്യ

സുഗ്രീവസ്യ ദുരാത്മനഃ |

അഹം വാനരരാജസ്യ

പരിഭൂതഃ പരന്തപഃ || 4.30.68 ||

1287

സ കാലം പരിസംഖ്യായ

സീതായാഃ പരിമാർഗണേ |

കൃതാർഥഃ സമയം കൃത്യാ

ദുർമതിർനാവബുധ്യതേ || 4.30.69 ||

1288

സ കിഷ്കിന്ധാം പ്രവിശ്യ ത്വം

ബ്രൂഹി വാനരപുംഗവം |

മൂർഖം ഗ്രാമ്യസുഖേ സകൃതം

സുഗ്രീവം വചനാൻമമ || 4.30.70 ||

1289

അർഥിനാമുപപന്നാനാം

പൂർവം ചാപ്യുപകാരിണാം |

ആശാം സംശ്രുത്യ യോ ഹന്തി

സ ലോകേ പുരുഷായമഃ || 4.30.71 ||

1290

ശുഭം വാ യദി വാ പാപം

യോ ഹി വാക്യമുദീരിതം |

സത്യേന പരിഗൃഹ്ണാതി

സ വീരഃ പുരുഷോത്തമഃ || 4.30.72 ||

1291

കൃതാർഥാ ഹ്യകൃതാർഥാനാം

മിത്രാണാം ന ഭവന്തി യേ |

താൻ മൃതാനപി ക്രവ്യാദാഃ

കൃതഘ്നാൻ നോപഭുഞ്ജതേ || 4.30.73 ||

1292

നൂനം കാഞ്ചനപൃഷ്ടസ്യ

വികൃഷ്ടസ്യ മയാ രണേ |

ദ്രഷ്ടുമിച്ഛസി ചാപസ്യ

രൂപം വിദ്യുദ്ഗണോപമം || 4.30.74 ||

1293

ഘോരം ജ്യാതലനിർഘോഷം

ക്രൂദ്ധസ്യ മമ സംയുഗേ |

നിർഘോഷമിവ വജ്രസ്യ

പുനഃ സംശ്രോതുമിച്ഛസി || 4.30.75 ||

1294

കാമമേവംഗത്യേപ്യസ്യ

പരിജ്ഞാതേ പരാക്രമേ |

ത്യത്സഹായസ്യ മേ വീര

ന ചിന്താ സ്യാന്നൃപാത്മജ || 4.30.76 ||

1295

യദർഥമയമാരംഭഃ

കൃതഃ പരപുരഞ്ജയ |
 സമയം നാഭിജ്ഞാനാതി
 കൃതാർഥഃ പ്ലവഗേശ്വരഃ || 4.30.77 || 1296

വർഷാഃ സമയകാലം തു
 പ്രതിജ്ഞായ ഹരീശ്വരഃ |
 വ്യതിതാംശ്ചതുരോ മാസാൻ
 വിഹരൻ നാവബുധ്യതേ || 4.30.78 || 1297

സാമാത്യപരിഷത്ക്രിഡൻ
 പാനമേവോപസേവതേ |
 ശോകദീനേഷു നാസ്താസു
 സുഗ്രീവഃ കുരുതേ ദയാം || 4.30.79 || 1298

ഉച്യതാം ഗച്ഛ സുഗ്രീവ -
 സ്ത്വയാ വീര മഹാബല |
 മമ രോഷസ്യ യദ്രൂപം
 ബ്രൂയാശ്ചൈനമിദം വചഃ || 4.30.80 || 1299

ന സ സങ്കുചിതഃ പന്ഥാ
 യേന വാലീ ഹതോ ഗതഃ |
 സമയേ തിഷ്ഠ സുഗ്രീവ
 മാ വാലിപഥമൻവഗാഃ || 4.30.81 || 1300

ഏക ഏവ രണേ വാലീ
 ശരേണ നിഹതോ മയാ |
 ത്യാം തു സത്യാദതിക്രാന്തം
 ഹനിഷ്യാമി സബാന്ധവം || 4.30.82 || 1301

യദേവം വിഹിതേ കാർയേ
 യദ്ധിതം പുരുഷർഷഭ |
 തത് തദ് ബ്രൂഹി നരശ്രേഷ്ഠ
 ത്വര കാലവൃതിക്രമഃ || 4.30.83 || 1302

കുരുഷ്യ സത്യം മമ വാനരേശ്വര
 പ്രതിശ്രുതം ധർമ്മവേക്ഷ്യ ശാശ്വതം |
 മാ വാലിനം പ്രേതഗതോ യമക്ഷയേ
 ത്വമദ്യ പശ്യേർമമ ചോദിതഃ ശരൈഃ || 4.30.84 || 1303

സ പൂർവജം തീവ്രവിവൃദ്ധകോപം
 ലാലപ്യമാനം പ്രസമീക്ഷ്യ ദിനം |
 ചകാര തീവ്രാം മതിമുഗ്രതേജാ
 ഹരീശ്വരേ മാനവവംശനാഥഃ || 4.30.85 || 1304

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രിശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സുഗ്രീവം പ്രതി ലക്ഷ്മണസ്യ കോപഃ, ശ്രീരാമേണ തസ്യ സാന്ത്യനം
 കിഷ്കിന്ധാദ്വാരമുപേത്യ ലക്ഷ്മണേന സുഗ്രീവപാർശ്വേംഗദസ്യ
 പ്രേഷണം വാനരാണാം ഭയം പ്ലക്ഷപ്രഭാവാദ്യാം സുഗ്രീവായ
 കർതവ്യസ്യാപദേശശ്ച

സ കാമിനം ദീനമദീനസത്ത്വം
 ശോകാദിപന്നം സമുദീർണകോപം |
 നരേന്ദ്രസൂനൂർനരദേവപുത്രം
 രാമാനുജഃ പൂർവജമിത്യുവാച ||4.31.1 || 1305

ന വാനരഃ സ്ഥാസ്യതി സാധുവൃത്തേ
 ന മന്യതേ കർമഫലാനുഷംഗാൻ |
 ന ഭോക്ഷ്യതേ വാനരരാജ്യലക്ഷ്മീം
 തഥാ ഹി നാതിക്രമത്യേസ്യ ബുദ്ധിഃ ||4.31.2 || 1306

മതിക്ഷയാദ് ഗ്രാമ്യസുഖേഷു സകൃത -
 സ്തവ പ്രസാദാത് പ്രതികാരബുദ്ധിഃ |
 ഹതോഗ്രജം പശ്യതു വീര തസ്യ
 ന രാജ്യമേവം വിഗുണസ്യ ഭയം ||4.31.3 || 1307

ന ധാരയേ കോപമുദീർണവേഗം
 നിഹൻമി സുഗ്രീവമസത്യമദ്യ |

- ഹരിപ്രവീരൈഃ സഹ വാലിപുത്രോ
 നരേന്ദ്രപുത്രോ വിചയം കരോതു || 4.31.4 || 1308
- തമാത്തബാണാസനമുത്പതന്തം
 നിവേദിതാർഥം രണചണ്ഡകോപം |
 ഉവാച രാമഃ പരവീരഹന്താ
 സ്വവീക്ഷിതം സാനുനയം ച വാക്യം || 4.31.5 || 1309
- നഹി വൈ ത്വദ്വിധോ ലോകേ
 പാപമേവം സമാചരേത് |
 കോപമാർയേണ യോ ഹന്തി
 സ വീരഃ പുരുഷോത്തമഃ || 4.31.6 || 1310
- നേദമത്ര ത്വയാ ഗ്രാഹ്യം
 സാധുവൃത്തേന ലക്ഷ്മണ |
 താം പ്രീതിമനുവർതസ്വ
 പൂർവവൃത്തം ച സംഗതം || 4.31.7 || 1311
- സാമോപഹിതയാ വാചാ
 രുക്ഷാണി പരിവർജയൻ |
 വക്തുമർഹസി സുഗ്രീവം
 വ്യതീതം കാലപർയയേ || 4.31.8 || 1312
- സോഽഗ്രജേനാനുശിഷ്ടാർഥോ
 യഥാവത് പുരുഷർഷഭഃ |
 പ്രവിവേശ പുരീ വീരോ
 ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ || 4.31.9 || 1313
- തതഃ ശുഭമതിഃ പ്രാജ്ഞാ
 ഭ്രാതൃഃ പ്രിയഹിതേ രതഃ |

ലക്ഷ്മണഃ പ്രതിസംരണ്യോ ജഗാമ ഭവനം കപേഃ 4.31.10	1314
ശക്രബാണാസനപ്രഖ്യം ധനുഃ കാലാന്തകോപമം പ്രഗൃഹ്യ ഗിരിശൃംഗാഭം മന്ദരഃ സാനുമാനിവ 4.31.11	1315
യഥോക്തകാരി വചന - മുത്തരം ചൈവ സോത്തരം ബൃഹസ്പതിസമോ ബുദ്ധ്യാ മത്യാ രാമാനുജസ്തദാ 4.31.12	1316
കാമക്രോധസമുത്ഥേന ഭ്രാതൃഃ ക്രോധാഗ്നിനാ വൃതഃ പ്രഭഞ്ജന ഇവാപ്രീതഃ പ്രയയൗ ലക്ഷ്മണസ്തതഃ 4.31.13	1317
സാലതാലാശ്ചകർണാശ്ച തരസാ പാതയൻ ബലാത് പര്യസ്യൻ ഗിരികൂടാനി ദ്രുമാനൻയാശ്ച വേഗിതഃ 4.31.14	1318
ശിലാശ്ച ശകലീകൂർവൻ പദ്ഭ്യാം ഗജ ഇവാശുഗഃ ദൂരമേകപദം തൃക്ത്യാ യയൗ കാർയവശാദ് ദ്രുതം 4.31.15	1319
താമപശ്യദ് ബലാകീർണാം ഹരിരാജമഹാപുരിം	

- ദുർഗാമിക്ഷ്യാകുശാർദുലഃ
 കിഷ്കിന്ധാം ഗിരിസങ്കടേ ||4.31.16 || 1320
- രോഷാത് പ്രസ്തുരമാണോഷഃ
 സുഗ്രീവം പ്രതി ലക്ഷ്മണഃ |
 ദദർശ വാനരാൻ ഭീമാൻ
 കിഷ്കിന്ധായാം ബഹിശ്ചരാൻ ||4.31.17 || 1321
- തം ദൃഷ്ട്വാ വാനരാഃ സർവേ
 ലക്ഷ്മണം പുരുഷർഷഭം |
 ശൈലശൃംഗാണി ശതശഃ
 പ്രവൃദ്ധാംശ്ച മഹീരുഹാൻ |
 ജഗുഹുഃ കുഞ്ജരപ്രഖ്യാ
 വാനരാഃ പർവതാന്തരേ ||4.31.18 || 1322
- താൻ ഗൃഹീതപ്രഹരണാൻ
 സർവാൻ ദൃഷ്ട്വാ തു ലക്ഷ്മണഃ |
 ബഭൂവ ദ്വിഗുണം ക്രുദ്ധോ
 ബഹിന്ധന ഇവാനലഃ ||4.31.19 || 1323
- തം തേ ഭയപരീതാംഗാ
 ക്ഷുണ്ണം ദൃഷ്ട്വാ പ്ലവംഗമാഃ |
 കാലമൃത്യുയുഗാന്താഭം
 ശതശോ വിദ്രുതാ ദിശഃ ||4.31.20 || 1324
- തതഃ സുഗ്രീവഭവനം
 പ്രവിശ്യ ഹരിപുംഗവാഃ |
 ക്രോധമാഗമനം ചൈവ
 ലക്ഷ്മണസ്യ ന്യവേദയൻ ||4.31.21 || 1325

താരയാ സഹിതഃ കാമീ
 സക്തഃ കപിവൃഷ്ണദാ |
 ന തേഷാം കപിസിംഹാനാം
 ശുശ്രാവ വചനം തദാ ||4.31.22 || 1326

തതഃ സചിവസന്ദിഷ്യാ
 ഹരയോ രോമഹർഷണാഃ |
 ഗിരികുഞ്ജരമേഘാഭാ
 നഗരാനിർയയുസ്തദാ ||4.31.23 || 1327

നഖദംശ്രായുധാഃ സർവേ
 വീരാ വികൃതദർശനാഃ |
 സർവേ ശാർദൂലദംശ്രാശ്ച
 സർവേ വിവൃതദർശനാഃ ||4.31.24 || 1328

ദശനാഗബലാഃ കേചിത്
 കേചിദ് ദശഗുണോത്തരാഃ |
 കേചിന്നാഗസഹസ്രസ്യ
 ബഭൂവുസ്തുൽയവർചസഃ ||4.31.25 || 1329

തതസ്തൈഃ കപിദീർവ്യാപ്താം
 ദ്രുമഹസ്തൈർമഹാബലൈഃ |
 അപശ്യൽലക്ഷ്മണഃ ക്രുദ്ധഃ
 കിഷ്കിന്ധാം താം ദുരാസദാം ||4.31.26 || 1330

തതസ്തേ ഹരയഃ സർവേ
 പ്രാകാരപരിഖാന്തരാത് |
 നിഷ്ക്രമ്യോദഗ്രസത്ത്യാസ്തു
 തസ്ഥുരാവിഷ്കൃതം തദാ ||4.31.27 || 1331

- സുഗ്രീവസ്യ പ്രമാദം ച
 പൂർവജസ്യാർഥമാത്മവാൻ |
 ദൃഷ്ട്യാ ക്രോധവശം വീരഃ
 പുനരേവ ജഗാമ സഃ ||4.31.28 || 1332
- സ ദീർഘോഷ്ണമഹോച്ഛ്യാസഃ
 കോപസംരക്തലോചനഃ |
 ബഭൂവ നരശാർദൂലഃ
 സധൂമ ഇവ പാവകഃ ||4.31.29 || 1333
- ബാണശൽയസ്തുരജ്ജിഹ്വഃ
 സായകാസനഭോഗവാൻ |
 സ്വതേജോവിഷസംഭൂതഃ
 പഞ്ചാസ്യ ഇവ പന്നഗഃ ||4.31.30 || 1334
- തം ദീപ്തമിവ കാലാഗ്നിം
 നാഗേന്ദ്രമിവ കോപിതം |
 സമാസാദ്യാംഗദന്ത്രാസാദ്
 വിഷാദമഗമത് പരം ||4.31.31 || 1335
- സോഽംഗദം രോഷതാമ്രാക്ഷഃ
 സന്ദിദേശ മഹായശാഃ |
 സുഗ്രീവഃ കഥ്യതാം വത്സ
 മമാഗമനമിത്യുത ||4.31.32 || 1336
- ഏഷ രാമാനുജഃ പ്രാപ്ത -
 സ്ത്വത്സകാശമരിന്ദമ |
 ഭ്രാതൂർവ്യസനസന്തപ്തോ
 ദ്വാരി തിഷ്ഠതി ലക്ഷ്മണഃ ||4.31.33 || 1337

- തസ്യ വാക്യം യദി രൂചിഃ
 ക്രിയതാം സാധു വാനര |
 ഇത്യുക്ത്വാ ശീഘ്രമാഗച്ഛ
 വത്സ വാക്യമരിന്ദമ || 4.31.34 || 1338
- ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 ശോകാവിഷ്ടോഽംഗഭോദ്യബ്രവിത് |
 പിതും സമീപമാഗമ്യ
 സൗമിത്രിരയമാഗതഃ || 4.31.35 || 1339
- അമാംഗദസ്തസ്യ സുതീവ്രവാചാ
 സംഭ്രാന്തഭാവഃ പരിദീനവക്ത്രഃ |
 നിർഗത്യ പൂർവം നൃപതേസ്തരസ്യീ
 തതോ രുമായാശ്ചരണൗ വവന്ദേ || 4.31.36 || 1340
- സംഗൃഹ്യ പാദൗ പിതൂരുഗ്രതേജാ
 ജഗ്രാഹ മാതും പുനരേവ പാദൗ |
 പാദൗ രുമായാശ്ച നിപീഡയിത്വാ
 നിവേദയാമാസ തതസ്തദർഥം || 4.31.37 || 1341
- സ നിദ്രാക്ലാന്തസംവീതോ
 വാനരോ ന വിബുദ്ധവാൻ |
 ബഭൂവ മദമത്തശ്ച
 മദനേന ച മോഹിതഃ || 4.31.38 || 1342
- തതഃ കിലകിലാം ചക്ര -
 ര്ലക്ഷ്മണം പ്രേക്ഷ്യ വാനരാഃ |
 പ്രസാദയന്തസ്തം ക്രുദ്ധം
 ഭയമോഹിതചേതസഃ || 4.31.39 || 1343

തേ മഹൗഘനിഭം ദൃഷ്ട്വാ
 വജ്രാശനിസമസ്വനം |
 സിംഹനാദം സമം ചക്ര-
 ര്ലക്ഷ്മണസ്യ സമീപതഃ ||4.31.40 || 1344

തേന ശബ്ദേന മഹതാ
 പ്രത്യബുധ്യത വാനരഃ |
 മദവിഹ്വലതാമ്രാക്ഷോ
 വ്യാകുലഃ സ്രഗ്വിഭൂഷണഃ ||4.31.41 || 1345

അമാംഗദവചഃ ശ്രുത്വാ
 തേനൈവ ച സമാഗതൗ |
 മന്ത്രിണൗ വാനരേന്ദ്രസ്യ
 സമ്മതോദാരദർശനൗ ||4.31.42 || 1346

പ്ലക്ഷശൈവ പ്രഭാവശ്ച
 മന്ത്രിണാവർഥധർമയോഃ |
 വക്തുമുച്ഛാവചം പ്രാപ്തം
 ലക്ഷ്മണം തൗ ശശംസതഃ ||4.31.43 || 1347

പ്രസാദയിത്യാ സുഗ്രീവം
 വചനൈഃ സാർഥനിശ്ചിതൈഃ |
 ആസീനം പര്യുപാസീനൗ
 യഥാ ശക്രം മരുത്പതിം ||4.31.44 || 1348

സത്യസന്ധൗ മഹാഭാഗൗ
 ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ |
 മനുഷ്യഭാവം സമ്പ്രാപ്തൗ
 രാജ്യാർഹൗ രാജ്യദായിനൗ ||4.31.45 || 1349

തയോരേകോ ധനുഷ്ഠാണി -
 ര്ദ്വാരി തിഷ്ഠതി ലക്ഷ്മണഃ |
 യസ്യ ഭീതാഃ പ്രവേപന്തോ
 നാദാൻ മുഞ്ചന്തി വാനരാഃ || 4.31.46 || 1350

സ ഏഷ രാഘവഭ്രാതാ
 ലക്ഷ്മണോ വാക്യസാരമിഃ |
 വ്യവസായരഥഃ പ്രാപ്ത -
 സ്തസ്യ രാമസ്യ ശാസനാത് || 4.31.47 || 1351

അയം ച തനയോ രാജം -
 സ്താരായാ ദധിതോഽംഗദഃ |
 ലക്ഷ്മണേന സകാശം തേ
 പ്രേഷിതസ്ത്വരയാനഘ || 4.31.48 || 1352

സോഽയം രോഷപരീതാക്ഷോ
 ദ്വാരി തിഷ്ഠതി വീര്യവാൻ |
 വാനരാൻ വാനരപതേ
 ചക്ഷുഷാ നിർദഹന്നിവ || 4.31.49 || 1353

തസ്യ മുർധ്നാ പ്രണാമം ത്വം
 സപുത്രഃ സഹബാന്ധവഃ |
 ഗച്ഛ ശീഘ്രം മഹാരാജ
 രോഷോ ഹൃദ്യോപശാമ്യതാം || 4.31.50 || 1354

യഥാ ഹി രാമോ ധർമാത്മാ തത്കുരുഷ്യ സമാഹിതഃ |
 രാജംസ്തിഷ്ഠ സ്വസമയേ ഭവ സത്യപ്രതിശ്രവഃ || 4.31.51 || 1355

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ഹനുമതാ ചിന്താകുലസ്യ സുഗ്രീവസ്യ പ്രബോധനം

- അംഗദസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 സുഗ്രീവഃ സചിവൈഃ സഹ |
 ലക്ഷ്മണം കുപിതം ശ്രുത്വാ
 മുദോചാസനമാത്മവാൻ || 4.32.1 || 1356
- സ ച താനബ്രവീദ് വാക്യം
 നിശ്ചിത്യ ഗുരുലഘവം |
 മന്ത്രജ്ഞാൻ മന്ത്രകുശലോ
 മന്ത്രേഷു പരിനിഷ്ഠിതഃ || 4.32.2 || 1357
- ന മേ ദുർവ്യാഹൃതം കിഞ്ചി -
 ന്നാപി മേ ദുരനുഷ്ഠിതം |
 ലക്ഷ്മണോ രഘവഭ്രാതാ
 ക്രുദ്ധഃ കിമിതി ചിന്തയേ || 4.32.3 || 1358
- അസുഹൃദ്ഭിർമമാമിത്രൈ -
 ര്നിത്യമന്തരദർശിഭിഃ |
 മമ ദോഷാനസംഭൂതാ -
 സ്ത്രോവിതോ രഘവാനുജഃ || 4.32.4 || 1359

- അത്ര താവദ് യമാബുദ്ധിഃ
സർവൈരേവ യമാവിധി |
ഭാവസ്യ നിശ്ചയസ്താവദ്
വിജ്ഞായോ നിപുണം ശരൈഃ || 4.32.5 || 1360
- ന ഖൽവസ്തി മമ ത്രാസോ
ലക്ഷ്മണാനാപി രാഘവാത് |
മിത്രം സ്വസ്ഥാനകുപിതം
ജനയത്യേവ സംഭ്രമം || 4.32.6 || 1361
- സർവമാ സുകരം മിത്രം
ദുഷ്കരം പ്രതിപാലനം |
അനിത്യത്വാത് തു ചിത്താനാം
പ്രീതിരൽപേപി ഭിദ്യതേ || 4.32.7 || 1362
- അതോനിമിത്തം ത്രസ്തോഹം
രാമേണ തു മഹാത്മനാ |
യൻമമോപകൃതം ശക്യം
പ്രതികർതും ന തൻമയാ || 4.32.8 || 1363
- സുഗ്രീവേണൈവമുക്തേ തു
ഹനുമാൻ ഹരിപുംഗവഃ |
ഉവാച സ്യേന തർകേണ
മധ്യേ വാനരമന്ത്രിണാം || 4.32.9 || 1364
- സർവമാ നൈതദാശ്ചര്യം
യത് ത്വം ഹരിഗണേശ്വര |
ന വിസ്മരസി സുസ്ഥിഗ്ധ -
മുപകാരം കൃതം ശുഭം || 4.32.10 || 1365

രാഘവേണ തു വീരേണ
 ദയമുത്സൃജ്യ ദൂരതഃ |
 ത്വത്പ്രിയാർഥം ഹതോ വാലീ
 ശക്രതുൽയപരാക്രമഃ || 4.32.11 || 1366

സർവമാ പ്രണയാത് ക്രുദ്ധോ
 രാഘവോ നാത്ര സംശയഃ |
 ഭ്രാതരം സമ്പ്രഹിതവാൻ
 ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മീവർധനം || 4.32.12 || 1367

ത്വം പ്രമത്തോ ന ജാനീഷേ
 കാലം കാലവിദാം വര |
 ഫുൽലസപ്തച്ഛദശ്യാമാ
 പ്രവൃത്താ തു ശരച്ഛൂഭാ || 4.32.13 || 1368

നിർമലഗ്രഹനക്ഷത്രാ
 ദ്യൗഃ പ്രണഷ്ടബലാഹകാ |
 പ്രസന്നാശ്ച ദിശഃ സർവാഃ
 സരിതശ്ച സരാംസി ച || 4.32.14 || 1369

പ്രാപ്തമുദ്യോഗകാലം തു
 നാവൈഷി ഹരിപുംഗവ |
 ത്വം പ്രമത്ത ഇതി വ്യക്തം
 ലക്ഷ്മണോഽയമിഹാഗതഃ || 4.32.15 || 1370

ആർതസ്യ ഹൃതദാരസ്യ
 പരുഷം പുരുഷാന്തരാത് |
 വചനം മർഷണീയം തേ
 രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ || 4.32.16 || 1371

കൃതാപരാധസ്യ ഹി തേ
 നാൻയത് പശ്യാദ്യഹം ക്ഷമം |
 അന്തരേണാഞ്ജലിം ബദ്ധ്യാ
 ലക്ഷ്മണസ്യ പ്രസാദനാത് || 4.32.17 || 1372

നിയുക്തൈർമന്ത്രിഭിർവാച്യോ
 ഹ്യവശ്യം പാർഥിവോ ഹിതം |
 ഇത ഏവ ഭയം ത്യക്ത്വാ
 ബ്രവീദ്യവധൃതം വചഃ || 4.32.18 || 1373

അഭിക്രൂദ്ധഃ സമർഥോ ഹി
 ചാപമുദ്യദ്യ രാഘവഃ |
 സദേവാസുരഗന്ധർവം
 വശേ സ്ഥാപയിതും ജഗത് || 4.32.19 || 1374

ന സ ക്ഷമഃ കോപയിതും
 യഃ പ്രസാദ്യഃ പുനർഭവേത് |
 പൂർവ്വാപകാരം സ്മരതാ
 കൃതജ്ഞാന വിശേഷതഃ || 4.32.20 || 1375

തസ്യ മുർധ്നാ പ്രണദ്യ ത്വം സപുത്രഃ സസുഹൃജ്ജനഃ |
 രാജംസ്തിഷ്ഠ സ്വസമയേ ഭർതൂർഭാർയേവ തദ്വശേ || 4.32.21 || 1376

ന രാമരാമാനുജശാസനം ത്വയാ
 കപീന്ദ്രയുക്തം മനസാപ്യപോഹിതും |
 മനോ ഹി തേ ഇന്താസ്യതി മാനുഷം ബലം
 സരാഘവസ്യാസ്യ സുരേന്ദ്രവർചസഃ || 4.32.22 || 1377

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വാത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ||

കിഷ്കിന്ധാസുഷമാം പശ്യതോ ലക്ഷ്മണസ്യ സുഗ്രീവസദനേ പ്രവേശഃ
പ്രവിശ്യ ച തേന സരോഷം ധനുഷോ വിഷ്ണാരണം ഭീതേന
സുഗ്രീവേണ തസ്യ രോഷശമനായ താരായാഃ പ്രേഷണം താരയാ
പ്രബോധ്യ തസ്യാന്തഃപുര ആനയനം

അഥ പ്രതിസമാദിഷ്ടോ

ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ |

പ്രവിവേശ ഗുഹാം രദ്യാം

കിഷ്കിന്ധാം രാമശാസനാത് || 4.33.1 ||

1378

ദ്വാരസ്ഥാ ഹരയസ്കത്ര

മഹാകായാ മഹാബലാഃ |

ബഭൂവുർലക്ഷ്മണം ദൃഷ്ട്വാ

സർവേ പ്രാഞ്ജലയഃ സ്ഥിതാഃ || 4.33.2 ||

1379

നിഃശ്വസന്തം തു തം ദൃഷ്ട്വാ

ക്രൂദ്ധം ദശരഥാത്മജം |

ബഭൂവുർഹരയസ്കന്ധാ

ന ചൈനം പര്യവാരയൻ || 4.33.3 ||

1380

സ താം രത്നമയീം ദിവ്യാം

ശ്രീമാൻ പുഷ്പിതകാനനാം |

രമ്യം രത്നസമാകീർണാം
 ദദർശ മഹതീം ഗൃഹാം || 4.33.4 || 1381

ഹർദ്യപ്രാസാദസംബാധാം
 നാനാരത്നോപശോഭിതാം |
 സർവകാമഫലൈർവൃക്ഷൈഃ
 പുഷ്പിതൈരുപശോഭിതാം || 4.33.5 || 1382

ദേവഗന്ധർവപുത്രൈശ്ച
 വാനരൈഃ കാമരൂപിഭിഃ |
 ദിവ്യമാൽയാംബരധരൈഃ
 ശോഭിതാം പ്രിയദർശനൈഃ || 4.33.6 || 1383

ചന്ദനാഗുരുപദ്മാനാം
 ഗന്ധൈഃ സുരഭിഗന്ധിതാം |
 മൈരേയാണാം മധുനാം ച
 സമ്മോദിതമഹാപഥാം || 4.33.7 || 1384

വിന്ധ്യമേരുഗിരിപ്രവൈഃ
 പ്രാസാദൈർനൈകഭൂമിഭിഃ |
 ദദർശ ഗിരിനദ്യശ്ച
 വിമലാസ്ത്ര രാഘവഃ || 4.33.8 || 1385

അംഗദസ്യ ഗൃഹം രമ്യം
 മൈന്ദസ്യ ദ്വിവിദസ്യ ച |
 ഗവയസ്യ ഗവാക്ഷസ്യ
 ഗജസ്യ ശരഭസ്യ ച || 4.33.9 || 1386

വിദ്യുൻമാലേശ്ച സമ്പാതേഃ
 സൂർയാക്ഷസ്യ ഹനുമതഃ |

- വീരബാഹോഃ സുബാഹോശ്ച
 നലസ്യ ച മഹാത്മനഃ || 4.33.10 || 1387
- കുമുദസ്യ സുഷേണസ്യ
 താരജാംബവതോസ്തഥാ |
 ദധിവക്ത്രസ്യ നീലസ്യ
 സുപാടലസുനേത്രയോഃ || 4.33.11 || 1388
- ഏതേഷാം കപിമുഖ്യാനാം
 രാജമാർഗേ മഹാത്മനാം |
 ദദർശ ഗൃഹമുഖ്യാനി
 മഹാസാരാണി ലക്ഷ്മണഃ || 4.33.12 || 1389
- പാണ്ഡുരാഭ്രപ്രകാശാനി
 ഗന്ധമാൽയയുതാനി ച |
 പ്രഭൃതധനധാന്യാനി
 സ്ത്രീരന്തൈഃ ശോഭിതാനി ച || 4.33.13 || 1390
- പാണ്ഡുരേണ തു ശൈലേന
 പരിക്ഷിപ്തം ദുരാസദം |
 വാനരേന്ദ്രഗൃഹം രദ്യം
 മഹേന്ദ്രസദനോപമം || 4.33.14 || 1391
- ശുക്ലൈഃ പ്രാസാദശിഖരൈഃ
 കൈലാസശിഖരോപമൈഃ |
 സർവകാമഫലൈർവൃക്ഷൈഃ
 പുഷ്പിതൈരുപശോഭിതം || 4.33.15 || 1392
- മഹേന്ദ്രദന്തൈഃ ശ്രീമദ്ഭി -
 ര്നീലജീമൂതസന്നിഭൈഃ |

ദിവ്യപുഷ്പഫലൈർവ്യകൈഃ
ശീതച്ചായൈർമനോരമൈഃ || 4.33.16 || 1393

ഹരിഭിഃ സംവൃതദ്വാരം
ബലിഭിഃ ശസ്ത്രപാണിഭിഃ |
ദിവ്യമാൽയാവൃതം ശുഭ്രം
തപ്തകാഞ്ചനതോരണം || 4.33.17 || 1394

സുഗ്രീവസ്യ ഗൃഹം രമ്യം
പ്രവിവേശ മഹാബലഃ |
അവാർയമാണഃ സൗമിത്രി -
ർമഹാഭ്രമിവ ഭാസ്കരഃ || 4.33.18 || 1395

സ സപ്ത കക്ഷ്യാ ധർമാത്മാ
യാനാസനസമാവൃതാഃ |
ദദർശ സുമഹദ്ഗുപ്തം
ദദർശാന്തഃപുരം മഹത് || 4.33.19 || 1396

ഹൈമരാജതപർയകൈ -
ർബഹുഭിശ്ച വരാസനൈഃ |
മഹാർഹാസ്കരണോപേതൈ -
സ്തത്ര തത്ര സമാവൃതം || 4.33.20 || 1397

പ്രവിശന്നേവ സതതം
ശുശ്രാവ മധുരസ്വനം |
തന്ത്രീഗീതസമാകീർണം
സമതാലപദാക്ഷരം || 4.33.21 || 1398

ബഹ്വിശ്ച വിവിധാകാരാ
രൂപയൗവനഗർവിതാഃ |

സ്ത്രീയഃ സുഗ്രീവഭവനേ
 ദദർശ സ മഹാബലഃ || 4.33.22 || 1399

ദൃഷ്ട്വാഭിജനസമ്പന്നാ -
 സ്ത്രേ മാൽയകൃതസ്രജഃ |
 വരമാൽയകൃതവ്യഗ്രാ
 ദൃഷണോത്തമദൃഷിതാഃ || 4.33.23 || 1400

നാത്യപ്ലാൻ നാതി ചാവ്യഗ്രാൻ
 നാനുദാത്തപരിച്ഛദാൻ |
 സുഗ്രീവാനുചരാംശ്ചാപി
 ലക്ഷയാമാസ ലക്ഷ്മണഃ || 4.33.24 || 1401

കുജിതം നൂപുരാണാം ച
 കാഞ്ചീനാം നിഃസ്വനം തഥാ |
 സ നിശദ്യ തതഃ ശ്രീമാൻ
 സൗമിത്രിർലജ്ജിതോഭവത് || 4.33.25 || 1402

രോഷവേഗപ്രകൃപിതഃ
 ശ്രുത്യാ ചാഭരണസ്വനം |
 ചകാര ജ്യാസ്വനം വീരോ
 ദിശഃ ശബ്ദേന പൂരയൻ || 4.33.26 || 1403

ചാരിത്രേണ മഹാബാഹു -
 രപകൃഷ്ടഃ സ ലക്ഷ്മണഃ |
 തസ്ഥാവേകാന്തമാശ്രിത്യ
 രാമകോപസമൻവിതഃ || 4.33.27 || 1404

തേന ചാപസ്വനേനാഥ
 സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗാധിപഃ |

വിജ്ഞായാഗമനം ത്രസ്തഃ
 സ ചചാല വരാസനാത് || 4.33.28 || 1405

അംഗദേന യഥാ മഹ്യം
 പുരസ്താത് പ്രതിവേദിതം |
 സുവ്യക്തമേഷ സമ്പ്രാപ്തഃ
 സൗമിത്രിർഭ്രാത്യവത്സലഃ || 4.33.29 || 1406

അംഗദേന സമാഖ്യാതോ
 ജ്യാസ്വനേന ച വാനരഃ |
 ബുബുധേ ലക്ഷ്മണം പ്രാപ്തം
 മുഖം ചാസ്യ വ്യശുഷ്യത || 4.33.30 || 1407

തതസ്താരാം ഹരിശ്രേഷ്ഠഃ
 സുഗ്രീവഃ പ്രിയദർശനാം |
 ഉവാച ഹിതമവ്യഗ്ര -
 സ്താസസംഭ്രാന്തമാനസഃ || 4.33.31 || 1408

കിം നു രുട്കാരണം സുഭ്രു
 പ്രകൃത്യാ മൃദുമാനസഃ |
 സരോഷ ഇവ സമ്പ്രാപ്തോ
 യേനായം രഘവാനുജഃ || 4.33.32 || 1409

കിം പശ്യസി കുമാരസ്യ
 രോഷസ്ഥാനമനിന്ദിതേ |
 ന ഖൽവകാരണേ കോപ -
 മാഹരേന്നരപുംഗവഃ || 4.33.33 || 1410

യദ്യസ്യ കൃതമസ്താദി -
 ര്ബുധ്യസേ കിഞ്ചിദപ്രിയം |

തദ്ബുദ്ധ്യാ സമ്പ്രധാർയാശു
ക്ഷിപ്രമേവാഭിധീയതാം || 4.33.34 || 1411

അഥവാ സ്വയമേവൈനം
ദ്രഷ്ടുമർഹസി ഭാമിനി |
വചനൈഃ സാന്ത്യയുക്തൈശ്ച
പ്രസാദയിതുമർഹസി || 4.33.35 || 1412

ത്വദർശനേ വിശുദ്ധാത്മാ
ന സു കോപം കരിഷ്യതി |
നഹി സ്ത്രീഷു മഹാത്മാനഃ
ക്വചിത് കുർവന്തി ദാരുണം || 4.33.36 || 1413

ത്വയാ സാന്തൈരുപക്രാന്തം
പ്രസന്നേന്ദ്രിയമാനസം |
തതഃ കമലപത്രാക്ഷം
ദ്രക്ഷ്യാദ്യഹമരിന്ദമം || 4.33.37 || 1414

സാ പ്രസ്ഖലന്തീ മദവിഹ്വലാക്ഷീ
പ്രലംബകാഞ്ചീഗുണഹേമസൂത്രാ |
സലക്ഷണാ ലക്ഷണസന്നിധാനം
ജഗാമ താരാ നമിതാംഗയഷ്ടിഃ || 4.33.38 || 1415

സ താം സമീകൈശ്വഹ ഹരീശപത്നീം
തസ്ഥാവുദാസീനതയാ മഹാത്മാ |
അവാങ്മുഖോദ്ഭൂൻമനുജേന്ദ്രപുത്രഃ
സ്ത്രീസന്നികർഷാദ് വിനിവൃത്തകോപഃ || 4.33.39 || 1416

സാ പാനയോഗാച്ച നിവൃത്തലജ്ജാ
ദൃഷ്ടിപ്രസാദാച്ച നരേന്ദ്രസുനോഃ |

ഉവാച താരാ പ്രണയപ്രഗൽഭം
 വാക്യം മഹാർഥം പരിസാന്ത്യരൂപം || 4.33.40 || 1417

കിം കോപമൂലം മനുജേന്ദ്രപുത്ര
 കണ്ഠേ ന സന്തിഷ്ഠതി വാങ്നിദേശേ |
 കഃ ശുഷ്കവൃക്ഷം വനമാപതന്തം
 ദാവാഗ്നിമാസീദതി നിർവിശങ്കഃ || 4.33.41 || 1418

സ തസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
 സാന്ത്യപൂർവമശങ്കിതഃ |
 ഭൂയഃ പ്രണയദ്യുഷ്ടാർഥം
 ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത് || 4.33.42 || 1419

കിമയം കാമവൃത്തന്ഘ്നേ
 ലുപ്ലധർമാർഥസംഗ്രഹഃ |
 ഭർതാ ഭർത്യഹിതേ യുക്തേ
 ന ചൈനമവബുധ്യസേ || 4.33.43 || 1420

ന ചിന്തയതി രാജ്യാർഥം
 സോസ്താൺശോകപരായണാൻ |
 സാമാത്യപരിഷത് താരേ
 കാമമേവോപസേവതേ || 4.33.44 || 1421

സ മാസാംശ്ചതുരഃ കൃത്വാ
 പ്രമാണം പ്ലവഗേശ്വരഃ |
 വ്യതീതാംസ്താൻ മദോദഗ്രോ
 വിഹരൻ നാവബുധ്യതേ || 4.33.45 || 1422

നഹി ധർമാർഥസിദ്ധ്യർഥം
 പാനമേവം പ്രശസ്യതേ |

പാനാദർമശ്ച കാമശ്ച
ധർമശ്ച പരിഹീയതേ || 4.33.46 || 1423

ധർമലോപോ മഹാസ്സാവത്
കൃതേ ഹൃപ്രതികുർവതഃ |
അർമലോപശ്ച മിത്രസ്യ
നാശേ ഗുണവതോ മഹാൻ || 4.33.47 || 1424

മിത്രം ഹൃർമഗുണശ്രേഷ്ഠം
സത്യധർമപരായണം |
തദ്വ്രയം തു പരിത്യക്തം
ന തു ധർമേ വ്യവസ്ഥിതം || 4.33.48 || 1425

തദേവം പ്രസ്തുതേ കാർയേ
കാർയമസ്മാദിരുത്തരം |
തത് കാർയം കാർയതത്ത്വജ്ഞേ
ത്വമുദാഹർതുമർഹസി || 4.33.49 || 1426

സാ തസ്യ ധർമാർമസമാധിയുക്തം
നിശച്യ വാക്യം മധുരസ്വഭാവം |
താരാ ഗതാർഥേ മനുജേന്ദ്രകാർയേ
വിശ്വാസയുക്തം തമുവാച ഭൂയഃ || 4.33.50 || 1427

ന കോപകാലഃ ക്ഷിതിപാലപുത്ര
ന ചാപി കോപഃ സ്വജനേ വിധേയഃ |
ത്വദർമകാമസ്യ ജനസ്യ തസ്യ
പ്രമാദമപ്യർഹസി വീര സോഽഗും || 4.33.51 || 1428

കോപം കഥം നാമ ഗുണപ്രകൃഷ്ടഃ
കുമാര കുർയാദപകൃഷ്ടസത്തേ |

കസ്ത്വദിധഃ കോപവശം ഹി ഗച്ഛേത്
 സത്ത്യാവരുദ്ധസ്തപസഃ പ്രസൂതിഃ || 4.33.52 || 1429

ജാനാമി കോപം ഹരിവീരബന്ധോ -
 ര്ജാനാമി കാർയസ്യ ച കാലസംഗം |
 ജാനാമി കാർയം ത്വയി യത്കൃതം ന -
 സ്തച്ചാപി ജാനാമി യദത്ര കാർയം || 4.33.53 || 1430

തച്ചാപി ജാനാമി തമാവിഷഹ്യം
 ബലം നരശ്രേഷ്ഠ ശരീരജസ്യ |
 ജാനാമി യസ്മിംശ്ച ജന്യേവബദ്ധം
 കാമേന സുഗ്രീവമസക്തമദ്യ || 4.33.54 || 1431

ന കാമതന്ത്രേ തവ ബുദ്ധിരസ്തി
 ത്വം വൈ യഥാ മന്യുവശം പ്രപന്നഃ |
 ന ദേശകാലൗ ഹി യഥാർഥധർമാ -
 വവേക്ഷതേ കാമരതിർമനുഷ്യഃ || 4.33.55 || 1432

തം കാമവൃത്തം മമ സന്നികൃഷ്ടം
 കാമാഭിയോഗാച്ച വിമുക്തലജ്ജം |
 ക്ഷമസ്യ താവത് പരവീരഹന്ത -
 സ്ത്വദ്ഭ്രാതരം വാനരവംശനാഥം || 4.33.56 || 1433

മഹർഷയോ ധർമതപോഭിരാമാഃ
 കാമാനുകാമാഃ പ്രതിബദ്ധമോഹാഃ |
 അയം പ്രകൃത്യാ ചപലഃ കപിസ്തു
 കഥം ന സജ്ജേത സുവേഷു രാജാ || 4.33.57 || 1434

ഇത്യേവമുക്ത്യാ വചനം മഹാർഥം
 സാ വാനരീ ലക്ഷ്മണമപ്രമേയം |

- പുനഃ സഖേദം മദവിഹൃലാക്ഷീ
 ഭർതൂർഹിതം വാക്യമിദം ബഭാഷേ || 4.33.58 || 1435
- ഉദ്യോഗസ്തു ചിരാജ്ഞപ്തഃ
 സുഗ്രീവേണ നരോത്തമ |
 കാമസ്യാപി വിധേയേന
 തവാർഥപ്രതിസാധനേ || 4.33.59 || 1436
- ആഗതാ ഹി മഹാവീരയാ
 ഹരയഃ കാമരൂപിണഃ |
 കോടീഃ ശതസഹസ്രാണി
 നാനാനഗനിവാസിനഃ || 4.33.60 || 1437
- തദാഗച്ഛ മഹാബാഹോ
 ചാരിത്രം രക്ഷിതം ത്വയാ |
 അച്ഛലം മിത്രഭാവേന
 സതാം ദാരാവലോകനം || 4.33.61 || 1438
- താരയാ ചാഭ്യനുജ്ഞാത -
 സ്ത്വരയാ വാപി ചോദിതഃ |
 പ്രവിവേശ മഹാബാഹു -
 രഭ്യന്തരമരിംഭമഃ || 4.33.62 || 1439
- തതഃ സുഗ്രീവമാസീനം
 കാഞ്ചനേ പരമാസനേ |
 മഹാർഹാസ്തരണോപേതേ
 ദദർശാദിത്യസന്നിഭം || 4.33.63 || 1440
- ദിവ്യാഭരണചിത്രാംഗം
 ദിവ്യരൂപം യശസ്വിനം |

ദിവ്യമാൽയാംബരധരം
 മഹേന്ദ്രമിവ ദുർജയം || 4.33.64 || 1441

ദിവ്യാഭരണമാൽയാഭിഃ
 പ്രമദാഭിഃ സമാവൃതം |
 സംരബ്ധതരരക്താക്ഷോ
 ബഭൂവാന്തകസന്നിഭഃ || 4.33.65 || 1442

രുമാം തു വീരഃ പരിരദ്യ ഗാഢം
 വരാസനസ്ഥോ വരഹേമവർണഃ |
 ദദർശ സൗമിത്രിമദീനസത്ത്വം
 വിശാലനേത്രഃ സ വിശാലനേത്രം || 4.33.66 || 1443

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രയസ്ത്രീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവസ്യ ലക്ഷ്മണസമീപേ ഗമനം ലക്ഷ്മണേന തസ്യ ഭർത്സനം ച

തമപ്രതിഹതം ക്രുദ്ധം
 പ്രവിഷ്ടം പുരുഷർഷഭം |
 സുഗ്രീവോ ലക്ഷ്മണം ദൃഷ്ട്വാ
 ബഭൂവ വ്യഥിതേന്ദ്രിയഃ ||4.34.1 || 1444

ക്രുദ്ധം നിഃശ്വസമാനം തം
 പ്രദീപ്തമീവ തേജസാ |
 ഭ്രാതൂർവ്യസനസന്തപ്തം
 ദൃഷ്ട്വാ ദശരഥാത്മജം ||4.34.2 || 1445

ഉത്പപാത ഹരിശ്രേഷ്ഠോ
 ഹിത്യാ സൗവർണമാസനം |
 മഹാൻ മഹേന്ദ്രസ്യ യഥാ
 സ്വലക്യത ഇവ ധ്വജഃ ||4.34.3 || 1446

ഉത്പതന്തമനുത്പേതു
 രുമാപ്രഭൃതയഃ സ്ത്രിയഃ |
 സുഗ്രീവം ഗഗനേ പൂർണം
 ചന്ദ്രം താരാഗണാ ഇവ ||4.34.4 || 1447

സംരക്തനയനഃ ശ്രീമാൻ
 സഞ്ചചാര കൃതാഞ്ജലിഃ |
 ബഭൂവാവസ്ഥിതസ്തുത്ര
 കൽപവൃക്ഷോ മഹാനിവ || 4.34.5 || 1448

രുമാദ്വിതീയം സുഗ്രീവം
 നാരിമധ്യഗതം സ്ഥിതം |
 അബ്രവീൽലക്ഷ്മണഃ ക്രുദ്ധഃ
 സതാരം ശശിനം യഥാ || 4.34.6 || 1449

സത്ത്യാഭിജനസമ്പന്നഃ
 സാനുക്രോശോ ജിതേന്ദ്രിയഃ |
 കൃതജ്ഞഃ സത്യവാദി ച
 രാജാ ലോകേ മഹീയതേ || 4.34.7 || 1450

യസ്തു രാജാ സ്ഥിത്യോധർമ്മേ
 മിത്രാണാമുപകാരിണാം |
 മിഥ്യാ പ്രതിജ്ഞാം കുരുതേ
 കോ നൃശംസതരസ്കൃതഃ || 4.34.8 || 1451

ശതമശ്യാന്യതേ ഹന്തി
 സഹസ്രം തു ഗവാനൃതേ |
 ആത്മാനം സ്വജനം ഹന്തി
 പുരുഷഃ പുരുഷാന്യതേ || 4.34.9 || 1452

പൂർവം കൃതാർഥോ മിത്രാണാം
 ന തത്പ്രതികരോതി യഃ |
 കൃതഘ്നഃ സർവഭൂതാനാം
 സ വധ്യഃ പ്ലവഗേശ്വര || 4.34.10 || 1453

- ഗീതോദ്യം ബ്രഹ്മണാ ശ്ലോകഃ
 സർവലോകനമസ്ത്യതഃ |
 ദൃഷ്ട്യാ കൃതഘ്നം ക്രുദ്ധേന
 തന്നിബോധ പ്ലവംഗമ || 4.34.11 || 1454
- ഗോഘ്നേ ചൈവ സുരാപേ ച
 ചൗരേ ഭഗവതേ തഥാ |
 നിഷ്ട്യതിർവിഹിതാ സദ്ഭിഃ
 കൃതഘ്നേ നാസ്തി നിഷ്ട്യതിഃ || 4.34.12 || 1455
- അനാർയസ്ത്വം കൃതഘ്നശ്ച
 മിഥ്യാവാദീ ച വാനര |
 പൂർവം കൃതാർഥോ രാമസ്യ
 ന തത്പ്രതികരോഷി യത് || 4.34.13 || 1456
- നനു നാമ കൃതാർഥേന
 ത്വയാ രാമസ്യ വാനര |
 സീതായാ മാർഗ്ഗണേ യതഃ
 കർതവ്യഃ കൃതമിച്ഛതാ || 4.34.14 || 1457
- സ ത്വം ഗ്രാമ്യേഷു ഭോഗേഷു
 സക്തോ മിഥ്യാപ്രതിശ്രവഃ |
 ന ത്വാം രാമോ വിജാനീതേ
 സർപം മണ്ഡുകരാവിണം || 4.34.15 || 1458
- മഹാഭാഗേന രാമേണ
 പാപഃ കരുണവേദിനാ |
 ഹരീണാം പ്രാപിതോ രാജ്യം
 ത്വം ദുരാത്ഥാ മഹാത്മനാ || 4.34.16 || 1459

കൃതം ചേന്നാതിജാനീഷേ
 രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 സദ്യസ്ത്വം നിശിതൈർബാണൈ -
 റ്റഹതോ ദ്രക്ഷ്യസി വാലിനം ||4.34.17 || 1460

ന സ സങ്കുചിതഃ പന്ഥാ
 യേന വാലീ ഹതോ ഗതഃ |
 സമയേ തിഷ്ഠ സുഗ്രീവ
 മാ വാലിപഥമൻവഗാഃ ||4.34.18 || 1461

ന നൂനമിക്ഷ്യാകുവരസ്യ കാർമുകാ -
 ഛരാംശ്ച താൻ പശ്യസി വജ്രസന്നിഭാൻ |
 തതഃ സുഖം നാമ വിഷേവസേ സുഖീ
 ന രാമകാർയം മനസാപ്യവേക്ഷസേ ||4.34.19 || 1462

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുസ്ത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ||

താരയാ യുക്തിയുക്തയാ വാചാ ലക്ഷ്മണസ്യ പ്രശമനം

- തഥാ ബ്രുവാണം സൗമിത്രിം
 പ്രദീപ്തമിവ തേജസാ |
 അബ്രവീൽലക്ഷ്മണം താരാ
 താരാധിപനിദാനനാ || 4.35.1 || 1463
- നൈവം ലക്ഷ്മണ വക്തവ്യോ
 നായം പരുഷമർഹതി |
 ഹരീണാമീശ്വരഃ ശ്രോതും
 തവ വക്ത്രാദ് വിശേഷതഃ || 4.35.2 || 1464
- നൈവാകൃതജ്ഞഃ സുഗ്രീവോ
 ന ശരോ നാപി ദാരുണഃ |
 നൈവാനൃതകഥോ വീര
 ന ജിഹശ്ച കപീശ്വരഃ || 4.35.3 || 1465
- ഉപകാരം കൃതം വീരോ
 നാപ്യയം വിസ്മൃതഃ കപിഃ |
 രാമേണ വീര സുഗ്രീവോ
 യദൻയൈർദുഷ്കരം രണേ || 4.35.4 || 1466

- രാമപ്രസാദാത് കീർത്തിം ച
 കപിരാജ്യം ച ശാശ്വതം |
 പ്രാപ്തവാനിഹ സുഗ്രീവോ
 രുമാം മാം ച പരന്തപ || 4.35.5 || 1467
- സുദുഃഖശയിതഃ പൂർവം
 പ്രാപ്യേദം സുഖമുത്തമം |
 പ്രാപ്തകാലം ന ജാനീതേ
 വിശ്വാമിത്രോ യഥാ മുനിഃ || 4.35.6 || 1468
- ഘൃതാച്യാം കില സംസക്തോ
 ദശ വർഷാണി ലക്ഷ്മണ |
 അഹോദ്വന്ധത ധർമാത്മാ
 വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ || 4.35.7 || 1469
- സ ഹി പ്രാപ്തം ന ജാനീതേ
 കാലം കാലവിദാം വരഃ |
 വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജഃ
 കിം പുനര്യഃ പൃഥഗ്ജനഃ || 4.35.8 || 1470
- ദേഹധർമഗതസ്യാസ്യ
 പരിശ്രാന്തസ്യ ലക്ഷ്മണ |
 അവിത്യപ്തസ്യ കാമേഷു
 രാമഃ ക്ഷന്തുമിഹാർഹതി || 4.35.9 || 1471
- ന ച രോഷവശം താത
 ഗന്തുമർഹസി ലക്ഷ്മണ |
 നിശ്ചയാർഥമവിജ്ഞായ
 സഹസാ പ്രാകൃതോ യഥാ || 4.35.10 || 1472

സത്യയുക്താ ഹി പുരുഷാ -
 സ്തുദ്വിധാഃ പുരുഷർഷഭ |
 അവിമൃശ്യ ന രോഷസ്യ
 സഹസാ യാന്തി വശ്യതാം || 4.35.11 || 1473

പ്രസാദയേ ത്യാം ധർമജ്ഞ
 സുഗ്രീവാർഥം സമാഹിതാ |
 മഹാൻ രോഷസമുത്പന്നഃ
 സംരംഭസ്തുജ്യതാമയം || 4.35.12 || 1474

രുമാം മാം ചാംഗദം രാജ്യം
 ധനധാന്യപശൂനി ച |
 രാമപ്രിയാർഥം സുഗ്രീവ -
 സ്തുജ്ജേദിതി മതിർമമ || 4.35.13 || 1475

സമാനേഷ്യതി സുഗ്രീവഃ
 സീതയാ സഹ രഘവം |
 ശശാങ്കമിവ രോഹിൺയാ
 ഹത്യാ തം രാക്ഷസാധമം || 4.35.14 || 1476

ശതകോടിസഹസ്രാണി
 ലങ്കായാം കില രക്ഷസാം |
 അയുതാനി ച ഷട്ത്രിംശ -
 ഠസഹസ്രാണി ശതാനി ച || 4.35.15 || 1477

അഹത്യാ താംശ്ച ദുർധർഷാൻ
 രാക്ഷസാൻ കാമരുപിണഃ |
 ന ശക്ത്യാ രാവണോ ഹന്തും
 യേന സാ മൈമിലീ ഹൃതാ || 4.35.16 || 1478

തേ ന ശക്യാ രണേ ഹന്തു -
 മസഹായേന ലക്ഷ്മണ |
 രാവണഃ ക്രൂരകർമാ ച
 സുഗ്രീവേണ വിശേഷതഃ || 4.35.17 || 1479

ഏവമാഖ്യാതവാൻ വാലീ
 സ ഹൃദിജ്ഞോ ഹരീശ്വരഃ |
 ആഗമന്തൂ ന മേ വ്യക്തഃ
 ശ്രവാത് തസ്യ ബ്രവീദ്യഹം || 4.35.18 || 1480

ത്വത്സഹായനിമിത്തം ഹി
 പ്രേഷിതാ ഹരിപുംഗവാഃ |
 ആനേതും വാനരാൻ യുദ്ധേ
 സുബഹുൻ ഹരിപുംഗവാൻ || 4.35.19 || 1481

താംശ്ച പ്രതീക്ഷമാണോഽയം
 വിക്രാന്താൻ സുമഹാബലാൻ |
 രാഘവസ്യാർമസിദ്ധ്യർഥം
 ന നിർയാതി ഹരീശ്വരഃ || 4.35.20 || 1482

കൃതാ സുസംസ്ഥാ സൗമിത്രേ
 സുഗ്രീവേണ പുരാ യഥാ |
 അദ്യ തൈർവാനരൈഃ സർവൈ -
 രാഗന്തവ്യം മഹാബലൈഃ || 4.35.21 || 1483

ഋക്ഷകോടിസഹസ്രാണി
 ഗോലാംഗൂലശതാനി ച |
 അദ്യ ത്യാമുപയാസ്യന്തി
 ജഹി കോപമരിന്ദ |

കോട്യേനേകാസ്തു കാകുസ്ഥ

കപീനാം ദീപ്തേജസാം ||4.35.22 ||

1484

തവ ഹി മുഖമിദം നിരീക്ഷ്യ കോപാത്

ക്ഷതജസമേ നയനേ നിരീക്ഷമാണാഃ |

ഹരിവരവനിതാ ന യാന്തി ശാന്തിം

പ്രഥമഭയസ്യ ഹി ശങ്കിതാഃ സു സർവാഃ ||4.35.23 ||

1485

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ||

സ്വീയം ലഘുത്വം ശ്രീരാമസ്യ മഹത്ത്വം ച പ്രതിപാദയതാ സുഗ്രീവേണ
ലക്ഷ്മണം പ്രതി ക്ഷമയാഃ പ്രാർഥനം ലക്ഷ്മണേന തസ്യ
പ്രശംസാപൂർവകം തം പ്രത്യാത്മനാ സഹ ചലിതുമാദേശകരണം

ഇത്യുക്തസ്താരയാ വാക്യം

പ്രശ്രീതം ധർമസംഹിതം |

മൃദുസ്വഭാവഃ സൗമിത്രിഃ

പ്രതിജഗ്രാഹ തദ്വചഃ ||4.36.1 ||

1486

തസ്മിൻ പ്രതിഗൃഹീതേ തു

വാക്യേ ഹരിഗണേശ്വരഃ |

ലക്ഷ്മണാത് സുമഹത്ത്വാസം

വന്ദ്രം ക്ലിന്നമിവാത്യജ്ഞാത് ||4.36.2 ||

1487

തതഃ കംഠഗതം മാൽയം

ചിത്രം ബഹുഗുണം മഹത് |

ചിച്ഛേദ വിമദശ്ചാസീത്

സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ ||4.36.3 ||

1488

സ ലക്ഷ്മണം ഭീമബലം

സർവവാനരസത്തമഃ |

- അബ്രവീത് പ്രശ്രിതം വാക്യം
 സുഗ്രീവഃ സമ്പ്രഹർഷയൻ ||4.36.4 || 1489
- പ്രണഷ്ടാ ശ്രീശ്ച കീർതിശ്ച
 കപിരാജ്യം ച ശാശ്വതം |
 രാമപ്രസാദാത് സൗമിത്രേ
 പുനശ്ചാപ്ലമിദം മയാ ||4.36.5 || 1490
- കഃ ശക്തസ്തുസ്യ ദേവസ്യ
 ഖ്യാതസ്യ സ്വേന കർമണാ |
 താദൃശം പ്രതികൂർവീത
 അംശേനാപി നൃപാത്മജ ||4.36.6 || 1491
- സീതാം പ്രാപ്സ്യതി ധർമാത്മാ
 വധിഷ്യതി ച രാവണം |
 സഹായമാത്രേണ മയാ
 രാഘവഃ സ്വേന തേജസാ ||4.36.7 || 1492
- സഹായകൃത്യം കിം തസ്യ
 യേന സപ്ത മഹാദ്രുമാഃ |
 ഗിരിശ്ച വസുധാ ചൈവ
 ബാണേനൈകേന ദാരിതാഃ ||4.36.8 || 1493
- ധനുർവിസ്താരമാണസ്യ
 യസ്യ ശബ്ദേന ലക്ഷ്മണ |
 സശൈലാ കമ്പിതാ ഭൂമിഃ
 സഹായൈഃ കിം നു തസ്യ വൈ ||4.36.9 || 1494
- അനുയാത്രാം നരേന്ദ്രസ്യ
 കരിഷ്യേഹം നരർഷഭ |

ഗച്ഛതോ രാവണം ഹന്തും
 വൈരിണം സപുരസ്സരം ||4.36.10 || 1495

യദി കിഞ്ചിദതിക്രാന്തം
 വിശ്വാസാത് പ്രണയേന വാ |
 പ്രേഷ്യസ്യ ക്ഷമിതവ്യം മേ
 ന കശ്ചിന്നാപരാധ്യതി ||4.36.11 || 1496

ഇതി തസ്യ ബ്രൂവാണസ്യ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ |
 അഭവൽലക്ഷ്മണഃ പ്രീതഃ
 പ്രേമ്ണാ ചേദമുവാച ഹ ||4.36.12 || 1497

സർവമാ ഹി മമ ഭ്രാതാ
 സനാഥോ വാനരേശ്വര |
 ത്വയാ നാഥേന സുഗ്രീവ
 പ്രശ്രിതേന വിശേഷതഃ ||4.36.13 || 1498

യസ്തേ പ്രഭാവഃ സുഗ്രീവ
 യച്ച തേ ശൗചമീദൃശം |
 അർഹസ്ത്വം കപിരാജ്യസ്യ
 ശ്രീയം ഭോക്തുമനുത്തമാം ||4.36.14 || 1499

സഹായേന ച സുഗ്രീവ
 ത്വയാ രാമഃ പ്രതാപവാൻ |
 വധിഷ്യതി രണേ ശത്രു -
 നചിരന്നാത്ര സംശയഃ ||4.36.15 || 1500

ധർമ്മജ്ഞസ്യ കൃതജ്ഞസ്യ
 സംഗ്രാമേഷ്വനിവർതിനഃ |

ഉപപന്നം ച യുക്തം ച
 സുഗ്രീവ തവ ഭാഷിതം ||4.36.16 || 1501

ദോഷജ്ഞഃ സതി സാമർഥ്യേ
 കോന്ധോ ഭാഷിതുമർഹതി |
 വർജ്ജയിത്യാ മമ ജ്ഞേഷും
 ത്യാം ച വാനരസത്തമ ||4.36.17 || 1502

സദ്യശശ്ചാസി രാമേണ
 വിക്രമേണ ബലേന ച |
 സഹായോ ദൈവതൈർഭത്ത -
 ശ്ചിരായ ഹരിപുംഗവ ||4.36.18 || 1503

കിം തു ശീഘ്രമിതോ വീര
 നിശ്ക്ലമ ത്യാം മയാ സഹ |
 സാന്ത്യയസ്യ വയസ്യം ച
 ഭാർയാഹരണദുഃഖിതം ||4.36.19 || 1504

യച്ച ശോകാഭിഭൂതസ്യ
 ശ്രുത്യാ രാമസ്യ ഭാഷിതം |
 മയാ ത്യാം പരുഷാൺയുക്ത -
 സ്തത് ക്ഷമസ്യ സഖേ മമ ||4.36.20 || 1505

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷട്ത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ വാനരസേനാസംഗ്രഹായ പുനർഭൂതാൻ പ്രേഷയിതും
ഹനുമത ആജ്ഞാപനം തേഭ്യോ രാജാജ്ഞാമാകർണ്യ സമേഷാം
വാനരാണാം കിഷ്കിന്ധാം പ്രതി പ്രസ്ഥാനം നിവൃത്തൈർഭൂതൈഃ
സഗ്രീവായോപായനാനി സമർപ്യ വാനരാഗമനവൃത്താന്തസ്യ
നിവേദനം

ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവോ

ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മനാ |

ഹനുമന്തം സ്ഥിതം പാർശ്വേ

വചനം ചേദമബ്രവീത് || 4.37.1 ||

1506

മഹേന്ദ്രഹിമവദ്വിന്ധ്യ -

കൈലാസശിഖരേഷു ച |

മന്ദരേ പാണ്ഡുശിഖരേ

പഞ്ചശൈലേഷു യേ സ്ഥിതാഃ || 4.37.2 ||

1507

തരുണാദിത്യവർണേഷു

ഭ്രാജമാനേഷു നിത്യശഃ |

പർവതേഷു സമുദ്രാന്തേ

പശ്ചിമന്ധ്രാമു തു യേ ദിശി || 4.37.3 ||

1508

ആദിത്യഭവനേ ചൈവ
 ഗിരൗ സന്ധ്യാഭ്രസന്നിഭേ |
 പദ്മാചലവനം ഭീമാഃ
 സംശ്രിതാ ഹരിപുംഗവാഃ ||4.37.4 || 1509

അഞ്ജനാംബുദസങ്കാശാഃ
 കുഞ്ജരേന്ദ്രമഹൗജസഃ |
 അഞ്ജനേ പർവതേ ചൈവ
 യേ വസന്തി പ്ലവംഗമാഃ ||4.37.5 || 1510

മഹാശൈലഗുഹാവാസാ
 വാനരാഃ കനകപ്രഭാഃ |
 മേരുപാർശ്വഗതാശ്ചൈവ
 യേ ച ധൂമ്രഗിരിം ശ്രിതാഃ ||4.37.6 || 1511

തരുണാദിത്യവർണാശ്ച
 പർവതേ യേ മഹാരുണേ |
 പിബന്തോ മധു മൈരേയം
 ഭീമവേഗാഃ പ്ലവംഗമാഃ ||4.37.7 || 1512

വനേഷു ച സുരദ്വേഷു
 സുഗന്ധിഷു മഹത്സു ച |
 താപസാശ്രമരദ്വേഷു
 വനാന്തേഷു സമന്തതഃ ||4.37.8 || 1513

താംസ്താംസ്ത്വമാനയ ക്ഷിപ്രം
 പൃഥ്വിവ്യാം സർവവാനരാൻ |
 സാമദാനാദിഭിഃ കൽപൈ -
 ര്വാനരൈർവേഗവത്തരൈഃ ||4.37.9 || 1514

- പ്രേഷിതാഃ പ്രഥമം യേ ച
 മയാഽഽജ്ഞാതാ മഹാജവാഃ |
 ത്വരണാർഥം തു ഭൂയസ്ത്വം
 സന്വേഷയ ഹരീശ്വരാൻ || 4.37.10 || 1515
- യേ പ്രസക്താശ്ച കാമേഷു
 ദീർഘസൂത്രാശ്ച വാനരാഃ |
 ഇഹാനയസ്യ താങ്ശീഘ്രം
 സർവാനേവ കപീശ്വരാൻ || 4.37.11 || 1516
- അഹോദിർഭശദിർഭയേ ച
 നാഗച്ഛന്തി മമാജ്ഞയാ |
 ഹന്തവ്യാന്യേ ദുരാത്മാനോ
 രാജശാസനദുഷകാഃ || 4.37.12 || 1517
- ശതാൻയഥ സഹസ്രാണി
 കോട്യശ്ച മമ ശാസനാത് |
 പ്രയാന്തു കപിസിംഹാനാം
 നിദേശേ മമ യേ സ്ഥിതാഃ || 4.37.13 || 1518
- മേഘപർവതസങ്കാശാ -
 ശ്ചരാദയന്ത ഇവാംബരം |
 ഘോരരൂപാഃ കപിശ്രേഷ്ഠാ
 യാന്തു മച്ഛാസനാദിതഃ || 4.37.14 || 1519
- തേ ഗതിജ്ഞാ ഗതിം ഗത്വാ
 പൃഥിവ്യാം സർവവാനരാഃ |
 ആനയന്തു ഹരീൻ സർവാം -
 സ്ത്വരിതാഃ ശാസനാൻമമ || 4.37.15 || 1520

തസ്യ വാനരരാജസ്യ

ശ്രുത്യാ വായുസുതോ വചഃ |

ദിക്ഷു സർവാസു വിക്രാന്താൻ

പ്രേഷയാമാസ വാനരാൻ ||4.37.16 ||

1521

തേ പദം വിഷ്ണുവിക്രാന്തം

പതന്ത്രതിജ്ഞാതിരധ്യാഗഃ |

പ്രയാതാഃ പ്രഹിതാ രാജ്ഞാ

ഹരയസ്തു ക്ഷണേന വൈ ||4.37.17 ||

1522

തേ സമുദ്രേഷു ഗിരിഷു

വനേഷു ച സരസ്സു ച |

വാനരാ വാനരാൻ സർവാൻ

രാമഹേതോരചോദയൻ ||4.37.18 ||

1523

മൃത്യുകാലോപമസ്യാജ്ഞാം

രാജരാജസ്യ വാനരാഃ |

സുഗ്രീവസ്യായയുഃ ശ്രുത്യാ

സുഗ്രീവദയശങ്കിതാഃ ||4.37.19 ||

1524

തതസ്സ്യേജ്ഞനസങ്കാശാ

ഗിരേസ്തസ്മാൻമഹാബലാഃ |

തിന്ദ്രഃ കോട്യഃ പ്ലവംഗാനാം

നിർയയുർയത്ര രാഘവഃ ||4.37.20 ||

1525

അസ്തം ഗച്ഛതി യത്രാർക -

സ്തസ്മിൻ ഗിരിവരേ രതാഃ |

സന്തപ്തഹേമവർണാഭാ -

സ്തസ്മാത് കോട്യോ ദശ ച്യുതാഃ ||4.37.21 ||

1526

കൈലാസശിവരേഭൃശ്ച
 സിംഹകേസരവർചസാം |
 തതഃ കോടിസഹസ്രാണി
 വാനരാണാം സമാഗമൻ || 4.37.22 || 1527

ഫലമൂലേന ജീവന്തോ
 ഹിമവന്തമുപാശ്രിതാഃ |
 തേഷാം കോടിസഹസ്രാണാം
 സഹസ്രം സമവർത്ത || 4.37.23 || 1528

അംഗാരകസമാനാനാം
 ഭീമാനാം ഭീമകർമണാം |
 വിന്ധ്യാദ് വാനര കോടിനാം
 സഹസ്രാൺയപതൻ ദ്രുതം || 4.37.24 || 1529

ക്ഷീരോദവേലാനിലയാ -
 സ്തമാലവനവാസിനഃ |
 നാരികേലാശനാശ്ചൈവ
 തേഷാം സംഖ്യാ ന വിദ്യതേ || 4.37.25 || 1530

വനേഭ്യോ ഗഹ്വരേഭൃശ്ച
 സരിദ്ഭൃശ്ച മഹാബലാഃ |
 ആഗച്ഛദ് വാനരീ സേനാ
 പിബന്തീവ ദിവാകരം || 4.37.26 || 1531

യേ തു ത്യാരയിതും യാതാ
 വാനരാഃ സർവവാനരാൻ |
 തേ വീരാ ഹിമവച്ഛേലേ
 ദദ്യൂശൂന്ധം മഹാദ്രുമം || 4.37.27 || 1532

തസ്മിൻ ഗിരിവരേ പുൺയേ
 യജ്ഞോ മാഹേശ്വരഃ പുരാ |
 സർവദേവമനസ്സോഷോ
 ബഭൂവ സുമനോരമഃ ||4.37.28 || 1533

അന്നനിത്യന്ദജാതാനി
 മൂലാനി ച ഫലാനി ച |
 അമൃതസ്യാദുകൽപാനി
 ദദ്യൂശുസ്തത്ര വാനരാഃ ||4.37.29 || 1534

തദന്നസംഭവം ദിവ്യം
 ഫലമൂലം മനോഹരം |
 യഃ കശ്ചിത് സകൃദശ്നാതി
 മാസം ഭവതി തർപിതഃ ||4.37.30 || 1535

താനി മൂലാനി ദിവ്യാനി
 ഫലാനി ച ഫലാശനാഃ |
 ഔഷധാനി ച ദിവ്യാനി
 ജഗൃഹൂർഹരിപുംഗവാഃ ||4.37.31 || 1536

തസ്മാച്ച യജ്ഞായതനാത്
 പുഷ്പാണി സുരഭീണി ച |
 ആനിൻയൂർവാനരാ ഗത്യാ
 സുഗ്രീവപ്രിയകാരണാത് ||4.37.32 || 1537

തേ തു സർവേ ഹരിവരാഃ
 പൃഥിവ്യാം സർവവാനരാൻ |
 സഞ്ചോദയിത്യാ ത്വരിതം
 യുമാനാം ജഗ്മുരഗ്രതഃ ||4.37.33 || 1538

തേ തു തേന മുഹൂർത്തേന
 കപയഃ ശീഘ്രചാരിണഃ |
 കിഷ്കിന്ധാം ത്വരയാ പ്രാപ്താഃ
 സുഗ്രീവോ യത്ര വാനരഃ ||4.37.34 || 1539

തേ ഗൃഹീത്യൗഷധീഃ സർവാഃ
 ഫലമൂലം ച വാനരാഃ |
 തം പ്രതിഗ്രാഹയാമാസു -
 ര്വചനം ചേദമബ്രുവൻ ||4.37.35 || 1540

സർവേ പരിസ്യതാഃ ശൈലാഃ
 സരിതശ്ച വനാനി ച |
 പൃഥിവ്യാം വാനരാഃ സർവേ
 ശാസനാദുപയാന്തി തേ ||4.37.36 || 1541

ഏവം ശ്രുത്വാ തതോ ഹൃഷ്ടഃ
 സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗാധിപഃ |
 പ്രതിജഗ്രാഹ ച പ്രീത -
 സ്തേഷാം സർവമുപായനം ||4.37.37 || 1542

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ||

സലക്ഷ്മണേന സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമപാർശ്വമാഗദ്യ തത്പാദയോഃ
പ്രണമനം ശ്രീരാമേണ തന്യാശ്യാസനം സുഗ്രീവേണ
സ്വകൃതസൈന്യസംഗ്രഹോദ്യോഗസ്യ കഥനം തദാകർണ്യ
ശ്രീരാമസ്യ സന്തോഷശ്ച

പ്രതിഗൃഹ്യ ച തത് സർവ -
മുപായനമുപാഹൃതം |
വാനരാൻ സാന്ത്യയിത്യാ ച
സർവാനേവ വ്യസർജ്ജയത് || 4.38.1 || 1543

വിസർജ്ജയിത്യാ സ ഹരീൻ
സഹസ്രാൻ കൃതകർമണഃ |
മേനേ കൃതാർഥമാത്മാനം
രാഘവം ച മഹാബലം || 4.38.2 || 1544

സ ലക്ഷ്മണോ ഭീമബലം
സർവവാനരസത്തമം |
അബ്രവീത് പ്രശ്രിതം വാക്യം
സുഗ്രീവം സമ്പ്രഹർഷയൻ || 4.38.3 || 1545

കിഷ്കിന്ധായാ വിനിഷ്ഠാമ
യദി തേ സൗമ്യ രോചതേ |

തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്യാ
ലക്ഷ്മണസ്യ സുഭാഷിതം || 4.38.4 || 1546

സഗ്രീവഃ പരമപ്രീതോ
വാക്യമേതദുവാച ഹ |
ഏവം ഭവതു ഗച്ഛാമ
സ്ഥേയം ത്വച്ഛാസനേ മയാ || 4.38.5 || 1547

തമേവമുക്ത്യാ സുഗ്രീവോ
ലക്ഷ്മണം ശുഭലക്ഷണം |
വിസർജ്ജയാമാസ തദാ
താരാദ്യാശ്ചൈവ യോഷിതഃ || 4.38.6 || 1548

ഏഹീത്യുച്ചൈർഹരിവരാൻ
സുഗ്രീവഃ സമുദാഹരത് |
തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്യാ
ഹരയഃ ശീഘ്രമായയുഃ || 4.38.7 || 1549

ബദ്ധാഞ്ജലിപുടാഃ സർവേ
യേ സ്യുഃ സ്ത്രീദർശനക്ഷമാഃ |
താനുവാച തതഃ പ്രാപ്താൻ
രാജാർകസദ്യശപ്രഭഃ || 4.38.8 || 1550

ഉപസ്ഥാപയത ക്ഷിപ്രം
ശിബികാം മമ വാനരാഃ |
ശ്രുത്യാ തു വചനം തസ്യ
ഹരയഃ ശീഘ്രവിക്രമാഃ || 4.38.9 || 1551

സമുപസ്ഥാപയാമാസുഃ
ശിബികാം പ്രിയദർശനാം |

താമുപസ്ഥാപിതാം ദൃഷ്ട്യാ
ശിബികാം വാനരാധിപഃ || 4.38.10 || 1552

ലക്ഷ്മണാരൂഹൃതാം ശീഘ്ര -
മിതി സൗമിത്രിമബ്രവീത് |
ഇത്യുക്ത്യാ കാഞ്ചനം യാനം
സുഗ്രീവഃ സൂര്യസന്നിഭം || 4.38.11 || 1553

ബഹുഭിർഹരിഭിർയുക്ത -
മാരുരോഹ സലക്ഷ്മണഃ |
പാണ്ഡുരേണോതപത്രേണ
ധ്രിയമാണേന മുർധനി || 4.38.12 || 1554

ശുക്ലേഷു ബാലവൃജ്ജനൈ -
ർധൂയമാനൈഃ സമന്തതഃ |
ശംഖഭേരീനിനാദൈശ്ച
ബന്ദിഭിശ്ചാഭിനന്ദിതഃ || 4.38.13 || 1555

നിർയയൗ പ്രാപ്യ സുഗ്രീവോ
രാജ്യശ്രിയമനുത്തമാം |
സ വാനരശതൈസ്തീക്ഷ്ണൈ -
ർബഹുഭിഃ ശസ്ത്രപാണിഭിഃ || 4.38.14 || 1556

പരികീർണോ യയൗ തത്ര
യത്ര രാമോ വ്യവസ്ഥിതഃ |
സ തം ദേശമനുപ്രാപ്യ
ശ്രേഷ്ഠം രാമനിഷേവിതം || 4.38.15 || 1557

അവാതരൻമഹാതേജാഃ
ശിബികായാഃ സലക്ഷ്മണഃ |

- ആസാദ്യ ച തതോ രാമം
 കൃതാഞ്ജലിപുടോഭവത് || 4.38.16 || 1558
- കൃതാഞ്ജലൗ സ്ഥിതേ തസ്മിൻ
 വാനരാശ്ചാഭവംസ്തഥാ |
 തടാകമിവ തം ദൃഷ്ട്വാ
 രാമഃ കുഡ്മലപങ്കജം || 4.38.17 || 1559
- വാനരാണാം മഹത് സൈന്ധവം
 സുഗ്രീവേ പ്രീതിമാനഭൂത് |
 പാദയോഃ പതിതം മൂർധ്നാ
 തമുത്ഥാപ്യ ഹരിശ്വരം || 4.38.18 || 1560
- പ്രേമ്ണാ ച ബഹുമാനാച്ച
 രാഘവഃ പരിഷസ്യജേ |
 പരിഷ്യജ്യ ച ധർമാത്മാ
 നിഷീദേതി തതോബ്രവീത് || 4.38.19 || 1561
- നിഷണ്ണം തം തതോ ദൃഷ്ട്വാ
 ക്ഷിതൗ രാമോബ്രവീത് തതഃ |
 ധർമമർഥം ച കാമം ച
 കാലേ യസ്മൂ നിഷേവതേ || 4.38.20 || 1562
- വിഭജ്യ സതതം വീര
 സ രാജാ ഹരിസത്തമ |
 ഹിത്യാ ധർമം തമാർഥം ച
 കാമം യസ്മൂ നിഷേവതേ || 4.38.21 || 1563
- സ വൃക്ഷാഗ്രേ യഥാ സുപ്തഃ
 പതിതഃ പ്രതിബുധ്യതേ |

അമിത്രാണാം വധേ യുക്തോ മിത്രാണാം സംഗ്രഹേ രതഃ 4.38.22	1564
ത്രിവർഗഫലഭോക്താ ച രാജാ ധർമ്മേണ യുജ്യതേ ഉദ്യോഗസമയസ്തേഷ പ്രാപ്തഃ ശത്രുനിഷൂദന 4.38.23	1565
സഞ്ചിന്ത്യതാം ഹി പിംഗേശ ഹരിഭിഃ സഹ മന്ത്രിഭിഃ ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവോ രാമം വചനമബ്രവീത് 4.38.24	1566
പ്രണഷ്ടാ ശ്രീശ്ച കീർതിശ്ച കപിരാജ്യം ച ശാശ്വതം ത്വത്പ്രസാദാൻമഹാബാഹോ പുനഃ പ്രാപ്തമിദം മയാ 4.38.25	1567
തവ ദേവ പ്രസാദാച്ച ഭ്രാതൃശ്ച ജയതാം വര കൃതം ന പ്രതികൂർയാദ് യഃ പുരുഷാണാം ഹി ദൂഷകഃ 4.38.26	1568
ഏതേ വാനരമുഖ്യാശ്ച ശതശഃ ശത്രുസൂദന പ്രാപ്താശ്ചാദായ ബലിനഃ പൃഥ്വിവ്യാം സർവവാനരാൻ 4.38.27	1569
ഋക്ഷാശ്ച വാനരാഃ ശൂരാ ഗോലാംഗുലാശ്ച രാഘവ	

കാന്താരവനദുർഗാണാ -

മഭിജ്ഞാ ഘോരദർശനാഃ || 4.38.28 ||

1570

ദേവഗന്ധർവപുത്രാശ്ച

വാനരാഃ കാവരുപിണഃ |

സൈഃ സൈഃ പരിവൃതാഃ സൈൻധവൈ -

ർവർത്തനേ പർഥി രാഘവ || 4.38.29 ||

1571

ശതൈഃ ശതസഹസ്രൈശ്ച

വർത്തനേ കോടിഭിസ്തഥാ |

അയുതൈശ്ചാവൃതാ വീര

ശങ്കുഭിശ്ച പരന്തപ || 4.38.30 ||

1572

അർബുദൈരർബുദശതൈ -

ർമയൈശ്ചാന്നൈശ്ച വാനരാഃ |

സമുദ്രാശ്ച പരാർധാശ്ച

ഹരയോ ഹരിയുമപാഃ || 4.38.31 ||

1573

ആഗമിഷ്യന്തി തേ രാജൻ

മഹേന്ദ്രസമവിക്രമാഃ |

മേഘപർവതസങ്കാശാ

മേരുവിന്ധ്യകൃതാലയാഃ || 4.38.32 ||

1574

തേ ത്യാമഭിഗമിഷ്യന്തി

രാക്ഷസം യോദ്ധുമാഹവേ |

നിഹത്യ രാവണം യുദ്ധേ

ഹ്യാനയിഷ്യന്തി മൈഥിലീം || 4.38.33 ||

1575

തതഃ സമുദ്യോഗമവേക്ഷ്യ വീര്യവാൻ

ഹരിപ്രവീരസ്യ നിദേശവർതിനഃ |

ബഭൂവ ഹർഷാദ് വസുധാധിപാത്മജഃ

പ്രബുദ്ധനീലോത്പലതുൽയദർശനഃ ||4.38.34 ||

1576

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ സുഗ്രീവം പ്രതി കൃതജ്ഞതായാഃ പ്രകാശനം
വിഭിന്നവാനരയുമപതിനാം സൈന്യൈഃ സഹാഗമനം

ഇതി ബ്രുവാണം സുഗ്രീവം
രാമോ ധർമഭൃതാം വരഃ |

ബാഹുഭ്യാം സമ്പരിഷ്ഠ്വ
പ്രത്യുവാച കൃതാഞ്ജലിം ||4.39.1 ||

1577

യദിന്ദ്രോ വർഷതേ വർഷം
ന തച്ചിത്രം ഭവിഷ്യതി |

ആദിത്യോസൗ സഹസ്രാംശുഃ
കുർയാദ് വിതിമിരം നഭഃ ||4.39.2 ||

1578

ചന്ദ്രമാ രജനീം കുർയാത്
പ്രഭയാ സൗമ്യ നിർമലാം |

ത്വദ്വിധോ വാപി മിത്രാണാം
പ്രീതിം കുർയാത് പരന്തപ ||4.39.3 ||

1579

ഏവം ത്വയി ന തച്ചിത്രം
ഭവേദ് യത് സൗമ്യ ശോഭനം |

ജാനാമ്യഹം ത്യാം സുഗ്രീവ
സതതം പ്രിയവാദിനം ||4.39.4 ||

1580

- ത്വത്സനാമഃ സഖേ സംഖ്യേ
 ജേതാസ്മി സകലാനരീൻ |
 ത്വമേവ മേ സുഹൃൻമിത്രം
 സാഹായ്യം കർതുമർഹസി || 4.39.5 || 1581
- ജഹാരാത്മവിനാശായ
 മൈമിലീം രാക്ഷസായമഃ |
 വഞ്ചയിത്യാ തു പൗലോമീ -
 മനുഷ്യാദോ യഥാ ശചീം || 4.39.6 || 1582
- നചിരാത് തം വധിഷ്യാമി
 രാവണം നിശിതൈഃ ശരൈഃ |
 പൗലോമ്യഃ പിതരം ദൃക്തം
 ശതക്രതുരിവാരിഹാ || 4.39.7 || 1583
- ഏതസ്മിന്നന്തരേ ചൈവ
 രജഃ സമദിവർത്തത |
 ഉഷ്ണതീവ്രാം സഹസ്രാംശോ -
 ശൂരാദയദ് ഗഗനേ പ്രഭാം || 4.39.8 || 1584
- ദിശഃ പർയാകുലാശ്ചാസം -
 സ്തമസാ തേന ദൃഷിതാഃ |
 ചചാല ച മഹീ സർവാ
 സശൈലവനകാനനാ || 4.39.9 || 1585
- തതോ നഗേന്ദ്രസങ്കാശൈ -
 സ്തീക്ഷ്ണദംശ്രൈർമഹാബലൈഃ |
 കൃത്സ്മനാ സംഘരാദിതാ ഭൂമി -
 രസംഖ്യേയൈഃ പ്ലവംഗമൈഃ || 4.39.10 || 1586

നിമേഷാന്തരമാത്രേണ
 തതസ്സൈർഹരിയുമപൈഃ |
 കോടീശതപരീവാരെ -
 ര്വാനരൈർഹരിയുമപൈഃ || 4.39.11 || 1587

നാദേയൈഃ പാർവതേയൈശ്ച
 സാമുദ്രൈശ്ച മഹാബലൈഃ |
 ഹരിഭിർമേഘനിർഹ്രാദൈ -
 രന്യൈശ്ച വനവാസിഭിഃ || 4.39.12 || 1588

തരുണാദിത്യവർണൈശ്ച
 ശശിഗൗരൈശ്ച വാനരൈഃ |
 പദ്മകേശരവർണൈശ്ച
 ശ്വേതൈർഹേമകൃതാലയൈഃ || 4.39.13 || 1589

കോടീസഹസ്രൈർദശഭിഃ
 ശ്രീമാൻ പരിവൃതസ്കദാ |
 വീരഃ ശതബലിർനാമ
 വാനരഃ പ്രത്യദ്യശ്യത || 4.39.14 || 1590

തതഃ കാഞ്ചനശൈലാദ -
 സ്കാരായാ വീര്യവാൻ പിതാ |
 അനേകൈർബഹുസാഹസ്രൈഃ
 കോടിഭിഃ പ്രത്യദ്യശ്യത || 4.39.15 || 1591

തഥാപരേണ കോടീനാം
 സഹസ്രേണ സമൻവിതഃ |
 പിതാ രുമായാഃ സമ്പ്രാപ്തഃ
 സുഗ്രീവശ്യാശുരോ വിഭുഃ || 4.39.16 || 1592

പദ്മകേശരസങ്കാശ -

സ്തരുണാർകനിഭാനനഃ |
ബുദ്ധിമാൻ വാനരശ്രേഷ്ഠഃ
സർവവാനരസത്തമഃ || 4.39.17 || 1593

അനേകൈർബഹുസാഹസ്രൈ -

ർവാനരാണാം സമൻവിതഃ |
പിതാ ഹനുമതഃ ശ്രീമാൻ
കേശരീ പ്രത്യദ്യശ്യത || 4.39.18 || 1594

ഗോലാംഗുലമഹാരാജോ

ഗവാക്ഷോ ഭീമവിക്രമഃ |
വൃതഃ കോടിസഹസ്രേണ
വാനരാണാമദ്യശ്യത || 4.39.19 || 1595

ഋക്ഷാണാം ഭീമവേഗാനാം

ധുമ്രഃ ശത്രുനിബർഹണഃ |
വൃതഃ കോടിസഹസ്രാഭ്യാം
ഭ്യാഭ്യാം സമഭിവർത്തത || 4.39.20 || 1596

മഹാചലനിഭൈർഘോരൈഃ

പനസോ നാമ യുഥപഃ |
ആജഗാമ മഹാവീര്യ -
സ്തിസ്യഭിഃ കോടിഭീർവൃതഃ || 4.39.21 || 1597

നീലാഞ്ജനചയാകാരോ

നീലോ നാമൈഷ യുഥപഃ |
അദ്യശ്യത മഹാകായഃ
കോടിഭീർഭശഭീർവൃതഃ || 4.39.22 || 1598

- തതഃ കാഞ്ചനശൈലാഭോ
 ഗവയോ നാമ യൂഥപഃ |
 ആജഗാമ മഹാവിർയഃ
 കോടിഭിഃ പഞ്ചഭിർവൃതഃ || 4.39.23 || 1599
- ദരീമുഖശ്ച ബലവാൻ
 യൂഥപോദ്ഭ്യായയൗ തദാ |
 വൃതഃ കോടിസഹസ്രേണ
 സുഗ്രീവം സമവസ്ഥിതഃ || 4.39.24 || 1600
- മൈന്ദശ്ച ദ്വിവിദശ്ചോഭാ -
 വശ്വിപുത്രൗ മഹാബലൗ |
 കോടികോടിസഹസ്രേണ
 വാനരാണാമദ്യശൃതാം || 4.39.25 || 1601
- ഗജശ്ച ബലവാൻ വീര -
 സ്തിസൃഭിഃ കോടിഭിർവൃതഃ |
 ആജഗാമ മഹാതേജാഃ
 സുഗ്രീവസ്യ സമീപതഃ || 4.39.26 || 1602
- ഋക്ഷരാജോ മഹാതേജാ
 ജാംബവാനാമ നാമതഃ |
 കോടിഭിർദശഭിർവ്യാപ്തഃ
 സുഗ്രീവസ്യ വശേ സ്ഥിതഃ || 4.39.27 || 1603
- രുമണോ നാമ തേജസ്വി
 വിക്രാന്തൈർവാനരൈർവൃതഃ |
 ആഗതോ ബലവാംസ്തുർണം
 കോടിശതസമാവൃതഃ || 4.39.28 || 1604

- തതഃ കോടിസഹസ്രാണാം
 സഹസ്രേണ ശതേന ച |
 പൃഷ്ഠതോന്യുഗതഃ പ്രാപ്തോ
 ഹരിഭീർഗന്ധമാദനഃ || 4.39.29 || 1605
- തതഃ പദ്മസഹസ്രേണ
 വൃതഃ ശങ്കുശതേന ച |
 യുവരാജോഽംഗദഃ പ്രാപ്തഃ
 പിതൃസ്തുൽയപരാക്രമഃ || 4.39.30 || 1606
- തതസ്താരാദ്യുതിസ്താരോ
 ഹരിഭീർഭീമവിക്രമൈഃ |
 പഞ്ചഭീർഹരികോടീഭി -
 ര്ഭൂരതഃ പര്യദ്യശ്യത || 4.39.31 || 1607
- ഇന്ദ്രജാനുഃ കവിർവീരോ
 യുഥപഃ പ്രത്യദ്യശ്യത |
 ഏകാദശാനാം കോടീനാ -
 മീശ്വരസ്തൈശ്ച സംവൃതഃ || 4.39.32 || 1608
- തതോ രംഭസ്ത്വനുപ്രാപ്ത -
 സ്തരുണാദിത്യസന്നിഭഃ |
 അയുതേന വൃതശ്ചൈവ
 സഹസ്രേണ ശതേന ച || 4.39.33 || 1609
- തതോ യുഥപതിർവീരോ
 ദുർമുഖോ നാമ വാനരഃ |
 പ്രത്യദ്യശ്യത കോടീദ്യാം
 ദ്യാദ്യാം പരിവൃതോ ബലീ || 4.39.34 || 1610

കൈലാസശിഖരാകാരൈ -
 ര്വാനരൈർഭീമവിക്രമൈഃ |
 വൃതഃ കോടിസഹസ്രേണ
 ഹനുമാൻ പ്രത്യഭ്യശൃത || 4.39.35 || 1611

നലശ്ചാപി മഹാവീര്യഃ
 സംവൃതോ ദ്രുമവാസിഭിഃ |
 കോടിശതേന സമ്പ്രാപ്തഃ
 സഹസ്രേണ ശതേന ച || 4.39.36 || 1612

തതോ ദധിമുഖഃ ശ്രീമാൻ
 കോടിഭിർദശഭിർവൃതഃ |
 സമ്പ്രാപ്തോഭിനദംസ്തസ്യ
 സുഗ്രീവസ്യ മഹാത്മനഃ || 4.39.37 || 1613

ശരഭഃ കുമുദോ വഹ്നി -
 ര്വാനരോ രഹ ഏവ ച |
 ഏതേ ചാൻയേ ച ബഹവോ
 വാനരാഃ കാമരൂപിണഃ || 4.39.38 || 1614

ആവൃത്യ പൃഥിവിം സർവാം
 പർവതാംശ്ച വനാനി ച |
 യുഥപാഃ സമനുപ്രാപ്താ
 യേഷാം സംഖ്യാ ന വിദ്യതേ || 4.39.39 || 1615

ആഗതാശ്ച നിവിഷ്ടാശ്ച
 പൃഥിവ്യാം സർവവാനരാഃ |
 ആപ്സവന്തഃ പ്സവന്തശ്ച
 ഗർജന്തശ്ച പ്സവംഗമാഃ |

അഭ്യവർത്തന്ത സുഗ്രീവം
സൂര്യമദ്രഗണാ ഇവ || 4.39.40 || 1616

കൂർവാണാ ബഹുശബ്ദാശ്ച
പ്രകൃഷ്ടാ ബാഹുശാലിനഃ |
ശിരോഭിർവാനരേന്ദ്രായ
സുഗ്രീവായ ന്യവേദയൻ || 4.39.41 || 1617

അപരേ വാനരശ്രേഷ്ഠഃ
സംഗമ്യ ച യഥോചിതം |
സുഗ്രീവേണ സമാഗമ്യ
സ്ഥിതഃ പ്രാഞ്ജലയസ്കദാ || 4.39.42 || 1618

സുഗ്രീവസ്തുരിതോ രാമേ
സർവാംസ്താൻ വാനരർഷഭാൻ |
നിവേദയിത്യാ ധർമജ്ഞഃ
സ്ഥിതഃ പ്രാഞ്ജലിരബ്രവീത് || 4.39.43 || 1619

യഥാസുഖം പർവതനിർത്യാരേഷു
വനേഷു സർവേഷു ച വാനരേന്ദ്രഃ |
നിവേശയിത്യാ വിധിവദ് ബലാനി
ബലം ബലജ്ഞഃ പ്രതിപത്തുമീഷേ || 4.39.44 || 1620

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകോനചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമസ്യാജ്ഞയാ സുഗ്രീവേണ സീതാൻവേഷണായ
പൂർവദിശായാം വാനരാണാം പ്രേഷണം തത്രത്യാനാം സ്ഥാനാനാം
വർണനം ച

അഥ രാജാ സമൃദ്ധാർഥഃ
സുഗ്രീവഃ പ്ലവഗേശ്വരഃ |
ഉവാച നരശാർദൂലം
രാമം പരബലാർദനം || 4.40.1 || 1621

ആഗതാ വിനിവിഷ്ടാശ്ച
ബലിനഃ കാമരൂപിണഃ |
വാനരേന്ദ്രാ മഹേന്ദ്രാഭാ
യേ മദ്വിഷയവാസിനഃ || 4.40.2 || 1622

ത ഇമേ ബഹുവിക്രാന്തൈ -
ർബലിഭിർഭീമവിക്രമൈഃ |
ആഗതാ വാനരാ ഘോരാ
ദൈത്യദാനവസന്നിഭാഃ || 4.40.3 || 1623

ഖ്യാതകർമാപദാനാശ്ച
ബലവന്തോ ജിതക്ലമാഃ |

- പരാക്രമേഷു വിഖ്യാതാ
 വ്യവസായേഷു ചോത്തമാഃ || 4.40.4 || 1624
- പൃഥിവ്യംബുചരാ രാമ
 നാനാനഗനിവാസിനഃ |
 കോട്യോഘാശ്ച ഇമേ പ്രാപ്താ
 വാനരാസ്സുവ കിങ്കരാഃ || 4.40.5 || 1625
- നിദേശവർതിനഃ സർവേ
 സർവേ ഗുരുഹിതേ സ്ഥിതാഃ |
 അഭിപ്രേതമനുഷ്ഠാതും
 തവ ശക്ഷ്യന്ത്യരിന്ദമ || 4.40.6 || 1626
- ത ഇമേ ബഹുസാഹസ്രൈ -
 രനീകൈർഭീമവിക്രമൈഃ |
 ആഗതാ വാനരാ ഘോരാ
 ദൈത്യദാനവസന്നിഭാഃ || 4.40.7 || 1627
- യൻമന്യസേ നരവ്യാഘ്ര
 പ്രാപ്തകാലം തദുച്യതാം |
 ത്വത്സൈന്യം ത്വദ്യശേ യുക്ത -
 മാജ്ഞാപയിതുമർഹസി || 4.40.8 || 1628
- കാമമേഷാമിദം കാർയം
 വിദിതം മമ തത്ത്വതഃ |
 തഥാപി തു യഥായുക്ത -
 മാജ്ഞാപയിതുമർഹസി || 4.40.9 || 1629
- തഥാ ബ്രൂവാണം സുഗ്രീവം
 രാമോ ദശരഥാത്മജഃ |

ബാഹുദ്യാം സമ്പരിഷ്വജ്യ
 ഇദം വചനമബ്രവീത് || 4.40.10 || 1630

ഇന്തായതാം സൗമ്യ വൈദേഹീ
 യദി ജീവതി വാ ന വാ |
 സ ച ദേശോ മഹാപ്രാജ്ഞ
 യസ്മിൻ വസതി രാവണഃ || 4.40.11 || 1631

അധിഗമ്യ തു വൈദേഹീം
 നിലയം രാവണസ്യ ച |
 പ്രാപ്തകാലം വിധാസ്യാമി
 തസ്മിൻ കാലേ സഹ ത്വയാ || 4.40.12 || 1632

നാഹമസ്മിൻ പ്രഭുഃ കാർയേ
 വാനരേന്ദ്ര ന ലക്ഷ്മണഃ |
 ത്വമസ്യ ഹേതുഃ കാർയസ്യ
 പ്രഭുശ്ച പ്ലവഗേശ്വര || 4.40.13 || 1633

ത്വമേവാജ്ഞാപയ വിദോ
 മമ കാർയവിനിശ്ചയം |
 ത്വം ഹി ജാനാസി മേ കാർയം
 മമ വീര ന സംശയഃ || 4.40.14 || 1634

സുഹൃദ്വിതീയോ വിക്രാന്തഃ
 പ്രാജ്ഞഃ കാലവിശേഷവിത് |
 ഭവാനസ്മദധിതേ യുക്തഃ
 സുഹൃദാപ്ലോർഥവിത്തമഃ || 4.40.15 || 1635

ഏവമുക്തസ്തു സുഗ്രീവോ
 വിനതം നാമ യുഥപം |

- അബ്രവീദ് രാമസാന്നിധ്യേ
ലക്ഷ്മണസ്യ ച ധീമതഃ || 4.40.16 || 1636
- ശൈലാഭം മേഘനിർഘോഷ -
മൂർജ്ജിതം പ്ലവഗേശ്വരം |
സോമസൂര്യനിഭൈഃ സാർധം
വാനരൈർവാനരോത്തമ || 4.40.17 || 1637
- ദേശകാലനയൈർയുക്തോ
വിജ്ഞഃ കാർയവിനിശ്ചയേ |
വ്യതഃ ശതസഹസ്രേണ
വാനരാണാം തരസ്വിനാം || 4.40.18 || 1638
- അധിഗച്ഛ ദിശം പൂർവാം
സശൈലവനകാനനാം |
തത്ര സീതാം ച വൈദേഹീം
നിലയം രാവണസ്യ ച || 4.40.19 || 1639
- മാർഗധ്യം ഗിരിദൂർഗേഷു
വനേഷു ച നദീഷു ച |
നദീം ഭാഗീരഥീം രദ്യാം
സരയും കൗശികീം തഥാ || 4.40.20 || 1640
- കാലിന്ദീം യമുനാം രദ്യാം
യാമുനം ച മഹാഗിരിം |
സരസ്വതീം ച സിന്ധും ച
ശോണം മണിനിഭോദകം || 4.40.21 || 1641
- മഹീം കാലമഹീം ചാപി
ശൈലകാനനശോഭിതാം |

ബ്രഹ്മമാലാൻ വിദേഹാംശ്ച

മാലവാൻ കാശികോസലാൻ || 4.40.22 ||

1642

മാഗധാംശ്ച മഹാഗ്രാമാൻ

പുണ്ഡ്രാംസ്ത്വംഗാംസ്തമൈവ ച |

ഭൂമിം ച കോശകാരാണാം

ഭൂമിം ച രജതാകരാം || 4.40.23 ||

1643

സർവം ച തദ് വിചേതവ്യം

മാർഗയദ്ഭിസ്തസ്തതഃ |

രാമസ്യ ദധിതാം ഭാർയാം

സീതാം ദശരഥസ്തുഷാം || 4.40.24 ||

1644

സമുദ്രമവഗാഢാംശ്ച

പർവതാൻ പത്തനാനി ച |

മന്ദരസ്യ ച യേ കോടിം

സംശ്രിതാഃ കേചിദാലയാഃ || 4.40.25 ||

1645

കർണപ്രാവരണാശ്ചൈവ

തഥാ ചാപ്യോഷ്ടകർണകാഃ |

ഘോരലോഹമുഖാശ്ചൈവ

ജവനാശ്ചൈകപാദകാഃ || 4.40.26 ||

1646

അക്ഷയാ ബലവന്തശ്ച

തമൈവ പുരുഷാദകാഃ |

കിരാതാസ്തീക്ഷ്ണചൂഡാശ്ച

ഹേമാദാഃ പ്രിയദർശനാഃ || 4.40.27 ||

1647

ആമമീനാശനാശ്ചാപി

കിരാതാ ദ്വീപവാസിനഃ |

അന്തർജ്ജലചരാ ഘോരാ നരവ്യാഘ്രാ ഇതി സ്യുതാഃ 4.40.28	1648
ഏതേഷാമാശ്രയാഃ സർവേ വിചേയാഃ കാനനൗകസഃ ഗിരിഭിര്യേ ച ഗദ്യന്തേ പ്ലവനേന പ്ലവേന ച 4.40.29	1649
യത്നവന്തോ യവദ്വീപം സപ്തരാജ്ഞാപശോഭിതം സുവർണരൂപ്യകദ്വീപം സുവർണാകരമണ്ഡിതം 4.40.30	1650
യവദ്വീപമതിക്രമ്യ ശിശിരോ നാമ പർവതഃ ദിവം സ്യുശതി ശൃംഗേണ ദേവദാനവസേവിതഃ 4.40.31	1651
ഏതേഷാം ഗിരിദുർഗേഷു പ്രപാതേഷു വനേഷു ച മാർഗധ്യം സഹിതാഃ സർവേ രാമപത്നീം യശസിനീം 4.40.32	1652
തതോ രക്തജ്വലം പ്രാപ്യ ശോണാഖ്യം ശീഘ്രവാഹിനം ഗത്യാ പാരം സമുദ്രസ്യ സിദ്ധചാരണസേവിതം 4.40.33	1653
തസ്യ തീർഥേഷു രദ്യേഷു വിചിത്രേഷു വനേഷു ച	

രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ മാർഗിതവ്യസ്തതസ്തതഃ 4.40.34	1654
പർവതപ്രഭവാ നദ്യഃ സുഭീമബഹുനിഷ്കൂടാഃ മാർഗിതവ്യാ ദരീമന്തഃ പർവതാശ്ച വനാനി ച 4.40.35	1655
തതഃ സമുദ്രദ്വീപാംശ്ച സുഭീമാൻ ദ്രഷ്യമർഹഥ ഊർമിമന്തം മഹാരൗദ്രം ക്രോശന്തമനിലോദ്ധതം 4.40.36	1656
തത്രാസുരാ മഹാകായാ - ശ്ചായാം ഗൃഹ്ണന്തി നിത്യശഃ ബ്രഹ്മണാ സമനുജ്ഞാതാ ദീർഘകാലം ബുദ്ധുക്ഷിതാഃ 4.40.37	1657
തം കാലമേഘപ്രതിമം മഹോരഗനിഷേവിതം അഭിഗദ്യ മഹാനാദം തീർഥേനൈവ മഹോദധിം 4.40.38	1658
തതോ രക്തജലം ദീമം ലോഹിതം നാമ സാഗരം ഗത്യാ പ്രേക്ഷ്യഥ താം ചൈവ ബൃഹതീം കൂടശാൽമലീം 4.40.39	1659
ഗൃഹം ച വൈനതേയസ്യ നാനാരത്നവിഭൂഷിതം	

തത്ര കൈലാസസങ്കാശം
 വിഹിതം വിശ്വകർമ്മണാ || 4.40.40 || 1660

തത്ര ശൈലനിഭാ ഭീമാ
 മന്ദേഹാ നാമ രാക്ഷസാഃ |
 ശൈലശൃംഗേഷു ലംബന്തേ
 നാനാരൂപാ ഭയാവഹാഃ || 4.40.41 || 1661

തേ പതന്തി ജലേ നിത്യം
 സൂര്യസ്യാദയനം പ്രതി |
 അഭിതപ്താഃ സു സൂര്യേണ
 ലംബന്തേ സു പുനഃ പുനഃ || 4.40.42 || 1662

നിഹതാ ബ്രഹ്മതേജോഭി -
 രഹന്യഹനി രാക്ഷസാഃ |
 തതഃ പാണ്ഡുരമേഘാഭം
 ക്ഷീരോഭം നാമ സാഗരം || 4.40.43 || 1663

ഗത്യാ ഭക്ഷ്യഥ ദുർധർഷാ
 മുക്താഹാരമിവോർമിഭിഃ |
 തസ്യ മധ്യേ മഹാത്ശ്വേതോ
 ഋഷഭോ നാമ പർവതഃ || 4.40.44 || 1664

ഭിവൃഗന്ധൈഃ കുസുമിതൈ -
 രാചിതൈശ്ച നഗൈർവൃതഃ |
 സരശ്ച രാജതൈഃ പദ്മൈ -
 ര്ജ്ജലിതൈർഹേമകേസരൈഃ || 4.40.45 || 1665

നാല്ലാ സുദർശനം നാമ
 രാജഹംസൈഃ സമാകുലം |

- വിബുധാശ്ചാരണാ യക്ഷാഃ
 കിന്നരാശ്ചാപ്ലരോഗണാഃ || 4.40.46 || 1666
- ഹൃഷ്ടാഃ സമധിഗച്ഛന്തി
 നലിനീം താം രിരംസവഃ |
 ക്ഷീരോദം സമതിക്രമ്യ
 തദാ ദ്രക്ഷ്യഥ വാനരാഃ || 4.40.47 || 1667
- ജലോദം സാഗരം ശീഘ്രം
 സർവഭൂതഭയാവഹം |
 തത്ര തത്കോപജം തേജഃ
 കൃതം ഹയമുഖം മഹത് || 4.40.48 || 1668
- അന്യാഹുസ്തൻമഹാവേഗ -
 മോദനം സചരാചരം |
 തത്ര വിക്രോശതാം നാദോ
 ഭൂതാനാം സാഗരൗകസാം |
 ശ്രൂയതേ ചാസമർമാനാം
 ദൃഷ്ട്വാഭൂദ് വഡവാമുഖം || 4.40.49 || 1669
- സ്വാദൂദന്യോത്തരേ തീരേ
 യോജനാനി ത്രയോദശ |
 ജാതരുപശിലോ നാമ
 സുമഹാൻ കനകപ്രഭഃ || 4.40.50 || 1670
- തത്ര ചന്ദ്രപ്രതീകാശം
 പന്നഗം ധരണീധരം |
 പദ്മപത്രവിശാലാക്ഷം
 തതോ ദ്രക്ഷ്യഥ വാനരാഃ || 4.40.51 || 1671

ആസീനം പർവതസ്യാഗ്രേ
 സർവദേവനമസ്കൃതം |
 സഹസ്രശിരസം ദേവ -
 മനന്തം നീലവാസസം || 4.40.52 || 1672

ത്രിശിരാഃ കാഞ്ചനഃ കേതു -
 സ്താലസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ |
 സ്ഥാപിതഃ പർവതസ്യാഗ്രേ
 വിരാജതി സവേദികഃ || 4.40.53 || 1673

പൂർവസ്യാം ദിശി നിർമാണം
 കൃതം തത് ത്രിദശേശ്വരൈഃ |
 തതഃ പരം ഹേമമയഃ
 ശ്രീമാനുദയപർവതഃ || 4.40.54 || 1674

തസ്യ കോടിർദിവം സ്പൃഷ്ട്വാ
 ശതയോജനമായതാ |
 ജാതരുപമയീ ദിവ്യാ
 വിരാജതി സവേദികാ || 4.40.55 || 1675

സാലൈസ്താലൈസ്തമാലൈശ്ച
 കർണികാരൈശ്ച പുഷ്പിതൈഃ |
 ജാതരുപമയൈർദിവൈഃ
 ശോഭതേ സൂര്യസന്നിഭൈഃ || 4.40.56 || 1676

തത്ര യോജനവിസ്താര -
 മുച്ഛിതം ദശയോജനം |
 ശൃംഗം സൗമനസം നാമ
 ജാതരുപമയം ധ്രുവം || 4.40.57 || 1677

തത്ര പൂർവം പദം കൃത്യാ
 പൂരാ വിഷ്ണുസ്ത്രിവിക്രമേ |
 ദ്വിതീയം ശിവരേ മേരോ -
 ശ്ചകാര പുരുഷോത്തമഃ || 4.40.58 || 1678

ഉത്തരേണ പരിക്രമ്യ
 ജംബുദ്വീപം ദിവാകരഃ |
 ദൃശ്യോ ഭവതി ഭൂയിഷ്ഠം
 ശിവരം തന്മഹോച്ഛ്രയം || 4.40.59 || 1679

തത്ര വൈഖാനസാ നാമ
 വാലഖിൽയാ മഹർഷയഃ |
 പ്രകാശമാനാ ദൃശ്യന്തേ
 സൂര്യവർണാസ്തപസ്വിനഃ || 4.40.60 || 1680

അയം സുദർശനോ ദ്വീപഃ
 പുരോ യസ്യ പ്രകാശതേ |
 തസ്മിന്നേജശ്ച ചക്ഷുശ്ച
 സർവപ്രാണഭൃതാമപി || 4.40.61 || 1681

ശൈലസ്യ തസ്യ പൃഷ്ഠേഷു
 കന്ദരേഷു വനേഷു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവൃസ്തതസ്തതഃ || 4.40.62 || 1682

കാഞ്ചനസ്യ ച ശൈലസ്യ
 സൂര്യസ്യ ച മഹാത്മനഃ |
 ആവിഷ്ടാ തേജസാ സന്ധ്യാ
 പൂർവാ രക്താ പ്രകാശതേ || 4.40.63 || 1683

പൂർവമേതത് കൃതം ദ്വാരം
 പൃഥ്വിവ്യാ ഭുവനസ്യ ച |
 സൂര്യസ്യോദയനം ചൈവ
 പൂർവാ ഹ്യേഷാ ദിഗുച്യതേ || 4.40.64 || 1684

തസ്യ ശൈലസ്യ പൃഷ്ഠേഷു
 നിർത്യാരേഷു ഗുഹാസു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവൃസ്തതസ്തതഃ || 4.40.65 || 1685

തതഃ പരമഗമ്യാ സ്യാദ്
 ദിക്പൂർവാ ത്രിദശാവൃതാ |
 രഹിതാ ചന്ദ്രസൂർയാഭ്യാ -
 മദ്യശ്യാ തമസാവൃതാ || 4.40.66 || 1686

ശൈലേഷു തേഷു സർവേഷു
 കന്ദരേഷു നദീഷു ച |
 യേ ച നോക്താ മയോദേശാ
 വിചേയാ തേഷു ജാനകീ || 4.40.67 || 1687

ഏതാവദ് വാനരൈഃ ശക്യം
 ഗന്തും വാനരപുംഗവാഃ |
 അഭാസ്തരമമർയാദം
 ന ജാനീമസ്തതഃ പരം || 4.40.68 || 1688

അഭിഗമ്യ തു വൈദേഹീം
 നിലയം രാവണസ്യ ച |
 മാസേ പൂർണേ നിവർതധ്യ -
 മുദയം പ്രാപ്യ പർവതം || 4.40.69 || 1689

ഊർധ്വം മാസാന വസ്തുവ്യം

വസൻ വധോ ഭവേൻമമ |

സിദ്ധാർമാഃ സന്നിവർതധ -

മധിഗമ്യ ച മൈമിലീം ||4.40.70 ||

1690

മഹേന്ദ്രകാന്താം വനഷണ്ഡമണ്ഡിതാം

ദിശം ചരിത്യാ നിപുണേന വാനരാഃ |

അവാപ്യ സീതാം രഘുവംശജപ്രിയാം

തതോ നിവൃത്താഃ സുഖിനോ ഭവിഷ്യഥ ||4.40.71 ||

1691

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

ദക്ഷിണദിഗ്യർതിസ്ഥാനാനി വർണ്യതാ സുഗ്രീവേണ തത്ര
 പ്രമുഖവാനരവീരാണാം പ്രേഷണം

തതഃ പ്രസ്ഥാപ്യ സുഗ്രീവ -
 സ്തൻമഹദ്വാനരം ബലം |
 ദക്ഷിണാം പ്രേഷയാമാസ
 വാനരാനഭിലക്ഷിതാൻ ||4.41.1 || 1692

നീലമഗ്നിസുതം ചൈവ
 ഹനുമന്തം ച വാനരം |
 പിതാമഹസുതം ചൈവ
 ജാംബവന്തം മഹൗജസം ||4.41.2 || 1693

സുഹോത്രം ച ശരാരിം ച
 ശരഗുൽമം തമൈവ ച |
 ഗജം ഗവാക്ഷം ഗവയം
 സുഷേണം വൃഷഭം തഥാ ||4.41.3 || 1694

മൈന്ദം ച ദ്വിവിദം ചൈവ
 സുഷേണം ഗന്ധമാദനം |
 ഉൽകാമുഖമനംഗം ച
 ഹുതാശനസുതാവുഭൗ ||4.41.4 || 1695

അംഗദപ്രമുഖാൻ വീരാൻ
 വീരഃ കപിഗണേശ്വരഃ |
 വേഗവിക്രമസമ്പന്നാൻ
 സന്ദിദേശ വിശേഷവിത് ||4.41.5 || 1696

തേഷാമഗ്രേസരം ചൈവ
 ബൃഹദ്ബലമമാംഗദം |
 വിധായ ഹരിവീരാണാ -
 മാദിശദ് ദക്ഷിണാം ദിശം ||4.41.6 || 1697

യേ കേചന സമുദ്ദേശാ -
 സ്തസ്യാം ദിശി സുദുർഗമാഃ |
 കപീശഃ കപിമുഖ്യാനാം
 സ തേഷാം സമുദാഹരത് ||4.41.7 || 1698

സഹസ്രശിരസം വിന്ധ്യം
 നാനാദ്രുമലതായുതം |
 നർമദാം ച നദീം രമ്യാം
 മഹോരഗനിഷേവിതാം ||4.41.8 || 1699

തതോ ഗോദാവരീം രമ്യാം
 കൃഷ്ണവേണീം മഹാനദീം |
 വരദാം ച മഹാദാഗാം
 മഹോരഗനിഷേവിതാം |
 മേഖലാനുക്കലാംശൈവ
 ദശാർണനഗരാൺയപി ||4.41.9 || 1700

ആബ്രവന്തീമവന്തീം ച
 സർവമേവാനുപശ്യത |

വിദർഭാനൃഷ്ടികാംശ്ചൈവ
രദ്യാൻ മാഹിഷകാനപി ||4.41.10 || 1701

തഥാ വംഗാൻ കലിംഗാംശ്ച
കൗശികാംശ്ച സമന്തതഃ |
അൻവീക്ഷ്യ ദണ്ഡകാരൺയം
സപർവതനദീഗുഹം ||4.41.11 || 1702

നദീം ഗോദാവരീം ചൈവ
സർവമേവാനുപശൃത |
തഥൈവാന്ദ്രയാംശ്ച പുണ്ഡ്രയാംശ്ച
ചോലാൻ പാണ്ഡ്യാംശ്ച കേരലാൻ ||4.41.12 || 1703

അയോമുഖശ്ച ഗന്തവ്യഃ
പർവതോ ധാതുമണ്ഡിതഃ |
വിചിത്രശീഖരഃ ശ്രീമാം -
ശ്ചിത്രപുഷ്പിതകാനനഃ ||4.41.13 || 1704

സുചന്ദനവനോദ്ദേശോ
മാർഗിതവ്യോ മഹാഗിരിഃ |
തതസ്താമാപഗാം ദിവ്യാം
പ്രസന്നസലിലാശയാം ||4.41.14 || 1705

തത്ര ദ്രക്ഷ്യഥ കാവേരീം
വിഹൃതാമപ്ലരോഗണൈഃ |
തസ്യാസീനം നഗസ്യാഗ്രേ
മലയസ്യ മഹൗജസം ||4.41.15 || 1706

ദ്രക്ഷ്യമാദിത്യസങ്കാശ -
മഗസ്ത്യമൃഷിസത്തമം |

<p>തതസ്തേനാഭ്യനുജ്ഞാതാഃ പ്രസന്നേന മഹാത്മനാ 4.41.16 </p>	<p>1707</p>
<p>താമ്രപർണീം ഗ്രാഹജുഷ്ടാം തരിഷ്യഥ മഹാനദീം സാ ചന്ദനവനൈശ്ചിത്രൈഃ പ്രച്ഛന്നദ്വീപവാരിണീ 4.41.17 </p>	<p>1708</p>
<p>കാന്തേവ യുവതീ കാന്തം സമുദ്രമവഗാഹതേ തതോ ഹേമമയം ദിവ്യം മുക്താമണിവിഭൂഷിതം 4.41.18 </p>	<p>1709</p>
<p>യുക്തം കവാടം പാണ്ഡ്യാനാം ഗതാ ദ്രക്ഷ്യഥ വാനരാഃ തതഃ സമുദ്രമാസാദ്യ സമ്പ്രധാർയാർഥനിശ്ചയം 4.41.19 </p>	<p>1710</p>
<p>അഗസ്തേനാന്തരേ തത്ര സാഗരേ വിനിവേശിതഃ ചിത്രസാനുനഗഃ ശ്രീമാൻ മഹേന്ദ്രഃ പർവതോത്തമഃ 4.41.20 </p>	<p>1711</p>
<p>ജാതരുപമയഃ ശ്രീമാ - നവഗാഢോ മഹാർണവം നാനാവിയൈർനഗൈഃ ഫുൽലൈ - ര്ലതാദിശ്ചോപശോഭിതം 4.41.21 </p>	<p>1712</p>
<p>ദേവർഷിയക്ഷപ്രവരൈ - രപ്സരോഭിശ്ച ശോഭിതം </p>	

സിദ്ധചാരണസംഘൈശ്ച
 പ്രകീർണം സുമനോരമം || 4.41.22 || 1713

തമുപൈതി സഹസ്രാക്ഷഃ
 സദാ പർവസു പർവസു |
 ദ്വീപസ്തസ്യാപരേ പാരേ
 ശതയോജനവിസ്തൃതഃ || 4.41.23 || 1714

അഗദ്യോ മാനുഷൈർദീപ്ത -
 സ്തം മാർഗധ്യം സമന്തതഃ |
 തത്ര സർവാത്മനാ സീതാ
 മാർഗിതവ്യാ വിശേഷതഃ || 4.41.24 || 1715

സ ഹി ദേശസ്തു വധ്യസ്യ
 രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ |
 രാക്ഷസാധിപതേർവാസഃ
 സഹസ്രാക്ഷസമദ്യുതഃ || 4.41.25 || 1716

ദക്ഷിണസ്യ സമുദ്രസ്യ
 മധ്യേ തസ്യ തു രാക്ഷസീ |
 അംഗാരകേതി വിഖ്യാതാ
 ഛായാമാക്ഷിപ്യ ദോജിനീ || 4.41.26 || 1717

ഏവം നിഃസംശയാൻ കൃത്യാ
 സംശയാനഷ്ടസംശയാഃ |
 മൃഗയധ്യം നരേന്ദ്രസ്യ
 പത്നീമമിതതേജസഃ || 4.41.27 || 1718

തമതിക്രമ്യ ലക്ഷ്മീവാൻ
 സമുദ്രേ ശതയോജനേ |

<p>ഗിരിഃ പുഷ്പിതകോ നാമ സിദ്ധചാരണസേവിതഃ 4.41.28 </p>	1719
<p>ചന്ദ്രസൂർയാംശുസങ്കാശഃ സാഗരാംബുസമാശ്രയഃ ഭ്രാജതേ വിപുലൈഃ ശൃംഗൈ - രംബരം വിലിഖന്നിവ 4.41.29 </p>	1720
<p>തസ്യൈകം കാഞ്ചനം ശൃംഗ സേവതേ യം ദിവാകരഃ ശ്വേതം രാജതമേകം ച സേവതേ യന്നിശാകരഃ ന തം കൃതഘ്നാഃ പശ്യന്തി ന നൃശംസാ ന നാസ്തികാഃ 4.41.30 </p>	1721
<p>പ്രണമ്യ ശിരസാ ശൈലം തം വിമാർഗഥ വാനരാഃ തമതിക്രമ്യ ദുർധർഷം സൂർയവാനാമ പർവതഃ 4.41.31 </p>	1722
<p>അധ്വനാ ദുർവിഗാഹേന യോജനാനി ചതുർദശ തതസ്തമപ്യതിക്രമ്യ വൈദ്യുതോ നാമ പർവതഃ 4.41.32 </p>	1723
<p>സർവകാമഫലൈർവൃക്ഷൈഃ സർവകാലമനോഹരൈഃ തത്ര ഭുക്ത്യാ വരാർഹാണി മൂലാനി ച ഫലാനി ച 4.41.33 </p>	1724

മധുനി പീത്യാ ജുഷ്ടാനി
 പരം ഗച്ഛത വാനരാഃ |
 തത്ര നേത്രമനഃകാന്തഃ
 കുഞ്ജരോ നാമ പർവതഃ ||4.41.34 || 1725

അഗസ്ത്യഭവനം യത്ര
 നിർമിതം വിശ്വകർമ്മണാ |
 തത്ര യോജനവിസ്താര -
 മുച്ഛിതം ദശയോജനം ||4.41.35 || 1726

ശരണം കാഞ്ചനം ദിവ്യം
 നാനാരത്നവിഭൂഷിതം |
 തത്ര ഭോഗവതീ നാമ
 സർപാണാമാലയഃ പുരീ ||4.41.36 || 1727

വിശാലരഥ്യാ ദുർധർഷാ
 സർവതഃ പരിരക്ഷിതാ |
 രക്ഷിതാ പന്നഗൈർഘോരൈ -
 സ്തീക്ഷ്ണദംശ്രൈർമഹാവിഷൈഃ ||4.41.37 || 1728

സർപരാജോ മഹാഘോരോ
 യസ്യാം വസതി വാസുകിഃ |
 നിർയായ മാർഗിതവ്യാ ച
 സാ ച ഭോഗവതീ പുരീ ||4.41.38 || 1729

തത്ര ചാനന്തരോദ്ദേശാ
 യേ കേചന സമാവൃതാഃ |
 തം ച ദേശമതിക്രമ്യ
 മഹാനൃഷഭസംസ്ഥിതിഃ ||4.41.39 || 1730

സർവരത്നമയഃ ശ്രീമാ -
 നൃഷഭോ നാമ പർവതഃ |
 ഗോശീർഷകം പദ്മകം ച
 ഹരിശ്യാമം ച ചന്ദനം ||4.41.40 || 1731

ദിവ്യമുത്പദ്യതേ യത്ര
 തച്ചൈവാഗ്നിസമപ്രഭം |
 ന തു തച്ചന്ദനം ദൃഷ്ട്വാ
 സ്രുഷ്ടുവ്യം തു കദാചന ||4.41.41 || 1732

രോഹിതാ നാമ ഗന്ധർവാ
 ഘോരം രക്ഷന്തി തദ്വനം |
 തത്ര ഗന്ധർവപതയഃ
 പഞ്ച സൂര്യസമപ്രഭാഃ ||4.41.42 || 1733

ശൈലുഷോ ഗ്രാമണീഃ ശിക്ഷഃ
 ശുകോ ബഭ്രുസ്തമൈവ ച |
 രവിസോമാഗ്നിവപുഷാം
 നിവാസഃ പുൺയകർമ്മണാം ||4.41.43 || 1734

അന്തേ പൃഥ്വിവ്യാ ദുർധർഷാ -
 സ്തതഃ സ്വർഗജിതഃ സ്ഥിതാഃ |
 തതഃ പരം ന വഃ സേവ്യഃ
 പിത്യലോകഃ സുദാരുണഃ ||4.41.44 || 1735

രാജധാനീ യമസ്യേഷാ
 കഷ്ടേന തമസാഽവൃതാ |
 ഏതാവദേവ യുഷ്മാദി -
 ര്വീരാ വാനരപുംഗവാഃ |

- ശക്യം വിചേതും ഗന്തും വാ
നാതോ ഗതിമതാം ഗതിഃ ||4.41.45 || 1736
- സർവമേതത് സമാലോക്യ
യച്ചാന്യദപി ദൃശ്യതേ |
ഗതിം വിദിത്യാ വൈദേഹ്യാഃ
സന്നിവർതിതുമർഹഥ ||4.41.46 || 1737
- യശ്ച മാസാന്നിവൃത്തോഽഗ്രേ
ദൃഷ്ട്വാ സീതേതി വക്ഷ്യതി |
മത്തുൽയവിഭവോ ഭോഗൈഃ
സുഖം സ വിഹരിഷ്യതി ||4.41.47 || 1738
- തതഃ പ്രിയതരോ നാസ്തി
മമ പ്രാണാദ് വിശേഷതഃ |
കൃതാപരാധോ ബഹുശോ
മമ ബന്ധൂർഭവിഷ്യതി ||4.41.48 || 1739
- അമിതബലപരാക്രമാ ഭവന്തോ
വിപുലഗുണേഷു കുലേഷു ച പ്രസൂതാഃ |
മനുജപതിസുതാം യഥാ ലഭധ്വം
തദധിഗുണം പുരുഷാർഥമാരഭധ്വം ||4.41.49 || 1740

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വിചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

പശ്ചിമദിഗ്ഗർതിസ്ഥാനാനി വർണ്യതാ സുഗ്രീവേണ
സുഷേണപ്രഭൃതിവാനരാണാം തത്ര പ്രേഷണം

അഥ പ്രസ്ഥാപ്യ സ ഹരീൻ
സുഗ്രീവോ ദക്ഷിണാം ദിശം |
അബ്രവീൻമേഘസങ്കാശം
സുഷേണം നാമ വാനരം ||4.42.1 || 1741

താരായഃ പിതരം രാജാ
ശ്യാശൂരം ഭീമവിക്രമം |
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ജലിർവാക്യ -
മഭിഗദ്യ പ്രണദ്യ ച ||4.42.2 || 1742

മഹർഷിപുത്രം മാരീച -
മർചിഷ്ഠന്തം മഹാകപിം |
വൃതം കപിവരൈഃ ശൂരൈ -
ർമഹേന്ദ്രസദ്യശദ്യുതിം ||4.42.3 || 1743

ബുദ്ധിവിക്രമസമ്പന്നം
വൈനതേയസമദ്യുതിം |
മരീചിപുത്രാൻ മാരീചാ -
നർചിർമാൽയാൻ മഹാബലാൻ ||4.42.4 || 1744

ഋഷിപുത്രാംശു താൻ സർവാൻ
 പ്രതീചീമാദിശദ് ദിശം |
 ദ്വാദ്യാം ശതസഹസ്രാദ്യാം
 കപീനാം കപിസത്തമാഃ || 4.42.5 || 1745

സുഷേണപ്രമുഖാ യുയം
 വൈദേഹീം പരിമാർഗഥ |
 സൗരാഷ്ട്രാൻ സഹബാഹ്ലീകാം -
 ശുന്ദ്രചിത്രാംസ്തമൈവ ച || 4.42.6 || 1746

സ്തീതാഞ്ജനപദാൻ രമ്യാൻ
 വിപുലാനി പുരാണി ച |
 പുന്നാഗഗഹനം കൃക്ഷിം
 ബകുലോദ്യാലകാകുലം || 4.42.7 || 1747

തഥാ കേതകഖണ്ഡാംശു
 മാർഗധ്യം ഹരിപുംഗവാഃ |
 പ്രത്യക്സ്രോതോവഹാശ്ചൈവ
 നദ്യഃ ശീതജലാഃ ശിവാഃ || 4.42.8 || 1748

താപസാനാമരൺയാനി
 കാന്താരഗിരയശ്ച യേ |
 തത്ര സ്ഥലീർമരുപ്രായാ
 അത്യുച്ചശിശിരാഃ ശിലാഃ || 4.42.9 || 1749

ഗിരിജാലാവൃതാം ദുർഗാം
 മാർഗിത്യാ പശ്ചിമാം ദിശം |
 തതഃ പശ്ചിമമാഗദ്യ
 സമുദ്രം ദ്രഷ്ടുമർഹഥ || 4.42.10 || 1750

തിമിനക്രാകുലജലം

ഗത്യാ ഭക്ഷ്യഥ വാനരാഃ |

തതഃ കേതകവണ്ഡേഷു

തമാലഗഹനേഷു ച || 4.42.11 ||

1751

കപയോ വിഹരിഷ്യന്തി

നാരികേലവനേഷു ച |

തത്ര സീതാം ച മാർഗധ്യം

നിലയം രാവണസ്യ ച || 4.42.12 ||

1752

വേലാതലനിവിഷ്ടേഷു

പർവതേഷു വനേഷു ച |

മുരവീപത്തനം ചൈവ

രദ്യം ചൈവ ജ്യാപുരം || 4.42.13 ||

1753

അവന്തീമംഗലേപാം ച

തഥാ ചാലക്ഷിതം വനം |

രാഷ്ട്രാണി ച വിശാലാനി

പത്തനാനി തതസ്തതഃ || 4.42.14 ||

1754

സിന്ധുസാഗരയോശ്ചൈവ

സംഗമേ തത്ര പർവതഃ |

മഹാൻ സോമഗിരിർനാമ

ശതശൃംഗോ മഹാഭൃമഃ || 4.42.15 ||

1755

തത്ര പ്രസ്ഥേഷു രദ്യേഷു

സിംഹാഃ പക്ഷഗമാഃ സ്ഥിതാഃ |

തിമിമത്സ്യഗജാംശ്ചൈവ

നീഡാൻയാരോപയന്തി തേ || 4.42.16 ||

1756

താനി നീഡാനി സിംഹാനാം
 ഗിരിശൃംഗഗതാശ്ച യേ |
 ദൃപ്താസ്ത്യപ്താശ്ച മാതംഗാ -
 സ്തോയദസ്യനനിഃസ്യനാഃ ||4.42.17 || 1757

വിചരന്തി വിശാലേന്ദ്രീം -
 സ്തോയപൂർണേ സമന്തതഃ |
 തസ്യ ശൃംഗം ദിവസ്തർശം
 കാഞ്ചനം ചിത്രപാദപം ||4.42.18 || 1758

സർവമാശു വിചേതവ്യം
 കപിഭിഃ കാമരൂപിഭിഃ |
 കോടിം തത്ര സമുദ്രസ്യ
 കാഞ്ചനീം ശതയോജനാം ||4.42.19 || 1759

ദുർദർശീം പാരിയാത്രസ്യ
 ഗത്യാ ദ്രക്ഷ്യഥ വാനരാഃ |
 കോട്യസ്തത്ര ചതുർവിംശദ്
 ഗന്ധർവാണാം തരസ്യിനാം ||4.42.20 || 1760

വസന്ത്യഗ്നീനികാശാനാം
 ഘോരാനാം കാമരൂപിണാം |
 പാവകാർചിഃപ്രതീകാശാഃ
 സമവേതാഃ സമന്തതഃ ||4.42.21 || 1761

നാത്യാസാദയിതവ്യാസേ
 വാനരൈർഭീമവിക്രമൈഃ |
 നാദേയം ച ഫലം തസ്മാദ്
 ദേശാത് കിഞ്ചിത് പ്ലവംഗമൈഃ ||4.42.22 || 1762

- ദുരാസദാ ഹി തേ വീരാഃ
 സത്യവന്തോ മഹാബലാഃ |
 ഫലമൂലാനി തേ തത്ര
 രക്ഷന്തേ ദീമവിക്രമാഃ || 4.42.23 || 1763
- തത്ര യത്നശ്ച കർതവ്യോ
 മാർഗിതവ്യാ ച ജാനകീ |
 നഹി തേഭ്യോ ഭയം കിഞ്ചിത്
 കപിത്വമനുവർത്താം || 4.42.24 || 1764
- തത്ര വൈദൂർയവർണാഭോ
 വജ്രസംസ്ഥാനസംസ്ഥിതഃ |
 നാനാദ്രുമലതാകീർണോ
 വജ്രോ നാമ മഹാഗിരിഃ || 4.42.25 || 1765
- ശ്രീമാൻ സമുദിതസ്തത്ര
 യോജനാനാം ശതം സമം |
 ഗുഹാസ്തത്ര വിചേതവ്യാഃ
 പ്രയന്തേന പ്ലവംഗമാഃ || 4.42.26 || 1766
- ചതുർഭാഗേ സമുദ്രസ്യ
 ചക്രവാൻ നാമ പർവതഃ |
 തത്ര ചക്രം സഹസ്രാരം
 നിർമിതം വിശ്വകർമ്മണാ || 4.42.27 || 1767
- തത്ര പഞ്ചജനം ഹത്യാ
 ഹയഗ്രീവം ച ദാനവം |
 ആജഹാര തതശ്ചക്രം
 ശംഖം ച പുരുഷോത്തമഃ || 4.42.28 || 1768

- തസ്യ സാനുഷു രമ്യേഷു
 വിശാലാസു ഗൃഹാസു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവ്യസ്തതസ്തതഃ || 4.42.29 || 1769
- യോജനാനി ചതുഃഷഷ്ടി -
 ര്വരാഹോ നാമ പർവതഃ |
 സുവർണശൃംഗഃ സുമഹാ -
 നഗായേ വരുണാലയേ || 4.42.30 || 1770
- തത്ര പ്രാഗ്ജ്ഞാതിഷം നാമ
 ജാതരുപമയം പുരം |
 യസ്മിൻ വസതി ദുഷ്ടാത്മാ
 നരകോ നാമ ദാനവഃ || 4.42.31 || 1771
- തത്ര സാനുഷു രമ്യേഷു
 വിശാലാസു ഗൃഹാസു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവ്യസ്തതസ്തതഃ || 4.42.32 || 1772
- തമതിക്രമ്യ ശൈലേന്ദ്രം
 കാഞ്ചനാന്തരദർശനം |
 പർവതഃ സർവസൗവർണോ
 ധാരാപ്രസ്രവണായുതഃ || 4.42.33 || 1773
- തം ഗജാശ്ച വരാഹാശ്ച
 സിംഹാ വ്യാഘ്രാശ്ച സർവതഃ |
 അഭിഗർജന്തി സതതം
 തേന ശബ്ദേന ദർപിതാഃ || 4.42.34 || 1774

- യസ്മിൻ ഹരിഹയഃ ശ്രീമാൻ
 മഹേന്ദ്രഃ പാകശാസനഃ |
 അഭിഷിക്തഃ സുരൈ രാജാ
 മേഘോ നാമ സ പർവതഃ || 4.42.35 || 1775
- തമതിക്രമ്യ ശൈലേന്ദ്രം
 മഹേന്ദ്രപരിപാലിതം |
 ഷഷ്ടിം ഗിരിസഹസ്രാണി
 കാഞ്ചനാനി ഗമിഷ്യഥ || 4.42.36 || 1776
- തരുണാദിത്യവർണാനി
 ഭ്രാജമാനാനി സർവതഃ |
 ജാതരുപമയൈർവൃക്ഷൈഃ
 ശോഭിതാനി സുപുഷ്പിതൈഃ || 4.42.37 || 1777
- തേഷാം മധ്യേ സ്ഥിതോ രാജാ
 മേരുരുത്തമപർവതഃ |
 ആദിത്യേന പ്രസന്നേന
 ശൈലോ ദത്തവരഃ പുരാ || 4.42.38 || 1778
- തേനൈവമുക്തഃ ശൈലേന്ദ്രഃ
 സർവ ഏവ ത്വദാശ്രയാഃ |
 മത്പ്രസാദാദ് ഭവിഷ്യന്തി
 ദിവാ രാത്രൗ ച കാഞ്ചനാഃ || 4.42.39 || 1779
- ത്വയി യേ ചാപി വത്സ്യന്തി
 ദേവഗന്ധർവദാനവാഃ |
 തേ ഭവിഷ്യന്തി ഭക്താശ്ച
 പ്രഭയാ കാഞ്ചനപ്രഭാഃ || 4.42.40 || 1780

- വിശ്വേദേവാശ്ച വസവോ
 മരുതശ്ച ദിവൗകസഃ |
 ആഗത്യ പശ്ചിമാം സന്ധ്യാം
 മേരുമുത്തമപർവതം || 4.42.41 || 1781
- ആദിത്യമുപതിഷ്ഠന്തി
 തൈശ്ച സൂര്യോദ്ദിപുജ്ജിതഃ |
 അദ്യശ്യഃ സർവഭൂതാനാ -
 മന്യം ഗച്ഛതി പർവതം || 4.42.42 || 1782
- യോജനാനാം സഹസ്രാണി
 ദശ താനി ദിവാകരഃ |
 മുഹൂർത്താർധേന തം ശീഘ്ര -
 മദിയാതി ശിലോച്ചയം || 4.42.43 || 1783
- ശൃംഗേ തസ്യ മഹദ്ദിവ്യം
 ഭവനം സൂര്യസന്നിഭം |
 പ്രാസാദഗണസംബാധം
 വിഹിതം വിശ്വകർമ്മണാ || 4.42.44 || 1784
- ശോഭിതം തരുദിശ്ചിത്രൈ -
 ര്നാനാപക്ഷിസമാകുലൈഃ |
 നികേതം പാശഹസ്തസ്യ
 വരുണസ്യ മഹാത്മനഃ || 4.42.45 || 1785
- അന്തരാ മേരുമന്യം ച
 താലോ ദശശിരാ മഹാൻ |
 ജാതരുപമയഃ ശ്രീമാൻ
 ഭ്രാജതേ ചിത്രവേദികഃ || 4.42.46 || 1786

തേഷു സർവേഷു ദുർഗേഷു
 സരസ്സു ച സരിത്സു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവ്യസ്തതസ്തതഃ || 4.42.47 || 1787

യത്ര തിഷ്ഠതി ധർമ്മജ്ഞ -
 സ്തപസാ സ്വേന ഭാവിതഃ |
 മേരുസാവർണിരിത്യേഷ
 വ്യാതോ വൈ ബ്രഹ്മണാ സമഃ || 4.42.48 || 1788

പ്രഷ്ടവ്യാ മേരുസാവർണി -
 ര്മഹർഷിഃ സൂര്യസന്നിഭഃ |
 പ്രണമ്യ ശിരസാ ഭൂമൗ
 പ്രവൃത്തിം മൈമിലീം പ്രതി || 4.42.49 || 1789

ഏതാവജ്ജീവലോകസ്യ
 ഭാസ്തരോ രജനീക്ഷയേ |
 കൃത്യാ വിതിമിരം സർവ -
 മസ്തം ഗച്ഛതി പർവതം || 4.42.50 || 1790

ഏതാവദ് വാനരൈഃ ശക്യം
 ഗന്തും വാനരപുംഗവാഃ |
 അഭാസ്തരമമർയാദം
 ന ജാനീമസ്തതഃ പരം || 4.42.51 || 1791

അവഗമ്യ തു വൈദേഹീം
 നിലയം രാവണസ്യ ച |
 അസ്തം പർവതമാസാദ്യ
 പൂർണേ മാസേ നിവർത്ത || 4.42.52 || 1792

ഊർധ്വം മാസാന വസ്തുവ്യം
 വസൻ വധോ ഭവേൻമമ |
 സഹൈവ ശൂരോ യുഷ്ടാഭിഃ
 ശ്യാശൂരോ മേ ഗമിഷ്യതി || 4.42.53 || 1793

ശ്രോതവ്യം സർവമേതസ്യ
 ഭവദ്ഭിർഭിഷ്ടകാരിഭിഃ |
 ഗുരുരേഷ മഹാബാഹുഃ
 ശ്യാശൂരോ മേ മഹാബലഃ || 4.42.54 || 1794

ഭവന്തശ്ചാപി വിക്രാന്താഃ
 പ്രമാണം സർവ ഏവ ഹി |
 പ്രമാണമേനം സംസ്ഥാപ്യ
 പശ്യധ്വം പശ്ചിമാം ദിശം || 4.42.55 || 1795

ദൃഷ്ടായാം തു നരേന്ദ്രസ്യ
 പത്യാമമിതതേജസഃ |
 കൃതകൃത്യാ ഭവിഷ്യാമഃ
 കൃതസ്യ പ്രതികർമണാ || 4.42.56 || 1796

അത്യാന്യദപി യത്കാർയം കാർയസ്യാസ്യ പ്രിയം ഭവേത് |
 സമ്പ്രധാർയ ഭവദ്ഭിശ്ച ദേശകാലാർഥസംഹിതം || 4.42.57 || 1797

തതഃ സുഷേണപ്രമുഖാഃ പ്ലവംഗാഃ
 സുഗ്രീവവാക്യം നിപുണം നിശമ്യ |
 ആമന്തര്യ സർവേ പ്ലവഗാധിപം തേ
 ജഗുർദിശം താം വരുണാഭിഗുപ്താം || 4.42.58 || 1798

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ഉത്തരദിഗ്ഗർത്തിനി സ്ഥാനാനി പരിചായയതാ സുഗ്രീവേണ
 ശതബലിപ്രഭൃതിനാം തത്ര പ്രേഷണം

തതഃ സന്ദിശ്യ സുഗ്രീവഃ
 ശ്യാശൂരം പശ്ചിമാം ദിശം |
 വീരം ശതബലിം നാമ
 വാനരം വാനരേശ്വരഃ ||4.43.1 || 1799

ഉവാച രാജാ സർവജ്ഞഃ
 സർവവാനരസത്തമഃ |
 വാക്യമാത്മഹിതം ചൈവ
 രാമസ്യ ച ഹിതം തദാ ||4.43.2 || 1800

വ്യതഃ ശതസഹസ്രേണ
 ത്വദ്വിധാനാം വന്യകസാം |
 വൈവസ്വതസുതൈഃ സാർധം
 പ്രവിഷ്ടഃ സർവമന്ത്രിഭിഃ ||4.43.3 || 1801

ദിശം ഹ്യുദീചീം വിക്രാന്താം
 ഹിമശൈലാവതംസികാം |
 സർവതഃ പരിമാർഗധ്വം
 രാമപത്നീം യശസ്വിനീം ||4.43.4 || 1802

- അസ്തിൻ കാർയേ വിനിർവൃത്തേ
 കൃതേ ദാശരഥേഃ പ്രിയേ |
 ഋണാൻമുക്താ ഭവിഷ്യാമഃ
 കൃതാർഥാർഥവിദാം വരാഃ || 4.43.5 || 1803
- കൃതം ഹി പ്രിയമസ്താകം
 രാഘവേണ മഹാത്മനാ |
 തസ്യ ചേത്പ്രതികാരോസ്തി
 സഫലം ജീവിതം ഭവേത് || 4.43.6 || 1804
- അർഥിനഃ കാർയനിർവൃത്തി -
 മകർതുരപി യശ്ചരേത് |
 തസ്യ സ്യാത് സഫലം ജൻമ
 കിം പുനഃ പൂർവകാരിണഃ || 4.43.7 || 1805
- ഏതാം ബുദ്ധിം സമാസ്ഥായ
 ദൃശ്യതേ ജാനകീ യഥാ |
 തഥാ ഭവദ്ഭിഃ കർതവ്യ -
 മസ്തുത്പ്രിയഹിതൈഷിഭിഃ || 4.43.8 || 1806
- അയം ഹി സർവഭൂതാനാം
 മാനുഷ്യേണ നരസത്തമഃ |
 അസ്താസു ച ഗതഃ പ്രീതിം
 രാമഃ പരപുരഞ്ജയഃ || 4.43.9 || 1807
- ഇമാനി ബഹുദുർഗാണി
 നദ്യഃ ശൈലാന്തരാണി ച |
 ഭവന്തഃ പരിമാർഗന്തു
 ബുദ്ധിവിക്രമസമ്പദാ || 4.43.10 || 1808

- തത്ര ഭ്ലേഷ്ഠാൻ പുലിന്ദാംശു
 ശൂരസേനാംസ്തമൈവ ച |
 പ്രസ്ഥലാൻ ഭരതാംശൈവ
 കുരുംശു സഹ മദ്രകൈഃ || 4.43.11 || 1809
- കാംബോജയവനാംശൈവ
 ശകാനാം പത്തനാനി ച |
 അൻവീക്ഷ്യ ഭരദാംശൈവ
 ഹിമവന്തം വിചിൻവഥ || 4.43.12 || 1810
- ലോധ്രപദ്മകവണ്ഡേഷു
 ദേവദാരുവനേഷു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവൃസ്തതസ്തതഃ || 4.43.13 || 1811
- തതഃ സോമാശ്രമം ഗത്വാ
 ദേവഗന്ധർവസേവിതം |
 കാലം നാമ മഹാസാനും
 പർവതം തം ഗമിഷ്യഥ || 4.43.14 || 1812
- മഹത്സു തസ്യ ശൈലേഷു
 പർവതേഷു ഗുഹാസു ച |
 വിചിൻവത മഹാഭാഗാം
 രാമപത്നീമനിന്ദിതാം || 4.43.15 || 1813
- തമതിക്രമ്യ ശൈലേന്ദ്രം
 ഹേമഗർഭം മഹാഗിരിം |
 തതഃ സുദർശനം നാമ
 പർവതം ഗന്തുമർഹഥ || 4.43.16 || 1814

- തതോ ദേവസുഖോ നാമ
 പർവതഃ പതഗാലയഃ |
 നാനാപക്ഷിസമാകീർണോ
 വിവിധദ്രുമഭൂഷിതഃ || 4.43.17 || 1815
- തസ്യ കാനനഖണ്ഡേഷു
 നിർത്യാരേഷു ഗുഹാസു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവൃസ്തതസ്തതഃ || 4.43.18 || 1816
- തമതിക്രമ്യ ചാകാശം
 സർവതഃ ശതയോജനം |
 അപർവതനദീവൃക്ഷം
 സർവസത്യവിവർജ്ജിതം || 4.43.19 || 1817
- തത്തു ശീഘ്രമതിക്രമ്യ
 കാന്താരം രോമഹർഷണം |
 കൈലാസം പാണ്ഡുരം പ്രാപ്യ
 ഹൃഷ്ടോ യുധം ഭവിഷ്യഥ || 4.43.20 || 1818
- തത്ര പാണ്ഡുരമേഘാഭം
 ജാംബൂനദപരിഷ്കൃതം |
 കുബേരഭവനം രമ്യം
 നിർമിതം വിശ്വകർമ്മണാ || 4.43.21 || 1819
- വിശാലാ നലിനീ യത്ര
 പ്രഭൂതകമലോത്പലാ |
 ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണാ
 അപ്സരോഗണസേവിതാ || 4.43.22 || 1820

- തത്ര വൈശ്രവണോ രാജാ
 സർവലോകനമസ്തുതഃ |
 ധനദോ രമതേ ശ്രീമാൻ
 ഗുഹ്യകൈഃ സഹ യക്ഷരാട് || 4.43.23 || 1821
- തസ്യ ചന്ദ്രനികാശേഷു
 പർവതേഷു ഗുഹാസു ച |
 രാവണഃ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗിതവ്യസ്തതസ്തുതഃ || 4.43.24 || 1822
- ക്രൗഞ്ചം തു ഗിരിമാസാദ്യ
 ബിലം തസ്യ സുദുർഗമം |
 അപ്രമത്തൈഃ പ്രവേഷ്യവ്യം
 ദുഷ്ടവേഷം ഹി തത് സ്തുതം || 4.43.25 || 1823
- വസന്തി ഹി മഹാത്മാന -
 സ്തുത്ര സൂര്യസമപ്രഭാഃ |
 ദേവൈരഭ്യർഥിതാഃ സമൃഗ്
 ദേവരൂപാ മഹർഷയഃ || 4.43.26 || 1824
- ക്രൗഞ്ചസ്യ തു ഗുഹാശ്ചാന്യാഃ
 സാനുനി ശിഖരാണി ച |
 നിർദരാശ്ച നിതംബാശ്ച
 വിചേതവ്യാസ്തതസ്തുതഃ || 4.43.27 || 1825
- അവ്യക്തം കാമശൈലം ച
 മാനസം വിഹഗാലയം |
 ന ഗതിസ്തുത്ര ഭൂതാനാം
 ദേവാനാം ന ച രക്ഷസാം || 4.43.28 || 1826

സ ച സർവൈർവിചേതവ്യഃ
 സസാനുപ്രസ്ഥഭൂധരഃ |
 ക്രൗഞ്ചം ഗിരിമതിക്രമ്യ
 മൈനാകോ നാമ പർവതഃ || 4.43.29 || 1827

മയസ്യ ഭവനം തത്ര
 ദാനവസ്യ സ്വയങ്കൃതം |
 മൈനാകസ്തു വിചേതവ്യഃ
 സസാനുപ്രസ്ഥകന്ദരഃ || 4.43.30 || 1828

സ്ത്രീണാമശ്വമുഖീനാം തു
 നികേതസ്തത്ര തത്ര തു |
 തം ദേശം സമതിക്രമ്യ
 ആശ്രമം സിദ്ധസേവിതം || 4.43.31 || 1829

സിദ്ധാ വൈഖാനസാ യത്ര
 വാലവിൽയാശ്ച താപസാഃ |
 വന്ദിതവ്യാസ്തതഃ സിദ്ധാ -
 സ്തപസാ വീതകൽമഷാഃ || 4.43.32 || 1830

പ്രഷ്ടവ്യാ ചാപി സീതായാഃ
 പ്രവൃത്തിർവിനയാൻവിതൈഃ |
 ഹേമപുഷ്കരസംഹരണം
 തത്ര വൈഖാനസം സരഃ || 4.43.33 || 1831

തരുണാദിത്യസങ്കാശൈ -
 ര്ഹസൈർവിചരിതം ശുഭൈഃ |
 ഔപവാഹ്യഃ കുബേരസ്യ
 സാർവഭൗമ ഇതി സ്മൃതഃ || 4.43.34 || 1832

ഗജഃ പര്യേതി തം ദേശം
 സദാ സഹ കരേണുഭിഃ |
 തത് സരഃ സമതിക്രമ്യ
 നഷ്ടചന്ദ്രദിവാകരം |
 അനക്ഷത്രഗണം വ്യോമ
 നിഷ്ഠയോദമനാദിതം ||4.43.35 || 1833

ഗദസ്തിഭിരിവാർകസ്യ
 സ തു ദേശഃ പ്രകാശ്യതേ |
 വിശ്രാമ്യദ്ഭിസ്തപഃ സിദ്ധൈ -
 ര്ദേവകൽപൈഃ സ്വയന്ദ്രൈഃ ||4.43.36 || 1834

തം തു ദേശമതിക്രമ്യ
 ശൈലോദാ നാമ നിഗ്ലഗാ |
 ഉദയോസ്തീരയോസ്തസ്യഃ
 കീചകാ നാമ ബേണവഃ ||4.43.37 || 1835

തേ നയന്തി പരം തീരം
 സിദ്ധാൻ പ്രത്യാനയന്തി ച |
 ഉത്തരാഃ കുരവസ്തത്ര
 കൃതപുണ്യപ്രതിശ്രയാഃ ||4.43.38 || 1836

തതഃ കാഞ്ചനപദ്മാഭിഃ
 പദ്മിനീഭിഃ കൃതോദകാഃ |
 നീലവൈദൂർയപത്രാവൃഗ്വാ
 നദ്യസ്തത്ര സഹസ്രശഃ ||4.43.39 || 1837

രക്തോത്പലവനൈശ്ചാത്ര
 മണ്ഡിതാശ്ച ഹിരൺമയൈഃ |

തരുണാദിത്യസങ്കാശാ
 ഭാന്തി തത്ര ജലാശയാഃ || 4.43.40 || 1838

മഹാർഹമണിപത്രൈശ്ച
 കാഞ്ചനപ്രഭകേസരൈഃ |
 നീലോത്പലവനൈശ്ചിത്രൈഃ
 സ ദേശഃ സർവതോ വൃതഃ || 4.43.41 || 1839

നിസ്സുലാഭിശ്ച മുക്താഭി -
 ര്മണിഭിശ്ച മഹാധനൈഃ |
 ഉദ്ധൂതപൂലിനാസ്തത്ര
 ജാതരുപൈശ്ച നിഗ്ളഗാഃ || 4.43.42 || 1840

സർവരത്നമയൈശ്ചിത്രൈ -
 രവഗാഢാ നഗോത്തമൈഃ |
 ജാതരുപമയൈശ്ചാപി
 ഹുതാശനസമപ്രഭൈഃ || 4.43.43 || 1841

നിത്യപുഷ്പഫലാസ്തത്ര
 നഗാഃ പത്രരമാകുലാഃ |
 ദിവ്യഗന്ധരസസ്സർശാഃ
 സർവകാമാൻ സ്രവന്തി ച || 4.43.44 || 1842

നാനാകാരാണി വാസാംസി
 ഫലന്ത്യന്യേ നഗോത്തമാഃ |
 മുക്താവൈദൂർയചിത്രാണി
 ഭൂഷണാനി തമൈവ ച |
 സ്ത്രീണാം യാൻയനുരൂപാണി
 പുരുഷാണാം തമൈവ ച || 4.43.45 || 1843

സർവർതുസുഖസേവ്യാനി
 ഫലന്ത്യന്യേ നഗോത്തമാഃ |
 മഹാർഹമണിചിത്രാണി
 ഫലന്ത്യന്യേ നഗോത്തമാഃ || 4.43.46 || 1844

ശയനാനി പ്രസൂയന്തേ
 ചിത്രാസ്തരണവന്തി ച |
 മനഃകാന്താനി മാൽയാനി
 ഫലന്ത്യത്രാപരേ ദ്രുമാഃ || 4.43.47 || 1845

പാനാനി ച മഹാർഹാണി
 ഭക്ഷ്യാണി വിവിധാനി ച |
 സ്ത്രീയശ്ച ഗുണസമ്പന്നാ
 രൂപയൗവനലക്ഷിതാഃ || 4.43.48 || 1846

ഗന്ധർവാഃ കിന്നരാഃ സിദ്ധാ
 നാഗാ വിദ്യാധരാസ്തഥാ |
 രമന്തേ സതതം തത്ര
 നാരീഭിർഭാസ്വരപ്രഭാഃ || 4.43.49 || 1847

സർവേ സുകൃതകർമാണഃ
 സർവേ രതിപരായണാഃ |
 സർവേ കാമാർഥസഹിതാ
 വസന്തി സഹ യോഷിതഃ || 4.43.50 || 1848

ഗീതവാദിത്രനിർഘോഷഃ
 സോത്കൃഷ്ടഹസിതസ്വനഃ |
 ശ്രൂയതേ സതതം തത്ര
 സർവഭൂതമനോരമഃ || 4.43.51 || 1849

തത്ര നാമുദിതഃ കശ്ചി -
 നാത്ര കശ്ചിദസത്പ്രിയഃ |
 അഹന്യഹനി വർധന്തേ
 ഗുണാസ്സത്ര മനോരമാഃ || 4.43.52 || 1850

സമതിക്രമ്യ തം ദേശ -
 മുത്തരഃ പയസാം നിധിഃ |
 തത്ര സോമഗിരിർനാമ
 മധ്യേ ഹേമമയോ മഹാൻ || 4.43.53 || 1851

ഇന്ദ്രലോകഗതാ യേ ച
 ബ്രഹ്മലോകഗതാശ്ച യേ |
 ദേവാസ്സം സമവേക്ഷന്തേ
 ഗിരിരാജം ദിവം ഗതാഃ || 4.43.54 || 1852

സ തു ദേശോ വിസൂർയോപി
 തസ്യ ഭാസാ പ്രകാശതേ |
 സൂർയലക്ഷ്യാദിവിജ്ഞയ -
 സ്തപതേവ വിവസ്യാതാ || 4.43.55 || 1853

ഭഗവാംസ്സത്ര വിശ്യാത്മാ
 ശംഭുരേകാദശാത്മകഃ |
 ബ്രഹ്മാ വസതി ദേവേശോ
 ബ്രഹ്മർഷിപരിവാരിതഃ || 4.43.56 || 1854

ന കഥഞ്ചന ഗന്തവ്യം
 കുരുണാമുത്തരേണ വഃ |
 അന്യേഷാമപി ഭൂതാനാം
 നാനുക്രാമതി വൈ ഗതിഃ || 4.43.57 || 1855

സ ഹി സോമഗിരിർനാമ
 ദേവാനാമപി ദുർഗമഃ |
 തമാലോക്യ തതഃ ക്ഷിപ്ര -
 മുപാവർതിതുമർഹഥ || 4.43.58 || 1856

ഏതാവദ് വാനരൈഃ ശക്യം
 ഗന്തും വാനരപുംഗവാഃ |
 അഭാസ്തരമമർയാദം
 ന ജാനീമസ്തതഃ പരം || 4.43.59 || 1857

സർവമേതദ് വിചേതവ്യം
 യൻമയാ പരികീർതിതം |
 യദന്യദപി നോക്തം ച
 തത്രാപി ക്രിയതാം മതിഃ || 4.43.60 || 1858

തതഃ കൃതം ദാശരഥേർമഹത്പ്രിയം
 മഹത്പ്രിയം ചാപി തതോ മമ പ്രിയം |
 കൃതം ദവിഷ്യത്യനിലാനലോപമാ
 വിദേഹജാദർശനജ്ഞന കർമണാ || 4.43.61 || 1859

തതഃ കൃതാർമാഃ സഹിതാഃ സഞ്ചാസവാ
 മയാർചിതാഃ സർവഗുണൈർമനോരമൈഃ |
 ചരിഷ്യഥോർവീം പ്രതി ശാന്തശത്രുവഃ
 സഹപ്രിയാ ഭൂതധരാഃ പ്ലവംഗമാഃ || 4.43.62 || 1860

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രിചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുശ്ചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ ഹനുമതേ മുദ്രികാം പ്രദായ തസ്യ ദക്ഷിണദിശി
പ്രേഷണം

വിശേഷേണ തു സുഗ്രീവോ
ഹനുമത്യർഥമുക്തവാൻ |
സ ഹി തസ്മിൻ ഹരിശ്രേഷ്ഠേ
നിശ്ചിതാർഥോർഥസാധനേ ||4.44.1 || 1861

അബ്രവീച്ച ഹനുമന്തം
വിക്രാന്തമനിലാത്മജം |
സുഗ്രീവഃ പരമപ്രീതഃ
പ്രഭുഃ സർവവന്തകസാം ||4.44.2 || 1862

ന ഭൂമൗ നാന്തരിക്ഷേ വാ
നാംബരേ നാമരാലയേ |
നാപ്സു വാ ഗതിസംഗം തേ
പശ്യാമി ഹരിപുംഗവ ||4.44.3 || 1863

സാസുരാഃ സഹഗന്ധർവാഃ
സനാഗനരദേവതാഃ |
വിദിതാഃ സർവലോകാസ്തേ
സസാഗരധരാധരാഃ ||4.44.4 || 1864

- ഗതിർവേഗശ്ച തേജശ്ച
 ലഘുഃ ച മഹാകപേ |
 പിതൃന്യേ സദൃശം വീര
 മാരുതസ്യ മഹൗജസഃ || 4.44.5 || 1865
- തേജസാ വാപി തേ ഭൂതം
 ന സമം ഭൂവി വിദ്യതേ |
 തദ് യഥാ ലഭ്യതേ സീതാ
 തത്ത്വമേവാനുചിന്തയ || 4.44.6 || 1866
- ത്വയ്യേവ ഹനുമന്നസ്തി
 ബലം ബുദ്ധിഃ പരാക്രമഃ |
 ദേശകാലാനുവൃത്തിശ്ച
 നയശ്ച നയപണ്ഡിത || 4.44.7 || 1867
- തതഃ കാർയസമാസംഗ -
 മവഗദ്യ ഹനുമതി |
 വിദിത്യാ ഹനുമന്തം ച
 ചിന്തയാമാസ രഘുവഃ || 4.44.8 || 1868
- സർവമാ നിശ്ചിതാർഥോഽയം
 ഹനുമതി ഹരിശ്വരഃ |
 നിശ്ചിതാർഥതരശ്ചാപി
 ഹനുമാൻ കാർയസാധനേ || 4.44.9 || 1869
- തദേവം പ്രസ്ഥിതസ്യാസ്യ
 പരിജ്ഞാതസ്യ കർമ്മഭിഃ |
 ഭർത്രാ പരിഗൃഹീതസ്യ
 ധ്രുവഃ കാർയഫലോദയഃ || 4.44.10 || 1870

തം സമീക്ഷ്യ മഹാതേജാ
 വ്യവസായോത്തരം ഹരിം |
 കൃതാർഥ ഇവ സംഹൃഷ്ടഃ
 പ്രഹൃഷ്ടേന്ദ്രിയമാനസഃ || 4.44.11 || 1871

ദദൗ തസ്യ തതഃ പ്രീതഃ
 സ്വനാമാങ്കോപശോഭിതം |
 അംഗുലീയമഭിജ്ഞാനം
 രാജപുത്രോഃ പരന്തപഃ || 4.44.12 || 1872

അനേന ത്യാം ഹരിശ്രേഷ്ഠ
 ചിഹ്നന ജനകാത്മജാ |
 മത്സകാശാദനുപ്രാപ്ത -
 മനുദ്വിഗ്നാനുപശ്യതി || 4.44.13 || 1873

വ്യവസായശ്ച തേ വീര
 സത്യയുക്തശ്ച വിക്രമഃ |
 സുഗ്രീവസ്യ ച സന്ദേശഃ
 സിദ്ധിം കഥയതീവ മേ || 4.44.14 || 1874

സ തദ് ഗൃഹ്യ ഹരിശ്രേഷ്ഠഃ
 കൃത്യാ മുർധ്നി കൃതാഞ്ജലിഃ |
 വന്ദിത്യാ ചരണൗ ചൈവ
 പ്രസ്ഥിതഃ പ്ലവഗർഷഭഃ || 4.44.15 || 1875

സ തത് പ്രകർഷൻ ഹരിണാം മഹദ് ബലം
 ബഭൂവ വീരഃ പവനാത്മജഃ കപിഃ |
 ഗതാംബുദേ വ്യോല്ലി വിശുദ്ധമണ്ഡലഃ
 ശശീവ നക്ഷത്രഗണോപശോഭിതഃ || 4.44.16 || 1876

അതിബല ബലമാശ്രിതസ്തവാഹം

ഹരിവര വിക്രമ വിക്രമൈരനൽപൈഃ |

പവനസുത യഥാധീഗമ്യതേ സാ

ജനകസുതാ ഹനുമന്തമാ കുരുഷ്യ ||4.44.17 ||

1877

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുശ്ചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

വിഭിന്നാ ദിശഃ പ്രതി ഗച്ഛതാം വാനരാണാം സുഗ്രീവസമക്ഷേ
സ്വീയസോത്സാഹവചസാം ശ്രാവണം

സർവാംശ്ചാഹൂയ സുഗ്രീവഃ

പ്ലവഗാൻ പ്ലവഗർഷഭഃ |

സമസ്താംശ്ചാബ്രവീദ് രാജാ

രാമകാർയാർഥസിദ്ധയേ ||4.45.1 ||

1878

ഏവമേതദ് വിചേതവ്യം

ഭവദ്ഭിർവാനരോത്തമൈഃ |

തദുഗ്രശാസനം ഭർതു-

ർവിജ്ഞായ ഹരിപുംഗവാഃ ||4.45.2 ||

1879

ശലഭാ ഇവ സംഛരാദ്യ

മേദിനീം സമ്പ്രതസ്ഥിരേ |

രാമഃ പ്രസ്രവണേ തസ്മിൻ

ന്യവസത് സഹലക്ഷ്മണഃ ||4.45.3 ||

1880

പ്രതീക്ഷമാണസ്തം മാസം

സീതാധിഗമനേ കൃതഃ |

ഉത്തരാം തു ദിശം രദ്യാം

ഗിരിരാജസമാവൃതാം ||4.45.4 ||

1881

- പ്രതന്ധേ സഹസാ വീരോ
 ഹരിഃ ശതബലിസ്കദാ |
 പൂർവാം ദിശം പ്രതിയയൗ
 വിനതോ ഹരിയുമപഃ || 4.45.5 || 1882
- താരാംഗദാദിസഹിതഃ
 പ്ലവഗഃ പവനാത്മജഃ |
 അഗസ്ത്യാചരിതാമാശാം
 ദക്ഷിണാം ഹരിയുമപഃ || 4.45.6 || 1883
- പശ്ചിമാം ച ദിശം ഘോരാം
 സുഷേണഃ പ്ലവഗേശ്വരഃ |
 പ്രതന്ധേ ഹരിശാർദൂലോ
 ദിശം വരുണപാലിതാം || 4.45.7 || 1884
- തതഃ സർവാ ദിശോ രാജാ
 ചോദയിത്യാ യമാതമം |
 കപിസേനാപതിർവീരോ
 മുചോദ സുഖിതഃ സുഖം || 4.45.8 || 1885
- ഏവം സഞ്ചോദിതാഃ സർവേ
 രാജ്ഞാ വാനരയുമപാഃ |
 സ്യാം സ്യാം ദിശമദിപ്രേത്യ
 ത്വരിതാഃ സമ്പ്രതസ്ഥിരേ || 4.45.9 || 1886
- നദന്തശ്ചോന്നദന്തശ്ച
 ഗർജന്തശ്ച പ്ലവംഗമാഃ |
 ക്ഷേപ്യന്തോ ധാവമാനാശ്ച
 വിനദന്തോ മഹാബലാഃ || 4.45.10 || 1887

ഏവം സഞ്ചോദിതാഃ സർവേ
 രാജ്ഞാ വാനരയൂഥപാഃ |
 ആനയിഷ്യാമഹേ സീതാം
 ഹനിഷ്യാമശ്ച രാവണം ||4.45.11 || 1888

അഹമേകോ വധിഷ്യാമി
 പ്രാപ്തം രാവണമാഹവേ |
 തതശ്ചോൻമഥ്യ സഹസാ
 ഹരിഷ്യേ ജനകാത്മജാം ||4.45.12 || 1889

വേപമാനാം ശ്രമേണോദ്യ
 ദവദ്ഭിഃ സ്ഥീയതാമിതി |
 ഏക ഏവാഹരിഷ്യാമി
 പാതാലാദപി ജാനകീം ||4.45.13 || 1890

വിധമിഷ്യാമ്യഹം വൃക്ഷാൻ
 ദാരയിഷ്യാമ്യഹം ഗിരീൻ |
 ധരണീം ദാരയിഷ്യാമി
 ക്ഷോഭയിഷ്യാമി സാഗരാൻ ||4.45.14 || 1891

അഹം യോജനസംഖ്യായാഃ
 പ്ലവേയം നാത്ര സംശയഃ |
 ശതയോജനസംഖ്യായാഃ
 ശതം സമധികം ഹൃഹം ||4.45.15 || 1892

ഭൂതലേ സാഗരേ വാപി
 ശൈലേഷു ച വനേഷു ച |
 പാതാലസ്യാപി വാ മധ്യേ
 ന മമാച്ഛിദ്യതേ ഗതിഃ ||4.45.16 || 1893

ഇത്യേകൈകസ്സദാ തത്ര
വാനരാ ബലദർപിതാഃ |

ഊചുശ്ച വചനം തസ്യ
ഹരിരാജസ്യ സന്നിധൗ ||4.45.17 ||

1894

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷട്ചത്യാരിംശഃ സർഗഃ ||

സുഗ്രീവേണ ശ്രീരാമം പ്രതി സ്വകീയഭൂമണ്ഡലഭ്രമണവൃത്താന്തസ്യ
പ്രതിപാദനം

ഗതേഷു വാനരേന്ദ്രേഷു
രാമഃ സുഗ്രീവമബ്രവീത് |
കഥം ഭവാൻ വിജാനീതേ
സർവം വൈ മണ്ഡലം ഭുവഃ ||4.46.1 || 1895

സുഗ്രീവശ്ച തതോ രാമ -
മുവാച പ്രണതാത്മവാൻ |
ശ്രൂയതാം സർവമാഖ്യാസ്യേ
വിസ്തരേണ വചോ മമ ||4.46.2 || 1896

യദാ തു ദുന്ദുഭിം നാമ
ദാനവം മഹിഷാക്യതിം |
പ്രതികാലയതേ വാലീ
മലയം പ്രതി പർവതം ||4.46.3 || 1897

തദാ വിവേശ മഹിഷോ
മലയസ്യ ഗുഹാം പ്രതി |
വിവേശ വാലീ തത്രാപി
മലയം തജ്ജിഘാംസയാ ||4.46.4 || 1898

- തതോഹം തത്ര നിക്ഷിപ്തോ
 ഗുഹാദ്വാരീ വിനീതവത് |
 ന ച നിഷ്ക്രാമതേ വാലീ
 തദാ സംവത്സരേ ഗതേ || 4.46.5 || 1899
- തതഃ ക്ഷതജവേഗേന
 ആപുപുരേ തദാ ബിലം |
 തദഹം വിസ്മിതോ ദൃഷ്ട്വാ
 ഭ്രാതൃഃ ശോകവിഷാർദിതഃ || 4.46.6 || 1900
- അഥാഹം ഗതബുദ്ധിന്യൂ
 സുവ്യക്തം നിഹതോ ഗുരുഃ |
 ശിലാ പർവതസങ്കാശാ
 ബിലദ്വാരീ മയാ കൃതാ || 4.46.7 || 1901
- അശക്തനുവന്നിഷ്ക്രമിതും
 മഹിഷോ വിനശിഷ്യതി |
 തതോഹമാഗാം കിഷ്കിന്ധാം
 നിരാശസ്തസ്യ ജീവിതേ || 4.46.8 || 1902
- രാജ്യം ച സുമഹത് പ്രാപ്യ
 താരാം ച രുമയാ സഹ |
 മിത്രൈശ്ച സഹിതസ്തത്ര
 വസാമി വിഗതജ്വരഃ || 4.46.9 || 1903
- ആജഗാമ തതോ വാലീ
 ഹത്യാ തം വാനരർഷഭഃ |
 തതോഹമദദാം രാജ്യം
 ഗൗരവാദ് ഭയയന്ത്രിതഃ || 4.46.10 || 1904

- സ മാം ജിഹ്വാംസുർദുഷ്ടാത്മാ
 വാലീ പ്രവൃഥിതേന്ദ്രിയഃ |
 പരികാലയതേ വാലീ
 ധാവന്തം സചിവൈഃ സഹ || 4.46.11 || 1905
- തത്ത്വോഹം വാലിനാ തേന
 സോന്മുബദ്ധഃ പ്രധാവിതഃ |
 നദീശ്ച വിവിധാഃ പശ്യൻ
 വനാനി നഗരാണി ച || 4.46.12 || 1906
- ആദർശതലസങ്കാശാ
 തതോ വൈ പൃഥിവി മയാ |
 അലാതചക്രപ്രതിമാ
 ദൃഷ്ടാ ഗോഷ്ഠദവത് കൃതാ || 4.46.13 || 1907
- പൂർവാം ദിശം തതോ ഗത്യാ
 പശ്യാമി വിവിധാൻ ദ്രുമാൻ |
 പർവതാൻ സദരീൻ രമ്യാൻ
 സരാംസി വിവിധാനി ച || 4.46.14 || 1908
- ഉദയം തത്ര പശ്യാമി
 പർവതം ധാതുമണ്ഡിതം |
 ക്ഷീരോദം സാഗരം ചൈവ
 നിത്യമപ്സരസാലയം || 4.46.15 || 1909
- പരികാൽയമാനസ്സദാ
 വാലിനാദിദ്രുതോ ഹൃഹം |
 പുനരാവൃത്യ സഹസാ
 പ്രസ്ഥിത്ത്വോഹം തദാ വിഭോ || 4.46.16 || 1910

ദിശസ്സുസ്യാസ്സതോ ഭൂയഃ
 പ്രസ്ഥിതോ ദക്ഷിണാം ദിശം |
 വിന്ധ്യപാദപസങ്കീർണാം
 ചന്ദനദ്രുമശോഭിതാം || 4.46.17 || 1911

ദ്രുമശൈലാന്തരേ പശ്യൻ
 ഭൂയോ ദക്ഷിണതോപരാം |
 അപരാം ച ദിശം പ്രാപ്തോ
 വാലിനാ സമഭിദ്രുതഃ || 4.46.18 || 1912

സ പശ്യൻ വിവിധാൻ ദേശാ -
 നസ്തം ച ഗിരിസത്തമം |
 പ്രാപ്യ ചാസ്തം ഗിരിശ്രേഷ്ഠ -
 മുത്തരം സമ്പ്രധാവിതഃ || 4.46.19 || 1913

ഹിമവന്തം ച മേരും ച
 സമുദ്രം ച തഥോത്തരം |
 യദാ ന വിന്ദേ ശരണം
 വാലിനാ സമഭിദ്രുതഃ || 4.46.20 || 1914

തതോ മാം ബുദ്ധിസമ്പന്നോ
 ഹനുമാൻ വാക്യമബ്രവീത് |
 ഇദാനീം മേ സ്യുതം രാജൻ
 യഥാ വാലീ ഹരിശ്വരഃ || 4.46.21 || 1915

മതംഗേന തദാ ശപ്തോ
 ഹ്യസ്മിന്നാശ്രമമണ്ഡലേ |
 പ്രവിശേദ് യദി വൈ വാലീ
 മുർധാസ്യ ശതയാ ഭവേത് || 4.46.22 || 1916

തത്ര വാസഃ സുഖോസ്താകം
 നിരുദ്ദിഗ്നോ ഭവിഷ്യതി |
 തതഃ പർവതമാസാദ്യ
 ഋഷ്യമൂകം നൃപാത്മജ ||4.46.23 ||

1917

ന വിവേശ തദാ വാലീ
 മതംഗസ്യ ഭയാത് തദാ |
 ഏവം മയാ തദാ രാജൻ
 പ്രത്യക്ഷമുപലക്ഷിതം |
 പൃഥിവീമണ്ഡലം സർവം
 ഗുഹാമസ്ത്യാഗതസ്തതഃ ||4.46.24 ||

1918

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷട്ചത്വരിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| സപ്തചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

പൂർവാദിഷു തിസൃഷു ദിക്ഷു പ്രവിഷ്യാനാം വാനരാണാം
സനൈരാശ്യം നിവർത്തനം

ദർശനാർഥം തു വൈദേഹ്യാഃ

സർവതഃ കപികുഞ്ജരാഃ |

വ്യാദിഷ്യാഃ കപിരാജേന

യഥോക്തം ജഗ്മുരഞ്ജസാ ||4.47.1 ||

1919

തേ സരാംസി സരിത്കക്ഷാ -

നാകാശം നഗരാണി ച |

നദീദുർഗാംസ്തഥാ ദേശാൻ

വിചിൻവന്തി സമന്തതഃ ||4.47.2 ||

1920

സുഗ്രീവേണ സമാഖ്യാതാഃ

സർവേ വാനരയുമപാഃ |

തത്ര ദേശാൻ വിചിൻവന്തി

സശൈലവനകാനനാൻ ||4.47.3 ||

1921

വിചിത്യ ദിവസം സർവേ

സീതാധിഗമനേ ധൃതാഃ |

സമായാന്തി സു മേദിൻയാം

നിശാകാലേഷു വാനരാഃ ||4.47.4 ||

1922

സർവർതുകാംശു ദേദേശേഷു വാനരാഃ സഹലദ്രുമാൻ ആസാദ്യ രജനീം ശയ്യാം ചക്രൂഃ സർവേഷ്വഹഃസു തേ 4.47.5	1923
തദഹഃ പ്രഥമം കൃത്യാ മാസേ പ്രസ്രവണം ഗതാഃ കപിരാജേന സംഗദ്യ നിരാശാഃ കപികുഞ്ജരാഃ 4.47.6	1924
വിചിത്യ തു ദിശം പൂർവാം യഥോക്താം സചിവൈഃ സഹ അദ്യഷ്ട്യാ വിനതഃ സീതാ - മാജഗാമ മഹാബലഃ 4.47.7	1925
ദിശമപ്യുത്തരാം സർവാം വിവിച്യ സ മഹാകപിഃ ആഗതഃ സഹ സൈന്ധ്യേന ദീതഃ ശതബലിസ്തദാ 4.47.8	1926
സുഷേണഃ പശ്ചിമാമാശാം വിവിച്യ സഹ വാനരൈഃ സമേത്യ മാസേ പൂർണേ തു സുഗ്രീവമുപചക്രമേ 4.47.9	1927
തം പ്രസ്രവണപൃഷ്ടസ്ഥം സമാസാദ്യാദിവാദ്യ ച ആസീനം സഹ രാമേണ സുഗ്രീവമിദമബ്രുവൻ 4.47.10	1928

വിചിതാഃ പർവതാഃ സർവേ
 വനാനി ഗഹനാനി ച |
 നില്ലഗാഃ സാഗരാന്താശ്ച
 സർവേ ജനപദാശ്ച യേ || 4.47.11 || 1929

ഗൃഹാശ്ച വിചിതാഃ സർവാ
 യാശ്ച തേ പരികീർത്തിതാഃ |
 വിചിതാശ്ച മഹാഗുൽമാ
 ലതാവിതതസന്തതാഃ || 4.47.12 || 1930

ഗഹനേഷു ച ദേശേഷു
 ദുർഗേഷു വിഷമേഷു ച |
 സത്ത്യാന്യതിപ്രമാണാനി
 വിചിതാനി ഹതാനി ച |
 യേ ചൈവ ഗഹനാ ദേശാ
 വിചിതാസ്തേ പുനഃ പുനഃ || 4.47.13 || 1931

ഉദാരസത്ത്യാദിജനോ ഹനുമാൻ
 സ മൈമിലീം ഇന്താസ്യതി വാനരേന്ദ്ര |
 ദിശം തു യാമേവ ഗതാ തു സീതാ
 താമാസ്ഥിതോ വായുസുതോ ഹനുമാൻ || 4.47.14 || 1932

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ദക്ഷിണദിഗ്ഗതൈർവാനരൈഃ സീതാനുസന്ധാനസ്യ പ്രാരംഭണം

സഹ താരാംഗദാഭ്യാം തു
സഹസാ ഹനുമാൻ കപിഃ |
സുഗ്രീവേണ യഥോദ്ദിഷ്ടം
ഗന്തും ദേശം പ്രചക്രമേ ||4.48.1 || 1933

സ തു ദൂരമുപാഗമ്യ
സർവൈസ്തൈഃ കപിസത്തമൈഃ |
തതോ വിചിത്യ വിന്ധ്യസ്യ
ഗൃഹാശ്ച ഗഹനാനി ച ||4.48.2 || 1934

പർവതാഗ്രനദീദുർഗാൻ
സരാംസി വിപുലദ്രുമാൻ |
വൃക്ഷഖണ്ഡാംശ്ച വിവിധാൻ
പർവതാൻ വനപാദപാൻ ||4.48.3 || 1935

അൻവേഷമാണാസ്തേ സർവേ
വാനരാഃ സർവതോദിശം |
ന സീതാം ദദ്യൂശൂർവീരാ
മൈമിലീം ജനകാത്മജാം ||4.48.4 || 1936

തേ ഭക്ഷയന്തോ മൂലാനി
 ഫലാനി വിവിധാൻയപി |
 അൻവേഷമാണാ ദുർധർഷാ
 ന്യവസംസ്കൃത തത്ര ഹ ||4.48.5 || 1937

സ തു ദേശോ ദുരൻവേഷോ
 ഗുഹാഗഹനവാൻ മഹാൻ |
 നിർജ്ജലം നിർജ്ജനം ശൂന്യം
 ഗഹനം ഘോരദർശനം ||4.48.6 || 1938

താദൃശാൻയപ്യരൺയാനി
 വിചിത്യ ഭൃശപീഡിതാഃ |
 സ ദേശശ്ച ദുരൻവേഷ്യോ
 ഗുഹാഗഹനവാൻ മഹാൻ ||4.48.7 || 1939

ത്യക്ത്വാ തു തം തതോ ദേശം
 സർവേ വൈ ഹരിയൂഥപാഃ |
 ദേശമന്യം ദുരാധർഷം
 വിവിശുശ്ചാകുതോഭയാഃ ||4.48.8 || 1940

യത്ര വന്ധ്യഫലാ വൃക്ഷാ
 വിപുഷ്ടാഃ പർണവർജ്ജിതാഃ |
 നിസ്സോയാഃ സരിതോ യത്ര
 മൂലം യത്ര സുദുർലഭം ||4.48.9 || 1941

ന സന്തി മഹിഷാ യത്ര
 ന മൃഗാ ന ച ഹസ്തിനഃ |
 ശാർദൂലാഃ പക്ഷിണോ വാപി
 യേ ചാൻയേ വനഗോചരാഃ ||4.48.10 || 1942

- ന ചാത്ര വൃക്ഷാ നൗഷധോ
 ന വൽലോ നാപി വീരൂധഃ |
 സ്തിഗ്ധപത്രാഃ സ്ഥലേ യത്ര
 പദ്മിനയഃ ഫുൽലപങ്കജാഃ || 4.48.11 || 1943
- പ്രേക്ഷണീയാഃ സുഗന്ധാശു
 ഭ്രമരൈശു വിവർജിതാഃ |
 കണ്യൂർനാമ മഹാഭാഗഃ
 സത്യവാദീ തപോധനഃ || 4.48.12 || 1944
- മഹർഷിഃ പരമാമർഷീ
 നിയമൈർദുഷ്ടധർഷണഃ |
 തസ്യ തസ്മിൻ വനേ പുത്രോ
 ബാലകോ ദശവാർഷികഃ || 4.48.13 || 1945
- പ്രണഷോ ജീവിതാന്തായ
 ക്രുദ്ധസ്തേന മഹാമുനിഃ |
 തേന ധർമാത്മനാ ശക്തം
 കൃത്സ്നം തത്ര മഹദ്വനം || 4.48.14 || 1946
- അശരൺയം ദുരാധർഷം
 മൃഗപക്ഷിവിവർജിതം |
 തസ്യ തേ കാനനാന്താംസ്തു
 ഗിരീണാം കന്ദരാണി ച || 4.48.15 || 1947
- പ്രഭവാണി നദീനാം ച
 വിചിൻവന്തി സമാഹിതാഃ |
 തത്ര ചാപി മഹാത്മാനോ
 നാപശ്യഞ്ജനകാത്മജാം || 4.48.16 || 1948

- ഹർതാരം രാവണം വാപി
 സുഗ്രീവപ്രിയകാരിണഃ |
 തേ പ്രവിശ്യ തു തം ഭീമം
 ലതാഗുൽമസമാവൃതം || 4.48.17 || 1949
- ദദ്യശൂർഭീമകർമാണ -
 മസൂരം സൂരനിർഭയം |
 തം ദൃഷ്ട്വാ വാനരാ ഘോരം
 സ്ഥിതം ശൈലമിവാസൂരം || 4.48.18 || 1950
- ഗാഢം പരിഹിതാഃ സർവേ
 ദൃഷ്ട്വാ തം പർവതോപമം |
 സോഽപി താൻ വാനരാൻ സർവാൻ
 നഷ്ടാഃ സ്ഥേത്യബ്രവീദ് ബലീ || 4.48.19 || 1951
- അഭ്യധാവത സക്രൂദ്ധോ
 മുഷ്ടിമുദ്യമ്യ സംഗതം |
 തമാപതന്തം സഹസാ
 വാലിപുത്രോഽംഗദസ്തദാ || 4.48.20 || 1952
- രാവണോഽയമിതി ഇണാത്യാ
 തലേനാഭിജഘ്നാൻ ഹ |
 സ വാലിപുത്രാഭിഹതോ
 വക്ത്രാച്ഛോണിതമുദ്യമൻ || 4.48.21 || 1953
- അസൂരോ ന്യപതദ് ഭൂമൗ
 പർയസ്ത ഇവ പർവതഃ |
 തേ തു തസ്മിൻ നിരുച്ഛാസേ
 വാനരാ ജിതകാശിനഃ || 4.48.22 || 1954

വ്യചിൻവൻ പ്രായശസ്തുത്ര
 സർവം തേ ഗിരിഗഹ്വരം |
 വിചിതം തു തതഃ സർവം
 സർവേ തേ കാനനൗകസഃ || 4.48.23 ||

1955

അന്യദേവാപരം ഘോരം
 വിവിശൂർഗിരിഗഹ്വരം |
 തേ വിചിത്യ പുനഃ വിന്നാ
 വിനിഷ്ഠത്യ സമാഗതാഃ |
 ഏകാന്തേ വൃക്ഷമൂലേ തു
 നിഷേദുർദീനമാനസാഃ || 4.48.24 ||

1956

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

അംഗദഗന്ധമാദനാഭ്യാമാശ്വാസിതാനാം വാനരാണാം പുനഃ
സോത്സാഹമൻവേഷണേ പ്രവൃത്തിഃ

അമാംഗദസ്തദാ സർവാൻ
വാനരാനിദമബ്രവീത് |
പരിശ്രാന്തോ മഹാപ്രാജ്ഞഃ
സമാശ്വാസ്യ ശനൈർവചഃ || 4.49.1 || 1957

വനാനി ഗിരയോ നദ്യോ
ദുർഗാണി ഗഹനാനി ച |
ദരീ ഗിരിഗുഹാശ്ചൈവ
വിചിതാഃ സർവമന്തതഃ || 4.49.2 || 1958

തത്ര തത്ര സഹാസ്മാഭി -
ർജ്ജാനകീ ന ച ദൃശ്യതേ |
തഥാ രക്ഷോഽപഹർതാ ച
സീതായാശ്ചൈവ ദുഷ്ക്രൂതീ || 4.49.3 || 1959

കാലശ്ച നോ മഹാൻ യാതഃ
സുഗ്രീവശ്ചോഗ്രശാസനഃ |
തസ്മാദ് ഭവന്തഃ സഹിതാ
വിചിൻവന്തു സമന്തതഃ || 4.49.4 || 1960

- വിഹായ തന്ദ്രീം ശോകം ച
 നിദ്രാം ചൈവ സമുത്ഥിതാം |
 വിചിന്യുധ്യം തഥാ സീതാം
 പശ്യാമോ ജനകാത്മജാം || 4.49.5 || 1961
- അനിർവേദം ച ദാക്ഷ്യം ച
 മനസശ്ചാപരാജയം |
 കാർയസിദ്ധികരാൺയാഹു -
 സ്തസ്മാദേതദ് ബ്രവീദ്യഹം || 4.49.6 || 1962
- അദ്യാപീദം വനം ദുർഗം
 വിചിൻവന്തു വനൗകസഃ |
 ഖേദം തൃക്ത്വാ പുനഃ സർവം
 വനമേവ വിചിൻവതാം || 4.49.7 || 1963
- അവശ്യം കുർവതാം തസ്യ
 ദൃശ്യതേ കർമ്മണഃ ഫലം |
 പരം നിർവേദമാഗമ്യ
 നഹി നോൻമീലനം ക്ഷമം || 4.49.8 || 1964
- സുഗ്രീവഃ ക്രോധനോ രാജാ
 തീക്ഷ്ണദണ്ഡശ്ച വാനരാഃ |
 ഭേതവ്യം തസ്യ സതതം
 രാമസ്യ ച മഹാത്മനഃ || 4.49.9 || 1965
- ഹിതാർഥമേതദുക്തം വഃ
 ക്രിയതാം യദി രോചതേ |
 ഉച്യതാം ഹി ക്ഷമം യത് തത്
 സർവേഷാമേവ വാനരാഃ || 4.49.10 || 1966

അംഗദസ്യ വചഃ ശ്രുത്യാ
 വചനം ഗന്ധമാദനഃ |
 ഉവാച വ്യക്തയാ വാചാ
 പിപാസാശ്രമവിന്നയാ || 4.49.11 || 1967

സദ്യശം ഖലു വോ വാക്യ -
 മംഗദോ യദുവാച ഹ |
 ഹിതം ചൈവാനുകൂലം ച
 ക്രിയതാമസ്യ ഭാഷിതം || 4.49.12 || 1968

പുനർമാർഗാമഹേ ശൈലാൻ
 കന്ദരാംശ്ച ശിലാംസ്തമാ |
 കാനനാനി ച ശൂന്യാനി
 ഗിരിപ്രസ്രവണാനി ച || 4.49.13 || 1969

യഥോദ്ദിഷ്ടാനി സർവാണി
 സുഗ്രീവേണ മഹാത്മനാ |
 വിചിൻവന്തു വനം സർവേ
 ഗിരിദുർഗാണി സംഗതാഃ || 4.49.14 || 1970

തതഃ സമുത്ഥായ പുന -
 ര്വാനരാന്യേ മഹാബലാഃ |
 വിന്ധ്യകാനനസങ്കീർണാം
 വിചേരുർദക്ഷിണാം ദിശം || 4.49.15 || 1971

തേ ശാരദാദ്രപ്രതിമം
 ശ്രീമദ്രജതപർവതം |
 ശൃംഗവന്തം ദരീവന്ത -
 മധിരുഹ്യ ച വാനരാഃ || 4.49.16 || 1972

തത്ര ലോധ്രവനം രമ്യം
 സപ്തപർണ്ണവനാനി ച |
 വിചിൻവന്തോ ഹരിവരാഃ
 സീതാദർശനകാക്ഷിണഃ || 4.49.17 || 1973

തസ്യാഗ്രമധിരൂഢാസ്തേ
 ശ്രാന്താ വിപുലവിക്രമാഃ |
 ന പശ്യന്തി സു വൈദേഹീം
 രാമസ്യ മഹിഷീം പ്രിയാം || 4.49.18 || 1974

തേ തു ദൃഷ്ടിഗതം ദൃഷ്ട്യാ
 തം ശൈലം ബഹുകന്ദരം |
 അധ്യാരോഹന്ത ഹരയോ
 വീക്ഷമാണാഃ സമന്തതഃ || 4.49.19 || 1975

അവരുഹ്യ തതോ ഭൂമിം
 ശ്രാന്താ വിഗതചേതസഃ |
 സ്ഥിതാ മുഹൂർതം തത്രാഥ
 വൃക്ഷമൂലമുപാശ്രിതാഃ || 4.49.20 || 1976

തേ മുഹൂർതം സമാശ്വസ്താഃ
 കിഞ്ചിദ്ഭഗ്നപരിശ്രമാഃ |
 പുനരേവോദ്യതാഃ കൃത്സ്നാം
 മാർഗിതും ദക്ഷിണാം ദിശം || 4.49.21 || 1977

ഹനുമത്പ്രമുഖാസ്താവത് പ്രസ്ഥിതാഃ പ്ലവഗർഷഭാഃ |
 വിന്ധ്യമേവാദിതഃ കൃത്യാ വിചേരുശ്ച സമന്തതഃ || 4.49.22 || 1978

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ക്ഷുത്തുഡഭിഭൂതാനാം വാനരാണാമേകസ്യാം ഗുഹായാം
പ്രവേശസ്തത്ര തൈർഭിവ്യവൃക്ഷസരോവരഭവനാനാമേകസ്യാ
വൃദ്ധായാസ്തപസ്വിൻയാശ്ചാവലോകനം ഹനുമതാ താം പ്രതി തസ്യാഃ
പരിചയസ്യ ജിജ്ഞാസനം

സഹ താരാംഗദാഭ്യാം തു
സംഗമ്യ ഹനുമാൻ കപിഃ |
വിചിനോതി ച വിന്ധ്യസ്യ
ഗുഹാശ്ച ഗഹനാനി ച ||4.50.1 || 1979

സിംഹശാർദൂലജുഷ്ടാശ്ച
ഗുഹാശ്ച പരിതസ്തദാ |
വിഷമേഷു നഗേന്ദ്രസ്യ
മഹാപ്രസ്രവണേഷു ച ||4.50.2 || 1980

ആസേദുസ്തസ്യ ശൈലസ്യ
കോടിം ദക്ഷിണപശ്ചിമാം |
തേഷാം തത്രൈവ വസതാം
സ കാലോ വ്യത്യവർത്ത ||4.50.3 || 1981

സ ഹി ദേശോ ദുരൻവേഷ്യോ
ഗുഹാഗഹനവാൻ മഹാൻ |

- തത്ര വായുസുതഃ സർവം
 വിചിനോതി സു പർവതം || 4.50.4 || 1982
- പരസ്വരേണ രഹിതാ
 അന്യോന്യസ്യാവിദുരതഃ |
 ഗജോ ഗവാക്ഷോ ഗവയഃ
 ശരഭോ ഗന്ധമാദനഃ || 4.50.5 || 1983
- മൈന്ദശ്ച ദ്വിവിദശ്ചൈവ
 ഹനുമാൻ ജാംബവാനപി |
 അംഗദോ യുവരാജശ്ച
 താരശ്ച വനഗോചരഃ || 4.50.6 || 1984
- ഗിരിജാലാവൃതാൻ ദേശാൻ
 മാർഗിത്യാ ദക്ഷിണാം ദിശം |
 വിചിൻവന്തസ്തതസ്തത്ര
 ദദ്യൂശൂർവിവൃതം ബിലം || 4.50.7 || 1985
- ദുർഗമ്യക്ഷബിലം നാമ
 ദാനവേനാദിരക്ഷിതം |
 ക്ഷുത്പിപാസാപരീതാസ്തു
 ശ്രാന്താസ്തു സലിലാർഥിനഃ || 4.50.8 || 1986
- അവകീർണം ലതാവൃക്ഷൈ -
 ര്ദദ്യൂശൂന്യേ മഹാബിലം |
 തത്ര ക്രൗഞ്ചാശ്ച ഹംസാശ്ച
 സാരസാശ്ചാപി നിഷ്ക്രമൻ || 4.50.9 || 1987
- ജലാർദ്രാശ്ചക്രവാകാശ്ച
 രക്താംഗാഃ പദ്മരേണുഭിഃ |

- തതസ്തുദ് ബിലമാസാദ്യ
 സുഗന്ധി ദുരതിക്രമം || 4.50.10 || 1988
- വിസ്മയവ്യഗ്രമനസോ
 ബഭൂവുർവാനരർഷഭാഃ |
 സഞ്ജാതപരിശങ്കാസ്തേ
 തദ് ബിലം പ്ലവഗോത്തമാഃ || 4.50.11 || 1989
- അഭ്യപദ്യന്ത സംഹൃഷ്ടാ -
 സ്തേജോവന്തോ മഹാബലാഃ |
 നാനാസത്യസമാകീർണം
 ദൈത്യേന്ദ്രനിലയോപമം || 4.50.12 || 1990
- ദുർദർശമിവ ഘോരം ച
 ദുർവിഗാഹ്യം ച സർവശഃ |
 തതഃ പർവതകൂടാഭോ
 ഹനൂമാൻ മാരുതാത്മജഃ || 4.50.13 || 1991
- അബ്രവീദ് വാനരാൻ ഘോരാൻ
 കാന്താരവനകോവിദഃ |
 ഗിരിജാലാവൃതാൻ ദേശാൻ
 മാർഗിത്യാ ദക്ഷിണാം ദിശം || 4.50.14 || 1992
- വയം സർവേ പരിശ്രാന്താ
 ന ച പശ്യാമ മൈമിലീം |
 അസ്മാച്ചാപി ബിലാദ്ധംസാഃ
 ക്രൗഞ്ചാശ്ച സഹ സാരസൈഃ || 4.50.15 || 1993
- ജലാർദ്രാശ്ചക്രവാകാശ്ച
 നിഷ്പതന്തി സു സർവശഃ |

നൂനം സലിലവാനത്ര

കൂപോ വാ യദി വാ ഹ്രദഃ || 4.50.16 ||

1994

തഥാ ചേമേ ബിലദ്വാരേ

സ്തിഗ്ധാസ്തിഷ്ഠന്തി പാദപാഃ |

ഇത്യുക്താസ്തദ് ബിലം സർവേ

വിവിശുസ്തിമിരാവൃതം || 4.50.17 ||

1995

അചന്ദ്രസൂര്യം ഹരയോ

ദദ്യശു രോമഹർഷണം |

നിശാച്യ തസ്മാത് സിംഹാംശ്ച

താംസ്താംശ്ച മൃഗപക്ഷിണഃ || 4.50.18 ||

1996

പ്രവിഷ്ടാ ഹരിശാർദൂലാ

ബിലം തിമിരസംവൃതം |

ന തേഷാം സജ്ജതേ ദൃഷ്ടി-

ർന തേജോ ന പരാക്രമഃ || 4.50.19 ||

1997

വായോരിവ ഗതിസ്തേഷാം

ദൃഷ്ടിസ്തമസി വർതതേ |

തേ പ്രവിഷ്ടാസ്തു വേഗേന

തദ് ബിലം കപികുഞ്ജരാഃ || 4.50.20 ||

1998

പ്രകാശം ചാദിരാമം ച

ദദ്യശൂർദേശമുത്തമം |

തതസ്തസ്മിൻ ബിലേ ഭീമേ

നാനാപാദപസങ്കുലേ || 4.50.21 ||

1999

അന്യോന്യം സമ്പരിഷ്ഠജ്യ

ജഗ്മൂർയോജനമന്തരം |

- തേ നഷ്ടസംജ്ഞാസ്തുഷിതാഃ
 സംഭ്രാന്താഃ സലിലാർഥിനഃ || 4.50.22 || 2000
- പരിപേതുർബിലേ തസ്മിൻ
 കഞ്ചിത് കാലമതന്ദ്രിതാഃ |
 തേ കൃശാ ദീനവദനാഃ
 പരിശ്രാന്താഃ പ്ലവംഗമാഃ || 4.50.23 || 2001
- ആലോകം ദദ്യശൂർവീരാ
 നിരാശാ ജീവിതേ യദാ |
 തതസ്തം ദേശമാഗമ്യ
 സൗമ്യാ വിതിമിരം വനം || 4.50.24 || 2002
- ദദ്യശുഃ കാഞ്ചനാൻ വൃക്ഷാൻ
 ദീപ്തവൈശ്യാനരപ്രഭാൻ |
 സാലാംസ്താലാംസ്തമാലാംശ്ച
 പുന്നാഗാൻ വജ്ജുലാൻ ധവാൻ || 4.50.25 || 2003
- ചമ്പകാൻ നാഗവൃക്ഷാംശ്ച
 കർണികാരാംശ്ചപുഷ്പിതാൻ |
 സ്തബ്ധകൈഃ കാഞ്ചനൈശ്ചിത്രൈ
 രക്തൈഃ കിസലയൈസ്തഥാ || 4.50.26 || 2004
- ആപീഡൈശ്ച ലതാദിശ്ച
 ഹേമാദരണഭൂഷിതാൻ |
 തരുണാദിത്യസങ്കാശാൻ
 വൈദൂർയമയവേദികാൻ || 4.50.27 || 2005
- ബിഭ്രാജമാനാൻ വപുഷാ
 പാദപാംശ്ച ഹിരൺമയാൻ |

നീലവൈദ്യുർയവർണാശ്ച
പദ്മിനീഃ പതഗൈർവൃതാഃ || 4.50.28 || 2006

മഹദ്ഭിഃ കാഞ്ചനൈർവൃക്ഷൈ -
ർവൃതാ ബാലാർകസന്നിഭൈഃ |
ജാതരൂപമയൈർമത്സ്യ -
ർമഹദ്ഭിശ്ചാഥ പങ്കജൈഃ || 4.50.29 || 2007

നലിനീസ്തത്ര ദദ്യുശുഃ
പ്രസന്നസലിലായുതാഃ |
കാഞ്ചനാനി വിമാനാനി
രാജതാനി തഥൈവ ച || 4.50.30 || 2008

തപനീയഗവാക്ഷാണി
മുക്തജ്വാലാവൃതാനി ച |
ഹൈമരാജതഭൗമാനി
വൈദ്യുർയമണിമന്തി ച || 4.50.31 || 2009

ദദ്യുശുസ്തത്ര ഹരയോ
ഗൃഹമുഖ്യാനി സർവശഃ |
പുഷ്പിതാൻ ഫലിനോ വൃക്ഷാൻ
പ്രവാലമണിസന്നിഭാൻ || 4.50.32 || 2010

കാഞ്ചനഭ്രമരാഞ്ചൈവ
മധുനി ച സമന്തതഃ |
മണികാഞ്ചനചിത്രാണി
ശയനാൻയാസനാനി ച || 4.50.33 || 2011

വിവിധാനി വിശാലാനി
ദദ്യുശുസ്തേ സമന്തതഃ |

ഹൈമരാജതകാംസ്യാനാം
ഭാജനാനാം ച രാശയഃ ||4.50.34 || 2012

അഗുരുണാം ച ദിവ്യാനാം
ചന്ദനാനാം ച സഞ്ചയാൻ |
ശുചീന്യഭ്യവഹാരാണി
മൂലാനി ച ഫലാനി ച ||4.50.35 || 2013

മഹാർഹാണി ച യാനാനി
മധുനി രസവന്തി ച |
ദിവ്യാനാമംബരാണാം ച
മഹാർഹാണാം ച സഞ്ചയാൻ ||4.50.36 || 2014

കംബലാനാം ച ചിത്രാണാ -
മജ്ജിനാനാം ച സഞ്ചയാൻ |
തത്ര തത്ര ച വിന്യസ്താൻ
ദീപ്താൻ വൈശ്യാനരപ്രഭാൻ ||4.50.37 || 2015

ദദ്യശൂർവാനരാഃ ശുഭ്രാ -
ജ്ഞാതരൂപസ്യ സഞ്ചയാൻ |
തത്ര തത്ര വിചിന്വന്തോ
ബിലേ തത്ര മഹാപ്രഭാഃ ||4.50.38 || 2016

ദദ്യശൂർവാനരാഃ ശൂരാഃ
സ്ത്രീയം കാഞ്ചിദദ്യരതഃ |
താം ച തേ ദദ്യശൂസ്തുത്ര
ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരാം ||4.50.39 || 2017

താപസീം നിയതാഹാരാം
ജ്വലന്തിമിവ തേജസാ |

വിസ്മിതാ ഹരയസ്തുത്ര
വ്യവതിഷ്ഠന്ത സർവശഃ |

പപ്രച്ഛ ഹനുമാൻസുത്ര
കാസി ത്വം കസ്യ വാ ബിലം || 4.50.40 ||

2018

തതോ ഹനുമാൻ ഗിരിസന്നികാശഃ
കൃതാഞ്ജലിസ്താമഭിവാദ്യ വൃദ്ധാം |

പപ്രച്ഛ കാ ത്വം ഭവനം ബിലം ച
രത്താനി ചേമാനി വദസ്യ കസ്യ || 4.50.41 ||

2019

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ പുഷ്പയാ താപസ്യാ സ്വാത്മനസ്സ്യ ദിവ്യസ്ഥാനസ്യ ച
പരിചയം ദത്ത്യാ വാനരാണാം ഭോജനായ നിമന്ത്രണം

ഇത്യുക്ത്യാ ഹനുമാംസ്തുത്ര

ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരാം |

അബ്രവീത് താം മഹാഭാഗാം

താപസീം ധർമചാരിണീം || 4.51.1 ||

2020

ഇദം പ്രവിഷ്ടാഃ സഹസാ

ബിലം തിമിരസംവൃതം |

ക്ഷുത്പിപാസാപരിശ്രാന്താഃ

പരിവിന്നാശ്ച സർവശഃ || 4.51.2 ||

2021

മഹദ് ധരൺയാ വിവരം

പ്രവിഷ്ടാഃ സു പിപാസിതാഃ |

ഇമാംസ്ത്യേവംവിധാൻ ഭാവാൻ

വിവിധാനദ്ഭൂതോപമാൻ || 4.51.3 ||

2022

ദൃഷ്ട്യാ വയം പ്രവൃഥിതാഃ

സംഭ്രാന്താ നഷ്ടചേതസഃ |

കസ്യേതേ കാഞ്ചനാ വൃക്ഷാ -

സ്തരുണാദിത്യസന്നിഭാഃ || 4.51.4 ||

2023

ശുചീന്യഭ്യവഹാരാണി
 മൂലാനി ച ഫലാനി ച |
 കാഞ്ചനാനി വിമാനാനി
 രാജതാനി ഗൃഹാണി ച || 4.51.5 || 2024

തപനീയഗവാക്ഷാണി
 മണിജാലാവൃതാനി ച |
 പുഷ്പിതാഃ ഫലവന്തശ്ച
 പുൺയാഃ സുരഭിഗന്ധയഃ || 4.51.6 || 2025

ഇമേ ജാംബൂനദമയാഃ
 പാദപാഃ കന്യ തേജസാ |
 കാഞ്ചനാനി ച പദ്മാനി
 ജാതാനി വിമലേ ജലേ || 4.51.7 || 2026

കഥം മത്സ്യാശ്ച സൗവർണാ
 ദൃശ്യന്തേ സഹ കച്ഛപൈഃ |
 ആത്മനസ്സുനൂഭാവാദ് വാ
 കന്യ വൈതത്തപോബലം || 4.51.8 || 2027

അജാനതാം നഃ സർവേഷാം
 സർവമാഖ്യാതുമർഹസി |
 ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
 താപസീ ധർമചാരിണീ || 4.51.9 || 2028

പ്രത്യുവാച ഹനുമന്തം
 സർവഭൂതഹിതേ രതാ |
 മയോ നാമ മഹാതേജാ
 മായാവി വാനരർഷഭ || 4.51.10 || 2029

തേനേദം നിർമിതം സർവം
 മായയാ കാഞ്ചനം വനം |
 പുരാ ദാനവമുഖ്യാനാം
 വിശ്വകർമ്മാ ബഭൂവ ഹ ||4.51.11 || 2030

യേനേദം കാഞ്ചനം ദിവ്യം
 നിർമിതം ഭവനോത്തമം |
 സ തു വർഷസഹസ്രാണി
 തപസ്കൃപ്യാ മഹദ്വനേ ||4.51.12 || 2031

പിതാമഹാദ് വരം ലേഭേ
 സർവമൗശനസം ധനം |
 വിധായ സർവം ബലവാൻ
 സർവകാമേശ്വരസ്കദാ ||4.51.13 || 2032

ഉവാസ സുഖിതഃ കാലം
 കഞ്ചിദസ്മിൻ മഹാവനേ |
 തമസ്കരസി ഹേമയാം
 സകൃതം ദാനവപുംഗവം ||4.51.14 || 2033

വിക്രമൈവ്യാശനിം ഗൃഹ്യ
 ജഘാനേശഃ പുരന്ദരഃ |
 ഇദം ച ബ്രഹ്മണാ ദത്തം
 ഹേമായൈ വനമുത്തമം ||4.51.15 || 2034

ശാശ്വതഃ കാമഭോഗശ്ച
 ഗൃഹം ചേദം ഹിരൺമയം |
 ദുഹിതാ മേരുസാവർണേ -
 രഹം തസ്യഃ സ്വയമ്പ്രഭാ ||4.51.16 || 2035

ഇദം രക്ഷാമി ഭവനം

ഹേമയാ വാനരോത്തമ |

മമ പ്രിയസഖീ ഹേമാ

നൃത്തഗീതവിശാരദാ ||4.51.17 ||

2036

തയാദത്തവരാ ചാസ്മി

രക്ഷാമി ഭവനം മഹത് |

കിം കാർയം കസ്യ വാ ഹേതോഃ

കാന്താരാണി പ്രപദ്യഥ ||4.51.18 ||

2037

കഥം ചേദം വനം ദുർഗം

യുഷ്ഠാഭിരുപലക്ഷിതം |

ശുചീന്ദ്രയദ്യവഹാരാണി

മൂലാനി ച ഫലാനി ച |

ഭുക്ത്യാ പീത്യാ ച പാനീയം

സർവം മേ വക്തുമർഹസി ||4.51.19 ||

2038

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

സ്വയമ്പ്രഭയാ പൃഷ്ഠൈർവാനരൈസ്താം പ്രതി സ്വവൃത്താന്തസ്യ
വർണനം തസ്യഃ പ്രഭാവേണ ച ഗുഹാതോ ബഹിർനിഷ്ഠ്യ തേഷാം
സാഗരതഃ ഗമനം

അഥ താനബ്രവീത് സർവാൻ
വിശ്രാന്താൻ ഹരിയൂഥപാൻ |
ഇദം വചനമേകാഗ്രാ
താപസീ ധർമചാരിണീ ||4.52.1 || 2039

വാനരാ യദി വഃ ഖേദഃ
പ്രണഷ്ടഃ ഫലദക്ഷണാത് |
യദി ചൈതൻമയാ ശ്രാവ്യം
ശ്രോതുമിച്ഛാമി താം കഥാം ||4.52.2 || 2040

തസ്യാസ്തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |
ആർജവേന യഥാതത്ത്വ -
മാഖ്യാതുമുപചക്രമേ ||4.52.3 || 2041

രാജാ സർവസ്യ ലോകസ്യ
മഹേന്ദ്രവരുണോപമഃ |

രാജോ ദാശരഥിഃ ശ്രീമാൻ
 പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ||4.52.4 || 2042

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രോ
 വൈദേഹ്യാ സഹ ഭാര്യയാ |
 തസ്യ ഭാര്യയാ ജനസ്ഥാനാദ്
 രാവണേന ഹൃതാ ബലാത് ||4.52.5 || 2043

വീരസ്തസ്യ സഖാ രാജ്ഞഃ
 സുഗ്രീവോ നാമ വാനരഃ |
 രാജാ വാനരമുഖ്യാനാം
 യേന പ്രസ്ഥാപിതാ വയം ||4.52.6 || 2044

അഗസ്ത്യചരിതാമാശാം
 ദക്ഷിണാം യമരക്ഷിതാം |
 സഹൈദിർവാനരൈർമുഖ്യൈ-
 രംഗദപ്രമുഖൈർവയം ||4.52.7 || 2045

രാവണം സഹിതാഃ സർവേ
 രാക്ഷസം കാമരൂപിണം |
 സീതയാ സഹ വൈദേഹ്യാ
 മാർഗധ്വജിതി ചോദിതാഃ ||4.52.8 || 2046

വിചിത്ര്യ തു വനം സർവം
 സമുദ്രം ദക്ഷിണാം ദിശം |
 വയം ബുഭുക്ഷിതാഃ സർവേ
 വൃക്ഷമൂലമുപാശ്രിതാഃ ||4.52.9 || 2047

വിവർണ്ണവദനാഃ സർവേ
 സർവേ ധ്യാനപരായണാഃ |

നാധിഗച്ഛാമഹേ പാരം
 മഗാശ്ചിന്താമഹാർണവേ || 4.52.10 || 2048

ചാരയന്തസ്തുതശ്ചക്ഷു -
 ര്ഭദ്യഷ്ടവന്തോ മഹദ് ബിലം |
 ലതാപാദപസംഹരണം
 തിമിരേണ സമാവൃതം || 4.52.11 || 2049

അസ്മാദ്ധംസാ ജലക്ലിന്നാഃ
 പക്ഷൈഃ സലിലരേണുഭിഃ |
 കുരരാഃ സാരസാശ്ചൈവ
 നിഷ്ക്രന്തി പതന്ത്രിണഃ || 4.52.12 || 2050

സാധ്യത്ര പ്രവിശാമേതി
 മയാ തുക്താഃ പ്ലവംഗമാഃ |
 തേഷാമപി ഹി സർവേഷാ -
 മനുമാനമുപാഗതം || 4.52.13 || 2051

അസ്മിൻ നിപതിതാഃ സർവേ -
 ഽപ്യഥ കാർയത്യരാൻവിതാഃ |
 തതോ ഗാവഃ നിപതിതാ
 ഗൃഹ്യ ഹസ്തൈഃ പരസ്വരം || 4.52.14 || 2052

ഇദം പ്രവിഷ്ടാഃ സഹസാ
 ബിലം തിമിരസംവൃതം |
 ഏതന്നഃ കാർയമേതേന
 കൃത്യേന വയമാഗതാഃ || 4.52.15 || 2053

ത്യാം ചൈവോപഗതാഃ സർവേ
 പരിദ്യുനാ ബുദ്ധുക്ഷിതാഃ |

ആതിഥ്യധർമ്മദത്താനി
 മൂലാനി ച ഫലാനി ച ||4.52.16 || 2054

അസ്മാഭിരുപയുക്താനി
 ബുദ്ധുക്ഷാപരിപീഡിതൈഃ |
 യത് ത്വയാ രക്ഷിതാഃ സർവേ
 മ്രിയമാണാ ബുദ്ധുക്ഷയാ ||4.52.17 || 2055

ബ്രൂഹി പ്രത്യുപകാരാർഥം
 കിം തേ കുർവന്തു വാനരാഃ |
 ഏവമുക്താ തു സർവജ്ഞാ
 വാനരൈരൈസ്മുഃ സ്വയമ്പ്രഭാ ||4.52.18 || 2056

പ്രത്യുവാച തതഃ സർവാ -
 നിദം വാനരയുമപാൻ |
 സർവേഷാം പരിതുഷ്ടാസ്മി
 വാനരാണാം തരസ്വിനാം ||4.52.19 || 2057

ചരന്ത്യാ മമ ധർമ്മേണ
 ന കാർയമിഹ കേനചിത് |
 ഏവമുക്തഃ ശുഭം വാക്യം
 താപസ്യാ ധർമ്മസംഹിതം ||4.52.20 || 2058

ഉവാച ഹനുമാൻ വാക്യം
 താമനിന്ദിതലോചനാം |
 ശരണം ത്യാം പ്രപന്നാഃ സ്മുഃ
 സർവേ വൈ ധർമ്മചാരിണീം ||4.52.21 || 2059

യഃ കൃതഃ സമയോസ്സാസു
 സുഗ്രീവേണ മഹാത്മനാ |

- സ തു കാലോ വ്യതിക്രാന്തോ
 ബിലേ ച പരിവർത്തതാം || 4.52.22 || 2060
- സാ ത്വമസ്മാദ് ബിലാദസ്മാ -
 നുത്താരയിതുമർഹസി |
 തസ്മാത് സുഗ്രീവവചനാ -
 ദതിക്രാന്താൻ ഗതായുഷഃ || 4.52.23 || 2061
- ത്രാതുമർഹസി നഃ സർവാൻ
 സുഗ്രീവദയശങ്കിതാൻ |
 മഹച്ച കാർയമസ്മാഭിഃ
 കർതവ്യം ധർമചാരിണി || 4.52.24 || 2062
- തച്ചാപി ന കൃതം കാർയ -
 മസ്മാഭിരിഹ വാസിഭിഃ |
 ഏവമുക്താ ഹനുമതാ
 താപസീ വാക്യമബ്രവീത് || 4.52.25 || 2063
- ജീവതാ ദുഷ്കരം മന്ദയേ
 പ്രവിഷ്ടേന നിവർതിതും |
 തപസഃ സുപ്രഭാവേണ
 നിയമോപാർജ്ജിതേന ച || 4.52.26 || 2064
- സർവാനേവ ബിലാദസ്മാത്
 താരയിഷ്യാമി വാനരാൻ |
 നിമീലയത ചക്ഷുംഷി
 സർവേ വാനരപുംഗവാഃ || 4.52.27 || 2065
- നഹി നിശ്ചമിതും ശക്യ -
 മനിമീലിതലോചനൈഃ |

തതോ നിമീലിതാഃ സർവേ
 സുകുമാരാംഗുലൈഃ കരൈഃ || 4.52.28 || 2066

സഹസാ പിദധൂർദ്വൃഷ്ടിം
 ഹൃഷ്ടാ ഗമനകാക്ഷയാ |
 വാനരാസ്തു മഹാത്മാനോ
 ഹസ്തുരുദ്ധമുഖാസ്തുദാ || 4.52.29 || 2067

നിമേഷാന്തരമാത്രേണ
 ബിലാദുത്താരിതാസ്തുയാ |
 ഉവാച സർവാംസ്താംസ്തുത്ര
 താപസീ ധർമചാരിണീ || 4.52.30 || 2068

നിഃസൃതാൻ വിഷമാത് തസ്മാത്
 സമാശ്വാസ്യേദമബ്രവീത് |
 ഏഷ വിന്ധ്യാ ഗിരിഃ ശ്രീമാൻ
 നാനാദ്രുമലതായുതഃ || 4.52.31 || 2069

ഏഷ പ്രസ്രവണഃ ശൈലഃ
 സാഗരോഽയം മഹോദധിഃ |
 സ്വസ്തി വോസ്തു ഗമിഷ്യാമി
 ദവനം വാനരർഷഭാഃ |
 ഇത്യുക്ത്വാ തദ് ബിലം ശ്രീമത്
 പ്രവിവേശ സ്വയമ്പ്രഭാ || 4.52.32 || 2070

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

നിവർത്തനായ നിയതമവധിമതിത്യാപി കാർയസ്യാസാധനാത്
സുഗ്രീവസ്യാഗ്രദണ്ഡതോ വിദ്യതാമംഗദപ്രഭൃതിനാം
കപീനാമുപോഷ്യ പ്രാണാൻ പരിത്യക്തും നിശ്ചയഃ

തതസ്തേ ദദ്യൂശൂർഘോരം
സാഗരം വരുണാലയം |
അപാരമഭിഗർജ്ജന്തം
ഘോരൈരൂർമിഭിരാകുലം || 4.53.1 || 2071

മയസ്യ മായാവിഹിതം
ഗിരിദൂർഗം വിചിൻവതാം |
തേഷാം മാനോ വ്യതിക്രാന്തോ
യോ രാജ്ഞാ സമയഃ കൃതഃ || 4.53.2 || 2072

വിന്ധ്യസ്യ തു ഗിരേഃ പാദേ
സമ്പ്രപുഷ്പിതപാദപേ |
ഉപവിശ്യ മഹാത്മാന -
ശ്ചിന്താമാപേദിരേ തദാ || 4.53.3 || 2073

തതഃ പുഷ്പാതിദാരാഗ്രാൻ
ലതാശതസമാവൃതാൻ |

ദ്രുമാൻ വാസന്തികാൻ ദൃഷ്ട്യാ
 ബഭൂവുർഭയശങ്കിതാഃ || 4.53.4 || 2074

തേ വസന്തമനുപ്രാപ്തം
 പ്രതിവേദ്യ പരസ്തരം |
 നഷ്ടസന്ദേശകാലാർമാ
 നിപേതുർധരണീതലേ || 4.53.5 || 2075

തതസ്താൻ കപിവൃദ്ധാംശ്ച
 ശിഷ്ടാംശ്ചൈവ വന്ൗകസഃ |
 വാചാ മധുരയാഽഭാഷ്യ
 യഥാവദനുമാൻയ ച || 4.53.6 || 2076

സ തു സിംഹവൃഷസ്തന്ധഃ
 പീനായതദുജഃ കപിഃ |
 യുവരാജോ മഹാപ്രാജ്ഞ
 അംഗദോ വാക്യമബ്രവീത് || 4.53.7 || 2077

ശാസനാത് കപിരാജസ്യ
 വയം സർവേ വിനിർഗതാഃ |
 മാസഃ പൂർണോ ബിലസ്ഥാനാം
 ഹരയഃ കിം ന ബുധ്യത || 4.53.8 || 2078

വയമാശ്രയുജേ മാസി
 കാലസംഖ്യാവ്യവസ്ഥിതാഃ |
 പ്രസ്ഥിതാഃ സോഽപിചാതീതഃ
 കിമതഃ കാർയമുത്തരം || 4.53.9 || 2079

ഭവന്തഃ പ്രത്യയം പ്രാപ്താ
 നീതിമാർഗവിശാരദാഃ |

ഹിതേഷ്യഭിരതാ ഭർതു -
 ര്നിസൃഷ്ടാഃ സർവകർമസു || 4.53.10 || 2080

കർമസ്വപ്രതിമാഃ സർവേ
 ദിക്ഷു വിശ്രുതപൗരുഷാഃ |
 മാം പുരസ്കൃത്യ നിർയാതാഃ
 പിംഗാക്ഷപ്രതിചോദിതാഃ || 4.53.11 || 2081

ഇദാനീമകൃതാർമാനാം
 മർതവ്യം നാത്ര സംശയഃ |
 ഹരിരാജസ്യ സന്ദേശ -
 മകൃത്യാ കഃ സുഖീ ഭവേത് || 4.53.12 || 2082

അസ്മിന്നതീതേ കാലേ തു
 സുഗ്രീവേണ കൃതേ സ്വയം |
 പ്രായോപവേശനം യുക്തം
 സർവേഷാം ച വന്യകസാം || 4.53.13 || 2083

തീക്ഷ്ണഃ പ്രകൃത്യാ സുഗ്രീവഃ
 സ്വാമിഭാവേ വ്യവസ്ഥിതഃ |
 ന ക്ഷമിഷ്യതി നഃ സർവാ -
 നപരാധകൃതോ ഗതാൻ || 4.53.14 || 2084

അപ്രവൃത്തൗ ച സീതായാഃ
 പാപമേവ കരിഷ്യതി |
 തസ്മാത് ക്ഷമമിഹാദ്യൈവ
 ഗന്തും പ്രായോപവേശനം || 4.53.15 || 2085

ത്യക്ത്യാ പുത്രാംശ്ച ദാരാംശ്ച
 ധനാനി ച ഗൃഹാണി ച |

- ധ്രുവം നോ ഹിംസതേ രാജാ
 സർവാൻ പ്രതിഗതാനിതഃ || 4.53.16 || 2086
- വധേനാപ്രതിരുപേണ
 ശ്രേയാൻ മൃത്യുരിഹൈവ നഃ |
 ന ചാഹം യൗവരാജ്യേന
 സുഗ്രീവേണാഭിഷേചിതഃ || 4.53.17 || 2087
- നരേന്ദ്രേണാഭിഷിക്തോസ്തി
 രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമണാ |
 സ പൂർവം ബദ്ധവൈരോ മാം
 രാജാ ദൃഷ്ട്വാ വ്യതിക്രമം || 4.53.18 || 2088
- ഘാതയിഷ്യതി ദണ്ഡേന
 തീക്ഷ്ണേന കൃതനിശ്ചയഃ |
 കിം മേ സുഹർദ്ദിർവ്യസനം
 പശ്യദ്ദിർജീവിതാന്തരേ |
 ഇഹൈവ പ്രായമാസിഷ്യേ
 പുൺയേ സാഗരരോധസി || 4.53.19 || 2089
- ഏതച്ഛുത്യാ കുമാരേണ
 യുവരാജേന ഭാഷിതം |
 സർവേ തേ വാനരശ്രേഷ്ഠാഃ
 കരുണം വാക്യമബ്രുവൻ || 4.53.20 || 2090
- തീക്ഷ്ണഃ പ്രകൃത്യാ സുഗ്രീവഃ
 പ്രിയാരക്തശ്ച രാഘവഃ |
 സമീക്ഷ്യാകൃതകാർയാംസ്തു
 തസ്മിംശ്ച സമയേ ഗതേ || 4.53.21 || 2091

അദ്യഷ്ടായാം ച വൈദേഹ്യാം
 ദൃഷ്ട്യാ ചൈവ സമാഗതാൻ |
 രാഘവപ്രിയകാമായ
 ഘാതയിഷ്യത്യസംശയം || 4.53.22 || 2092

ന ക്ഷമം ചാപരാധാനാം
 ഗമനം സ്യാമിപാർശ്വതഃ |
 പ്രധാനഭൂതാശ്ച വയം
 സുഗ്രീവസ്യ സമാഗതാഃ || 4.53.23 || 2093

ഇഹൈവ സീതാമൻവീക്ഷ്യ പ്രവൃത്തിമുപലഭ്യ വാ |
 നോ ചേദ് ഗച്ഛാമ തം വീരം ഗമിഷ്യാമോ യമക്ഷയം || 4.53.24 || 2094

പ്ലവംഗമാനാം തു ഭയാർദിതാനാം
 ശ്രുത്യാ വചസ്താര ഇദം ബഭാഷേ |
 അലം വിഷാദേന ബിലം പ്രവിശ്യ
 വസാമ സർവേ യദി രോചതേ വഃ || 4.53.25 || 2095

ഇദം ഹി മായാവിഹിതം സുദുർഗമം
 പ്രഭൂതവൃക്ഷോദകഭോജ്യപേയകം |
 ഇഹാസ്തി നോ നൈവ ഭയം പുരന്ദരാ -
 ന രാഘവാദ് വാനരരാജതോപി വാ || 4.53.26 || 2096

ശ്രുത്യാംഗദസ്യാപി വചോനുകൂല -
 മുചുശ്ച സർവേ ഹരയഃ പ്രതീതാഃ |
 യഥാ ന ഹന്യേമ തഥാ വിധാന -
 മസക്തമദ്വൈവ വിധീയതാം നഃ || 4.53.27 || 2097

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ഭേദനീത്യാ വാനരാൻ സ്വപക്ഷേ സമാനീയ ഹനുമതാംഗദസ്യാത്മനാ
സഹ ചലിതും പ്രബോധനം

തഥാ ബ്രൂവതി താരേ തു
താരാധിപതിവർചസി |

അഥ മേനേ ഹൃതം രാജ്യം
ഹനുമാനംഗദേന തത് ||4.54.1 ||

2098

ബുദ്ധ്യാ ഹൃഷ്ടാംഗയാ യുക്തം
ചതുർബലസമൻവിതം |

ചതുർദശഗുണം മേനേ
ഹനുമാൻ വാലിനഃ സുതം ||4.54.2 ||

2099

ആപൂർയമാണം ശശ്വച്ച
തേജോബലപരാക്രമൈഃ |

ശശിനം ശുക്ലപക്ഷാദൗ
വർധമാനമിവ ശ്രീയാ ||4.54.3 ||

2100

ബൃഹസ്തിസമം ബുദ്ധ്യാ
വിക്രമേ സദ്യശം പിതൂഃ |

ശുശ്രൂഷമാണം താരസ്യ
ശുക്രസ്യേവ പുരന്ദരം ||4.54.4 ||

2101

ഭർതുരർഥേ പരിശ്രാന്തം
 സർവശാസ്ത്രവിശാരദഃ |
 അഭിസന്ധാതുമാരേഭേ
 ഹനുമാനംഗദം തതഃ || 4.54.5 || 2102

സ ചതുർണാമുപായാനാം
 തൃതീയമുപവർണയൻ |
 ഭേദയാമാസ താൻ സർവ്വൻ
 വാനരാൻ വാക്യസമ്പദാ || 4.54.6 || 2103

തേഷു സർവേഷു ഭിന്നേഷു
 തത്ത്വഭിഷയദംഗദം |
 ഭിഷണൈർവിവിധൈർവാക്യൈഃ
 കോപോപായസമൻവിതൈഃ || 4.54.7 || 2104

ത്വം സമർഥതരഃ പിത്രോ
 യുദ്ധേ താരേയ വൈ ധ്രുവം |
 ദൃഢം ധാരയിതും ശക്തഃ
 കപിരാജ്യം യഥാ പിതാ || 4.54.8 || 2105

നിത്യമസ്ഥിരചിത്താ ഹി
 കപയോ ഹരിപുംഗവ |
 നാജ്ഞാപ്യം വിഷഹിഷ്യന്തി
 പുത്രദാരം വിനാ ത്വയാ || 4.54.9 || 2106

ത്വാം നൈതേ ഹൃനുരഞ്ജേയുഃ
 പ്രത്യക്ഷം പ്രവദാമി തേ |
 യഥായം ജാംബവാൻ നീലഃ
 സുഹോത്രശ്ച മഹാകപിഃ || 4.54.10 || 2107

നഹൃഹം തേ ഇമേ സർവേ
 സാമദാനാദിദിർഗുണൈഃ |
 ദണ്ഡേന ന ത്വയാ ശക്യാഃ
 സുഗ്രീവാദപകർഷിതും || 4.54.11 || 2108

വിഗൃഹ്യാസനമപ്യാഹ -
 ദുർബലേന ബലീയസാ |
 ആത്മരക്ഷാകരസ്തസ്മാ -
 ന വിഗൃഹ്ണീത ദുർബലഃ || 4.54.12 || 2109

യാം ചേമാം മന്യസേ ധാത്രി -
 മേതദ് ബിലമിതി ശ്രുതം |
 ഏതൽലക്ഷണബാണാനാ -
 മീഷത് കാർയം വിദാരണം || 4.54.13 || 2110

സ്വൽപം ഹി കൃതമിന്ദ്രേണ
 ക്ഷിപതാ ഹൃശനിം പുരാ |
 ലക്ഷ്മണോ നിശിതൈർബാണൈ -
 ര്ഭിന്ദ്രാത് പത്രപുടം യഥാ || 4.54.14 || 2111

ലക്ഷ്മണസ്യ ച നാരാചാ
 ബഹവഃ സന്തി തദ്വിധാഃ |
 വജ്രാശനിസമസ്തർശാ
 ഗിരീണാമപി ദാരകാഃ || 4.54.15 || 2112

അവസ്ഥാനം യദൈവ ത്വ -
 മാസിഷ്യസി പരന്തപ |
 തദൈവ ഹരയഃ സർവേ
 ത്യക്ഷ്യന്തി കൃതനിശ്ചയാഃ || 4.54.16 || 2113

സ്മരന്തഃ പുത്രന്മാരാനാം
 നിത്യോദ്ദിഗ്നാ ബുഭുക്ഷിതാഃ |
 വേദിതാ ദുഃഖശയ്യാഭി -
 സ്ത്യാം കരിഷ്യന്തി പൃഷ്ടതഃ ||4.54.17 || 2114

സ ത്യാം ഹീനഃ സുഹൃദ്ഭിശ്ച
 ഹിതകാമൈശ്ച ബന്ധുഭിഃ |
 തൃണാദപി ഭൃശോദ്ദിഗ്നഃ
 സ്തന്മാനാദ് ഭവിഷ്യസി ||4.54.18 || 2115

ന ച ജാതു ന ഹിംസ്യസ്ത്യാം
 ഘോരാ ലക്ഷ്മണസായകാഃ |
 അപവൃത്തം ജിഘാंसന്തോ
 മഹാവേഗാ ദുരാസദാഃ ||4.54.19 || 2116

അസ്താഭിസ്തു ഗതം സാർധം
 വിനീതവദുപസ്ഥിതം |
 ആനുപൂർവ്വാത്തു സുഗ്രീവോ
 രാജ്യേ ത്യാം സ്ഥാപയിഷ്യതി ||4.54.20 || 2117

ധർമ്മരാജഃ പിതൃവ്യന്തേ
 പ്രീതികാമോ ദൃഢവ്രതഃ |
 ശുചിഃ സത്യപ്രതിജ്ഞശ്ച
 സ ത്യാം ജാതു ന നാശയേത് ||4.54.21 || 2118

പ്രിയകാമശ്ച തേ മാതുസ്സദർമ്മം ചാസ്യ ജീവിതം |
 തസ്യാപത്യം ച നാസ്ത്യന്യത് തസ്മാദംഗദ ഗദ്യതാം ||4.54.22 || 2119

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുഃപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

അംഗദസഹിതാനാം വാനരാണാം പ്രായോപവേശനം

- ശ്രുത്യാ ഹനുമതോ വാക്യം
പ്രശ്രിതം ധർമസംഹിതം |
സ്വാമിസത്കാരസംയുക്ത -
മംഗദോ വാക്യമബ്രവീത് || 4.55.1 || 2120
- സ്ഥൈര്യമാത്മമനഃശൗച -
മാന്യശംസ്യമമാർജവം |
വിക്രമശൈവ ധൈര്യം ച
സുഗ്രീവേ നോപപദ്യതേ || 4.55.2 || 2121
- ഭ്രാതൃർയേഷ്യസ്യ യോ ഭാർയാം
ജീവതോ മഹിഷീം പ്രിയാം |
ധർമേണ മാതരം യസ്തു
സ്വീകരോതി ജുഗുപ്സീതഃ || 4.55.3 || 2122
- കഥം സ ധർമം ജാനീതേ
യേന ഭ്രാത്രാ ദുരാത്മനാ |
യുദ്ധായാഭിനിയുക്തേന
ബിലസ്യ പിഹിതം മുഖം || 4.55.4 || 2123

സത്യാത് പാണിഗൃഹീതശ്ച
 കൃതകർമാ മഹായശാഃ |
 വിസ്മൃതോ രാഘവോ യേന
 സ കന്യ സുകൃതം സ്മരേത് || 4.55.5 || 2124

ലക്ഷ്മണസ്യ ഭയേനേഹ
 നാധർമഭയഭീരുണാ |
 ആദിഷ്ടാ മാർഗിതും സീതാ
 ധർമസ്മിന്നിൻ കഥം ഭവേത് || 4.55.6 || 2125

തസ്മിൻ പാപേ കൃതഘ്നേ തു
 സ്മൃതിഭിന്നേ ചലാത്മനി |
 ആർയഃ കോ വിശ്വസേജ്ജാതു
 തത്കുലീനോ വിശേഷതഃ || 4.55.7 || 2126

രാജ്യേ പുത്രഃ പ്രതിഷ്ഠാപ്യഃ
 സഗുണോ നിർഗുണോപി വാ |
 കഥം ശത്രുകുലീനം മാം
 സുഗ്രീവോ ജീവയിഷ്യതി || 4.55.8 || 2127

ഭിന്നമന്ത്രോപരാദ്ധശ്ച
 ഭിന്നശക്തിഃ കഥം ഹൃഹം |
 കിഷ്കിന്ധാം പ്രാപ്യ ജീവേയ -
 മനാമ ഇവ ദുർബലഃ || 4.55.9 || 2128

ഉപാംശുദണ്ഡേന ഹി മാം
 ബന്ധനേനോപപാദയേത് |
 ശഃ ക്രൂരോ നൃശംസശ്ച
 സുഗ്രീവോ രാജ്യകാരണാത് || 4.55.10 || 2129

ബന്ധനാച്യാവസാദാൻമേ
 ശ്രേയഃ പ്രായോപവേശനം |
 അനുജാനന്തു മാം സർവേ
 ഗൃഹം ഗച്ഛന്തു വാനരാഃ ||4.55.11 || 2130

അഹം വഃ പ്രതിജ്ഞാനാമി
 ന ഗമിഷ്യാമ്യഹം പുരീം |
 ഇഹൈവ പ്രായമാസിഷ്യേ
 ശ്രേയോ മരണമേവ മേ ||4.55.12 || 2131

അഭിവാദനപൂർവം തു
 രാജാ കുശലമേവ ച |
 അഭിവാദനപൂർവം തു
 രാഘവൗ ബലശാലിനൗ ||4.55.13 || 2132

വാച്യസ്തോതോ യവീയാൻ മേ
 സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ |
 ആരോഗ്യപൂർവം കുശലം
 വാച്യാ മാതാ രുമാ ച മേ ||4.55.14 || 2133

മാതരം ചൈവ മേ താരാ -
 മാശ്യാസയിതുമർഹഥ |
 പ്രകൃത്യാ പ്രിയപുത്രാ സാ
 സാനുക്രോശാ തപസ്വിനീ ||4.55.15 || 2134

വിനഷ്ടമിഹ മാം ശ്രുത്യാ
 വ്യക്തം ഹാസ്യതി ജീവിതം |
 ഏതാവദുക്ത്യാ വചനം
 വൃദ്ധാംസ്താനഭിവാദ്യ ച ||4.55.16 || 2135

വിവേശ ചാഗദോ ഭൂമൗ
 രുദൻ ദർഭേഷു ദുർമനാഃ |
 തസ്യ സംവിശതസ്തുത്ര
 രുദന്തോ വാനരർഷഭാഃ || 4.55.17 || 2136

നയനേഭ്യഃ പ്രമുമുചു -
 രുഷ്ണം വൈ വാരി ദുഃഖിതാഃ |
 സുഗ്രീവം ചൈവ നിന്ദന്തഃ
 പ്രശംസന്തശ്ച വാലിനം || 4.55.18 || 2137

പരിവാർയാഗദം സർവേ
 വ്യവസൻ പ്രായമാസിതും |
 തദ് വാക്യം വാലിപുത്രസ്യ
 വിജ്ഞായ പ്ലവഗർഷഭാഃ || 4.55.19 || 2138

ഉപസ്തുശ്യാദകം സർവേ
 പ്രാങ്മുഖാഃ സമുപാവിശൻ |
 ദക്ഷിണാഗ്രേഷു ദർഭേഷു
 ഉദക്തീരം സമാശ്രിതാഃ || 4.55.20 || 2139

മുമൂർഷവോ ഹരിശ്രേഷ്ഠാ
 ഏതത് ക്ഷമമിതി സു ഹ |
 രാമസ്യ വനവാസം ച
 ക്ഷയം ദശരഥസ്യ ച || 4.55.21 || 2140

ജനസ്ഥാനവധം ചൈവ
 വധം ചൈവ ജടായുഷഃ |
 ഹരണം ചൈവ വൈദേഹ്യാ
 വാലിനശ്ച വധം തഥാ |

രാമകോപം ച വദതാം

ഹരീണാം ഭയമാഗതം ||4.55.22 ||

2141

സ സംവിശദ്ഭിർബഹുഭിർമഹീധരോ

മഹാദ്രികുടപ്രതിമൈഃ പ്ലവംഗമൈഃ |

ബഭൂവ സന്നാദിതനിർദരാന്തരോ

ഭൃശം നദദ്ഭിർജലദൈരിവാംബരം ||4.55.23 ||

2142

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതേർവാനരാണാം ഭയം തേഷാം മുഖാജസായുഷോ വധം നിശമ്യ
സമ്പാതേർദുഃഖം സ്വമധോവ്വരോപയിതും തസ്യ വാനരാൻ
പ്രത്യനുനയഃ

ഉപവിഷ്യാന്നു തേ സർവേ

യസ്മിൻ പ്രായം ഗിരിസ്ഥലേ |

ഹരയോ ഗൃധ്രരാജശ്ച

തം ദേശമുപചക്രമേ || 4.56.1 ||

2143

സമ്പാതിർനാമ നാഗ്നാ തു

ചിരജീവീ വിഹംഗമഃ |

ഭ്രാതാ ജസായുഷഃ ശ്രീമാൻ

വിഖ്യാതബലപൗരുഷഃ || 4.56.2 ||

2144

കന്ദരാഭിനിഷ്ക്രമ്യ

സ വിന്ധ്യസ്യ മഹാഗിരഃ |

ഉപവിഷ്യാൻ ഹരീൻ ദൃഷ്ട്വാ

ഹൃഷ്ടാത്മാ ഗിരമബ്രവീത് || 4.56.3 ||

2145

വിധിഃ കില നരം ലോകേ

വിധാനേനാനുവർത്തതേ |

- യഥായം വിഹിതോ ഭക്ഷ്യ-
 ശ്ചിരാൻമഹ്യമുപാഗതഃ || 4.56.4 || 2146
- പരമ്പരാണാം ഭക്ഷിഷ്യേ
 വാനരാണാം മൃതം മൃതം |
 ഉവാചൈതദ് വചഃ പക്ഷീ
 താൻ നിരീക്ഷ്യ പ്ലവംഗമാൻ || 4.56.5 || 2147
- തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ
 ഭക്ഷ്യലുബ്ധസ്യ പക്ഷിണഃ |
 അംഗദഃ പരമായന്യോ
 ഹനുമന്തമമാബ്രവീത് || 4.56.6 || 2148
- പശ്യ സീതാപദേശേന
 സാക്ഷാദ് വൈവസ്വതോ യമഃ |
 ഇമം ദേശമനുപ്രാപ്തോ
 വാനരാണാം വിപത്തയേ || 4.56.7 || 2149
- രാമസ്യ ന കൃതം കാർയം
 ന കൃതം രാജശാസനം |
 ഹരീണാമിയമജ്ഞാതാ
 വിപത്തിഃ സഹസാസ്ത്രിഗതാ || 4.56.8 || 2150
- വൈദേഹ്യാഃ പ്രിയകാമേന
 കൃതം കർമ ജടായുഷാ |
 ഗൃധ്രരാജേന യത് തത്ര
 ശ്രുതം വസ്തുദശേഷതഃ || 4.56.9 || 2151
- തഥാ സർവാണി ഭൂതാനി
 തിര്യഗ്യോനിഗതാൻയപി |

- പ്രിയം കുർവന്തി രാമസ്യ
 തൃക്ത്യാ പ്രാണാൻ യഥാ വയം ||4.56.10 || 2152
- അന്യോന്യമുപകുർവന്തി
 സ്നേഹകാരുണ്യയന്ത്രിതാഃ |
 തതസ്സന്യാപകാരാർഥം
 ത്യജതാത്മാനമാത്മാനാ ||4.56.11 || 2153
- പ്രിയം കൃതം ഹി രാമസ്യ
 ധർമജ്ഞേന ജടായുഷാ |
 രാഘവാർഥേ പരിശ്രാന്താ
 വയം സന്ത്യക്തജീവിതാഃ ||4.56.12 || 2154
- കാന്താരാണി പ്രപന്നാഃ സു
 ന ച പശ്യാമ മൈമിലീം |
 സ സുഖീ ഗൃധ്രരാജസ്തു
 രാവണേന ഹതോ രണേ |
 മുക്തശ്ച സുഗ്രീവഭയാദ്
 ഗതശ്ച പരമാം ഗതിം ||4.56.13 || 2155
- ജടായുഷോ വിനാശേന
 രാജേന്താ ദശരഥസ്യ ച |
 ഹരണേന ച വൈദേഹ്യാഃ
 സംശയം ഹരയോ ഗതാഃ ||4.56.14 || 2156
- രാമലക്ഷ്മണയോർവാസ -
 മരണ്യേ സഹ സീതയാ |
 രാഘവസ്യ ച ബാണേന
 വാലിനശ്ച തഥാ വധഃ ||4.56.15 || 2157

- രാമകോപാദശേഷാണാം
 രക്ഷസാം ച തഥാ വധം |
 കൈകേയോ വരദാനേന
 ഇദം ച വികൃതം കൃതം || 4.56.16 || 2158
- തദസുഖമനുകീർത്തിതം വചോ
 ഭൂവി പതിതാംശു നിരീക്ഷ്യ വാനരാൻ |
 ഭൃശചകിതമതിർമഹാമതിഃ
 കൃപണമുദാഹൃതവാൻ സ ഗൃധ്രരാട് || 4.56.17 || 2159
- തത് തു ശ്രുത്വാ തഥാ വാക്യ -
 മംഗദസ്യ മുഖോദ്ഗതം |
 അബ്രവീദ് വചനം ഗൃധ്ര -
 സ്തീക്ഷ്ണതുമേധോ മഹാസ്യനഃ || 4.56.18 || 2160
- കോഽയം ഗിരാ ഘോഷയതി
 പ്രാണൈഃ പ്രിയതരസ്യ മേ |
 ജടായുഷോ വധം ഭ്രാതൃഃ
 കമ്പയന്നിവ മേ മനഃ || 4.56.19 || 2161
- കഥമാസീജനസ്ഥാനേ
 യുദ്ധം രാക്ഷസഗൃധ്രയോഃ |
 നാമധേയമിദം ഭ്രാതൃ -
 ശ്ചിരസ്യാദ്യ മയാ ശ്രുതം || 4.56.20 || 2162
- ഇച്ഛേയം ഗിരിദുർഗാച്ച
 ഭവദ്ഭിരവതാരിതും |
 യവീയസോ ഗുണഇത്തസ്യ
 ശ്ലാഘനീയസ്യ വിക്രമൈഃ || 4.56.21 || 2163

അതിദീർഘസ്യ കാലസ്യ
 പരിതുഷ്ടോസ്തി കീർത്തനാത് |
 തദിച്ഛേയമഹം ശ്രോതും
 വിനാശം വാനരർഷഭാഃ || 4.56.22 || 2164

ഭ്രാതൂർജടായുഷസ്തസ്യ
 ജനസ്ഥാനനിവാസിനഃ |
 തസ്യൈവ ച മമ ഭ്രാതൂഃ
 സഖാ ദശരഥഃ കഥം || 4.56.23 || 2165

യസ്യ രാമഃ പ്രിയഃ പുത്രോ
 ജ്യേഷ്ഠോ ഗുരുജനപ്രിയഃ |
 സൂർയാംശുദഗ്ധപക്ഷത്യാ -
 ന ശക്തോമി വിസർപിതും |
 ഇച്ഛേയം പർവതാദസ്മാ -
 ദവതർതുമരിന്ദമാഃ || 4.56.24 || 2166

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്ഭാമയണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷട്പഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
 ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
 ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
 ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ॥

സമ്പാതിം പർവതശിഖരാദവതാർയാംഗദേന തം പ്രതി
 ജടായുർവധവൃത്താന്തസ്യ നിവേദനം രാമസുഗ്രീവയോർമൈത്രിം
 വാലീനോ വധം ച നിശാദ്യ സ്വപ്രായോപവേശനസ്യ യത്കാരണം
 തസ്യ വർണനം

ശോകാദ് ഭൃഷ്ടസ്വരമപി
 ശ്രുത്യാ വാനരയുമപാഃ |
 ശ്രദ്ദധുർനൈവ തദ്യാക്യം
 കർമണാ തസ്യ ശങ്കിതാഃ ||4.57.1 || 2167

തേ പ്രായമുപവിഷ്ടാസ്തു
 ദൃഷ്ട്യാ ഗൃധ്രം പ്ലവംഗമാഃ |
 ചക്രൂർബുദ്ധിം തദാ രൗദ്രാം
 സർവാൻ നോ ഭക്ഷയിഷ്യതി ||4.57.2 || 2168

സർവമാ പ്രായമാസീനാൻ
 യദി നോ ഭക്ഷയിഷ്യതി |
 കൃതകൃത്യാ ഭവിഷ്യാമഃ
 ക്ഷിപ്രം സിദ്ധിമിതോ ഗതാഃ ||4.57.3 || 2169

ഏതാം ബുദ്ധിം തതശ്ചക്രൂഃ
 സർവേ തേ ഹരിയുമപാഃ |

അവതാർയ ഗിരേഃ ശൃംഗാദ്
ഗൃധ്രമാഹാംഗദസ്സദാ ||4.57.4 || 2170

ബഭൂവർക്ഷരജോ നാമ
വാനരേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ |
മമാർയഃ പാർഥിവഃ പക്ഷിൻ
ധാർമികൗ തസ്യ ചാത്മജൗ ||4.57.5 || 2171

സുഗ്രീവശ്ചൈവ വാലീ ച
പുത്രൗ ഘനബലാവുഭൗ |
ലോകേ വിശ്രുതകർമാഭുദ്
രാജാ വാലീ പിതാ മമ ||4.57.6 || 2172

രാജാ കൃത്സ്ത്രസ്യ ജഗത
ഇക്ഷ്യാകുണാം മഹാരഥഃ |
രാമോ ദാശരഥിഃ ശ്രീമാൻ
പ്രവിഷ്ടോ ദണ്ഡകാവനം ||4.57.7 || 2173

ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രോ
വൈദേഹ്യാ സഹ ഭാർയയാ |
പിതൂർനിദേശനിരതോ
ധർമം പന്മാനമാശ്രിതഃ ||4.57.8 || 2174

തസ്യ ഭാർയാ ജനസ്ഥാനാദ്
രാവണേന ഹൃതാ ബലാത് |
രാമസ്യ തു പിതൂർമിത്രം
ജടായൂർനാമ ഗൃധ്രരാട് ||4.57.9 || 2175

ദദർശ സീതാം വൈദേഹീം
ഹ്രിയമാണാം വിഹായസാ |

- രാവണം വിരഥം കൃത്യാ
 സ്ഥാപയിത്യാ ച മൈമിലീം |
 പരിശ്രാന്തശ്ച വൃദ്ധശ്ച
 രാവണേന ഹതോ രണേ || 4.57.10 || 2176
- ഏവം ഗൃധ്രോ ഹതസ്തേന
 രാവണേന ബലീയസാ |
 സംസ്കൃതശ്ചാപി രാമേണ
 ജഗാമ ഗതിമുത്തമാം || 4.57.11 || 2177
- തതോ മമ പിതൃവ്യേണ
 സുഗ്രീവേണ മഹാത്മനാ |
 ചകാര രാഘവഃ സഖ്യം
 സോവധീത് പിതരം മമ || 4.57.12 || 2178
- മമ പിത്രോ നിരുദ്ധോ ഹി
 സുഗ്രീവഃ സചിവൈഃ സഹ |
 നിഹത്യ വാലിനം രാമ -
 സ്തതസ്തമദിഷേചയത് || 4.57.13 || 2179
- സ രാജ്യേ സ്ഥാപിതസ്തേന
 സുഗ്രീവോ വാനരേശ്വരഃ |
 രാജാ വാനരമുഖ്യാനാം
 തേന പ്രസ്ഥാപിതാ വയം || 4.57.14 || 2180
- ഏവം രാമപ്രയുക്താസ്തു
 മാർഗമാണാസ്തതസ്തതഃ |
 വൈദേഹീം നാധിഗച്ഛാമോ
 രാത്രൗ സൂര്യപ്രഭാമിവ || 4.57.15 || 2181

തേ വയം ദണ്ഡകാരൺയം
 വിചിത്യ സുസമാഹിതാഃ |
 അജ്ഞാനാത് തു പ്രവിഷ്ടാഃ സു
 ധരൺയാ വിവൃതം ബിലം ||4.57.16 || 2182

മയസ്യ മായാവിഹിതം
 തദ് ബിലം ച വിചിൻവതാം |
 വ്യതിതസ്തുത്ര നോ മാസോ
 യോ രാജ്ഞോ സമയഃ കൃതഃ ||4.57.17 || 2183

തേ വയം കപിരാജസ്യ
 സർവേ വചനകാരിണഃ |
 കൃതാം സംസ്ഥാമതിക്രാന്താ
 ദയാത് പ്രായമുപാസിതാഃ ||4.57.18 || 2184

ക്രൂദ്ധോ തസ്മിംസ്തു കാകുത്സ്മേ
 സുഗ്രീവേ ച സലക്ഷ്മണേ |
 ഗതാനാമപി സർവേഷാം
 തത്ര നോ നാസ്തി ജീവിതം ||4.57.19 || 2185

|| ഇത്യർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതിനാ സ്വകീയപക്ഷദാഹവൃത്തസ്യ വർണനം സീതായാ
രാവണസ്യ ച നിവാസസ്ഥാനസ്യ കഥനം വാനരാണാം സാഹായേന
സമുദ്രതടം ഗത്യാ തേന ഭ്രാന്തേ ജലാഞ്ജലിദാനം

ഇത്യുക്തഃ കരുണം വാക്യം

വാനരൈസ്സ്യുക്തജീവിതൈഃ |

സബാഷ്പോ വാനരാൻ ഗൃധ്രഃ

പ്രത്യുവാച മഹാസ്വനഃ ||4.58.1 ||

2186

യവീയാൻ സ മമ ഭ്രാന്താ

ജടായൂർനാമ വാനരാഃ |

യമാഖ്യാത ഹതം യുദ്ധേ

രാവണേന ബലീയസാ ||4.58.2 ||

2187

വൃദ്ധദാവാദപക്ഷത്യാ -

ച്ഛൂൺവംസ്തദപി മർഷയേ |

നഹി മേ ശക്തിരസ്ത്യദ്യ

ഭ്രാന്തൂർവൈരവിമോക്ഷണേ ||4.58.3 ||

2188

പുരാ വ്യത്രവധേ വൃത്തേ

സ ചാഹം ച ജയൈഷിണൗ |

<p>ആദിത്യമുപയാതൗ സ്യോ ജ്വലന്തം രശ്മിമാലിനം 4.58.4 </p>	<p>2189</p>
<p>ആവൃത്യാകാശമാർഗേണ ജവേന സ്വർഗതൗ ഭൃശം മധ്യം പ്രാപ്തേ തു സൂർയേ തു ജ്ജായുരവസീദതി 4.58.5 </p>	<p>2190</p>
<p>തമഹം ഭ്രാതരം ദൃഷ്ട്വാ സൂർയരശ്മിഭിരർഭിതം പക്ഷാഭ്യാം ഛാദയാമാസ സ്നേഹാത് പരമവിഹ്വലം 4.58.6 </p>	<p>2191</p>
<p>നിർദഗ്ധപത്രഃ പതിതോ വിന്ധ്യേഹം വാനരർഷഭാഃ അഹമസ്മിൻ വസൻ ഭ്രാതൃഃ പ്രവൃത്തിം നോപലക്ഷയേ 4.58.7 </p>	<p>2192</p>
<p>ജ്ജായുഷസ്തേവമുക്തോ ഭ്രാത്രോ സമ്പാതിനാ തദാ യുവരാജോ മഹാപ്രജ്ഞഃ പ്രത്യുവാചാംഗദസ്തദാ 4.58.8 </p>	<p>2193</p>
<p>ജ്ജായുഷോ യദി ഭ്രാതാ ശ്രുതം തേ ഗദിതം മയാ ആഖ്യാഹി യദി ജാനാസി നിലയം തസ്യ രക്ഷസഃ 4.58.9 </p>	<p>2194</p>
<p>അദീർഘദർശിനം തം വൈ രാവണം രാക്ഷസാധമം </p>	

അന്തികേ യദി വാ ദുരേ യദി ജാനാസി ശംസ നഃ 4.58.10	2195
തതോബ്രവീൻമഹാതേജാ ഭ്രാതാ ജ്യേഷ്ഠോ ജടായുഷഃ ആത്മാനുരൂപം വചനം വാനരാൻ സമ്പ്രഹർഷയൻ 4.58.11	2196
നിർദഗ്ധപക്ഷോ ഗൃധ്രോഽഹം ഗതവീര്യഃ പ്ലവംഗമാഃ വാങ്മാത്രേണ തു രാമസ്യ കരിഷ്യേ സാഹ്യമുത്തമം 4.58.12	2197
ജാനാമി വാരുണാൻ ലോകാൻ വിഷ്ണോസ്രൈവീക്രമാനപി ദേവാസുരവിമർദാംശ്ച ഹൃദ്യതസ്യ വിമന്മനം 4.58.13	2198
രാമസ്യ യദിദം കാർയം കർതവ്യം പ്രഥമം മയാ ജരയാ ച ഹൃതം തേജഃ പ്രാണാശ്ച ശിമിലാ മമ 4.58.14	2199
തരുണീ രൂപസമ്പന്നാ സർവാഭരണഭൂഷിതാ ഹ്രിയമാണാ മയാ ദൃഷ്ടാ രാവണേന ദുരാത്മനാ 4.58.15	2200
ക്രോശന്തീ രാമരാമേതി ലക്ഷ്മണേതി ച ഭാമിനീ	

- ഭൂഷണാന്യപവിധ്യന്തീ
 ഗാത്രാണി ച വിധുൻവതി || 4.58.16 || 2201
- സൂര്യപ്രഭേവ ശൈലാഗ്രേ
 തസ്യഃ കൗശേയമുത്തമം |
 അസിതേ രാക്ഷസേ ഭാതി
 യഥാ വാ തഡിദംബുദേ || 4.58.17 || 2202
- താം തു സീതാമഹം മന്യേ
 രാമസ്യ പരികീർത്തനാത് |
 ശ്രൂയതാം മേ കഥയതോ
 നിലയം തസ്യ രക്ഷസഃ || 4.58.18 || 2203
- പുത്രോ വിശ്രവസഃ സാക്ഷാദ്
 ഭ്രാതാ വൈശ്രവണസ്യ ച |
 അധ്യാസ്തേ നഗരീം ലങ്കാം
 രാവണോ നാമ രാക്ഷസഃ || 4.58.19 || 2204
- ഇതോ ദ്വീപേ സമുദ്രസ്യ
 സമ്പൂർണേ ശതയോജനേ |
 തസ്മിൻ ലങ്കാ പുരീ രദ്യാ
 നിർമിതാ വിശ്വകർമ്മണാ || 4.58.20 || 2205
- ജാംബുനദമയൈർദ്വാദൈ -
 ശ്ചിത്രൈഃ കാഞ്ചനവേദികൈഃ |
 പ്രാസാദൈർഹേമവർണൈശ്ച
 മഹദ്ഭിഃ സുസമാക്യാതാ || 4.58.21 || 2206
- പ്രാകാരേണാർകവർണേന
 മഹതാ ച സമൻവിതാ |

<p>തസ്യാം വസതി വൈദേഹീ ദീനാ കൗശേയവാസിനീ 4.58.22 </p>	<p>2207</p>
<p>രാവണാന്തഃപുരേ രുദ്ധാ രാക്ഷസീഭിഃ സുരക്ഷിതാ ജനകസ്യാത്മജാം രാജ്ഞ - സ്തസ്യാം ഭ്രക്ഷ്യഥ മൈമിലീം 4.58.23 </p>	<p>2208</p>
<p>ലങ്കായാമഥ ഗുപ്തായാം സാഗരേണ സമന്തതഃ സമ്പ്രാപ്യ സാഗരസ്യാന്തം സമ്പൂർണം ശതയോജനം 4.58.24 </p>	<p>2209</p>
<p>ആസാദ്യ ഭക്ഷിണം തീരം തതോ ഭ്രക്ഷ്യഥ രാവണം തത്രൈത്രവ ത്വരിതാഃ ക്ഷിപ്രം വിക്രമധ്വം പ്ലവംഗമാഃ 4.58.25 </p>	<p>2210</p>
<p>ഇത്താനേന ഖലു പശ്യാമി ദൃഷ്ട്വാ പ്രത്യാഗമിഷ്യഥ ആദ്യഃ പന്ഥാഃ കുലിംഗാനാം യേ ചാന്യേ ധാന്യജീവിനഃ 4.58.26 </p>	<p>2211</p>
<p>ദ്വിതീയോ ബലിഭോജാനാം യേ ച വൃക്ഷഫലാശനാഃ ഭാസാസ്തുതീയം ഗച്ഛന്തി ക്രൗഞ്ചാശ്ച കുരരൈഃ സഹ 4.58.27 </p>	<p>2212</p>
<p>ശ്യേനാശ്ചതുർഥം ഗച്ഛന്തി ഗൃധ്രാ ഗച്ഛന്തി പഞ്ചമം </p>	

- ബലവീര്യോപപന്നാനാം
 രൂപയൗവനശാലിനാം || 4.58.28 || 2213
- ഷഷ്ടസ്തു പന്ഥാ ഹംസാനാം
 വൈനതേയഗതിഃ പരാ |
 വൈനതേയാച്ച നോ ജൻമ
 സർവേഷാം വാനരർഷഭാഃ || 4.58.29 || 2214
- ഗർഹിതം തു കൃതം കർമ
 യേന സു പിശിതാശിനഃ |
 പ്രതികാർയം ച മേ തസ്യ
 വൈരം ഭ്രാതൃകൃതം ഭവേത് || 4.58.30 || 2215
- ഇഹസ്ഥോഽഹം പ്രപശ്യാമി
 രാവണം ജാനകീം തഥാ |
 അസ്മാകമപി സൗപർണം
 ദിവ്യം ചക്ഷുർബലം തഥാ || 4.58.31 || 2216
- തസ്മാദാഹാരവീര്യേണ
 നിസർഗേണ ച വാനരാഃ |
 ആയോജനശതാത് സാഗ്രാദ്
 വയം പശ്യാമ നിത്യശഃ || 4.58.32 || 2217
- അസ്മാകം വിഹിതാ വൃത്തി -
 ര്നിസർഗേണ ച ദൂരതഃ |
 വിഹിതാ വൃക്ഷമൂലേ തു
 വൃത്തിശ്ചരണയോധിനാം || 4.58.33 || 2218
- ഉപായോ ദൃശ്യതാം കശ്ചി -
 ത്ലലംഘനേ ലവണാഭസഃ |

അഭിഗദ്യ തു വൈദേഹീം
 സമൃദ്ധാർമാ ഗമിഷ്യഥ ||4.58.34 || 2219

സമുദ്രം നേതുമിച്ഛാമി
 ഭവദ്ഭിർവരുണാലയം |
 പ്രദാസ്യാമ്യുദകം ഭ്രാതൃഃ
 സ്വർഗതസ്യ മഹാത്മനഃ ||4.58.35 || 2220

തതോ നീത്യാ തു തം ദേശം
 തീരേ നദനദീപതേഃ |
 നിർദഗ്ധപക്ഷം സമ്പാതിം
 വാനരാഃ സുമഹൗജസഃ ||4.58.36 || 2221

തം പുനഃ പ്രാപയിത്യാ ച
 തം ദേശം പതഗേശ്വരം |
 ബഭൂവുർവാനരാ ഹൃഷ്ടാഃ
 പ്രവൃത്തിമുപലഭ്യ തേ ||4.58.37 || 2222

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകോനഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതിനാ സ്വപുത്രസ്യ സുപാർശ്വസ്യ മുഖതഃ ശ്രുതായാഃ
സീതാരാവണദർശനസംബന്ധിഘടനായാ വർണനം

തതസ്തുദ്യുതാസ്യാദം

ഗൃധ്രരാജേന ഭാഷിതം |

നിശ്ചയ വദതാ ഹൃഷ്ടാ -

സ്തേ വചഃ പ്ലവഗർഷഭാഃ || 4.59.1 ||

2223

ജാംബവാൻ വാനരശ്രേഷ്ഠഃ

സഹ സർവൈഃ പ്ലവംഗമൈഃ |

ഭൂതലാത് സഹസോത്ഥായ

ഗൃധ്രരാജാനമബ്രവീത് || 4.59.2 ||

2224

ക്വ സീതാ കേന വാ ഭൃഷ്ടാ

കോ വാ ഹരതി മൈമിലീം |

തദാഖ്യാതു ഭവാൻ സർവം

ഗതിർഭവ വനൗകസാം || 4.59.3 ||

2225

കോ ദാശരഥിബാണാനാം

വജ്രവേഗനിപാതിനാം |

സ്വയം ലക്ഷ്മണമുക്താനാം

ന ചിന്തയതി വിക്രമം || 4.59.4 ||

2226

- സ ഹരീൻ പ്രതിസമ്മുക്താൻ
 സീതാശ്രുതിസമാഹിതാൻ |
 പുനരാശ്വാസയൻ പ്രീത
 ഇദം വചനമബ്രവീത് || 4.59.5 || 2227
- ശ്രൂയതാമിഹ വൈദേഹ്യാ
 യഥാ മേ ഹരണം ശ്രുതം |
 യേന ചാപി മമാഖ്യാതം
 യത്ര ചായതലോചനാ || 4.59.6 || 2228
- അഹമസ്മിൻ ഗിരൗ ദുർഗേ
 ബഹുയോജനമായതേ |
 ചിരന്നിപതിതോ വൃദ്ധഃ
 ക്ഷീണപ്രാണപരാക്രമഃ || 4.59.7 || 2229
- തം മാമേവംഗതം പുത്രഃ
 സുപാർശ്വോ നാമ നാമതഃ |
 ആഹാരേണ യഥാകാലം
 ബിഭർതി പതതാം വരഃ || 4.59.8 || 2230
- തീക്ഷ്ണകാമാസ്തു ഗന്ധർവാ -
 സ്തീക്ഷ്ണകോപാ ദുജംഗമാഃ |
 മൃഗാണാം തു ഭയം തീക്ഷ്ണം
 തതസ്തീക്ഷ്ണക്ഷുധാ വയം || 4.59.9 || 2231
- സ കദാചിത് ക്ഷുധാർതസ്യ
 മമാഹാരാഭികാക്ഷിണഃ |
 ഗതസൂർയ്യേഹനി പ്രാപ്നോ
 മമ പുത്രോ ഹ്യനാമിഷഃ || 4.59.10 || 2232

സ മയാഹ്വഹാരസംരോധാത്
 പീഡിതഃ പ്രീതിവർധനഃ |
 അനുമാന്യ യഥാതത്ത്വ -
 മിദം വചനമബ്രവീത് ||4.59.11 || 2233

അഹം താത യഥാകാല -
 മാമിഷാർഥീ ഖമാപ്സുതഃ |
 മഹേന്ദ്രസ്യ ഗിരേർദ്വാര -
 മാവൃത്യ സുസമാശ്രിതഃ ||4.59.12 || 2234

തത്ര സത്യസഹസ്രാണാം
 സാഗരാന്തരചാരിണാം |
 പന്മാനമേകോദ്യവസം
 സന്നിരോദ്ധമവാങ്മുഖഃ ||4.59.13 || 2235

തത്ര കശ്ചിൻമയാ ദൃഷ്ടഃ
 സൂർയോദയസമപ്രഭാം |
 സ്ത്രീയമാദായ ഗച്ഛൻ വൈ
 ദിന്നാഞ്ജനചയോപമഃ ||4.59.14 || 2236

സോഹമദ്യവഹാരാർഥം
 തൗ ദൃഷ്ട്യാ കൃതനിശ്ചയഃ |
 തേന സാഗ്ദ്ധാ വിനീതേന
 പന്മാനമനുയാചിതഃ ||4.59.15 || 2237

നഹി സാമോപപന്നാനാം
 പ്രഹർതാ വിദ്യതേ ഭൂവി |
 നീചേഷ്യപി ജനഃ കശ്ചിത്
 കിമംഗ ബത മദ്വിധഃ ||4.59.16 || 2238

സ യാതന്യേജസാ വ്യോമ
 സക്ഷിപന്നിവ വേഗിതഃ |
 അമാഹം വേചരൈർഭൂതൈ -
 രഭിഗദ്യ സഭാജിതഃ ||4.59.17 || 2239

ദിഷ്ട്യാ ജീവതി സീതേതി
 ഹൃബ്രൂവൻ മാം മഹർഷയഃ |
 കഥഞ്ചിത് സകലത്രോസൗ
 ഗതന്യേ സ്വസ്ത്യസംശയം ||4.59.18 || 2240

ഏവമുക്തസ്തത്രോഹം തൈഃ
 സിദ്ധൈഃ പരമശോഭനൈഃ |
 സ ച മേ രാവണോ രാജാ
 രക്ഷസാം പ്രതിവേദിതഃ ||4.59.19 || 2241

പശ്യൻ ദാശരഥേർഭാർയാം
 രാമസ്യ ജനകാത്മജാം |
 ഭൃഷ്ടാഭരണകൗശേയാം
 ശോകവേഗപരാജിതാം ||4.59.20 || 2242

രാമലക്ഷ്മണയോർനാമ
 ക്രോശന്തീം മുകുതമൂർധജാം |
 ഏഷ കാലാത്യയസ്താത
 ഇതി വാക്യവിദാം വരഃ ||4.59.21 || 2243

ഏതദർഥം സമഗ്രം മേ
 സുപാർശ്വഃ പ്രത്യവേദയത് |
 തച്ഛൂത്യാപി ഹി മേ ബുദ്ധി -
 ര്നാസീത് കാചിത് പരാക്രമേ ||4.59.22 || 2244

- അപക്ഷോ ഹി കഥം പക്ഷീ
 കർമ കിഞ്ചിത് സമാരഭേത് |
 യത് തു ശക്യം മയാ കർതും
 വാഗ്ബുദ്ധിഗുണവർതിനാ || 4.59.23 || 2245
- ശ്രൂയതാം തത്ര വക്ഷ്യാമി
 ഭവതാം പൗരുഷാശ്രയം |
 വാങ്മതിഭ്യാം ഹി സർവേഷാം
 കരിഷ്യാമി പ്രിയം ഹി വഃ || 4.59.24 || 2246
- യദ്ധി ദാശരഥേഃ കാർയം
 മമ തന്നാത്ര സംശയഃ |
 തദ് ഭവന്തോ മതിശ്രേഷ്ഠാ
 ബലവന്തോ മനസിനഃ || 4.59.25 || 2247
- പ്രഹിതാഃ കപിരാജേന
 ദേവൈരപി ദുരാസദാഃ |
 രാമലക്ഷ്മണബാണാശ്ച
 വിഹിതാഃ കങ്കപത്രിണഃ || 4.59.26 || 2248
- ത്രയാണാമപി ലോകാനാം
 പർയാപ്താസ്ത്രാണനിഗ്രഹേ |
 കാമം ഖലു ദശഗ്രീവ -
 സ്തേജോബലസമൻവിതഃ |
 ഭവതാം തു സമർഥാനാം
 ന കിഞ്ചിദപി ദുഷ്കരം || 4.59.27 || 2249
- തദലം കാലസംഗേന
 ക്രിയതാം ബുദ്ധിനിശ്ചയഃ |

നഹി കർമസു സജ്ജന്തേ

ബുദ്ധിമന്തോ ഭവദ്വിധാഃ || 4.59.28 ||

2250

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകോനഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതേരാത്മകഥാ

- തതഃ കൃതോദകം സ്നാതം
തം ഗൃധ്രം ഹരിയുമപാഃ |
ഉപവിഷ്യാ ഗിരൗ രമ്യേ
പരിവാർയ സമന്തതഃ || 4.60.1 || 2251
- തമംഗദമുപാസീനം
തൈഃ സർവൈർഹരിഭിർവൃതം |
ജനിതപ്രത്യയോ ഹർഷാത്
സമ്പാതിഃ പുനരബ്രവീത് || 4.60.2 || 2252
- കൃത്യാ നിഃശബ്ദമേകാഗ്രാഃ
ശൃൺവന്തു ഹരയോ മമ |
തഥ്യം സങ്കീർതയിഷ്യാമി
യഥാ ജാനാമി മൈമിലീം || 4.60.3 || 2253
- അസ്യ വിന്ധ്യസ്യ ശിഖരേ
പതിത്വോസ്തി പുരാനഘ |
സൂർയതാപപരിതാംഗോ
നിർദഗ്ധഃ സൂർയരശ്മിഭിഃ || 4.60.4 || 2254

ലബ്ധസംജ്ഞസ്തു ഷഡ്രാത്രാദ്
 വിവശോ വിഹൃലന്നിവ |
 വീക്ഷമാണോ ദിശഃ സർവാ
 നാഭിജാനാമി കിഞ്ചന || 4.60.5 || 2255

തതസ്തു സാഗരാഞ്ശൈലാൻ
 നദീഃ സർവാഃ സരാംസി ച |
 വനാനി ച പ്രദേശാംശ്ച
 നിരീക്ഷ്യ മതിരാഗതാ || 4.60.6 || 2256

ഹൃഷ്ടപക്ഷിഗണാകീർണഃ
 കന്ദരോദരകൂടവാൻ |
 ദക്ഷിണസ്യാദധേന്വീരേ
 വിന്ധ്യോയമിതി നിശ്ചിതഃ || 4.60.7 || 2257

ആസീച്ചാത്രാശ്രമം പുൺയം
 സുരൈരപി സുപൂജിതം |
 ഋഷിർനിശാകരോ നാമ
 യസ്മിന്നുഗ്രതപ്യാദിവത് || 4.60.8 || 2258

അഷ്ടൗ വർഷസഹസ്രാണി
 തേനാസ്മിന്നുഷിണാ ഗിരൗ |
 വസതോ മമ ധർമജ്ഞൈ
 സ്വർഗതേ തു നിശാകരേ || 4.60.9 || 2259

അവതീർയ ച വിന്ധ്യാഗ്രാത്
 കൃച്ഛേണ വിഷമാച്ഛന്നൈഃ |
 തീക്ഷ്ണദർഭാം വസുമതീം
 ദുഃഖേന പുനരാഗതഃ || 4.60.10 || 2260

- തമൃഷിം ദ്രഷ്ടുകാമോന്യീ
 ദുഃഖേനാഭ്യാഗതോ ഭൃശം |
 ജടായുഷാ മയാ ചൈവ
 ബഹുശോധിഗതോ ഹി സഃ || 4.60.11 || 2261
- തസ്യാശ്രമപദാഭ്യാശേ
 വവുർവാതാഃ സുഗന്ധിനഃ |
 വൃക്ഷോ നാപുഷ്ഠിതഃ കശ്ചി -
 ദഫലോ വാ ന ഭൃശ്യതേ || 4.60.12 || 2262
- ഉപേത്യ ചാശ്രമം പുൺയം
 വൃക്ഷമൂലമുപാശ്രിതഃ |
 ദ്രഷ്ടുകാമഃ പ്രതീക്ഷേ ച
 ഭഗവന്തം നിശാകരം || 4.60.13 || 2263
- അഥ പശ്യാമി ദൂരസ്ഥ -
 മൃഷിം ജ്വലിതതേജസം |
 കൃതാഭിഷേകം ദുർധർഷ -
 മൂപാവൃത്തമുദമുഖം || 4.60.14 || 2264
- തമൃക്ഷാഃ സൃമരാ വ്യാഘ്രാഃ
 സിംഹാ നാനാസരീസൃപാഃ |
 പരിവാർയോപഗച്ഛന്തി
 ദാതാരം പ്രാണിനോ യഥാ || 4.60.15 || 2265
- തതഃ പ്രാപ്തമൃഷിം ഇതോത്യാ
 താനി സത്ത്യാനി വൈ യയുഃ |
 പ്രവിഷ്ടേ രാജനി യഥാ
 സർവം സാമാത്യകം ബലം || 4.60.16 || 2266

ഋഷിസ്തു ദൃഷ്ട്യാ മാം തുഷ്ടഃ
 പ്രവിഷ്ടശ്ചാശ്രമം പുനഃ |
 മുഹൂർത്തമാത്രാനിർഗമ്യ
 തതഃ കാർയമപ്യച്ഛത ||4.60.17 || 2267

സൗമ്യ വൈകൽയതാം ദൃഷ്ട്യാ
 രോമ്ണാം തേ നാവഗമ്യതേ |
 അഗ്നിദഗ്ധാവിമൗ പക്ഷൗ
 പ്രാണാശ്ചാപി ശരീരകേ ||4.60.18 || 2268

ഗൃധ്രൗ ദ്വൗ ദൃഷ്ടപൂർവൗ മേ
 മാതരിശ്വസമൗ ജുവേ |
 ഗൃധ്രാണാം ചൈവ രാജാനൗ
 ഭ്രാതരൗ കാമരൂപിണൗ ||4.60.19 || 2269

ജ്യേഷ്ഠോഽവിതസ്ത്വം സമ്പാതേ
 ജടായുരനുജസ്തവ |
 മാനുഷം രൂപമാസ്ഥായ
 ഗൃഹ്ണീതാം ചരണൗ മമ ||4.60.20 || 2270

കിം തേ വ്യാധിസമുത്ഥാനം
 പക്ഷയോഃ പതനം കഥം |
 ദണ്ഡോ വായം ധൃതഃ കേന
 സർവമാഖ്യാഹി പൃച്ഛതഃ ||4.60.21 || 2271

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഏകഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതിനാ നിശാകരമുനിം പ്രതി സ്വപുംഖദാഹകാരണസ്യ
വർണനം

തതസ്തദ് ദാരുണം കർമ
ദുഷ്കരം സഹസാ കൃതം |
ആചചക്ഷേ മൂനേഃ സർവം
സൂർയാനുഗമനം തഥാ || 4.61.1 || 2272

ദഗവൻ വ്രണയുക്തത്യാ -
ൽലജ്ജയാ ചാകുലേന്ദ്രിയഃ |
പരിശ്രാന്തോ ന ശക്നോമി
വചനം പരിദാഷിതും || 4.61.2 || 2273

അഹം ചൈവ ജടായുശ്ച
സംഘർഷാദ് ഗർവമോഹിതഃ |
ആകാശം പതിതഃ ദൂരാ -
ഇജ്ജിജ്ഞാസന്തഃ പരാക്രമം || 4.61.3 || 2274

കൈലാസശിഖരേ ബദ്ധ്യാ
മുനീനാമഗ്രതഃ പണം |
രവിഃ സ്യാദനുയാതവ്യാ
യാവദസ്തം മഹാഗിരിം || 4.61.4 || 2275

അപ്യാവാം യുഗപത് പ്രാപ്താ -
 വപശ്യാവ മഹീതലേ |

രഥചക്രപ്രമാണാനി
 നഗരാണി പൃഥക് പൃഥക് ||4.61.5 ||

2276

ക്വചിദ് വാദിത്രഘോഷശ്ച
 ക്വചിദ് ഭൂഷണനിഃസ്വനഃ |

ഗായന്തിഃ സ്മാഗ്നാ ബഹ്വിഃ
 പശ്യാവോ രക്തവാസസഃ ||4.61.6 ||

2277

തൂർണമുത്പത്യ ചാകാശ -
 മാദിത്യപദമാസ്ഥിതൗ |

ആവാമാലോകയാവസ്തദ്
 വനം ശാദ്യലസംസ്ഥിതം ||4.61.7 ||

2278

ഉപലൈരിവ സംഹരണാ
 ദൃശ്യതേ ഭൂഃ ശിലോച്ചയൈഃ |

ആപഗാദിശ്ച സംവീതാ
 സുത്രൈരിവ വസുന്ധരാ ||4.61.8 ||

2279

ഹിമവാംശൈവ വിന്ധ്യശ്ച
 മേരുശ്ച സുമഹാഗിരിഃ |

ഭൂതലേ സമ്പ്രകാശന്തേ
 നാഗാ ഇവ ജലാശയേ ||4.61.9 ||

2280

തീവ്രഃ സ്വേദശ്ച വേദശ്ച
 ഭയം ചാസീത് തദാവയോഃ |

സമാവിശത മോഹശ്ച
 തതോ മുർച്ഛാ ച ദാരുണാ ||4.61.10 ||

2281

ന ച ദിഗ് ഇണായതേ യാമ്യാ
 ന ചാഗേയീ ന വാരുണീ |
 യുഗാന്തേ നിയതോ ലോകോ
 ഹതോ ദഗ്ധ ഇവാഗ്നിനാ || 4.61.11 || 2282

മനശ്ച മേ ഹതം ഭൂയ -
 ശ്ചക്ഷുഃ പ്രാപ്യ തു സംശ്രയം |
 യതേന മഹതാ ഹ്യന്യീൻ
 മനഃ സന്ധായ ചക്ഷുഷീ || 4.61.12 || 2283

യതേന മഹതാ ഭൂയോ
 ഭാസ്കരഃ പ്രതിലോകിതഃ |
 തുൽയപൃഥ്വീപ്രമാണേന
 ഭാസ്കരഃ പ്രതിഭാതി നൗ || 4.61.13 || 2284

ജടായുർമാമനാപൃച്ഛ്യ
 നിപപാത മഹീം തതഃ |
 തം ദൃഷ്ട്വാ തൂർണമാകാശാ -
 ദാന്മാനം മുകുതവാനഹം || 4.61.14 || 2285

പക്ഷാഭ്യാം ച മയാ ഗുപ്തോ
 ജടായുർന പ്രദഹ്യത |
 പ്രമാദാത് തത്ര നിർദഗ്ധഃ
 പതൻ വായുപമാദഹം || 4.61.15 || 2286

ആശങ്കേ തം നിപതിതം
 ജനസ്ഥാനേ ജടായുഷം |
 അഹം തു പതിതോ വിന്ധ്യ
 ദഗ്ധപക്ഷോ ജഡീക്യതഃ || 4.61.16 || 2287

രാജ്യാച്ച ഹീനോ ഭ്രാത്രോ ച
 പക്ഷാഭ്യാം വിക്രമേണ ച |
 സർവമാ മർതുമേവേച്ഛൻ
 പതിഷ്യേ ശിവരാദ് ഗിരഃ ||4.61.17 ||

2288

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്ഭാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഏകഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതിം സാന്ത്യയതാ നിശാകരേണ ഭാവിശ്രീരാമകാർയേ
സാഹായ്യകരണായ ജീവനം ധാരയിതും തം പ്രത്യാദേശദാനം

ഏവമുക്ത്യാ മൂനിശ്രേഷ്ഠ -
മരുദം ഭൃശദുഃഖിതഃ |

അഥ ധ്യാത്യാ മൂഹൂർതം ച
ഭഗവാനിദമബ്രവീത് || 4.62.1 ||

2289

പക്ഷൗ ച തേ പ്രപക്ഷൗ ച
പുനരന്യൗ ഭവിഷ്യതഃ |
ചക്ഷുഷീ ചൈവ പ്രാണാശ്ച

വിക്രമശ്ച ബലം ച തേ || 4.62.2 ||

2290

പുരാണേ സുമഹത്കാർയം
ഭവിഷ്യം ഹി മയാ ശ്രുതം |

ദൃഷ്ടം മേ തപസാ ചൈവ
ശ്രുത്യാ ച വിദിതം മമ || 4.62.3 ||

2291

രാജാ ദശരഥോ നാമ
കശ്ചിദിക്ഷ്യാകുവർധനഃ |

തസ്യ പുത്രോ മഹാതേജാ
രാമോ നാമ ഭവിഷ്യതി || 4.62.4 ||

2292

- അരൺയം ച സഹ ഭ്രാത്രോ
 ലക്ഷ്മണേന ഗമിഷ്യതി |
 തസ്മിന്നർഥേ നിയുക്തഃ സൻ
 പിത്രോ സത്യപരാക്രമഃ || 4.62.5 || 2293
- നൈരുതോ രാവണോ നാമ
 തസ്യ ഭാർയാം ഹരിഷ്യതി |
 രാക്ഷസേന്ദ്രോ ജനസ്ഥാനേ
 അവധ്യഃ സുരദാനവൈഃ || 4.62.6 || 2294
- സാ ച കാമൈഃ പ്രലോഭ്യന്തി
 ഭക്തൈർഭോജ്യൈശ്ച മൈമിലീ |
 ന ഭോക്ഷ്യതി മഹാഭാഗാ
 ദുഃഖമഗ്നാ യശസ്വിനീ || 4.62.7 || 2295
- പരമാന്നം ച വൈദേഹ്യാ
 ഇന്തോത്യാ ദാസ്യതി വാസവഃ |
 യദന്നമമൃതപ്രഖ്യം
 സുരാണാമപി ദുർലഭം || 4.62.8 || 2296
- തദന്നം മൈമിലീ പ്രാപ്യ
 വിഇന്തായേന്ദ്രാദിദം ത്വിതി |
 അഗ്രമുദ്ധ്യത്യ രാമായ
 ഭൂതലേ നിർവപിഷ്യതി || 4.62.9 || 2297
- യദി ജീവതി മേ ഭർതാ
 ലക്ഷ്മണോ വാപി ദേവരഃ |
 ദേവത്വം ഗച്ഛതോർവാപി
 തയോരന്നമിദം ത്വിതി || 4.62.10 || 2298

ഏഷ്യന്തി പ്രേഷിതാസ്ത്ര
 രാമദൂതാഃ പ്ലവംഗമാഃ |
 ആവ്യേയാ രാമമഹിഷീ
 ത്വയാ തേഭ്യോ വിഹംഗമ || 4.62.11 || 2299

സർവമാ തു ന ഗന്തവ്യ -
 മീദൃശഃ ക്വ ഗമിഷ്യസി |
 ദേശകാലൗ പ്രതീക്ഷസ്യ
 പക്ഷൗ ത്വം പ്രതിപത്യസേ || 4.62.12 || 2300

ഉത്സഹേയമഹം കർതു -
 മദ്ദൈവ ത്വാം സപക്ഷകം |
 ഇഹസ്ഥസ്ത്വം ഹി ലോകാനാം
 ഹിതം കാർയം കരിഷ്യസി || 4.62.13 || 2301

ത്വയാപി ഖലു തത് കാർയം
 തയോശ്ച നൃപപുത്രയോഃ |
 ബ്രാഹ്മണാനാം ഗുരുണാം ച
 മുനീനാം വാസവസ്യ ച || 4.62.14 || 2302

ഇച്ഛാമ്യഹമപി ദ്രഷ്ടും
 ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ |
 നേച്ഛേ ചിരം ധാരയിതും
 പ്രാണാംസ്ത്യക്ഷേഽ കലേവരം |
 മഹർഷിസ്ത്വബ്രവീദേവം
 ദൃഷ്ടതത്ത്വാർഥദർശനഃ || 4.62.15 || 2303

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ദ്വിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

സമ്പാതേർനവപുംഖോദ്ഗമസ്തുസ്യ വാനരാണാം പ്രോത്സാഹനം
കൃത്യാ തത ഉഡ്ഡയനം വാനരാണാം തതോ ദക്ഷിണസ്യാം പ്രസ്ഥാനം ച

ഏതൈരൻയൈശ്ച ബഹുഭി -

ർവാക്യൈർവാക്യവിശാരദഃ |

മാം പ്രശസ്യാദ്യനുജ്ഞാപ്യ

പ്രവിഷ്ടഃ സ സ്വമാലയം || 4.63.1 ||

2304

കന്ദരാത് തു വിസർപിത്യാ

പർവതസ്യ ശനൈഃ ശനൈഃ |

അഹം വിന്ധ്യം സമാരുഹ്യ

ഭവതഃ പ്രതിപാലയേ || 4.63.2 ||

2305

അദ്യ ത്വേതസ്യ കാലസ്യ

വർഷം സാഗ്രശതം ഗതം |

ദേശകാലപ്രതീക്ഷ്യാന്ധി

ഹൃദി കൃത്യാ മൂനേർവചഃ || 4.63.3 ||

2306

മഹാപ്രസ്ഥാനമാസാദ്യ

സ്വർഗതേ തു നിശാകരേ |

മാം നിർദഹതി സന്താപോ

വിതർകൈർബഹുഭിർവൃതം || 4.63.4 ||

2307

- ഉദിതാം മരണേ ബുദ്ധിം
മുനിവാക്യൈർനിവർതയേ |
ബുദ്ധിർയാ തേന മേ ദത്താ
പ്രാണാനാം രക്ഷണേ മമ || 4.63.5 || 2308
- സാ മേഘപനയതേ ദുഃഖം
ദീപ്തോവാഗ്നിശിവാ തമഃ |
ബുധ്യതാ ച മയാ വീര്യം
രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ || 4.63.6 || 2309
- പുത്രഃ സന്തർജ്ജിതോ വാഗ്ഭി -
ർന ത്രാതാ മൈമിലീ കഥം |
തസ്യാ വിലപിതം ശ്രുത്യാ
തൗ ച സീതാവിയോജിതൗ || 4.63.7 || 2310
- ന മേ ദശരഥസ്നേഹാത്
പുത്രേണോത്പാദിതം പ്രിയം |
തസ്യ ത്വേവം ബ്രൂവാണസ്യ
സംഹതൈർവാനരൈഃ സഹ || 4.63.8 || 2311
- ഉത്പേതതുസ്സദാ പക്ഷൗ
സമക്ഷം വനചാരിണാം |
സ ദൃഷ്ട്യാ സ്യാം തനും പക്ഷൈ -
രുദ്ഗതൈരരുണച്ഛരൈഃ || 4.63.9 || 2312
- പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ
വാനരാംശ്ചേദമബ്രവീത് |
നിശാകരസ്യ രാജർഷേഃ
പ്രസാദാദമിതൗജസഃ || 4.63.10 || 2313

ആദിത്യരശ്മിനിർദഗ്ധൗ
 പക്ഷൗ പുനരുപസ്ഥിതൗ |
 യൗവനേ വർതമാനസ്യ
 മമാസീദ് യഃ പരാക്രമഃ || 4.63.11 || 2314

തമേവാദ്യാവഗച്ഛാമി
 ബലം പൗരുഷമേവ ച |
 സർവമാ ക്രിയതാം യതഃ
 സീതാമധിഗമിഷ്യഥ || 4.63.12 || 2315

പക്ഷലാഭോ മമായം വഃ
 സിദ്ധിപ്രത്യയകാരകഃ |
 ഇത്യുക്ത്യാ താൻ ഹരീൻ സർവാൻ
 സമ്പാതിഃ പതഗോത്തമഃ || 4.63.13 || 2316

ഉത്പപാത ഗിരേഃ ശൃംഗാ -
 ഇജിഇണാസുഃ ഖഗമോ ഗതിം |
 തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്യാ
 പ്രതിസംഹൃഷ്ടമാനസാഃ |
 ബഭൂവൂർഹരിശാർദൂലാ
 വിക്രമാദ്യുദയോൻമുഖാഃ || 4.63.14 || 2317

അഥ പവനസമാനവിക്രമാഃ
 പ്ലവഗവരാഃ പ്രതിലബ്ധപൗരുഷാഃ |
 അഭിജിദഭിമുഖാം ദിശം യയു -
 ര്ജനകസുതാപരിമാർഗണോൻമുഖാഃ || 4.63.15 || 2318

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുഃഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

സമുദ്രസ്യ വിശാലതാമാലോക്യ വിഷീദതോ വാനരാൻ
സാന്ത്വയിത്യാംഗദസ്യ താൻ പ്രതി പൃഥക് പൃഥക്
സമുദ്രലംഘനശക്തിവിഷയകഃ പ്രശ്നഃ

ആഖ്യാതാ ഗൃധ്രരാജേന
സമുത്പ്ലുത്യ പ്ലവംഗമാഃ |
സംഗതാഃ പ്രീതിസംയുക്താ
വിനേദുഃ സിംഹവിക്രമാഃ || 4.64.1 || 2319

സമ്പാതേർവചനം ശ്രുത്വാ
ഹരയോ രാവണക്ഷയം |
ഹൃഷ്ടാഃ സാഗരമാജഗ്മുഃ
സീതാദർശനകാക്ഷിണഃ || 4.64.2 || 2320

അഭിഗമ്യ തു തം ദേശം
ദദ്യശൂർഭീമവിക്രമാഃ |
കൃത്സ്നം ലോകസ്യ മഹതഃ
പ്രതിബിംബമവസ്ഥിതം || 4.64.3 || 2321

ദക്ഷിണസ്യ സമുദ്രസ്യ
സമാസാദ്യോത്തരാം ദിശം |

സന്നിവേശം തതശ്ചക്ര -

ർഹരിവീരാ മഹാബലാഃ || 4.64.4 ||

2322

പ്രസുപ്തമിവ ചാന്യത്ര

ക്രീഡന്തമിവ ചാന്യതഃ |

ക്വചിത് പർവതമാത്രൈശ്ച

ജലരാശിഭിരാവൃതം || 4.64.5 ||

2323

സങ്കുലം ദാനവേന്ദ്രശ്ച

പാതാലതലവാസിഭിഃ |

രോമഹർഷകരം ദൃഷ്ട്വാ

വിഷേദുഃ കപികുഞ്ജരാഃ || 4.64.6 ||

2324

ആകാശമിവ ദൃഷ്ടാരം

സാഗരം പ്രേക്ഷ്യ വാനരാഃ |

വിഷേദുഃ സഹിതാഃ സർവേ

കഥം കാർയമിതി ബ്രൂവൻ || 4.64.7 ||

2325

വിഷണ്ണാം വാഹിനീം ദൃഷ്ട്വാ

സാഗരസ്യ നിരീക്ഷണാത് |

ആശ്വാസയാമാസ ഹരിൻ

ഭയാർതാൻ ഹരിസത്തമഃ || 4.64.8 ||

2326

ന വിഷാദേ മനഃ കാർയം

വിഷാദോ ദോഷവത്തരഃ |

വിഷാദോ ഹന്തി പുരുഷം

ബാലം ക്രുദ്ധ ഇവോരഗഃ || 4.64.9 ||

2327

യോ വിഷാദം പ്രസഹതേ

വിക്രമേ സമുപസ്ഥിതേ |

തേജസാ തസ്യ ഹീനസ്യ പുരുഷാർഥോ ന സിദ്ധ്യതി 4.64.10	2328
തസ്യാം രാത്ര്യാം വ്യതീതായാ - മംഗദോ വാനരൈഃ സഹ ഹരിവൃദ്ധൈഃ സമാഗമ്യ പുനർമന്ത്രമന്ത്രയത് 4.64.11	2329
സാ വാനരാണാം ധൃജിനീ പരിവാർയാംഗദം ബഭൗ വാസവം പരിവാർയേവ മരുതാം വാഹിനീ സ്ഥിതാ 4.64.12	2330
കോന്ധന്യാം വാനരീം സേനാം ശക്തഃ സ്തംഭയിതും ഭവേത് അന്ധത്ര വാലിതനയാ - ഭന്ധത്ര ച ഹനുമതഃ 4.64.13	2331
തതസ്താൻ ഹരിവൃദ്ധാംശ്ച തച്ച സൈന്ധമരിന്ദമഃ അനുമാൻയാംഗദഃ ശ്രീമാൻ വാക്യമർഥവദബ്രവീത് 4.64.14	2332
ക ഇദാനീം മഹാതേജാ ലഘായിഷ്യതി സാഗരം കഃ കരിഷ്യതി സുഗ്രീവം സത്യസന്ധമരിന്ദമം 4.64.15	2333
കോ വീരോ യോജനശതം ലഘയേത പ്ലവംഗമഃ	

- ഇമാംശ്ച യുഥപാൻ സർവാൻ
മോചയേത് കോ മഹാഭയാത് ||4.64.16 || 2334
- കന്യ പ്രസാദാദ് ദാരാംശ്ച
പുത്രാംശ്ചൈവ ഗൃഹാണി ച |
ഇതോ നിവൃത്താഃ പശ്യേമ
സിദ്ധാർഥാഃ സുഖിനോ വയം ||4.64.17 || 2335
- കന്യ പ്രസാദാദ് രാമം ച
ലക്ഷ്മണം ച മഹാബലം |
അഭിഗച്ഛേമ സംഹൃഷ്ടാഃ
സുഗ്രീവം ച വനൗകസം ||4.64.18 || 2336
- യദി കശ്ചിത് സമർഥോ വഃ
സാഗരപ്ലവനേ ഹരിഃ |
സ ദദാത്സിഹ നഃ ശീഘ്രം
പുൺയാമദയദക്ഷിണാം ||4.64.19 || 2337
- അംഗദസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
ന കശ്ചിത് കിഞ്ചിദബ്രവീത് |
സ്തിമിതേവാഭവത് സർവാ
സാ തത്ര ഹരിവാഹിനീ ||4.64.20 || 2338
- പുനരേവാംഗദഃ പ്രാഹ
താൻ ഹരീൻ ഹരിസത്തമഃ |
സർവേ ബലവതാം ശ്രേഷ്ഠാ
ഭവന്തോ ദൃഢവിക്രമാഃ |
വ്യപദേശകുലേ ജാതാഃ
പൂജിതാശ്ചാപ്യഭീക്ഷ്ണശഃ ||4.64.21 || 2339

നഹി വോ ഗമനേ സംഗഃ

കദാചിത് കസ്യചിദ് ഭവേത് |

ബ്രുവധ്യാം യസ്യ യാ ശക്തിഃ

പ്ലവനേ പ്ലവഗർഷഭാഃ || 4.64.22 ||

2340

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ചതുഃഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

പർയായേണ വാനരൈഃ സ്വസ്വദുരഗമനശക്തിപരിമാണസ്യ
പ്രതിപാദനം ജാംബവദംഗദയോഃ സംലാപോ ജാംബവതോ
ഹനുമന്തം പ്രേരയിതും തത്പാർശ്വേ ഗമനം

അമാംഗദവചഃ ശ്രുത്വാ
തേ സർവേ വാനരർഷഭാഃ |
സ്വം സ്വം ഗതൗ സമുത്സാഹ -
മുചുസ്തുത്ര യഥാക്രമം || 4.65.1 || 2341

ഗജോ ഗവാക്ഷോ ഗവയഃ
ശരഭോ ഗന്ധമാദനഃ |
മൈന്ദശ്ച ദ്വിവിദശ്ചൈവ
സുഷേണോ ജാംബവാംസ്തുമാ || 4.65.2 || 2342

ആബദാഷേ ഗജസ്തുത്ര
പ്ലവേയം ദശയോജനം |
ഗവാക്ഷോ യോജനാന്യാഹ
ഗമിഷ്യാമീതി വിംശതിം || 4.65.3 || 2343

ശരഭോ വാനരസ്തുത്ര
വാനരാംസ്താനുവാച ഹ |

ത്രിംശതം തു ഗമിഷ്യാമി
 യോജനാനാം പ്ലവംഗമാഃ || 4.65.4 || 2344

ഋഷഭോ വാനരസ്തത്ര
 വാനരാംസ്താനുവാച ഹ |
 ചത്യാരിംശദ് ഗമിഷ്യാമി
 യോജനാനാം ന സംശയഃ || 4.65.5 || 2345

വാനരാംസ്തു മഹാതേജാ
 അബ്രവീദ് ഗന്ധമാദനഃ |
 യോജനാനാം ഗമിഷ്യാമി
 പഞ്ചാശത്തു ന സംശയഃ || 4.65.6 || 2346

മൈന്ദസ്തു വാനരസ്തത്ര
 വാനരാംസ്താനുവാച ഹ |
 യോജനാനാം പരം ഷഷ്ടി -
 മഹം പ്ലവിതുമുത്സഹേ || 4.65.7 || 2347

തതസ്തത്ര മഹാതേജാ
 ദ്വിവിദഃ പ്രത്യഭാഷത |
 ഗമിഷ്യാമി ന സന്ദേഹഃ
 സപ്തതിം യോജനാന്യഹം || 4.65.8 || 2348

സുഷേണസ്തു മഹാതേജാഃ
 സത്ത്വവാൻ കപിസത്തമഃ |
 അശീതിം പ്രതിജ്ഞേഹം
 യോജനാനാം പരാക്രമേ || 4.65.9 || 2349

തേഷാം കഥയതാം തത്ര
 സർവാംസ്താനനുമാന്യ ച |

<p>തതോ വ്യഭാതമന്യേഷാം ജാംബവാൻ പ്രത്യഭാഷത 4.65.10 </p>	<p>2350</p>
<p>പൂർവമസ്മാകമപ്യാസീത് കശ്ചിദ് ഗതിപരാക്രമഃ തേ വയം വയസഃ പാര - മനുപ്രാപ്താഃ സു സാന്വ്രതം 4.65.11 </p>	<p>2351</p>
<p>കിം തു നൈവം ഗതേ ശക്യ - മിദം കാർയമുപേക്ഷിതും യദർഥം കപിരാജശ്ച രാമശ്ച കൃതനിശ്ചയൗ 4.65.12 </p>	<p>2352</p>
<p>സാന്വ്രതം കാലമസ്മാകം യാ ഗതിസ്താം നിബോധത നവതിം യോജനാനാം തു ഗമിഷ്യാമി ന സംശയഃ 4.65.13 </p>	<p>2353</p>
<p>താംശ്ച സർവാൻ ഹരിശ്രേഷ്ഠാ - ജ്ഞാംബവാനിദമബ്രവീത് ന ഖൽവേതാവദേവാസീദ് ഗമനേ മേ പരാക്രമഃ 4.65.14 </p>	<p>2354</p>
<p>മയാ വൈരോചനേ യജ്ഞൈ പ്രഭവിഷ്ണുഃ സനാതനഃ പ്രദക്ഷിണീകൃതഃ പൂർവം ക്രമമാണസ്ത്രിവിക്രമം 4.65.15 </p>	<p>2355</p>
<p>സ ഇദാനീമഹം വ്യഭാഃ പ്ലവനേ മന്ദവിക്രമഃ </p>	

യൗവനേ ച തദാസീൻമേ
 ബലമപ്രതിമം പരം || 4.65.16 || 2356

സമ്പ്രത്യേതാവദേവാദ്യ
 ശക്യം മേ ഗമനേ സ്വതഃ |
 നൈതാവതാ ച സംസിദ്ധിഃ
 കാർയസ്യാസ്യ ഭവിഷ്യതി || 4.65.17 || 2357

അഥോത്തരമുദാരാർഥ -
 മബ്രവീദംഗദസ്തദാ |
 അനുമാന്യ തദാ പ്രാജ്ഞോ
 ജാംബവന്തം മഹാകപിഃ || 4.65.18 || 2358

അഹമേതദ് ഗമിഷ്യാമി
 യോജനാനാം ശതം മഹത് |
 നിവർതനേ തു മേ ശക്തിഃ
 സ്യാന്ന വേതി ന നിശ്ചിതം || 4.65.19 || 2359

തമുവാച ഹരിശ്രേഷ്ഠം
 ജാംബവാൻ വാക്യകോവിദഃ |
 ഇതായതേ ഗമനേ ശക്തി -
 സ്തവ ഹർയുക്ഷസത്തമ || 4.65.20 || 2360

കാമം ശതസഹസ്രം വാ
 നഹ്യേഷ വിധിരുച്യതേ |
 യോജനാനാം ദവാങ്ശക്തോ
 ഗന്തും പ്രതിനിവർതിതും || 4.65.21 || 2361

നഹി പ്രേഷയിതാ താത
 സ്യാമീ പ്രേഷ്യഃ കഥഞ്ചന |

ഭവതായം ജനഃ സർവഃ

പ്രേഷ്യഃ പ്ലവഗസുത്തമ || 4.65.22 ||

2362

ഭവാൻ കലത്രമസ്മാകം

സ്വാമിഭാവേ വ്യവസ്ഥിതഃ |

സ്വാമീ കലത്രം സൈന്യസ്യ

ഗതിരേഷാ പരന്തപ || 4.65.23 ||

2363

അപി വൈ തസ്യ കാർയസ്യ

ഭവാൻ മുലമരിന്ദമ |

തസ്മാത് കലത്രവത് താത

പ്രതിപാൽയഃ സദാ ഭവാൻ || 4.65.24 ||

2364

മുലമർമസ്യ സംരക്ഷ്യ -

മേഷ കാർയവിദാം നയഃ |

മുലേ ഹി സതി സിധ്യന്തി

ഗുണാഃ സർവേ ഫലോദയാഃ || 4.65.25 ||

2365

തദ് ഭവാനസ്യ കാർയസ്യ

സാധനം സത്യവിക്രമ |

വുദ്ധിവിക്രമസമ്പന്നോ

ഹേതുരത്ര പരന്തപ || 4.65.26 ||

2366

ഗുരുശ്ച ഗുരുപുത്രശ്ച

ത്വം ഹി നഃ കപിസുത്തമ |

ഭവന്തമാശ്രിത്യ വയം

സമർഥാ ഹ്യർമസാധനേ || 4.65.27 ||

2367

ഉക്തവാക്യം മഹാപ്രാജ്ഞം

ജാംബവന്തം മഹാകപിഃ |

പ്രത്യുവാചോത്തരം വാക്യം
വാലിസുനുരമാംഗദഃ || 4.65.28 || 2368

യദി നാഹം ഗമിഷ്യാമി
നാൻയോ വാനരപുംഗവഃ |
പുനഃ ഖൽവിദമസ്താദിഃ
കാർയം പ്രായോപവേശനം || 4.65.29 || 2369

നഹ്യകൃത്യാ ഹരിപതേഃ
സന്ദേശം തസ്യ ധീമതഃ |
തത്രാപി ഗത്യാ പ്രാണാനാം
ന പശ്യേ പരിരക്ഷണം || 4.65.30 || 2370

സ ഹി പ്രസാദേ ചാത്യർഥ -
കോപേ ച ഹരിരീശ്വരഃ |
അതീത്യ തസ്യ സന്ദേശം
വിനാശോ ഗമനേ ഭവേത് || 4.65.31 || 2371

തത്തമാ ഹ്യസ്യ കാർയസ്യ
ന ഭവത്യന്യമാ ഗതിഃ |
തദ് ഭവാനേവ ദൃഷ്ടാർഥഃ
സഞ്ചിന്തയിതുമർഹതി || 4.65.32 || 2372

സോഽംഗദേന തദാ വീരഃ
പ്രത്യുക്തഃ പ്ലവഗർഷഭഃ |
ജാംബവാനുത്തമം വാക്യം
പ്രോവാചേദം തത്ത്യാംഗദം || 4.65.33 || 2373

തസ്യ തേ വീര കാർയസ്യ
ന കിഞ്ചിത് പരിഹാസ്യതേ |

ഏഷ സഞ്ചോദയാദ്യേനം

യഃ കാർയം സാധയിഷ്യതി || 4.65.34 ||

2374

തതഃ പ്രതിതം പ്ലവതാം വരിഷ്ട -

മേകാന്തമാശ്രിത്യ സുഖോപവിഷ്ടം |

സഞ്ചോദയാമാസ ഹരിപ്രവീരോ

ഹരിപ്രവീരം ഹനുമന്തമേവ || 4.65.35 ||

2375

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ പഞ്ചഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ഹനുമദുത്പത്തികമാം ശ്രാവയിത്യാ ജാംബവതാ സമുദ്രലംഘനായ
തസ്യ പ്രോത്സാഹനം

അനേകശതസാഹസ്രീം

വിഷണ്ണാം ഹരിവാഹിനീം |

ജാംബവാൻ സമുദ്രീക്ഷ്യവം

ഹനുമന്തമബ്രവീത് || 4.66.1 ||

2376

വീര വാനരലോകസ്യ

സർവശാസ്ത്രവിദാം വര |

തൃഷ്ണീമേകാന്തമാശ്രിത്യ

ഹനുമൻ കിം ന ജൽപസി || 4.66.2 ||

2377

ഹനുമൻഹരിരാജസ്യ

സുഗ്രീവസ്യ സമോ ഹൃസി |

രാമലക്ഷ്മണയോശ്ചാപി

തേജസാ ച ബലേന ച || 4.66.3 ||

2378

അരിഷ്ടനേമിനഃ പുത്രോ

വൈനതേയോ മഹാബലഃ |

ഗരുത്മാനിവ വിഖ്യാത

ഉത്തമഃ സർവപക്ഷിണാം || 4.66.4 ||

2379

<p>ബഹുശോ ഹി മയാ ദൃഷ്ടഃ സാഗരേ സ മഹാബലഃ ഭുജംഗാനുദ്ധരൻ പക്ഷീ മഹാബാഹുർമഹാബലഃ 4.66.5 </p>	2380
<p>പക്ഷയോർയദ് ബലം തസ്യ ഭുജവീര്യബലം തവ വിക്രമശ്ചാപി വേഗശ്ച ന തേ തേനാപഹീയതേ 4.66.6 </p>	2381
<p>ബലം ബുദ്ധിശ്ച തേജശ്ച സത്യം ച ഹരിപുംഗവ വിശിഷ്ടം സർവഭൂതേഷു കിമാത്മാനം ന സജ്ജസേ 4.66.7 </p>	2382
<p>അപ്സരാപ്സരസാം ശ്രേഷ്ഠാ വിഖ്യാതാ പുഞ്ജികസ്ഥലാ അഞ്ജനേതി പരിഖ്യാതാ പത്നീ കേസരിണോ ഹരഃ 4.66.8 </p>	2383
<p>വിഖ്യാതാ ത്രിഷു ലോകേഷു രുപേണാപ്രതിമാ ഭൂവി അഭിശാപാദഭൂത് താത കപിത്യേ കാമരുപിണീ 4.66.9 </p>	2384
<p>ദുഹിതാ വാനരേന്ദ്രസ്യ കുഞ്ജരസ്യ മഹാത്മനഃ മാനുഷം വിഗ്രഹം കൃത്യാ രുപയൗവനശാലിനീ 4.66.10 </p>	2385

വിചിത്രമാൽയാദരണാ
 കദാചിത് ക്ഷൗമധാരിണീ |
 അചരത് പർവതസ്യാഗ്രേ
 പ്രാവൃഡംബുദസന്നിഭേ || 4.66.11 || 2386

തസ്യാ വസ്ത്രം വിശാലാക്ഷ്യാഃ
 പീതം രക്തദശം ശുഭം |
 സ്ഥിതായാഃ പർവതസ്യാഗ്രേ
 മാരുതോപാഹരച്ഛനൈഃ || 4.66.12 || 2387

സ ദദർശ തതസ്തസ്യാ
 വൃത്താവൂരു സുസംഹതൗ |
 സ്തനൗ ച പീനൗ സഹിതൗ
 സുജാതം ചാരു ചാനനം || 4.66.13 || 2388

താം ബലാദായതശ്രോണീം
 തനുമധ്യാം യശസ്വിനീം |
 ദൃഷ്ട്വൈവ ശുഭസർവാംഗീം
 പവനഃ കാമമോഹിതഃ || 4.66.14 || 2389

സ താം ദുജാദ്യാം ദീർഘാദ്യാം
 പര്യഷ്വജത മാരുതഃ |
 മൻമമാവിഷ്ടസർവാംഗോ
 ഗതാത്മാ താമനിന്ദിതാം || 4.66.15 || 2390

സാ തു തത്രൈവ സംഭ്രാന്താ
 സുവ്രതാ വാക്യമബ്രവീത് |
 ഏകപത്നീവ്രതമിദം
 കോ നാശയിതുമിച്ഛതി || 4.66.16 || 2391

- അഞ്ജനായാ വചഃ ശ്രുത്വാ
 മാരുതഃ പ്രത്യഭാഷത |
 ന ത്യാം ഹിംസാമി സുശ്രോണി
 മാ ഭൂത് തേ മനസോ ഭയം || 4.66.17 || 2392
- മനസാസ്മി ഗതോ യത് ത്യാം
 പരിഷ്വജ്യ യശസ്മിനി |
 വീര്യവാൻ ബുദ്ധിസമ്പന്ന -
 സ്തവ പുത്രോ ഭവിഷ്യതി || 4.66.18 || 2393
- മഹാസത്തേത്യാ മഹാതേജാ
 മഹാബലപരാക്രമഃ |
 ലംഘനേ പ്ലവനേ ചൈവ
 ഭവിഷ്യതി മയാ സമഃ || 4.66.19 || 2394
- ഏവമുക്താ തതസ്തുഷ്ടാ
 ജനനീ തേ മഹാകപേ |
 ഗുഹായാം ത്യാം മഹാബാഹോ
 പ്രജ്ഞേണ പ്ലവഗർഷഭ || 4.66.20 || 2395
- അഭ്യുത്ഥിതം തതഃ സൂര്യം
 ബാലോ ദൃഷ്ട്വാ മഹാവനേ |
 ഫലം ചേതി ജിഘൃക്ഷുസ്ത്വ -
 മുത്പ്ലത്യാഭ്യുത്പതോ ദിവം || 4.66.21 || 2396
- ശതാനി ത്രീണി ഗത്യാഥ
 യോജനാനാം മഹാകപേ |
 തേജസാ തസ്യ നിർധൂതോ
 ന വിഷാദം ഗതസ്തതഃ || 4.66.22 || 2397

ത്യാമപുപഗതം തൂർണ -
 മന്തരിക്ഷം മഹാകപേ |
 ക്ഷിപ്തമിന്ദ്രേണ തേ വജ്രം
 കോപാവിഷ്ടേന തേജസാ || 4.66.23 || 2398

തദാ ശൈലാഗ്രശിഖരേ
 വാമോ ഹനുരഭജ്യത |
 തതോ ഹി നാമധേയം തേ
 ഹനുമാനിതി കീർത്തിതം || 4.66.24 || 2399

തതസ്ത്യാം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ
 വായുർഗന്ധവഹഃ സ്വയം |
 ത്രൈലോക്യം ദൃശസക്രൂദ്ധോ
 ന വവൗ വൈ പ്രഭഞ്ജനഃ || 4.66.25 || 2400

സംഭ്രാന്താശ്ച സുരാഃ സർവേ
 ത്രൈലോക്യേ ക്ഷുഭിതേ സതി |
 പ്രസാദയന്തി സക്രൂദ്ധം
 മാരുതം ദിവനേശ്വരാഃ || 4.66.26 || 2401

പ്രസാദിതേ ച പവനേ
 ബ്രഹ്മാ തുഭ്യം വരം ദദൗ |
 അശസ്ത്രവധൃതാം താത
 സമരേ സത്യവിക്രമ || 4.66.27 || 2402

വജ്രസ്യ ച നിപാതേന
 വിരുജം ത്യാം സമീക്ഷ്യ ച |
 സഹസ്രനേത്രഃ പ്രീതാത്മാ
 ദദൗ തേ വരമുത്തമം || 4.66.28 || 2403

സ്വച്ഛന്ദതശ്ച മരണം

തവ സ്യാദിതി വൈ പ്രഭോ |

സ ത്വം കേസരിണഃ പുത്രഃ

ക്ഷേത്രജോ ഭീമവിക്രമഃ || 4.66.29 ||

2404

മാരുതസ്യൗരസഃ പുത്ര -

സ്തേജസാ ചാപി തത്സമഃ |

ത്വം ഹി വായുസുതോ വത്സ

പ്ലവനേ ചാപി തത്സമഃ || 4.66.30 ||

2405

വയമദ്യ ഗതപ്രാണോ

ഭവാനസ്താസു സാമ്പ്രതം |

ദാക്ഷ്യവിക്രമസമ്പന്നഃ

കപിരാജ ഇവാപരഃ || 4.66.31 ||

2406

ത്രിവിക്രമേ മയാ താത

സശൈലവനകാനനാ |

ത്രിഃസപ്തകൃത്യഃ പൃഥിവി

പരിക്രാന്താ പ്രദക്ഷിണം || 4.66.32 ||

2407

തഥാ ചൗഷധയോസ്താദിഃ

സഞ്ചിതാ ദേവശാസനാത് |

നിർമഥ്യമൃതം യാദി -

സ്തദാനീം നോ മഹദ്ബലം || 4.66.33 ||

2408

സ ഇദാനീമഹം വൃദ്ധഃ

പരിഹീനപരാക്രമഃ |

സാമ്പ്രതം കാലമസ്താകം

ഭവാൻ സർവഗുണാൻവിതഃ || 4.66.34 ||

2409

തദ് വിജ്യംഭസ്യ വിക്രാന്ത
 പ്ലവതാമുത്തമോ ഹ്യസി |
 ത്വദ്വീര്യം ഭൃഷുകാമാ ഹി
 സർവാ വാനരവാഹിനീ || 4.66.35 || 2410

ഉത്തിഷ്ട ഹരിശാർദൂല
 ലഘുയസ്യ മഹാർണവം |
 പരാ ഹി സർവഭൂതാനാം
 ഹനുമൻ യാ ഗതിസ്തുവ || 4.66.36 || 2411

വിഷണ്ണാ ഹരയഃ സർവേ
 ഹനുമൻ കിമുപേക്ഷസേ |
 വിക്രമസ്യ മഹാവേഗ
 വിഷ്ണുസ്തീൻ വിക്രമാനിവ || 4.66.37 || 2412

തതഃ കപീനാമൃഷഭേണ ചോദിതഃ
 പ്രതീതവേഗഃ പവനാത്മജഃ കപിഃ |
 പ്രഹർഷയംസ്താം ഹരിവീരവാഹിനീം
 ചകാര രൂപം മഹദാത്മനസ്കദാ || 4.66.38 || 2413

|| ഇത്യർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ ഷട്ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||

ഹനുമതാ സമുദ്രം ലംഘയിതുമുത്സാഹസ്യ പ്രകാശനം ജാംബവതാ
തസ്യ പ്രശംസനം വേദേനോത്പ്ലവനായ ഹനുമതോ മഹേന്ദ്രപർവത
ആരോഹണം

തം ദൃഷ്ട്വാ ജ്യോഭമാണം തേ

ക്രമിതും ശതയോജനം |

വേദേനാപൂർയമാണം ച

സഹസാ വാനരോത്തമം || 4.67.1 ||

2414

സഹസാ ശോകമുത്സൃജ്യ

പ്രഹർഷേണ സമൻവിതാഃ |

വിനേദുസ്തൃഷ്ടുവുശ്ചാപി

ഹനുമന്തം മഹാബലം || 4.67.2 ||

2415

പ്രഹൃഷ്ടാ വിന്യീതാശ്ചാപി

തേ വീക്ഷന്തേ സമന്തതഃ |

ത്രിവിക്രമം കൃതോത്സാഹം

നാരായണമിവ പ്രജാഃ || 4.67.3 ||

2416

സംസ്തൂയമാനോ ഹനുമാൻ

വ്യവർധത മഹാബലഃ |

സമാവിദ്യ ച ലാംഗുലം
ഹർഷാദ് ബലമുപേയിവാൻ ||4.67.4 || 2417

തസ്യ സംസ്തൂയമാനസ്യ
വൃദ്ധൈർവാനരപുംഗവൈഃ |
തേജസാപ്സ്പൂർയമാണസ്യ
രൂപമാസീദനുത്തമം ||4.67.5 || 2418

യഥാ വിജ്യന്ദതേ സിംഹോ
വിവൃതേ ശിരിഗഹ്വരേ |
മാരുതസ്യൗരസഃ പുത്ര -
സ്തഥാ സമ്പ്രതി ജ്യന്ദതേ ||4.67.6 || 2419

അശോഭത മുഖം തസ്യ
ജ്യന്ദമാണസ്യ ധീമതഃ |
അംബരീഷോപമം ദീപ്തം
വിയുമ ഇവ പാവകഃ ||4.67.7 || 2420

ഹരീണാമുത്ഥിതോ മധ്യാത്
സമ്പ്രഹൃഷ്ടതന്മൂരുഹഃ |
അഭിവാദ്യ ഹരീൻ വൃദ്ധാൻ
ഹനൂമാനിദമബ്രവീത് ||4.67.8 || 2421

ആരുജൻ പർവതാഗ്രാണി
ഹുതാശനസഖോന്റിലഃ |
ബലവാനപ്രമേയശ്ച
വായുരാകാശഗോചരഃ ||4.67.9 || 2422

തസ്യാഹം ശീഘ്രവേഗസ്യ
ശീഘ്രഗസ്യ മഹാത്മനഃ |

മാരുതസ്യൗരസഃ പുത്രഃ
 പ്ലവനേനാസ്മി തത്സമഃ || 4.67.10 || 2423

ഉത്സഹേയം ഹി വിസ്തീർണ -
 മാലിഖന്തമിവാംബരം |
 മേരും ഗിരിമസംഗേന
 പരിഗന്തും സഹസ്രശഃ || 4.67.11 || 2424

ബാഹുവേഗപ്രണുനേന
 സാഗരേണാഹമുത്സഹേ |
 സമാപ്താവയിതും ലോകം
 സപർവതനദീഹ്രദം || 4.67.12 || 2425

മമോരുജംഘാവേഗേന
 ദവിഷ്യതി സമുത്ഥിതഃ |
 സമുത്ഥിതമഹാഗ്രാഹഃ
 സമുദ്രോ വരുണാലയഃ || 4.67.13 || 2426

പന്നഗാശനമാകാശേ
 പതന്തം പക്ഷിസേവിതം |
 വൈനതേയമഹം ശക്തഃ
 പരിഗന്തും സഹസ്രശഃ || 4.67.14 || 2427

ഉദയാത് പ്രസ്ഥിതം വാപി
 ജ്വലന്തം രശ്മിമാലിനം |
 അനസ്തമിതമാദിത്യ -
 മഹം ഗന്തും സമുത്സഹേ || 4.67.15 || 2428

തതോ ഭൂമിമസംസ്തൃഷ്ട്യാ
 പുനരാഗന്തുമുത്സഹേ |

പ്രവേശേനൈവ മഹതാ

ഭീമേന പ്ലവഗർഷഭാഃ || 4.67.16 ||

2429

ഉത്സഹേയമതിക്രാന്തും

സർവാനാകാശഗോചരാൻ |

സാഗരാങ്ശോഷയിഷ്യാമി

ദാരയിഷ്യാമി മേദിനീം || 4.67.17 ||

2430

പർവതാംശൂർണയിഷ്യാമി

പ്ലവമാനഃ പ്ലവംഗമഃ |

ഹരിഷ്യാമ്യുരുവേശേന

പ്ലവമാനോ മഹാർണവം || 4.67.18 ||

2431

ലതാനാം വിവിധം പുഷ്പം

പാദപാനാം ച സർവശഃ |

അനുയാസ്യതി മാമദ്യ

പ്ലവമാനം വിഹായസാ || 4.67.19 ||

2432

ഭവിഷ്യതി ഹി മേ പന്ഥാഃ

സ്യാതേഃ പന്ഥാ ഇവാംബരേ |

ചരന്തം ഘോരമാകാശ -

മുത്പതിഷ്യന്തമേവ ച || 4.67.20 ||

2433

ദ്രക്ഷ്യന്തി നിപതന്തം ച

സർവഭൂതാനി വാനരാഃ |

മഹാമേരുപ്രതീകാശം

മാം ദ്രക്ഷ്യധ്വം പ്ലവംഗമാഃ || 4.67.21 ||

2434

ദിവമാവൃത്യ ഗച്ഛന്തം

ഗ്രസമാനമിവാംബരം |

വിധമിഷ്യാമി ജീമൂതാൻ
 കമ്പയിഷ്യാമി പർവതാൻ |
 സാഗരം ശോഷയിഷ്യാമി
 പ്ലവമാനഃ സമാഹിതഃ || 4.67.22 || 2435

വൈനതേയസ്യ വാ ശക്തി -
 ര്മമ വാ മാരുതസ്യ വാ |
 ഋതേ സുപർണരാജാനം
 മാരുതം വാ മഹാബലം |
 ന തദ് ഭൂതം പ്രപശ്യാമി
 യൻമാം പ്ലുതമനുവ്രജേത് || 4.67.23 || 2436

നിമേഷാന്തരമാത്രേണ
 നിരാലംബനമംബരം |
 സഹസാ നിപതിഷ്യാമി
 ഘനാദ് വിദ്യുദിവോത്ഥിതാ || 4.67.24 || 2437

ഭവിഷ്യതി ഹി മേ രൂപം
 പ്ലവമാനസ്യ സാഗരം |
 വിഷ്ണോഃ പ്രക്രമമാണസ്യ
 തദാ ത്രീൻ വിക്രമാനിവ || 4.67.25 || 2438

ബുദ്ധ്യാ ചാഹം പ്രപശ്യാമി
 മനശ്ചേഷ്ടാ ച മേ തഥാ |
 അഹം ഭക്ഷ്യാമി വൈദേഹീം
 പ്രമോദധ്വം പ്ലവംഗമാഃ || 4.67.26 || 2439

മാരുതസ്യ സമോ വേഗേ
 ഗരുഡസ്യ സമോ ജവേ |

അയുതം യോജനാനാം തു
ഗമിഷ്യാമീതി മേ മതിഃ ||4.67.27 || 2440

വാസവസ്യ സവജ്രസ്യ
ബ്രഹ്മണോ വാ സ്വയംഭുവഃ |
വിക്രമ്യ സഹസാ ഹസ്താ -
ഭദ്യതം തദിഹാനയേ ||4.67.28 || 2441

ലങ്കാം വാപി സമുത്ക്ഷിപ്യ
ഗച്ഛേയമിതി മേ മതിഃ |
തമേവം വാനരശ്രേഷ്ഠം
ഗർജ്ജന്തമിതപ്രഭം ||4.67.29 || 2442

പ്രഹൃഷ്ടാ ഹരയസ്ത്ര
സമുദൈക്ഷന്ത വിസ്മിതാഃ |
തച്ചാസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ
ഇന്താതീനാം ശോകനാശനം ||4.67.30 || 2443

ഉവാച പരിസംഹൃഷ്ടോ
ജാബ്ബവാൻ പ്ലവഗേശ്വരഃ |
വീര കേസരിണഃ പുത്ര
വേഗവൻ മാരുതാത്മജ ||4.67.31 || 2444

ഇന്താതീനാം വിപുലഃ ശോക -
സ്ത്വയാ താത പ്രണാശിതഃ |
തവ കൽയാണരുചയഃ
കപിമുഖ്യാഃ സമാഗതാഃ ||4.67.32 || 2445

മംഗലാന്യർഥസിദ്ധ്യർഥം
കരിഷ്യന്തി സമാഹിതാഃ |

ഋഷീണാം ച പ്രസാദേന
 കപിവദ്യാമതേന ച ||4.67.33 || 2446

ഗുരുണാം ച പ്രസാദേന
 സമ്പ്ലവ ത്വം മഹാർണവം |
 സ്ഥാസ്യാമശ്ചൈകപാദേന
 യാവദാഗമനം തവ ||4.67.34 || 2447

ത്വദ്ഗതാനി ച സർവേഷാം
 ജീവനാനി വനൗകസാം |
 തതശ്ച ഹരിശാർദൂല -
 സ്താനുവാച വനൗകസഃ ||4.67.35 || 2448

കോപി ലോകേ ന മേ വേഗം
 പ്ലവനേ ധാരയിഷ്യതി |
 ഏതാനീഹ നഗസ്യാസ്യ
 ശിലാസങ്കടശാലിനഃ ||4.67.36 || 2449

ശിവരാണി മഹേന്ദ്രസ്യ
 സ്ഥിരാണി ച മഹാന്തി ച |
 യേഷു വേഗം ഗമിഷ്യാമി
 മഹേന്ദ്രശിവരേഷ്വഹം ||4.67.37 || 2450

നാനാദ്രുമവികീർണേഷു
 ധാതുനിഷ്പന്നശോഭിഷു |
 ഏതാനി മമ വേഗം ഹി
 ശിവരാണി മഹാന്തി ച ||4.67.38 || 2451

പ്ലവതോ ധാരയിഷ്യന്തി
 യോജനാനാമിതഃ ശതം |

തതസ്തു മാരുതപ്രവ്യഃ
 സ ഹരിർമാരുതാത്മജഃ |
 ആരുരോഹ നഗശ്രേഷ്ഠം
 മഹേന്ദ്രമരിമർദനഃ || 4.67.39 || 2452

വൃതം നാനാവിധൈഃ പുഷ്പൈ -
 ര്മ്യഗസേവിതശാദ്യലം |
 ലതാകുസുമസംബാധം
 നിത്യപുഷ്പഫലദ്രുമം || 4.67.40 || 2453

സിംഹശാർദൂലസഹിതം
 മത്തമാതംഗസേവിതം |
 മത്തദ്വിജഗണോദ്ഘൃഷ്ടം
 സലിലോത്പീഡസങ്കുലം || 4.67.41 || 2454

മഹദ്ഭിരുച്ഛിതം ശൃംഗൈ -
 ര്മഹേന്ദ്രം സ മഹാബലഃ |
 വിചചാര ഹരിശ്രേഷ്ഠോ
 മഹേന്ദ്രസമവിക്രമഃ || 4.67.42 || 2455

പാദാഭ്യാം പീഡിതസ്തേന
 മഹാശൈലോ മഹാത്മനാ |
 രരാസ സിംഹാഭിഹതോ
 മഹാൻ മത്ത ഇവ ദ്വിപഃ || 4.67.43 || 2456

മുമോച സലിലോത്പീഡാൻ
 വിപ്രകീർണശിലോച്ചയഃ |
 വിത്രസ്തുമൃഗമാതംഗഃ
 പ്രകമ്പിതമഹാദ്രുമഃ || 4.67.44 || 2457

നാനാഗന്ധർവമിമുനൈഃ
 പാനസംസർഗകർകശൈഃ |
 ഉത്പതദ്ഭിർവിഹംഗൈശ്ച
 വിദ്യാധരഗണൈരപി ||4.67.45 || 2458

ത്യജ്യമാനമഹാസാനുഃ
 സന്നിലീനമഹോരഗഃ |
 ശൈലശൃംഗശിലോത്പാത -
 സ്തദാഭൂത് സ മഹാഗിരിഃ ||4.67.46 || 2459

നിഃശ്വസദ്ഭിസ്തദാ തൈസ്തു
 ഭുജ്ജഗൈരർധനിഃസ്യതൈഃ |
 സപതാക ഇവാഭാതി
 സ തദാ ധരണീധരഃ ||4.67.47 || 2460

ഋഷിഭിസ്സ്രോസസംഭ്രാന്തൈ -
 സ്ത്യജ്യമാനഃ ശിലോച്ചയഃ |
 സീദൻ മഹതി കാന്താരേ
 സാർഥഹീന ഇവാധ്യഗഃ ||4.67.48 || 2461

സ വേഗവാൻ വേഗസമാഹിതാത്മാ
 ഹരിപ്രവീരഃ പരവീരഹന്താ |
 മനഃ സമാധായ മഹാനുഭാവോ
 ജഗാമ ലങ്കാം മനസാ മനസി ||4.67.49 || 2462

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സർഗഃ ||